

നിയമസഭ 2026 ജനുവരി മാസം 29-ാം തീയതി  
വ്യാഴം രാവിലെ 09.00 മണിക്ക് ബഹുമാനപ്പെട്ട സ്പീക്കർ  
ശ്രീ. എ. എൻ. ഷംസീറിന്റെ അധ്യക്ഷതയിൽ നിയമസഭാ ഹാളിൽ  
യോഗം ചേർന്നു.

**ധനകാര്യം**

2026-27 സാമ്പത്തിക വർഷത്തെയുള്ള ബജറ്റിന്റെ അവതരണം

മി. സ്പീക്കർ: ഓർഡർ..... ഓർഡർ..... ബഹുമാനപ്പെട്ട ധനകാര്യ  
വകുപ്പുമന്ത്രി ശ്രീ. കെ. എൻ. ബാലഗോപാൽ, അങ്ങേയ്ക്ക് 2026-27 മുതൽ  
2028-29 വരെയുള്ള മീഡിയം ടേം ഫിസ്കൽ പോളിസി സ്റ്റേറ്റ്‌മെന്റ്, മീഡിയം  
ടേം ഫിസ്കൽ പ്ലാൻ അടക്കമുള്ള സ്ട്രാറ്റജി സ്റ്റേറ്റ്‌മെന്റുകളും 2025-26  
സാമ്പത്തിക വർഷത്തെ ബജറ്റിലേയ്ക്കുള്ള ഉപധനാഭ്യർത്ഥനകളുടെ അന്തിമ  
സ്റ്റേറ്റ്‌മെന്റും കേരള അടിസ്ഥാനസൗകര്യ നിക്ഷേപനിധി ബോർഡിന്റെ  
2024-25 സാമ്പത്തിക വർഷത്തെ ഫിഡിലിറ്റി സർട്ടിഫിക്കറ്റും 7-ാം  
ധനകാര്യകമ്മീഷന്റെയും പൊതുവ്യയ പുനഃപരിശോധനാ കമ്മിറ്റിയുടെയും

റിപ്പോർട്ടുകളും മേശപ്പുറത്തുവയ്ക്കാവുന്നതും 2026-27 സാമ്പത്തിക വർഷത്തെ ബജറ്റ് അവതരിപ്പിക്കാവുന്നതുമാണ്.

**ധനകാര്യം**

2026-27 സാമ്പത്തിക വർഷത്തെയുള്ള ബജറ്റിന്റെ അവതരണം

ധനകാര്യ വകുപ്പുമന്ത്രി (ശ്രീ. കെ. എൻ. ബാലഗോപാൽ): സർ, 2026-27 മുതൽ 2028-29 വരെയുള്ള മീഡിയം ടേം ഫിസ്കൽ പോളിസി സ്റ്റേറ്റ്‌മെന്റ്, മീഡിയം ടേം ഫിസ്കൽ പ്ലാൻ, 2026-27 സാമ്പത്തിക വർഷത്തെ വാർഷിക ധനകാര്യ സ്റ്റേറ്റ്‌മെന്റ് എന്നിവ അടക്കമുള്ള മുഴുവൻ സ്ട്രാറ്റജി സ്റ്റേറ്റ്‌മെന്റുകളും ഞാൻ മേശപ്പുറത്തുവയ്ക്കുന്നു. 2025-26 സാമ്പത്തിക വർഷത്തെ ബജറ്റിലേയ്ക്കുള്ള ഉപധനാഭ്യർത്ഥനകളുടെ അന്തിമ സ്റ്റേറ്റ്‌മെന്റും കേരള അടിസ്ഥാനസൗകര്യ നിക്ഷേപനിധി ബോർഡിന്റെ 2024-25 സാമ്പത്തിക വർഷത്തെ ഫിഡലിറ്റി സർട്ടിഫിക്കറ്റും 7-ാം ധനകാര്യ കമ്മീഷന്റെ ഒന്നാമത് റിപ്പോർട്ടും ആയതിന്മേലുള്ള ആക്ഷൻ ടേക്കൺ റിപ്പോർട്ടും ഏഴാമത് പൊതുവ്യയ പുനഃപരിശോധനാ കമ്മിറ്റിയുടെ ആദ്യ റിപ്പോർട്ടും മേശപ്പുറത്തുവയ്ക്കുന്നു.

2026-27 സാമ്പത്തിക വർഷത്തേയ്ക്കുള്ള ബജറ്റ് ഞാൻ

അവതരിപ്പിക്കുന്നു.

## ഭാഗം - I

### ആമുഖം

1. സർ, 2026-27 ലേക്കുള്ള സംസ്ഥാന ബജറ്റ് അവതരിപ്പിക്കുന്നത് ഏറെ സന്തോഷത്തോടെയും അതിലേറെ അഭിമാനത്തോടെയുമാണ്. ധനകാര്യ വകുപ്പുമന്ത്രിയെന്ന നിലയിൽ ഞാൻ അവതരിപ്പിക്കുന്ന ആറാമത്തെ ബജറ്റാണിത്. സംസ്ഥാന സർക്കാരിനുവേണ്ടി ഞാൻ അവതരിപ്പിച്ച ഓരോ ബജറ്റും തിരഞ്ഞെടുപ്പുകാലത്ത് ഞങ്ങൾ ജനങ്ങൾക്ക് നൽകിയ വാഗ്ദാനങ്ങൾ പാലിക്കുന്നതിനു കൃത്യമായി ആസൂത്രണം ചെയ്ത പരിപാടികളുടെ പ്രഖ്യാപനങ്ങളായിരുന്നു. തിരഞ്ഞെടുപ്പ് മാനിഫെസ്റ്റോയിൽ അവതരിപ്പിച്ച കാര്യങ്ങൾ നടപ്പിലാക്കുന്നതിൽ കൈവരിച്ച പുരോഗതി ഞങ്ങൾ ജനസമക്ഷം അവതരിപ്പിച്ചിരുന്നു. മുൻ സർക്കാരിന്റെ കാലത്ത് അവതരിപ്പിച്ച പ്രോഗ്രസ്സ് റിപ്പോർട്ടുകളും വിപുലമായി ചർച്ച ചെയ്യപ്പെട്ടിട്ടുള്ളതാണ്. പറഞ്ഞ കാര്യങ്ങൾ

ഏതാണ്ട് പൂർണ്ണമായി നടപ്പിലാക്കിയെന്ന  
ചാരിതാർത്ഥ്യത്തോടെയാണ് നടപ്പുവർഷത്തേക്കുള്ള ബജറ്റ്  
അവതരിപ്പിക്കുന്നത്.

2. സർ, പത്തുവർഷം മുമ്പുള്ള കേരളമല്ല ഇന്നത്തെ കേരളം. ഏതാണ്ട് എല്ലാ മേഖലകളിലും കേരളം പുതിയ നോർമൽ (A New Normal) സൃഷ്ടിച്ചിരിക്കുകയാണ്. പഴയ നോർമലുമായി താരതമ്യം ചെയ്യാൻ പോലും കഴിയാത്ത രീതിയിൽ അതിശയകരവും അഭിമാനകരവുമായ പുരോഗതിയാണ് ജനജീവിതത്തിന്റെ എല്ലാ തുറകളിലുമുണ്ടായിരിക്കുന്നത്. ഈ സമ്മേളന കാലത്ത് ഓരോ വികസനതൂറയിലും വന്ന മാറ്റങ്ങൾ വിശദമായി ചർച്ച ചെയ്യപ്പെടണമെന്നാണ് സർക്കാർ ആഗ്രഹിക്കുന്നത്. സ്ഥിതിവിവരക്കണക്കുകളും ഉദാഹരണങ്ങളും നിരത്തി സംസ്ഥാനം നേടിയ അഭിമാനകരമായ നേട്ടങ്ങൾ അവതരിപ്പിക്കാൻ ഞങ്ങൾ തയ്യാറാണ്. പ്രതിപക്ഷത്തിന് പറയാനുള്ള കാര്യങ്ങൾ ക്ഷമയോടെ കേട്ടിരിക്കാനും ഞങ്ങൾ സന്നദ്ധരാണ്. അങ്ങനെ ഒരു ചർച്ച ഈ

സഭയിൽ നടന്നാൽ അത് നമ്മുടെ ജനാധിപത്യത്തിൽ ഒരു നല്ല മാതൃകയായിരിക്കും സൃഷ്ടിക്കുക.

3. 2025-26 ലേക്കുള്ള ബജറ്റ് പ്രസംഗത്തിന്റെ തുടക്കത്തിൽ ഞാൻ ചില സന്തോഷ വർത്തമാനങ്ങൾ പങ്കുവെച്ചിരുന്നു.

ദീർഘകാലമായി സംസ്ഥാന സർക്കാർ നേരിട്ടിരുന്ന ധനവൈഷമ്യത്തിൽനിന്നും നാം കരകയറിയിരിക്കുന്നു എന്നതായിരുന്നു ആദ്യത്തെ പ്രസ്താവം. കേരളം സാമ്പത്തിക വളർച്ചയുടെ ഒരു ഉയർന്ന ഘട്ടത്തിലേക്ക് കടക്കാനുള്ള ടേക്ക് ഓഫിനു സജ്ജമായിരിക്കുന്നുവെന്ന കാര്യവും തുടക്കത്തിൽ തന്നെ എടുത്തു പറഞ്ഞിരുന്നു.

4. പുതിയ ബജറ്റ് പ്രസംഗത്തിൽ എനിക്ക് കൂടുതൽ സന്തോഷ വർത്തമാനങ്ങൾ പങ്കുവെക്കാനുണ്ട്. എന്നാൽ അവയിലേക്ക് കടക്കുന്നതിന് മുമ്പ് കേരളീയരെ ആശങ്കപ്പെടുത്തുന്ന എന്നാൽ ജാഗ്രതയോടെ നീങ്ങിയാൽ ഒഴിവാക്കാനാകുന്ന ഒരു അപകടത്തെക്കുറിച്ച് പറയേണ്ടതുണ്ട്.

5. എത്ര ബജറ്റുവതരിപ്പിച്ചാലും എത്ര ലക്ഷം കോടി ചെലവാക്കിയാലും കിട്ടാത്ത ഒരു സ്വത്ത് കേരളത്തിന് സ്വന്തമായുണ്ട്. കേരളീയരുടെ ഒത്തൊരുമ എന്നാണ് ആ മഹത്തായ സ്വത്തിന്റെ പേര്. ശാന്തിയും സമാധാനവും മതസൗഹാർദ്ദവും ഒത്തൊരുമയും നിലനിർത്താനാവുന്നുവെന്നതാണ് നമ്മുടെ ഭാവിവളർച്ചയുടെയും ഐശ്വര്യത്തിന്റെയും ഏറ്റവും വലിയ ഗ്യാരന്റി. വിദേശസഞ്ചാരികളേയും സംരംഭകരെയും മൂലധനത്തേയും മറ്റും നമ്മുടെ നാട്ടിലേക്ക് ആകർഷിക്കാൻ ഇതിനേക്കാൾ മെച്ചപ്പെട്ട ഒരു ഘടകത്തെക്കുറിച്ച് ആലോചിക്കാനാകില്ല. പക്ഷേ കേരളത്തിന്റെ ഈ കൂട്ടായ്മയെ തകർക്കാൻ ഉഗ്രവിഷമുള്ള വർഗീയ സർപ്പങ്ങൾ തക്കംപാർക്കുന്നുണ്ട്. കേരളീയ ജീവിതത്തിന്റെ സ്വച്ഛതയിലേക്ക് വിഷം പകരാൻ അവർ പലവുരു പരിശ്രമിച്ചിട്ടുണ്ട്. സ്നേഹത്തിന്റെയും ഐക്യത്തിന്റെയും പ്രതിരോധം സൃഷ്ടിച്ചുകൊണ്ട് വിഷബാധകളെ ചെറുക്കാൻ നമുക്ക് ഇതുവരെ കഴിഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. പക്ഷേ പെട്ടെന്ന് പരാജയം സമ്മതിച്ചു പിൻവാങ്ങുന്നവരല്ല മതരാഷ്ട്രവാദം ചീറ്റുന്ന വിഷസർപ്പങ്ങൾ എന്ന് നാം

തിരിച്ചറിയേണ്ടതുണ്ട്. കേരള ജനതയെ വർഗീയമായി വിഭജിച്ചും  
 ധ്രുവീകരിച്ചും കീഴ്പ്പെടുത്താൻ പുതിയ തന്ത്രങ്ങളുമായി അവർ  
 സജീവമായിരിക്കുന്നു എന്നത് കാണണം. വർഗീയതയ്ക്കെതിരെ  
 ജനകീയ ഐക്യത്തിന്റെ പ്രതിരോധം തീർക്കുന്നവരെ ചാപ്പകത്തുക  
 എന്നതാണ് ‘ തിരഞ്ഞെടുപ്പ് വിദഗ്ധർ’ ഓതിക്കാട്ടുക്കുന്ന  
 പുതിയ തന്ത്രം.

6. ചാപ്പകത്തലുകളെ ഞങ്ങൾ അവജ്ഞയോടെ തള്ളിക്കളയുന്നു.  
 തീക്കട്ടയിൽ ചിതലരിക്കില്ല എന്ന് മനസിലാക്കിക്കൊള്ളണം.  
 കുറഞ്ഞത് ഒരു നൂറ്റാണ്ടുകാലമായി ഞങ്ങൾ ഇവിടെ  
 ജനങ്ങൾക്കിടയിലുണ്ട്. സാമ്രാജ്യത്വത്തിന് എതിരായ സമരങ്ങളിൽ  
 തുടങ്ങി ഭൂപരിഷ്കരണത്തിനുവേണ്ടിയുള്ള പ്രക്ഷോഭങ്ങളിലും  
 നിയമനിർമ്മാണത്തിലും കൂടി വളർന്ന് എണ്ണമറ്റ തൊഴിൽ  
 സമരങ്ങളിലൂടെ ശക്തി പ്രാപിച്ച് ക്ഷേമപെൻഷനുകളുടെ  
 വിതരണത്തിലും ജനകീയാസൂത്രണത്തിലും അതിദാരിദ്ര്യ  
 നിർമ്മാർജ്ജനത്തിലും എത്തിനിൽക്കുന്ന ഞങ്ങൾക്ക് ഒരു മത-

ജാതി വിഭാഗവും അപരരല്ല. എല്ലാവരും ചേർന്നതാണ് ഞങ്ങൾ ഇടതുപക്ഷം.

7. സർ, സംസ്ഥാന സർക്കാരിന്റെ ധനസ്ഥിതി മെച്ചപ്പെടുവെന്ന് കഴിഞ്ഞ ബജറ്റ് പ്രസംഗത്തിലെ പ്രസ്താവം വസ്തുനിഷ്ഠമാണ്. നേരത്തേ നിശ്ചയിച്ച വായ്പാപരിധി വെട്ടിക്കുറച്ചും അർഹമായ കുടിശ്ശികകൾ നിഷേധിച്ചും ഈ സർക്കാരിനെ അവസാന പാദത്തിൽ ശ്യാസംമുട്ടിക്കാൻ കേന്ദ്രം ശ്രമം നടത്തുന്നുണ്ട്. അവ പക്ഷേ താൽക്കാലികമാണ്. തിരഞ്ഞെടുപ്പുകാലത്തെ ഇരുട്ടി എന്നേ അതിനെ കാണേണ്ടതുളളൂ. ദീർഘകാല ധനകാര്യനില നോക്കിയാൽ കേരളം വളരെ മെച്ചപ്പെട്ട നിലയിലാണ് എന്ന കാര്യം പറയുന്നത് ഞങ്ങൾ മാത്രമല്ല, റിസർവ് ബാങ്കും കമ്പോളം ആന്റ് ഓഡിറ്റർ ജനറലുമെല്ലാം ഇക്കാര്യം പറയുകയും കേരളത്തെ അഭിനന്ദിക്കുകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. ധനനിലയിലെ അഭിമാനകരമായ പുരോഗതി സംബന്ധിച്ച സ്ഥിതിവിവരങ്ങൾ ബജറ്റ് പ്രസംഗത്തിലും അനുബന്ധരേഖകളിലുമായി അവതരിപ്പിക്കുന്നുണ്ട്.

8. സർക്കാരിന്റെ ധനസ്ഥിതി പരിശോധിച്ച് അധിക ബാധ്യത ഏറ്റെടുക്കാൻ കഴിയും എന്നുറപ്പിച്ചിട്ടാണ് കഴിഞ്ഞ ഒക്ടോബർ 29-ാം തീയതി ബഹുമാനപ്പെട്ട മുഖ്യമന്ത്രി വിവിധ പെൻഷനുകളും ഓണറേറിയങ്ങളും വർദ്ധിപ്പിച്ചുകൊണ്ടുള്ള പ്രസ്താവന നടത്തിയത്. അതിനോട് അനുബന്ധിച്ചു മൂന്ന് പുതിയ പദ്ധതികൾ കൂടി പ്രഖ്യാപിക്കപ്പെട്ടിരുന്നു. പുതിയ പദ്ധതികളിൽ ആദ്യത്തേത് നിലവിലുള്ള മറ്റു സാമൂഹ്യക്ഷേമ പദ്ധതികളിലൊന്നും ഗുണഭോക്താക്കളാകാത്ത 35-നും 60-നും ഇടയിൽ പ്രായമുള്ള ട്രാൻസ് വുമൺ അടക്കമുള്ള സ്ത്രീകൾക്ക് പ്രതിമാസം ആയിരം രൂപ ധനസഹായം ഉറപ്പാക്കുന്ന **മുഖ്യമന്ത്രിയുടെ സ്ത്രീ സുരക്ഷാ പദ്ധതി**യാണ്. 31 ലക്ഷം പേർക്കാണ് ഇതിന്റെ പ്രയോജനം ലഭിക്കുക. ഇതുവരെ **16.32 ലക്ഷം** പേർ ഈ പദ്ധതിയിൽ അംഗമായി. ഈ പദ്ധതിക്കായി **3720 കോടി രൂപ** വകയിരുത്തുന്നു.
9. രണ്ടാമത്തേത് അഭ്യസ്തവിദ്യരും തൊഴിലിനായി വിവിധ പരിശീലനങ്ങളിൽ ഏർപ്പെട്ടിരിക്കുന്നവരുമായ ചെറുപ്പക്കാർക്ക് ഒരു

പ്രോത്സാഹന സഹായമെന്ന നിലയിൽ പ്രഖ്യാപിച്ചു നടപ്പാക്കിയ മുഖ്യമന്ത്രിയുടെ കണക്ക് ടു വർക്ക് സ്കോളർഷിപ്പ് എന്ന പദ്ധതിയാണ്. അഞ്ച് ലക്ഷം ചെറുപ്പക്കാർക്ക് ഇതിന്റെ പ്രയോജനം ലഭിക്കും. ഇതുവരെ ഈ പദ്ധതിയിൽ 68,731 പേർ രജിസ്റ്റർ ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. ആദ്യ മാസത്തെ സ്കോളർഷിപ്പ് തുക വിതരണം ചെയ്തുകഴിഞ്ഞു. മുഖ്യമന്ത്രിയുടെ കണക്ക് ടു വർക്ക് സ്കോളർഷിപ്പ് പദ്ധതിക്കായി 400 കോടി രൂപ മാറ്റിവെക്കുന്നു.

10. മൂന്നാമത്തേത് കുടുംബശ്രീ എ.ഡി.എസ്-കൾക്ക് 2025 നവംബർ ഒന്നാം തീയതി മുതൽ പ്രതിമാസം ആയിരം രൂപ പ്രവർത്തന ഗ്രാന്റായി നൽകാനുള്ള തീരുമാനമായിരുന്നു. 19,470 എ.ഡി.എസ്-കൾക്ക് ഇതിന്റെ പ്രയോജനം ലഭിച്ചു തുടങ്ങി.

11. സർ, തൊഴിലാളികൾക്കും കൃഷിക്കാർക്കും മറ്റ് അധ്വാനിക്കുന്ന ജനവിഭാഗങ്ങൾക്കും കരുതലാവുന്ന ക്ഷേമപരിപാടികൾ പ്രഖ്യാപിക്കാനും നടപ്പിലാക്കാനും അവരുടെ സർക്കാർ അധികാരത്തിലിരിക്കുമ്പോഴല്ലേ കഴിയൂ. മറ്റാർക്കും

കഴിയാത്തതുകൊണ്ടാണ് ഞങ്ങൾ ആ ഉത്തരവാദിത്വം എടുക്കുന്നത്.

12. സർ, ഇക്കാര്യം ക്ഷേമപെൻഷനുകളുടെ ചരിത്രം എടുത്താൽ പകൽ പോലെ വ്യക്തമാകും. ആരാണ് അവ തുടങ്ങിയത്? ആരാണ് അവ ഘട്ടം ഘട്ടമായി ഉയർത്തിയത്? എന്നതൊക്കെ ഈ നാടിന് അറിയാം.

13. മുഖ്യമന്ത്രിയുടെ പത്രസമ്മേളനത്തിൽ സാമൂഹ്യസുരക്ഷാ പെൻഷനുകൾ, ക്ഷേമനിധിബോർഡ് പെൻഷനുകൾ, സർക്കസ്/അവശകലാകാര പെൻഷനുകൾ എന്നിവ നിലവിലെ 1600 രൂപ പ്രതിമാസ നിരക്കിൽനിന്നും പ്രതിമാസം 2000 രൂപയായി വർദ്ധിപ്പിക്കുമെന്ന് പ്രസ്താവിച്ചിരുന്നു. 2025 നവംബർ മാസം മുതൽ ഉയർന്ന നിരക്കിൽ ക്ഷേമപെൻഷൻ നൽകുന്നുണ്ട്.

14. സർ, 2026-27 വർഷത്തേക്ക് ക്ഷേമപെൻഷൻ നൽകുന്നതിനായി 14,500 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

15. സർ, അങ്കണവാടി വർക്കർമാരും ഹെൽപ്പർമാരും, സാക്ഷരതാ പ്രേരകന്മാർ, ആശാവർക്കർമാർ, സ്കൂൾ പാചകതൊഴിലാളികൾ, പ്രീ-പ്രൈമറി അധ്യാപകരും ആയമാരും തുടങ്ങിയവരുടെ ഓണറേറിയം വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നതിനും തീരുമാനിച്ചിരുന്നു. ഉയർന്ന നിരക്കിലുള്ള ഓണറേറിയം നൽകിത്തുടങ്ങി. ഇവരുടെ ഓണറേറിയത്തിലും വേതനത്തിലും കാലോചിതമായ വർദ്ധന വരുത്തേണ്ടതുണ്ട്.
16. സർ, ഇവിടെ ഒരു കാര്യം പ്രത്യേകം എടുത്തുപറയേണ്ടതുണ്ട്. കേന്ദ്രസർക്കാരിന്റെ സ്കീമുകളിൽ പണിയെടുക്കുന്നവർക്ക് കേന്ദ്രം ദശാബ്ദങ്ങൾക്കുമുമ്പ് നിശ്ചയിച്ച ഓണറേറിയമാണ് ഇപ്പോഴും നൽകുന്നത്. ആനുകൂല്യങ്ങൾ ഇതിനിടയിൽ പലതവണ കൂട്ടി നൽകിയ സംസ്ഥാനത്തിനെതിരെ സമരം ചെയ്യുകയും കേന്ദ്രത്തെ പുകഴ്ത്തുകയും ചെയ്യുന്ന സംഭവങ്ങൾ ഇവിടെ അരങ്ങേറുകയുണ്ടായി. കേന്ദ്രസർക്കാരിനെതിരെ കേരളത്തിലും ഡൽഹിയിലും സമരം നടത്തുന്നതിനെക്കുറിച്ച് ബന്ധപ്പെട്ടവർ ആലോചിക്കണം. അതെന്നതായാലും സ്കീം വർക്കേഴ്സിനെ ചേർത്തുപിടിക്കുന്ന നയമാണ് ഇടതുപക്ഷം എക്കാലവും പിന്തുടരുക.

**അങ്കണവാടി ജീവനക്കാർ**

17. സർ, അങ്കണവാടി വർക്കർമാരുടെ പ്രതിമാസ വേതനത്തിൽ **1000 രൂപയുടെയും** ഹെൽപ്പർമാരുടെ പ്രതിമാസ വേതനത്തിൽ **500 രൂപയുടെയും** വർധനവ് വരുത്തുന്നു.

**ആശ വർക്കർമാർ**

18. സർ, ആശാവർക്കർമാരുടെ പ്രതിമാസ വേതനത്തിൽ **1000 രൂപയുടെ** വർധനവ് വരുത്തുന്നു.

**പ്രീ-പ്രൈമറി അധ്യാപകർ**

19. സർ, പ്രീ-പ്രൈമറി അധ്യാപകരുടെ പ്രതിമാസ വേതനത്തിൽ **1000 രൂപ** വർധനവ് ഏർപ്പെടുത്തുന്നു.

**സ്കൂൾ പാചകത്തൊഴിലാളികൾ**

20. സർ, സ്കൂൾ പാചകത്തൊഴിലാളികളുടെ ദിവസ വേതനത്തിൽ **25 രൂപയുടെ** വർധനവ് ഏർപ്പെടുത്തുന്നു.

**സാക്ഷരതാ പ്രേരക്മാർ**

- 21. സർ, സാക്ഷരതാ പ്രേരക്മാരുടെ പ്രതിമാസ വേതനത്തിൽ **1000 രൂപയുടെ** വർധനവ് ഏർപ്പെടുത്തുന്നു.
  
- 22. സർ, അതുപോലെ സർക്കാർ ജീവനക്കാരുടെ ഡി.എ.-യുടെയും പെൻഷൻകാരുടെ ക്ഷാമാശ്വാസത്തിന്റെയും നിരക്കുകൾ ഉയർത്തിക്കൊണ്ടുള്ള വിജ്ഞാപനവും പുറപ്പെടുവിച്ചിരുന്നു. ഡി.എ., ഡി.ആർ. കുടിശ്ശികകൾ അനുവദിക്കാൻ കുറച്ച് കാലതാമസമുണ്ടായിരുന്ന കാര്യം നിഷേധിക്കുന്നില്ല. അത് പരിഹരിക്കാനുള്ള നടപടികൾ സർക്കാർ സ്വീകരിക്കും.

**ധനകാര്യത്തിലെ പുരോഗതി**

- 23. സർ, കേരളത്തോടുള്ള കേന്ദ്ര സർക്കാരിന്റെ അവഗണന അതിന്റെ പാരമ്യത്തിലെത്തിയത് ഈ സർക്കാരിന്റെ കാലത്താണ്. അതുകൊണ്ടുതന്നെയാണ് സംസ്ഥാന ഖജനാവിൽ ‘ പൂച്ച പെറ്റുകിടക്കം’ ‘ ട്രഷറി അടച്ചിടും’ , ‘ ശമ്പളം മുടങ്ങും’ തുടങ്ങിയ പരിഹാസ പ്രവചനങ്ങൾ ഉണ്ടായത്. അത്തരം അപകടം

ഒന്നും സംഭവിക്കാത്തത് കണ്ടിട്ടാണ് വികസന-ക്ഷേമ ചെലവുകൾ വെട്ടിക്കുറച്ചുകൊണ്ടും അമിതമായി കടം വാങ്ങിയുമാണ് കേരളം പിടിച്ചുനിന്നതെന്ന ആരോപണം വരുന്നത്. പക്ഷേ ഇപ്പോൾ ഈ രണ്ടുവാദങ്ങളും ആരും ഉന്നയിക്കുന്നില്ല. കേന്ദ്ര സർക്കാരുമായും മറ്റ് സംസ്ഥാനങ്ങളുമായും താരതമ്യം ചെയ്യുമ്പോൾ കേരളത്തിന്റെ കടം ദുർവ്വഹമല്ലെന്ന കാര്യം ഇപ്പോൾ ഏതാണ്ടെല്ലാവർക്കും വ്യക്തമായിട്ടുണ്ട്. കേരളം കടം കയറി നശിച്ചുവെന്ന പ്രചരണം വെളിപ്പെടുത്തിയ ആരും ഇപ്പോൾ ഏറ്റെടുക്കുന്നില്ല. എന്നിരുന്നാലും കാര്യങ്ങൾ കുറച്ചുകൂടി വ്യക്തമാകേണ്ടതുണ്ട്.

**തനതുവരുമാനം**

- 24. സർ, ആദ്യം കേരളം എങ്ങനെ പിടിച്ചുനിന്നുവെന്നത് വ്യക്തമാക്കാം. **അതൊരു പരമ രഹസ്യമാണ്!** ഇടതുപക്ഷ സർക്കാരിനെ ധനപരമായി ഒതുക്കാനുള്ള ശ്രമം കേന്ദ്രത്തിന്റെ ഭാഗത്തുനിന്നും ഉണ്ടാവുമെന്ന് തുടക്കത്തിലെ കണക്കുകൂട്ടിയിരുന്നു.
  
- 25. സർ, നമ്മളൊക്കെ അറിയാഹാരമല്ലേ കഴിക്കുന്നത്. അതുകൊണ്ട് അപകടം മുൻകൂട്ടി കാണാൻ കഴിഞ്ഞു. സർക്കാരിന്റെ ചെലവുകൾ

ക്രമീകരിച്ചും തനതുവരുമാനം വർദ്ധിപ്പിച്ചും പ്രതിരോധ കോട്ട കെട്ടുകയാണ് ഞങ്ങൾ ചെയ്തത്.

26. സർ, ഹൃദയം നിറഞ്ഞ സന്തോഷത്തോടെയും അഭിമാനത്തോടെയും ഈ സഭയെ അറിയിക്കട്ടെ, കഴിഞ്ഞ അഞ്ച് വർഷക്കാലത്തിൽ ഏകദേശം **1,27,747 കോടി രൂപയുടെ** അധിക വരുമാനമാണ് തനത് നികുതി വരുമാനത്തിന്റെ കാര്യത്തിൽ നമുക്ക് സൃഷ്ടിക്കാൻ കഴിഞ്ഞത്. **ഇത് മൊത്തം തനതുനികുതി വരുമാനത്തിന്റെ കണക്കല്ല. തനത് നികുതി വരുമാനത്തിൽ 1,27,747 കോടി രൂപ അധികമായി പിരിച്ചെടുക്കാൻ കഴിഞ്ഞു. 2025-26** ധനവർഷത്തെ കണക്കുകൾ അന്തിമമാക്കുമ്പോൾ ഇത് ഇനിയും ഉയരും. മുൻ സർക്കാരിന്റെ കാലത്തെ (2016-17 മുതൽ 2020-21) ശരാശരി പ്രതിവർഷ തനത് നികുതി വരുമാനം **47,453 കോടി രൂപയായിരുന്നു.** ഈ സർക്കാരിന്റെ ശരാശരി പ്രതിവർഷ തനത് നികുതി വരുമാനം **73,002 കോടി രൂപയാണ്.** 2025-26 വർഷത്തെ കണക്കുകൾ അന്തിമമാക്കുമ്പോൾ ശരാശരി തനതുനികുതി വരുമാനം ഇനിയും ഉയരും. ഈ ബജറ്റിൽ 2025-26-

ലെ തനത് നികുതി വരുമാനമായി റിപ്പോർട്ട് ചെയ്യുന്നത് **83,731 കോടി രൂപയാണ്.**

27. സർ, സംസ്ഥാന സർക്കാരിന്റെ തനത് നികുതിയേതര വരുമാനത്തിലും അഭിമാനകരമായ വളർച്ചയുണ്ടായിട്ടുണ്ട്. നികുതിയേതര വരുമാനമായി 24,898 കോടി രൂപയോളം അധികമായി പിരിച്ചെടുക്കാൻ നമുക്ക് കഴിഞ്ഞു. നികുതിയേതര വരുമാനത്തിന്റെ കഴിഞ്ഞ സർക്കാരിന്റെ കാലത്ത് വാർഷിക ശരാശരി 10,455 കോടി രൂപയായിരുന്നു. ഈ സർക്കാരിന്റെ കാലത്ത് അത് 15,435 കോടിയായി ഉയർന്നു. 2025-26-ലെ കണക്കുകൾ അന്തിമമാക്കുമ്പോൾ ഇത് വീണ്ടും ഉയരും. ചുരുക്കിപ്പറഞ്ഞാൽ തനത് നികുതി വരുമാനത്തിലും നികുതിയേതര വരുമാനത്തിലുമായി 1,52,645 കോടിയിലേറെ നമുക്ക് അധികമായി പിരിച്ചെടുക്കാൻ കഴിഞ്ഞു.

28. സർ, അതാണ് കടുത്ത കേന്ദ്ര അവഗണനയ്ക്കിടയിലും നമ്മെ പിടിച്ചുനിൽക്കാൻ സഹായിച്ചത്. അതായിരുന്നു ധനകാര്യ വകുപ്പുമന്ത്രിയുടെ കയ്യിലെ മാന്ത്രിക ദണ്ഡ് : അധികമായി

പിരിച്ചെടുത്ത തനത് നികുതി-നികുതിയേതര വരുമാനം. ഈ അവസരത്തിൽ ഈ നേട്ടം സാധ്യമാക്കിയ സർക്കാർ ഉദ്യോഗസ്ഥരേയും സർവ്വോപരി നികുതിദായകരേയും അഭിനന്ദിക്കുകയാണ്. **അവരോടുള്ള സർക്കാരിന്റെ കടപ്പാട് അറിയിക്കാനും ഈ അവസരം ഉപയോഗിക്കുകയാണ്.**

29. നികുതിദായകരോട് ശത്രുതാ മനോഭാവത്തോടുകൂടി പെരുമാറരുതെന്ന കാര്യം ഉദ്യോഗസ്ഥരോട് ആവർത്തിച്ചു പറയുന്നുണ്ട്. നികുതിദായകർ കഠിനാധ്വാനം ചെയ്ത് സമ്പത്ത് ഉൽപ്പാദിപ്പിക്കുന്നതുകൊണ്ടാണ് സർക്കാരിന് നികുതി-നികുതിയേതര വരുമാനം ഉണ്ടാവുന്നത്. പശ്ചാത്തലമേഖലയിലും മറ്റും പുരോഗതി സാധ്യമാക്കിക്കൊണ്ട് എല്ലാ ഉൽപ്പാദകരേയും സഹായിക്കാൻ സർക്കാർ ശ്രമിക്കുന്നുണ്ട്. ഒപ്പം നികുതിദായകരെ ആദരിക്കാനും അവർക്ക് പുരസ്കാരം നൽകാനും സർക്കാർ ആലോചിക്കുന്നു. ഇതിനായി **5 കോടി രൂപ** നീക്കിവയ്ക്കുന്നു. പുരസ്കാരത്തിനുള്ള മാർഗനിർദ്ദേശം നികുതിവകുപ്പ് തയ്യാറാക്കും.

30. സർ, സംസ്ഥാന സർക്കാരിന്റെ നികുതി-നികുതിയേതര വരുമാനം ഇനിയുമേറെ വർദ്ധിപ്പിക്കാനുള്ള സാധ്യതയുണ്ട്. പക്ഷേ അതിന് കേന്ദ്രത്തിന്റെ പിന്തുണകൂടി വേണം. ജി.എസ്.ടി വരുമാനം വർദ്ധിക്കണമെങ്കിൽ സംസ്ഥാനത്തെ നികുതിഭരണം മെച്ചപ്പെടുത്താൻ മാത്രം പോര. ഐ.ജി.എസ്.ടി. വരുമാനം വർദ്ധിക്കണമെങ്കിൽ അതുമായി ബന്ധപ്പെട്ട് ഇപ്പോഴും നിലനിൽക്കുന്ന ഭരണപരവും സാങ്കേതികവുമായ പോരായ്മകൾ പരിഹരിക്കണം. ഒപ്പം കേന്ദ്രത്തിന്റെയും മറ്റ് സംസ്ഥാനങ്ങളുടെയും നികുതിഭരണം കൂടുതൽ മെച്ചപ്പെടുകയും ചെയ്യണം.

### സർക്കാരിന്റെ ചെലവ്

31. സർ, ഇനി സർക്കാരിന്റെ ചെലവിലേക്ക് വരാം. കഴിഞ്ഞ സർക്കാരിന്റെ കാലത്ത് ശരാശരി പ്രതിവർഷ ചെലവ് **1,17,191 കോടി** രൂപയായിരുന്നു. 2011-16-ലെ ഉമ്മൻചാണ്ടി സർക്കാരിന്റെ പ്രതിവർഷ ചെലവ് 68,028 കോടി രൂപയായിരുന്നു. ഈ സർക്കാരിന്റെ അഞ്ച് വർഷത്തെ ശരാശരി പ്രതിവർഷ ചെലവാകട്ടെ **1,69,547 കോടി** രൂപയാണ്. 2024-25-ൽ

വാർഷിക ചെലവ് 1,73,808 കോടി രൂപയും. ഈ ബജറ്റിൽ അവതരിപ്പിക്കുന്ന കണക്കനുസരിച്ച് 2025-26-ലെ ചെലവ് **1,92,456 കോടി രൂപയായിരിക്കും.**

- 32. സർ, കിഫ്ബി വഴിയുള്ള വികസന ചെലവ് മേൽപ്പറഞ്ഞതിനു പുറമേയാണ്.
- 33. സർ, ചുരുക്കത്തിൽ സർക്കാരിന്റെ വികസന-ക്ഷേമ ചെലവുകളുടെ കാര്യത്തിൽ ഒരു വെട്ടിക്കുറവും വരുത്തിയിട്ടില്ല. മറിച്ച് വികസന ചെലവുകൾ ചരിത്രത്തിലെ ഏറ്റവും ഉയർന്ന നിലയിലേക്ക് വളരുകയാണ് ചെയ്യുന്നത്.
- 34. സംസ്ഥാനത്തെ ഒരു നിയമസഭാമണ്ഡലത്തിലും സർക്കാരിന്റെ വികസനച്ചെലവുകൾ കുറഞ്ഞുവെന്നുപറയില്ല. അതുതന്നെയാണ് സർക്കാർ വകുപ്പുകളുടെ സ്ഥിതിയും എല്ലാ പ്രദേശത്തും എല്ലാ വകുപ്പുകളിലും കേരളം പുതിയ നോർമൽ സൃഷ്ടിച്ചിരിക്കുന്നുവെന്നു പറയുന്നത് ഈ പശ്ചാത്തലത്തിലാണ്.

**സംസ്ഥാനത്തിന്റെ കടഭാരം**

35. സർ, കടുത്ത കേന്ദ്ര അവഗണനയുണ്ടായിട്ടും എങ്ങനെ പിടിച്ചുനിന്നുവെന്നതിലാണ് ചിലർക്ക് കുണ്ഠിതം. അങ്ങനെ ഒരു സംശയം ഉണ്ടാവുക സ്വാഭാവികവുമാണ്. തനതു വരുമാനം ഉയർത്തിക്കൊണ്ടാണ് പിടിച്ചുനിന്നതെന്നു പറഞ്ഞല്ലോ.
36. സർ, അവഗണനയ്ക്കിടയിൽ എങ്ങനെ പിടിച്ചുനിന്നുവെന്ന ചോദ്യമല്ല യഥാർഥത്തിൽ ചോദിക്കേണ്ടത്. കടുത്ത അവഗണന ഉണ്ടായിരുന്നില്ലെങ്കിൽ കേരളം എത്രത്തോളം ഉയരമായിരുന്നുവെന്ന ചോദ്യമാണ് ഉയർത്തേണ്ടത്. അവഗണനയുടെ കഥയിലേക്ക് പിന്നീട് വരാം.
37. കേരളം കടംകയറി തളർന്നിരിക്കുന്നുവെന്ന ആക്ഷേപം അൽപം കാര്യഗൗരവമുള്ള ആരും ഇപ്പോൾ ഉന്നയിക്കുന്നില്ല. ധനഉത്തരവാദിത്വ നിയമത്തിന്റെ പരിധിവിട്ടു കടം വാങ്ങാൻ സംസ്ഥാനത്തിന് കഴിയില്ലെന്ന് എല്ലാവർക്കും അറിയാം. കേരളത്തിന്റെ കടപരിധിയുടെ കാര്യത്തിൽ പല തൊടുന്യായവും പറഞ്ഞ് കൂടുതൽ വെട്ടിക്കുറവ് വരുത്തുന്നുവെന്നതും സത്യമാണ്. കേരളത്തിന്റെ കടത്തെപ്പറ്റിയുള്ള രണ്ടോ മൂന്നോ പതിറ്റാണ്ട്

കാലത്തെ സ്ഥിതിവിവരം നോക്കുന്നവർക്ക് കൃത്യമായി അറിയാം. ഓരോ അഞ്ചുവർഷത്തിലും സഞ്ചിതകടം ഇരട്ടിയാകുകയാണ് പതിവ്. മുൻ സർക്കാരിന്റെ തുടക്കത്തിൽ കടം **1,57,370 കോടി** രൂപയായിരുന്നു. ഈ സർക്കാർ അധികാരത്തിൽ എത്തിയപ്പോഴേക്കും അത് **2,96,901 കോടി** രൂപയായിരുന്നു. 2024-25-ൽ കടം **4,35,314 കോടി** രൂപയായി. 2025-26-ൽ ഈ ബജറ്റിൽ റിപ്പോർട്ട് ചെയ്യുന്ന കടത്തിന്റെ സംഖ്യ **4,88,910 കോടി** രൂപയാണ്. കടം ഇരട്ടിച്ചിരുന്നുവെങ്കിൽ കുറഞ്ഞത് **5,93,802 കോടി രൂപയിൽ** എത്തണമായിരുന്നു. സംസ്ഥാനത്തിന്റെ കടം താങ്ങാവുന്ന പരിധിക്കുള്ളിലാണെന്നത് നിലവിൽ ഉപയോഗിക്കുന്ന ഏത് മാനദണ്ഡം വച്ചുനോക്കിയാലും വ്യക്തമാകും. കേരളത്തിന്റെ കടവും ആഭ്യന്തര ഉൽപ്പാദനവും തമ്മിലുള്ള അനുപാതം ഇപ്പോൾ **33.44** ശതമാനമാണ്. കേരളത്തിന്റെ കടവും ആഭ്യന്തര ഉൽപ്പാദനവും തമ്മിലുള്ള അനുപാതം 2021-ൽ **38.47** ശതമാനമായിരുന്നത് 4 വർഷം കൊണ്ട് 5 ശതമാനത്തോളമാണ് കുറഞ്ഞത്.

**കേരളത്തോടുള്ള അവഗണന**

38. ഏറെക്കാലം ഡൽഹി കേന്ദ്രീകരിച്ചുപ്രവർത്തിച്ചിട്ടുള്ള ഒരാളെന്ന നിലയിൽ മനസ്സിലാക്കാൻ കഴിഞ്ഞ ഒരു കാര്യമുണ്ട്. കേന്ദ്രത്തിൽ നിന്നുള്ള ആനുകൂല്യങ്ങൾ വാങ്ങിയെടുക്കുന്ന കാര്യത്തിൽ മറ്റ് സംസ്ഥാനങ്ങൾ കാണിക്കുന്ന ഒത്തൊരുമ പരസ്യമായ രഹസ്യമാണ്. ഭരണപക്ഷവും പ്രതിപക്ഷവും ഉദ്യോഗസ്ഥരും മാധ്യമപ്രവർത്തകരുമെല്ലാം ഒറ്റക്കെട്ടായി മുന്നിട്ടിറങ്ങും. കേരളത്തിന്റെ കഥ നേർവിപരീതമാണ്.

39. കേന്ദ്ര അവഗണനയുടെ വാർത്ത പുറത്തുവരുമ്പോൾ ആഘോഷിക്കുന്നവർ നമ്മുടെ കൂട്ടത്തിലുണ്ട്. പ്രകൃതി ദുരന്തകാലത്ത് പോലും അതുണ്ടായി. പക്ഷേ സമീപകാലത്ത് ചെറിയ മാറ്റം ഉണ്ടായിട്ടുണ്ട്. കേന്ദ്ര ഏജൻസികളുടെ കണക്കുകൾ നിരത്തിക്കൊണ്ട് കിട്ടാവുന്ന എല്ലാ വേദികളിലും അവഗണനയുടെ സത്യം ഞങ്ങൾ ആവർത്തിച്ചുവിളിച്ചുപറഞ്ഞുകൊണ്ടിരിക്കുകയാണ്. വലിയ അവഗണനയുണ്ടെന്ന കാര്യം ഇപ്പോൾ വിദഗ്ദ്ധന്മാരും മാധ്യമങ്ങളും പൊതുവെ സമ്മതിക്കുന്നുണ്ട്.

40. കേന്ദ്ര അവഗണനയെ പ്രതിരോധിക്കാനുള്ള ഒന്നാമത്തെ മാർഗം അനീതിയാണ് നടക്കുന്നതെന്ന് ഉറക്കെ വിളിച്ചുപറയുകയാണ്. കേരളം സങ്കീർണ്ണമായ മരന്ന് ഒത്തൊരുമയോടെ നിന്നാൽ ഈ പ്രശ്നം പരിഹരിക്കാൻ കഴിയും. അവഗണനയുടെ ചിത്രം ബജറ്റ് പ്രസംഗത്തിൽ നൽകേണ്ടതുണ്ടെന്നതുകൊണ്ട് ചില കാര്യങ്ങൾ ചുരുക്കി പറയാം.

41. ഒന്ന്, കേന്ദ്രവും സംസ്ഥാനങ്ങളും ചേർന്നുള്ള സംയുക്ത ഗവൺമെന്റിന്റെ വലുപ്പം കുറയ്ക്കാൻ കേന്ദ്രം നിരന്തരം പരിശ്രമിക്കുന്നു. മൻമോഹൻസിങ്ങിന്റെ കാലത്ത് നിയോലിബറൽ പരിഷ്കാരങ്ങൾ തുടങ്ങിയ കാലം മുതൽ കേന്ദ്രത്തിനെ പിടികൂടിയ ഒരു വ്യാധിയാണിത്. ഏറ്റവും ചെറിയ ഗവൺമെന്റാണ് ഏറ്റവും നല്ല ഗവൺമെന്റ് എന്നതാണ് ആ കാഴ്ചപ്പാട്. വികസിത രാജ്യങ്ങൾ ദേശീയോൽപ്പാദനത്തിന്റെ അമ്പത് ശതമാനം വരെ നികുതിയായി പിരിച്ചെടുത്ത് ചെലവ് ചെയ്യുമ്പോഴാണ് ഇന്ത്യ സർക്കാരിനെ ചെറുതാക്കാൻ പരിശ്രമിക്കുന്നത്. പക്ഷേ, സർക്കാരിന്റെ വലുപ്പം കുറയ്ക്കാനുള്ള ഉത്തരവാദിത്വം മുഴുവനും സംസ്ഥാനങ്ങൾക്ക്

മുകളിലാണ് കെട്ടിവയ്ക്കുന്നത്. സംസ്ഥാനങ്ങളുടെ നികുതി വരുമാനവും വായ്പാപരിധിയും വെട്ടിക്കുറയ്ക്കുന്നു. ഒപ്പം കൂടുതൽ ചെലവുത്തരവാദിത്വങ്ങൾ കെട്ടിയേൽപ്പിക്കുന്നു.

42. രണ്ട്, കേന്ദ്രത്തിന്റെ നികുതി വരുമാനത്തിൽനിന്നും സംസ്ഥാനങ്ങൾക്ക് വീതം വയ്ക്കേണ്ട തുകയുടെ (ഡിവിസിബിൾ പൂൾ) അനുപാതം വെട്ടിക്കുറയ്ക്കുന്നു. വീതം വെയ്ക്കേണ്ടാത്ത സെസ്സും, സർചാർജും മറ്റും ഉയർത്തുന്നു. വീതംവെയ്ക്കേണ്ട കോർപ്പറേറ്റ് നികുതിയിലും മറ്റും വലിയ ഇളവ് നൽകുന്നു. എന്തിനേറെപ്പറയുന്നു, സംസ്ഥാനത്തിന്റെ തനത് നികുതി വരുമാനത്തിൽ മുഖ്യ സ്രോതസ്സായ ജി.എസ്.ടി.-യുടെ നിരക്കുകൾപോലും കേന്ദ്രം ഏകപക്ഷീയമായി വെട്ടിക്കുറയ്ക്കുന്നു. സംസ്ഥാനങ്ങൾ ആവശ്യപ്പെട്ട കോമ്പൻസേഷൻ നൽകുന്നുമില്ല.

43. മൂന്ന്, സംസ്ഥാനങ്ങൾക്ക് വീതം വെയ്ക്കേണ്ട തുക കുറയുന്നതിനോടൊപ്പം അതിൽ കേരളത്തിനുള്ള വിഹിതം കുത്തനെ വെട്ടിക്കുറയ്ക്കുന്നു. പത്താം ധനകമ്മീഷന്റെ കാലത്ത് 3.88 ശതമാനമായിരുന്ന കേരളത്തിന്റെ വിഹിതം പതിനഞ്ചാം

കമ്മീഷനിലെത്തിയപ്പോൾ 1.92 ശതമാനമായി കുറഞ്ഞു. കേന്ദ്ര ധനകമ്മീഷൻ ശിപാർശയിൽ പ്രാദേശിക സർക്കാരുകൾക്ക് നൽകുന്ന ഗ്രാന്റിലും കേരളത്തിന്റെ ഓഹരി ഗണ്യമായി കുറഞ്ഞു. പന്ത്രണ്ടാം കമ്മീഷന്റെ കാലത്ത് 4.54 ശതമാനമായിരുന്ന കേരളത്തിന്റെ വിഹിതം പതിനഞ്ചാം കമ്മീഷനായപ്പോൾ 2.68 ശതമാനമായി ഇടിഞ്ഞു.

44. നാല്, നികുതിവിഹിതം കുറച്ചതിന്റെ ക്ഷീണം പരിഹരിക്കാനാണ് റവന്യൂ കമ്മി ഗ്രാന്റ് അനുവദിച്ചത്. ജി.എസ്.ടി. വരുമാനത്തിൽ ഇടിവുണ്ടായത് പരിഹരിക്കാനാണ് ജി.എസ്.ടി. കോമ്പൻസേഷൻ ഗ്രാന്റ് അനുവദിച്ചത്. ഈ രണ്ട് ഗ്രാന്റുകളും ഈ സർക്കാർ അധികാരത്തിൽ വന്നതിനുശേഷം നിർത്തലാക്കി.

45. അഞ്ച്, മേൽപറഞ്ഞതിനു പുറമെയാണ് സംസ്ഥാനത്തിന്റെ വായ്പാപരിധിയിൽ വലിയ വെട്ടിക്കുറവുണ്ടായത്. കോവിഡ് മഹാമാരിയുടെ കാലത്തനുവദിച്ച അധിക വായ്പാ പരിധിയില്ലാതായി. സംസ്ഥാനത്തിന്റെ പശ്ചാത്തല മേഖലയിലെ പിന്നാക്കാവസ്ഥ പരിഹരിക്കാൻ കൊണ്ടുവന്ന ധീരമായ

പരീക്ഷണമാണ് കിഫ്ബി. ദേശീയപാത അതോറിറ്റിയുടെയും മറ്റും മാതൃക പിന്തുടർന്ന് കൊണ്ടുവന്ന കിഫ്ബിയെ പൂർണ്ണമായും റദ്ദുചെയ്യുന്ന സമീപനമാണ് കേന്ദ്രം സ്വീകരിച്ചത്. കിഫ്ബി മുൻ എടുത്ത വായ്പയും സർക്കാരിന്റെ വായ്പാ പരിധിയിൽനിന്നും കുറവ് ചെയ്തു. ക്ഷേമപെൻഷനുകൾ കുടിശ്ശികയാകാതിരിക്കാൻ കൊണ്ടുവന്ന പെൻഷൻ കമ്പനിയുടെ വായ്പകളും തിരിച്ചടവ് പരിഗണിക്കാതെ സംസ്ഥാനത്തിന്റെ വായ്പാ പരിധിയിൽനിന്നും കുറവ് ചെയ്തു. ട്രഷറി അക്കൗണ്ടിലെ നിക്ഷേപങ്ങൾപോലും സർക്കാരിന്റെ വായ്പയായി പരിഗണിച്ച വായ്പാ പരിധിയിൽനിന്നും വെട്ടിക്കുറയ്ക്കുന്ന അനുഭവമുണ്ടായി.

46. ആറ്, ആസൂത്രണ കമ്മീഷൻ ഇല്ലാതായതോടെ സംസ്ഥാനത്തിനു ലഭിച്ചിരുന്ന പ്ലാൻ ഗ്രാന്റ് ഇല്ലാതായി. കേന്ദ്രവിഷ്കൃത പദ്ധതികളിലെ കേന്ദ്രവിഹിതം വെട്ടിക്കുറച്ചു. ഏറ്റവും ഒടുവിൽ തൊഴിലുറപ്പ് പദ്ധതിയിൽനിന്നും കേന്ദ്രം പിന്മാറുകയാണ്. ദുരന്തകാലത്ത് ഇന്ത്യയിലെ ഗ്രാമീണ ജീവിതങ്ങൾക്ക് തണലായ തൊഴിലുറപ്പ് പദ്ധതിയുടെ അവസാനത്തിന്റെ ആരംഭം

കുറിച്ചുകഴിഞ്ഞു. തൊഴിലുറപ്പ് പദ്ധതിയിലെ പുതിയ കേന്ദ്ര സമീപനംമൂലം സംസ്ഥാനത്തിന് പദ്ധതി മുന്നോട്ടുകൊണ്ടുപോകാൻ **2000 കോടി രൂപയിലധികം അധികമായി കണ്ടെത്തേണ്ട സ്ഥിതിയാണ്.** കേന്ദ്ര വിഹിതത്തിൽനിന്നും കേരളത്തിനുകിട്ടാനുള്ള കുടിശ്ശികകൾ തൊടുന്യായങ്ങൾ പറഞ്ഞ് നിഷേധിക്കുന്നുവെന്നും പറയണം.

47. ചുരുക്കിപ്പറഞ്ഞാൽ ഇന്ത്യയിൽ **വോട്ടുചോരി മാത്രമല്ല നോട്ടുചോരിയും** നടക്കുകയാണ്. നോട്ടുചോരി നടക്കുന്നുവെന്നതിനു തെളിവ് കേന്ദ്ര സർക്കാർ ഏജൻസികൾ ഹാജരാക്കുന്നുണ്ട്. അടുത്ത കാലത്ത് സി.എ.ജി. സംസ്ഥാനങ്ങളുടെ ധനകാര്യം സംബന്ധിച്ച് പുറത്തിറക്കിയ റിപ്പോർട്ട് കേരളത്തെ മുക്തകണ്ഠം പ്രശംസിക്കുന്നുണ്ട്.

48. കേരളത്തിന്റെ റവന്യൂ വരുമാനത്തിന്റെ 25 ശതമാനം മാത്രമാണ് കേന്ദ്രത്തിന്റെ വിഹിതം. 75 ശതമാനവും സംസ്ഥാനം സ്വന്തം നിലയിൽ കണ്ടെത്തുകയാണ്. രാജ്യത്തെ പൊതുശരാശരി

എടുത്താൽ സംസ്ഥാനങ്ങൾക്ക് കേന്ദ്രവിഹിതമായി 50

ശതമാനത്തിന് മുകളിൽ ലഭിക്കുമ്പോഴാണ് ഈ അവഗണന.

49. സർ, നടപ്പ് സാമ്പത്തികവർഷത്തിന്റെ അവസാന മാസങ്ങളിൽ കേന്ദ്രസർക്കാർ കേരളത്തോട് ചെയ്തത് നമ്മളെല്ലാവരും കണ്ടതാണ്. സാമ്പത്തികവർഷത്തിന്റെ തുടക്കത്തിൽ കേന്ദ്രം തന്നെ അംഗീകരിച്ചതന്നെ കടപരിധിയിൽനിന്നും 5944 കോടി രൂപ വെട്ടിക്കുറച്ചു. സാമ്പത്തിക വർഷം അവസാനിക്കുന്ന മാസങ്ങളിൽ സംസ്ഥാനത്തിന്റെ ചെലവുകൾ ഏറ്റവും ഉയർന്നു നിൽക്കുമ്പോൾ കേന്ദ്രത്തിന് നന്നായി അറിയാം. അതുകൊണ്ടാണ് അവസാന മാസങ്ങളിൽ ഇങ്ങനെയൊരു പ്രഹരം നമുക്കുതന്നത്. കേരളത്തോടുള്ള ഒരു ഇരുട്ടിയാലാണ് ഈ നടപടിയെ കാണേണ്ടത്. ഇതുമായി ബന്ധപ്പെട്ട കത്തുലഭിച്ചതിന്റെ അടുത്ത ദിവസം തന്നെ കേന്ദ്ര ധനകാര്യമന്ത്രിയെ ഡൽഹിയിലെത്തി നേരിൽ കണ്ട് സംസ്ഥാനത്തിന്റെ പ്രതിഷേധം അറിയിക്കുകയും നടപടി മരവിപ്പിക്കണമെന്ന് അഭ്യർഥിക്കുകയും ചെയ്തു. എന്നാൽ കേന്ദ്രം അത് ചെവികൊണ്ടിട്ടില്ല. ഈ വർഷം മാത്രം സംസ്ഥാന

ത്തിന് അർഹതപ്പെട്ട വരുമാനത്തിൽനിന്നും അപ്രതീക്ഷിതമായി കേന്ദ്രം വെട്ടിക്കുറച്ചത് **17,000 കോടി രൂപയാണ്**. ഇതിനൊക്കെ പുറമെയാണ് 2025-26 സാമ്പത്തിക വർഷത്തിൽ കേന്ദ്രം കൊണ്ടുവന്ന ജി.എസ്.ടി. നിരക്ക് പരിഷ്കരണം. **8000 കോടിയോളം രൂപ** വരെ വാർഷിക നഷ്ടം ഇതിലൂടെ ഉണ്ടാവും. എന്നാൽ സാധാരണക്കാർക്ക് ഈ നികുതി കുറവിന്റെ ഗുണം ലഭിക്കുന്നില്ല.

**ഫെഡറലിസം ഇന്ത്യയുടെ ആത്മാവ്**

50. സർ, ആരോഗ്യകരമായി മുന്നോട്ടുപോകുന്ന സംസ്ഥാനങ്ങളാണ് കരുത്തുറ്റ ഒരു യൂണിയന്റെ നിർണ്ണായക ഘടകം. എന്നാൽ ഇന്ന് സംസ്ഥാനങ്ങളുടെ സാമ്പത്തിക അധികാരം ചരിത്രത്തിലില്ലാത്ത രീതിയിൽ കവർന്നുടുക്കപ്പെട്ടുകയാണ്. കേന്ദ്രത്തിന്റെ ഉപഗ്രഹങ്ങൾ പോലെ സംസ്ഥാനങ്ങൾ നിലകൊള്ളേണ്ടിവരുന്നു. കേന്ദ്ര സർക്കാർ അനുവദിച്ചുനൽകുന്ന വിഹിതം വാങ്ങി ഏറാൻമുളികളെ പോലെ സംസ്ഥാനങ്ങൾക്ക് ഉപജീവിക്കേണ്ടിവരുന്നു.

51. സർ, വരും കാലത്ത് ഒരു രാഷ്ട്രമെന്ന നിലയിൽ ഇന്ത്യ അഭിമുഖീകരിക്കാൻ പോകുന്ന ഏറ്റവും വലിയ പ്രശ്നങ്ങളിലൊന്ന് സംസ്ഥാനങ്ങളുടെ സാമ്പത്തിക അവകാശങ്ങൾക്കുമേലുള്ള കേന്ദ്രത്തിന്റെ കടന്നുകയറ്റം സംബന്ധിച്ചുള്ളതായിരിക്കും.

52. സർ, കേരളത്തോടുള്ള അതിഗുരുതരമായ സാമ്പത്തിക അവഗണനയ്ക്കെതിരെയുള്ള നാടിന്റെ പ്രതിഷേധം കേരളത്തിലെ ജനങ്ങൾക്കുവേണ്ടി ഈ ബജറ്റ് പ്രസംഗത്തിലൂടെ ഞാൻ രേഖപ്പെടുത്തുകയാണ്.

**7-ാം ധനകാര്യ കമ്മീഷനും പ്രാദേശിക സർക്കാരുകളും**

53. സർ, സംസ്ഥാനത്തിനുള്ളിൽ കേരളം സ്വീകരിച്ചുപോരുന്ന ഫെഡറൽ തത്ത്വങ്ങൾ കേന്ദ്രത്തിന്റേതിൽനിന്നും വ്യത്യസ്തമാണെന്ന് മാത്രമല്ല രാജ്യത്തിന് തന്നെ മാതൃകയുമാണ്. സംസ്ഥാനത്തെ പ്രാദേശിക ഗവൺമെന്റുകളിൽ തിരഞ്ഞെടുപ്പ് കഴിഞ്ഞ് പുതിയ ഭരണസമിതികൾ അധികാരം ഏറ്റെടുത്തിരിക്കുകയാണ്. സർ, പുതിയ ഭരണസമിതികളെ

സംസ്ഥാന സർക്കാർ അഭിവാദ്യം ചെയ്യുന്നത് വിവിധ ഫണ്ടുകൾ ഗണ്യമായി വർദ്ധിപ്പിച്ചുകൊണ്ടാണ്. സംസ്ഥാന ധനകാര്യ കമ്മീഷൻ ശുപാർശകൾ കൃത്യമായി നടപ്പാക്കുന്ന ഏക സംസ്ഥാനമാണ് കേരളം.

54. പ്രാദേശിക സർക്കാരുകളുടെ ഫണ്ടുവിതരണത്തിൽ കേരളം രാഷ്ട്രീയ പരിഗണനകൾ നോക്കാറില്ല. ജനകീയാസൂത്രണം തുടങ്ങിയപ്പോൾ ആരംഭിച്ച ഈ കീഴ്വഴക്കം യു.ഡി.എഫ്. ഭരിക്കുമ്പോഴും ലംഘിച്ചിട്ടില്ല. വസ്തുനിഷ്ഠമായ മാനദണ്ഡങ്ങൾ അനുസരിച്ചാണ് ഫണ്ട് വിതരണം നടക്കുന്നത്. കേരളത്തിന്റെ ഈ മാതൃക കേന്ദ്ര-സംസ്ഥാന ധനബന്ധങ്ങളിലും പകർത്താവുന്നതാണ്.

55. കൃത്യമായ തുടവേളകളിൽ സംസ്ഥാന ധനകമ്മീഷനെ നിയമിക്കുകയും ശുപാർശകൾ പൊതുവിൽ അംഗീകരിക്കുകയും ചെയ്യുന്നതാണ് കേരളത്തിന്റെ കീഴ്വഴക്കം. ഏഴാം ധനകമ്മീഷന്റെ 2026-27-ലേക്കുള്ള ശുപാർശകൾ ലഭിച്ചിട്ടുണ്ട്. ധനവിന്യാസം സംബന്ധിച്ച ശുപാർശകൾ സർക്കാർ ഏതാണ് പൂർണ്ണമായും അംഗീകരിക്കുകയാണ്. ഭരണനടപടികൾ സംബന്ധിച്ച

ശിപാർശകൾ തത്വത്തിൽ അംഗീകരിച്ചിട്ടുണ്ട്. ബന്ധപ്പെട്ട വകുപ്പുകളുമായി കൂടിയാലോചിച്ച് നടപടിക്രമങ്ങൾ നിശ്ചയിച്ച് നടപ്പിലാക്കും. ധനകമ്മീഷന്റെ ശിപാർശകളും നടപടി റിപ്പോർട്ടുകളും സഭയുടെ മേശപ്പുറത്തുവെച്ചിട്ടുണ്ട്.

56. അതിവേഗനഗരവൽക്കരണം സൃഷ്ടിക്കുന്ന പ്രശ്നങ്ങളെക്കുറിച്ച് പഠിക്കാനും പരിഹാര നിർദ്ദേശങ്ങൾ സമർപ്പിക്കാനും അർബൻ കമ്മീഷനെ നിയോഗിച്ചിരുന്നു. കമ്മീഷന്റെ റിപ്പോർട്ടും അതിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ നടത്തിയ ചർച്ചകളും പരിഗണിച്ച് പുതിയ നഗരനയം രൂപപ്പെടുത്തി സർക്കാർ മുന്നോട്ടുപോകുകയാണ്.

57. 2026-27-ലേക്ക് തദ്ദേശഭരണ സ്ഥാപനങ്ങൾക്ക് നൽകുന്ന ജനറൽ പർപ്പസ് ഫണ്ട്, മെയിന്റനൻസ് ഫണ്ട് എന്നിവ യഥാക്രമം 3236.76 കോടി രൂപയും 4315.69 കോടി രൂപയുമായി ഉയർത്തുന്നു. ഇത് മുൻ വർഷത്തെ അപേക്ഷിച്ച് 786.96 കോടി രൂപ അധികമാണ്.

58. 2026-27-ൽ സംസ്ഥാന പദ്ധതി വിഹിതത്തിന്റെ 28.5 ശതമാനം വരുന്ന 10,189 കോടി രൂപ പ്രാദേശിക സർക്കാരുകൾക്കുള്ള

വികസന ഫണ്ടായി നീക്കിവയ്ക്കുന്നു. ഇതിലൂടെ വികസന ഫണ്ട് 9,100 കോടി രൂപയിൽനിന്ന് 10,189 കോടി രൂപയായി വർദ്ധിക്കും. അതായത് 1,089 കോടി രൂപയുടെ (11.96 ശതമാനം) വർദ്ധനവാണ് വകയിരുത്തിയിരിക്കുന്നത്. ഇതിനുപുറമെ, കേരള ഖരമാലിന്യ സംസ്കരണ പരിപാടി (കെ.എസ്.ഡബ്ല്യു.എം.പി) പ്രകാരം നഗര തദ്ദേശ സ്ഥാപനങ്ങൾക്ക് (യു.എൽ.ബി) ഗ്രാന്റായി **160 കോടി രൂപയും** നീക്കിവെച്ചിട്ടുണ്ട്. മുൻ വർഷത്തെ അപേക്ഷിച്ച് 45 കോടി രൂപയുടെ വർദ്ധനവാണ്.

59. ജി.എസ്.ടി. നടപ്പിലാക്കിയതോടുകൂടി സ്വന്തമായി നികുതി ഏർപ്പെടുത്താനും തനതുവരുമാനം സൃഷ്ടിക്കാനുമുള്ള സംസ്ഥാന സർക്കാരുകളുടെ അധികാരം പരിമിതപ്പെട്ടിരിക്കുകയാണ്. എന്നാൽ നികുതി-നികുതിയേതര വരുമാനം വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നതിനും വായ്പയെടുക്കുന്നതിനും പ്രാദേശിക സർക്കാരുകൾക്ക് വലിയ സാധ്യതയുണ്ട്. ഇതിൽ പ്രാദേശിക ഗവൺമെന്റുകളെ ശാക്തീകരിക്കാൻ ലോക്കൽ ഗവൺമെന്റ് ബോർഡ് ഓഫ്

ഫിനാൻസ് രൂപീകരിക്കുന്നതിനുള്ള നിർദ്ദേശം തത്വത്തിൽ അംഗീകരിച്ചു.

60. നിരക്കുകൾ വർദ്ധിപ്പിക്കാതെ തന്നെ സ്ഥിതിവിവര കണക്കുകൾ ശാസ്ത്രീയമാക്കിയും ആധുനിക സാങ്കേതിക വിദ്യകൾ ഉപയോഗിച്ചും നികുതി-നികുതിയേതര വരുമാനം വർദ്ധിപ്പിക്കും. സ്വന്തം വരുമാനം വർദ്ധിപ്പിക്കുന്ന തദ്ദേശ സർക്കാരുകൾക്ക് പ്രോത്സാഹനമായി കൂടുതൽ സംസ്ഥാനവിഹിതം നൽകും.

61. തദ്ദേശ സ്ഥാപനത്തിലെ ജനങ്ങൾക്ക് പൊതുവെ ഉപകരിക്കുന്ന ആദായകരമായ വലിയ പ്രോജക്ടുകൾ നടപ്പിലാക്കാൻ മുനിസിപ്പൽ ബോണ്ടുകൾ പുറപ്പെടുവിക്കാൻ മുനിസിപ്പാലിറ്റികളെയും കോർപ്പറേഷനുകളെയും അനുവദിക്കും. അവർക്ക് അതിനാവശ്യമായ സാങ്കേതിക സഹായം നൽകും. ഇതേ ലക്ഷ്യം മുൻനിർത്തി വായ്പയെടുക്കാൻ നിശ്ചിത മാനദണ്ഡങ്ങൾക്ക് വിധേയമായി ഗ്രാമപഞ്ചായത്തുകളെയും അനുവദിക്കും.

62. കോർപ്പറേറ്റ് റെസ്റ്റോൺസിബിലിറ്റി ഫണ്ട് ഉപയോഗിക്കുന്ന കാര്യത്തിൽ കേരളത്തിലെ തദ്ദേശസ്ഥാപനങ്ങൾ പിറകിലാണ്.

സി.എസ്.ആർ. ഫണ്ടിന്റെ കാര്യത്തിൽ തദ്ദേശസ്ഥാപനങ്ങളെ ശാക്തീകരിക്കാനും ബോർഡ് ഓഫ് ഫിനാൻസ് മുൻകയ്യെടുക്കും.

63. കേരള സമൂഹത്തിൽ വന്നുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന മാറ്റങ്ങൾ പരിഗണിച്ചുകൊണ്ട് തദ്ദേശസ്ഥാപനങ്ങളിലേക്കുള്ള ധനവിന്യാസത്തിൽ മാറ്റം വരുത്തും. നഗരവൽക്കരണവും മുതിർന്ന പൗരന്മാരുടെ അനുപാതവും മാനദണ്ഡങ്ങളുടെ കൂട്ടത്തിൽ ഉൾപ്പെടുത്തും. കോർപ്പറേഷനുകൾക്കും മുനിസിപ്പാലിറ്റികൾക്കും പുറത്ത് ഗ്രാമപ്രദേശങ്ങളിൽ നടക്കുന്ന നഗരവൽക്കരണവും വിഭവവിതരണത്തിൽ പരിഗണിക്കും.

64. പ്രാദേശിക സർക്കാരുകളുടെ വികസന പ്രോജക്ടുകളുടെ അറിവുള്ളടക്കവും സാങ്കേതികമികവും ഉറപ്പുവരുത്താൻ ഉന്നതവിദ്യാഭ്യാസ ഗവേഷണ സ്ഥാപനങ്ങളും പ്രാദേശിക സർക്കാരുകളും തമ്മിലുള്ള ബന്ധം ശക്തിപ്പെടുത്തും. ഇതിനായി ജില്ലാ ആസൂത്രണ സമിതികൾക്ക് പ്രതിവർഷം 10 കോടി രൂപ വീതം വകയിരുത്തുന്നു.

65. പട്ടികജാതി-പട്ടികവർഗ വിഭാഗങ്ങളിൽ താരതമ്യേന കൂടുതൽ പിന്നാക്കം നിൽക്കുന്ന വിഭാഗങ്ങൾക്ക് ജനസംഖ്യാനുപാതികമായി ജില്ലാ പഞ്ചായത്തുതലത്തിൽ പ്രത്യേക വികസന ഫണ്ട് അനുവദിക്കും.
66. പ്രാദേശിക ഗവൺമെന്റുകളിലെ ജനപ്രതിനിധികളുടെ ഓണറേറിയം വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നതിനുള്ള ഫിനാൻസ് കമ്മീഷൻ ശുപാർശ തത്വത്തിൽ അംഗീകരിച്ചിട്ടുണ്ട്. മെമ്പർമാരുടെയും കൗൺസിലർമാരുടെയും സ്റ്റാൻഡിംഗ് കമ്മിറ്റി ചെയർപേഴ്സൺമാരുടെയും പ്രധാന ഭാരവാഹികളുടെയും ഓണറേറിയം വർദ്ധിപ്പിച്ച നിരക്കിൽ 2026 ഏപ്രിൽ മാസം മുതൽ നിലവിൽ വരുന്നതിനുള്ള നടപടികൾ സ്വീകരിക്കും.
67. പ്രാദേശിക സർക്കാരുകളിലെ മുൻജനപ്രതിനിധികളുടെ ക്ഷേമത്തിനായി ഒരു ക്ഷേമനിധി ആരംഭിക്കാൻ തീരുമാനിക്കുന്നു. 2026-27-ൽ ക്ഷേമനിധിയിലേക്ക് 250 കോടി രൂപ സമാഹരിക്കും. ക്ഷേമനിധിയിലേക്ക് പണം അടയ്ക്കാൻ പ്രാദേശിക ഗവൺമെന്റുകൾക്ക് സർക്കാർ പ്രത്യേക അനുമതി

നൽകുന്നതാണ്. ക്ഷേമനിധിയുടെ നടത്തിപ്പ് സംബന്ധിച്ചും ആനുകൂല്യങ്ങൾ സംബന്ധിച്ചും ക്ഷേമനിധിയുടെ ഭരണസമിതി അനുയോജ്യമായ തീരുമാനം എടുക്കുന്നതാണ്.

68. സർ, 2026-ലെ കണക്കുകൾ പ്രകാരം കേരളത്തിലെ മുതിർന്ന പൗരന്മാരുടെ എണ്ണം ജനസംഖ്യയുടെ 18.7 ശതമാനമാണ്. രാജ്യത്ത് ആദ്യമായി വയോജന കമ്മീഷൻ രൂപീകരിച്ച സംസ്ഥാനമാണ് കേരളം. വയോജനങ്ങളുടെ പ്രശ്നങ്ങളും അവരുടെ സംരക്ഷണവും വളരെ ഗൗരവത്തോടെ സർക്കാർ കാണുന്നു. ഇത്തവണ എൽഡർലി ബജറ്റ് എന്ന പുതിയൊരു പ്രമാണം കൂടി ബജറ്റ് രേഖകൾക്കൊപ്പം സർക്കാർ അവതരിപ്പിക്കുകയാണ്. ഇതോടെ വയോജന ബജറ്റ് അവതരിപ്പിക്കുന്ന ആദ്യ സംസ്ഥാനമായും കേരളം മാറും.

**അഭിമാനകരമായ അഞ്ചുവർഷങ്ങൾ**

69. എല്ലാ പ്രതിബന്ധങ്ങൾക്കിടയിലും വികസന-ക്ഷേമ കാര്യങ്ങളിലും നാടിന്റെ ഭാവി സംബന്ധിച്ച പ്രവർത്തനങ്ങളിലും ഒരു വിട്ടുവീഴ്ചയും സർക്കാർ തയ്യാറായിട്ടില്ല. പത്ത് വർഷം കൊണ്ട് കേരളത്തിന്റെ

മുഖ്യമായ മാറ്റാൻ ഒന്നും രണ്ടും പിന്നറായി സർക്കാരുകൾക്ക് കഴിഞ്ഞു. സംസ്ഥാനത്തിന്റെ സാമ്പത്തിക രംഗത്ത് നിർണ്ണായകമായ വളർച്ചയുണ്ടാക്കാനും നമ്മുടെ നാട്ടിലെ ജനങ്ങൾക്ക് ഇവിടെ തന്നെ തൊഴിൽ ചെയ്യാൻ കഴിയുന്ന ഭൗതിക സാഹചര്യങ്ങൾ സൃഷ്ടിക്കുന്നതിനുള്ള പ്രവർത്തനങ്ങൾക്ക് ഗതിവേഗം നൽകാനും സർക്കാരിന് കഴിഞ്ഞു.

70. സർ, ഏറെ അഭിമാനകരമായ നേട്ടങ്ങളുമാണ് രണ്ടാം പിന്നറായി സർക്കാർ അഞ്ചുവർഷക്കാലം പൂർത്തിയാക്കുന്നത്. കേരളത്തിലെ ജനങ്ങളുടെ ജീവിതത്തിൽ ഗുണപരമായ മാറ്റങ്ങൾ കൊണ്ടുവരാൻ സർക്കാരിന് കഴിഞ്ഞു. വികസന ക്ഷേമരംഗങ്ങളിൽ നാം കൈവരിച്ച നേട്ടങ്ങൾ ലോക ശ്രദ്ധ നേടിക്കഴിഞ്ഞു. ഇന്ത്യയുടെ തെക്കേയറ്റത്തുള്ള ഒരു ചെറിയ സംസ്ഥാനം ലോകത്തിന് മുന്നിൽ അവതരിപ്പിച്ച വികസന മാതൃകയെ അന്തർദേശീയ മാധ്യമങ്ങൾ പോലും ശ്രദ്ധിക്കുന്നുവെന്നത് ചെറിയ കാര്യമല്ല.

71. ക്ഷേമരംഗങ്ങളിൽ ഇന്ത്യയിൽ ഏറ്റവും കൂടുതൽ പണം ചെലവഴിക്കുന്ന സർക്കാർ കേരളത്തിലേതാണ്. അതിവിപുലമായ സാമൂഹ്യസുരക്ഷാ പദ്ധതികളാണ് നമ്മുടെ സംസ്ഥാനത്തുള്ളത്.
72. സർ, നാളിതുവരെ ക്ഷേമപെൻഷനായി രണ്ടാം പിണറായി സർക്കാർ നൽകിയ തുക **48,383.83 കോടി രൂപയാണ്**. 62 ലക്ഷം ജനങ്ങൾക്ക് മുടക്കമില്ലാതെ എല്ലാ മാസവും 2,000 രൂപ സാമൂഹ്യ സുരക്ഷാ പെൻഷൻ എത്തിക്കുന്നു.
73. സർ, ഈ സർക്കാർ കാലാവധി പൂർത്തിയാക്കുമ്പോഴേക്കും 54,000 കോടി രൂപ ക്ഷേമപെൻഷനായി ജനങ്ങളുടെ കൈകളിലേക്ക് എത്തിച്ചിരിക്കും. **അര ട്രില്യൺ രൂപ** ക്ഷേമപെൻഷനായി കേരളത്തിലെ സാധാരണക്കാർക്ക് നൽകിയ സർക്കാറാണിത്. ഇന്ത്യയിലെ മറ്റൊരു സംസ്ഥാനത്തും ഇത്രയും സുസ്ഥിരവും വിശ്വാസ്യതയുള്ളതുമായ ഒരു സാമൂഹ്യ സുരക്ഷാ പെൻഷൻ പദ്ധതിയും ഇല്ല; സർ.
74. ഉമ്മൻചാണ്ടി സർക്കാരിന്റെ കാലത്ത് **10,700 കോടി രൂപ** മാത്രമാണ് ക്ഷേമപെൻഷനായി നൽകിയിരുന്നത്. എന്നാൽ ഒന്നാം

പിണറായി സർക്കാരിന്റെ കാലത്ത് മുൻ സർക്കാർ കുടിശ്ശികയാക്കിയ 18 മാസത്തെ ക്ഷേമപെൻഷൻ ഉൾപ്പെടെ **35,089 കോടി രൂപ** നൽകി. ഒന്നും രണ്ടും പിണറായി സർക്കാരുകൾ പത്തുവർഷം കൊണ്ട് ക്ഷേമപെൻഷനായി നൽകിയത് **90,000 കോടി രൂപയാണ്**. ഒരു മാസത്തെ കുടിശ്ശികപോലും ഇല്ലാതെ കൃത്യമായി മുഴുവൻ ഗുണഭോക്താക്കളിലേക്കും പെൻഷൻ എത്തുകയാണ് സർ.

75. സാമൂഹ്യ സുരക്ഷാ പെൻഷൻ, മുഖ്യമന്ത്രിയുടെ സ്ത്രീസുരക്ഷാപദ്ധതി, മുഖ്യമന്ത്രിയുടെ കണക്ട് ടു വർക്ക് സ്കോളർഷിപ്പ് ഉൾപ്പെടെയുള്ള പദ്ധതികളിലൂടെ മാത്രം ഒരു കോടി ആളുകളിലേക്കാണ് സർ; സർക്കാരിന്റെ സഹായമെത്തുന്നത്! അതായത് ജനസംഖ്യയുടെ 30 ശതമാനം ആളുകൾക്ക് എല്ലാ മാസവും സർക്കാർ നേരിട്ട് സാമൂഹ്യസുരക്ഷാ സഹായമെത്തിക്കുന്നു.

76. സർ, ലൈഫ് പദ്ധതിയിലൂടെ 4,81,935 കുടുംബങ്ങൾക്ക് എൽ.ഡി.എഫ്. സർക്കാർ അടച്ചുറപ്പുള്ള വീടുകൾ നൽകി. രണ്ടാം പിണറായി സർക്കാരിന്റെ കാലാവധി പൂർത്തിയാകുമ്പോഴേക്കും

ലൈഫ് പദ്ധതിയിലൂടെ കൈമാറുന്ന വീടുകളുടെ എണ്ണം **5,25,000** കടക്കും.

77. സർ, കടൽക്കോല ഭീഷണി അനുഭവിക്കുന്ന പ്രദേശങ്ങളിലെ മത്സ്യതൊഴിലാളി കുടുംബങ്ങളെ സുരക്ഷിത പാർപ്പിടങ്ങൾ നിർമ്മിച്ച് മാറ്റി പാർപ്പിക്കുന്ന പുനർഗേഹം പദ്ധതിയിലൂടെ സർക്കാർ നിർമ്മിച്ചുനൽകിയത് **3408 ഭവനങ്ങളാണ്**. രണ്ടായിരത്തോളം ഭവനങ്ങളുടെ നിർമ്മാണം പൂർത്തീകരണ ഘട്ടത്തിലുമാണ്.

78. സർ, വീടുകൾ നിർമ്മിച്ചുനൽകുക മാത്രമല്ല സർക്കാർ ചെയ്യുന്നത്, കടക്കണികളിൽ അകപ്പെട്ട് വീടുകളിൽനിന്നും ഇറക്കിവിടപ്പെടുന്ന മനുഷ്യർക്കായി **ഏകകിടപ്പാടം സംരക്ഷണ നിയമം** ഈ സർക്കാർ നടപ്പിലാക്കി.

79. സർ, ഈ സർക്കാർ ചുമതലയേറ്റതിനുശേഷം ആദ്യത്തെ മന്ത്രിസഭായോഗത്തിലെടുത്ത തീരുമാനം, സംസ്ഥാനത്ത് നമ്മുടെ ഭരണസംവിധാനങ്ങളുടെപോലും കണ്ണിൽപ്പെടാതെ ജീവിക്കുന്ന അതിദരിദ്രരായ മനുഷ്യരുടെ ജീവിതാവസ്ഥ മെച്ചപ്പെടുത്തും

എന്നതായിരുന്നു. അതിനായി അതിദാരിദ്ര്യനിർമ്മാർജ്ജന പദ്ധതി നാം നടപ്പിലാക്കി.

80. സർ, സംസ്ഥാനത്തെ 64,006 കുടുംബങ്ങളിലെ 1,03,099 വ്യക്തികളെയാണ് സർക്കാർ അതിദാരിദ്ര്യത്തിൽനിന്നും മോചിപ്പിച്ചത്. സർ, ലോകത്ത് ചൈന കഴിഞ്ഞാൽ ആദ്യമായാണ് ഒരു സർക്കാർ ഇത്തരത്തിലൊരു ബൃഹദ് പദ്ധതി വിജയകരമായി നടപ്പിലാക്കുന്നത്.

81. സർ, കാരുണ്യ ആരോഗ്യ സുരക്ഷാ പദ്ധതിയിലൂടെ 42.1 ലക്ഷം കുടുംബങ്ങളിലെ ഒന്നരക്കോടിയോളം പേർക്ക് പ്രതിവർഷം 5 ലക്ഷം രൂപ വരെ സൗജന്യ ചികിത്സ നൽകാൻ ഈ സർക്കാർ ചെലവഴിച്ചത് 4236.22 കോടി രൂപയാണ്.

82. സർ, കാരുണ്യ ആരോഗ്യസുരക്ഷാ പദ്ധതിയുടെ മാനദണ്ഡങ്ങൾക്ക് പുറത്തുള്ള 77,608 കുടുംബങ്ങൾക്ക് മൂന്ന് ലക്ഷം രൂപ വരെ ചികിത്സാ സഹായം നൽകുന്ന കാരുണ്യ ബെനവലന്റ് പദ്ധതിക്കായി സർക്കാർ ചെലവഴിച്ചത് 606.5 കോടി രൂപയാണ്.

83. സർ, കേരളത്തിന്റെ ശിശുമരണ നിരക്ക് അഞ്ചാണ്. ഇത് ഇന്ത്യയിൽ ഏറ്റവും കുറവാണ്. ദേശീയ ശരാശരി 25 ആണെന്നതും നാം ഓർക്കണം. അമേരിക്കയേക്കാൾ കുറഞ്ഞ ശിശുമരണ നിരക്കാണ് നമ്മുടെ നാടിനുള്ളതെന്ന് അഭിമാനത്തോടെ പറയട്ടെ. കുറഞ്ഞ മാതൃമരണ നിരക്കിലും ഉയർന്ന മറ്റ് ആരോഗ്യസൂചകങ്ങളിലും കേരളം രാജ്യത്ത് ബഹുദൂരം മുന്നിലാണ്. സർക്കാർ മേഖലയിൽ ആദ്യമായി റോബോട്ടിക് സർജറിയും പീഡിയാട്രിക് റോബട്ടിക് സർജറിയും ആദ്യമായി നടത്തിയതും കേരളത്തിലാണ്. സർ, സർക്കാർ ആശുപത്രികളിൽ കരൾ മാറ്റിവയ്ക്കൽ ശസ്ത്രക്രിയ യാഥാർഥ്യമാക്കിയത് കേരളത്തിലാണ്. ഇത് നമുക്ക് എല്ലാവർക്കും ഒരു പോലെ അഭിമാനിക്കാവുന്ന കാര്യമാണ് സർ.

84. സർ, ഞങ്ങളുടെ മുൻഗണന ഈ നാട്ടിലെ സാധാരണ മനുഷ്യരാണ്, അവരുടെ ജീവിത സുരക്ഷയാണ്. ഞങ്ങൾ പ്രവർത്തിക്കുന്നത് അവരുടെ ദുരിതമകറ്റാനാണ്.

85. ജാതിയുടെയും മതത്തിന്റെയും സങ്കുചിത ചിന്തകളുടെയും പക്ഷത്തല്ല, മനുഷ്യന്റെ പക്ഷത്താണ് സർ ഞങ്ങൾ. വർഗ്ഗീയ ശക്തികൾ ഉയർത്തിയ ആക്രമണങ്ങളെയും പ്രചരിപ്പിച്ച അസത്യങ്ങളെയും നേരിട്ട് മുന്നേറി വന്നവരാണ് ഞങ്ങൾ.
86. ‘ മതമാണ് മതമാണ് മതമാണ് പ്രശ്നം’ എന്നതല്ല ഞങ്ങളെ നയിക്കുന്ന മുദ്രാവാക്യം. അത് ‘ മതമല്ല, മതമല്ല മതമല്ല പ്രശ്നം- എരിയുന്ന വയറിലെ തീയാണ് പ്രശ്നം’ എന്നതാണ്.
87. ഒരു കോടി മനുഷ്യരിലേക്ക് എത്തുന്ന സാമൂഹ്യസുരക്ഷ ധനസഹായങ്ങളും അഞ്ച് ലക്ഷം മനുഷ്യർക്ക് കിടപ്പാടവും ഒരു കോടിയിലധികം പേർക്ക് സൗജന്യ ചികിത്സയും അതിദാരിദ്ര്യത്തിൽ നിന്ന് മോചനവും കടക്കണിയിൽ വീണവർക്ക് കിടപ്പാടം സംരക്ഷിച്ചുകൊടുക്കലും സർക്കാർ പള്ളിക്കൂടങ്ങളും സർക്കാർ ആശുപത്രികളും മികച്ചതാക്കലുമാണ് ഞങ്ങൾ ഏറ്റെടുത്തത്. അത് ഞങ്ങളുടെ രാഷ്ട്രീയമാണ് സർ. ആ രാഷ്ട്രീയം ഓരോ നിശ്വാസത്തിലും ഞങ്ങൾ ഉയർത്തിപ്പിടിക്കുന്നുണ്ട് സർ.

88. സർ, കേരളത്തെ നടുക്കിയ മുണ്ടക്കൈ-ചുരൽമല ദുരന്തത്തിന്റെ പുനരധിവാസ പ്രവർത്തനങ്ങൾ നാം ഏറ്റവും മികച്ച രീതിയിൽ ഏറ്റെടുത്തിരിക്കുകയാണ്. മരണപ്പെട്ടവരുടെ ആശ്രിതർക്കും ദുരന്തബാധിതർക്കും പ്രതിമാസ ധനസഹായവും ചികിത്സാ സഹായവും വാടകയും നൽകുന്നതിനൊപ്പം മാതൃകാപരമായ ഒരു ടൗൺഷിപ്പ് പദ്ധതി പൂർത്തീകരണത്തിലേക്കടുക്കുകയാണ്.
89. കൽപ്പറ്റ എൽസ്റ്റൺ എസ്റ്റേറ്റിൽ 410 വീടുകളുടെ നിർമ്മാണം പുരോഗമിക്കുകയാണ്. റോഡും ഡ്രെയിനേജുകളും പൊതുജനാരോഗ്യ കേന്ദ്രവും മാർക്കറ്റും കമ്മ്യൂണിറ്റി സെന്ററും ഓപ്പൺ എയർ തീയറ്ററും അങ്കണവാടിയും മലിനജല സംസ്കരണ പ്ലാന്റും കളിസ്ഥലങ്ങളും ഉൾപ്പെടെ ആസൂത്രിതമായ ഒരു ടൗൺഷിപ്പാണ് തയ്യാറാകുന്നത്.
90. നാടാനാകെ ഈ പുനർനിർമ്മാണ പദ്ധതിയിൽ സർക്കാരിനൊപ്പമുണ്ട്. വയനാട്ടിലെ ദുരന്തബാധിതരുടെ പുനരധിവാസം സമയബന്ധിതമായി പൂർത്തിയാക്കുമെന്ന പ്രഖ്യാപനം കഴിഞ്ഞ ബജറ്റിൽ നടത്തിയിരുന്നു. ആ വാക്ക്

പാലിക്കുകയാണ്. ഫെബ്രുവരി മൂന്നാം വാരത്തോടെ ആദ്യ ബാച്ച് വീടുകൾ അർഹരായവർക്ക് കൈമാറുകയാണ്.

91. സർ, ക്ഷേമവും പുനരധിവാസവും മാത്രമല്ല, നാടിന്റെ മുഖച്ഛായ മാറ്റുന്ന വികസന പദ്ധതികളും യാഥാർത്ഥ്യമാക്കിയാണ് രണ്ടാം പിണറായി സർക്കാർ കാലാവധി പൂർത്തിയാക്കുന്നത്.

92. കേരളത്തിന്റെ തെക്ക്-വടക്ക് ദേശീയപാതയുടെ (എൻ.എച്ച്. 66) നിർമ്മാണം ദ്രുതഗതിയിൽ പുരോഗമിക്കുകയാണ് സർ. ഇന്ത്യയിലാദ്യമായി ദേശീയപാതയുടെ ഭൂമിയേറ്റെടുക്കൽ ചെലവിന്റെ 25 ശതമാനമായ 5580 കോടി രൂപ നൽകിയ സർക്കാരാണ് നമ്മുടേത്. യു.ഡി.എഫ്-ന്റെ കാലത്ത് അസാധ്യമെന്ന് വിലയിരുത്തി ഉപേക്ഷിക്കപ്പെട്ട ഈ പദ്ധതിയുടെ ഓഫീസ് പൂട്ടി ദേശീയ പാത അധികൃതർ മടങ്ങിപ്പോയിരുന്നു. പിണറായി വിജയൻ സർക്കാരിന്റെ ഇച്ഛാശക്തിയുടെ, വികസന കാഴ്ചപ്പാടിന്റെ, ഭരണമികവിന്റെ അഭിമാന പ്രതീകമാണ് ഈ ദേശീയപാത. കേരളത്തിന്റെ വരും തലമുറകൾ പിണറായി

വിജയനെയും ഇടത് സർക്കാരിനെയും അഭിമാന പുരസരം നോക്കിക്കാണമെന്ന് ഞങ്ങൾക്കുറപ്പുണ്ട്.

93. ഭാവികേരളത്തിന്റെ വികസന ചക്രവാളം തുറന്നാണ് വിഴിഞ്ഞം പദ്ധതി യാഥാർഥ്യമായത്. വിസ്മയകരമായ വികസനം വിഴിഞ്ഞത്തിലൂടെ കേരളത്തിലെത്തും. നാളിതുവരെ വിഴിഞ്ഞം തുറമുഖത്ത് നജ്ജരമിട്ടത് 611 ചരക്കുകപ്പലുകളാണ്. വിഴിഞ്ഞത്ത് നടന്ന ചരക്ക് നീക്കമാകട്ടെ 13.14 ലക്ഷം എണ്ണം ടി.ഇ.യു കണ്ടെയ്നറുകളുടേതും.

94. വിഴിഞ്ഞം പദ്ധതിയുടെ രണ്ടാം ഘട്ട പ്രവർത്തനങ്ങളുടെ ഉദ്ഘാടനം 2026 ജനുവരി 24-ന് ബഹുമാനപ്പെട്ട മുഖ്യമന്ത്രി നിർവഹിച്ചു. 2045-ൽ പൂർത്തിയാക്കാൻ വിഭാവനം ചെയ്തിരുന്ന പ്രവർത്തനങ്ങളാണ് 17 വർഷം മുമ്പുതന്നെ പൂർത്തീകരിക്കാൻ സർക്കാർ തീരുമാനിച്ചിട്ടുള്ളത്.

95. സർ, കെ.എസ്.ആർ.ടി.സി. ജീവനക്കാരെയും പെൻഷൻകാരെയും ചേർത്തുപിടിച്ച സർക്കാരാണിത്. പൊതുമേഖലയെ ഇറച്ചിവില്ക്കു വിറ്റുകളയണമെന്ന വലതുപക്ഷ നയമല്ല ഞങ്ങളുടേത്.

96. കേരളത്തിലെ കെ.എസ്.ആർ.ടി.സി. ജീവനക്കാർ ഇപ്പോൾ ശമ്പളം വാങ്ങുന്നത് എല്ലാ മാസവും ഒന്നാം തീയതിയാണ്. പ്രതിമാസം 125 കോടിയോളം രൂപയാണ് ശമ്പളവും പെൻഷനും നൽകുന്നതിനായി സർക്കാർ കെ.എസ്.ആർ.ടി.സി.-യ്ക്ക് കൃത്യമായി നൽകി വരുന്നത്.
97. രണ്ടാം പിണറായി സർക്കാരിന്റെ കാലത്ത് നാളിതുവരെ കെ.എസ്.ആർ.ടി.സി.-ക്ക് നൽകിയത് **8,525.43 കോടി രൂപയാണ്.** ഒന്നാം പിണറായി സർക്കാർ **5,002 കോടി രൂപയും** ഉമ്മൻചാണ്ടി സർക്കാർ **1,466.79 കോടി രൂപയുമാണ്** കെ.എസ്.ആർ.ടി.സി.-ക്ക് നൽകിയത്.
98. സർ, കഴിഞ്ഞ അഞ്ചുവർഷക്കാലം കേരളത്തിൽ വ്യവസായ വളർച്ചയുടെ കൂടി കാലമായിരുന്നു. സംസ്ഥാനത്ത് പുതുതായി ആരംഭിച്ചത് **3.92 ലക്ഷം** സംരംഭങ്ങളാണ്. കേരളത്തിലേക്കുവന്ന നിക്ഷേപമാകട്ടെ **22,000 കോടി രൂപയുടേതും.** ഇതിലൂടെ സൃഷ്ടിക്കപ്പെട്ട തൊഴിലവസരങ്ങൾ **7.5 ലക്ഷവും.**

- 99. രാജ്യത്തെ വ്യവസായ സൗഹൃദ റാങ്കിങ്ങായ ഈസ് ഓഫ് ഡൂയിംഗ് ബിസിനസ്സിൽ കേരളം ഒന്നാം സ്ഥാനത്താണ് സർ.
- 100. സംസ്ഥാനത്തെ ഐ.ടി. കയറ്റുമതി ഒന്നും രണ്ടും പിണറായി സർക്കാരുകളുടെ കാലത്ത് 8500 കോടി രൂപയിൽനിന്ന് 26,252 കോടി രൂപയായി വളർന്നു. പുതുതായി 100 ലക്ഷം ചതുരശ്ര അടി ഐ.ടി. തൊഴിലിടം നാം സൃഷ്ടിച്ചു.
- 101. സംസ്ഥാനത്ത് പ്രവർത്തിക്കുന്ന ഐ.ടി. കമ്പനികളുടെ എണ്ണം 650-ൽ നിന്ന് 1160 ആയി വളർന്നു.
- 102. സർ, വ്യവസായവും നിക്ഷേപങ്ങളും അടിസ്ഥാന സൗകര്യവും വർദ്ധിക്കുന്നതിനൊപ്പം നമ്മുടെ അടിസ്ഥാന മേഖലകളും വികസിക്കുകയാണ്.
- 103. സർ, ഈ സർക്കാർ ചുമതലയേറ്റതിനുശേഷം നെല്ലിന്റെ സംഭരണവില 30 രൂപയായി ഉയർത്തി.
- 104. സർ, റബ്ബറിന്റെ താങ്ങുവില 200 രൂപയായി ഉയർത്തി.

105. നെല്ല് സംഭരണത്തിനായി ഈ സർക്കാർ ചെലവഴിച്ചത് 2720.15 കോടി രൂപയാണ്.
106. സർ, ഈ സർക്കാർ നാളിതുവരെ വിപണി ഇടപെടൽ നടത്തുന്നതിനായി സപ്ലൈകോസ്റ്റ് നൽകിയത് 3435.28 കോടി രൂപയാണ്.
107. സർ, ഈ സർക്കാരിന്റെ കാലത്ത് സംസ്ഥാനത്ത് 5,82,908 പുതിയ റേഷൻ കാർഡുകൾ അനുവദിച്ചു.
108. സർ, ഈ സർക്കാരിന്റെ കാലത്ത് സംസ്ഥാനത്ത് വിതരണം ചെയ്ത പട്ടയങ്ങൾ 2,33,947 ആണ്.
109. സർ, സംസ്ഥാനത്ത് ഡിജിറ്റൽ സർവ്വെ പൂർത്തിയാക്കിയത് 10 ലക്ഷം ഹെക്ടർ ഭൂമിയിലാണ്.
110. സർ, സംസ്ഥാനത്ത് ഈ സർക്കാർ നൽകിയ പുതിയ വൈദ്യുതി കണക്ഷനുകൾ 15,51,609 ആണ്.
111. സർ, ഈ സർക്കാരിന്റെ കാലത്ത് ഉൽപ്പാദിപ്പിക്കപ്പെട്ട വൈദ്യുതി 39,392.84 മെഗാ യൂണിറ്റാണ്.

- 112. സർ, കഴിഞ്ഞ പത്തുവർഷക്കാലത്ത് കേരളത്തിൽ പവർകട്ടോ ലോഡ് ഷെഡിംഗോ ഉണ്ടായിട്ടില്ല. പവർകട്ടും ലോഡ് ഷെഡിംഗും അനുഭവിച്ചിട്ടില്ലാത്ത ഒരു തലമുറ നമ്മുടെ നാട്ടിൽ ജീവിക്കുന്നുണ്ട് സർ. ഇടതുസർക്കാരിന്റെ ഏറ്റവും വലിയ അഭിമാന നേട്ടമല്ലേ സർ, അത് ?
- 113. സർ, ഈ സർക്കാരിന്റെ കാലത്ത് സംസ്ഥാനത്ത് നൽകിയ കുടിവെള്ള കണക്ഷനുകൾ 39.79 ലക്ഷമാണ് സർ.
- 114. സർ, ഒന്നും രണ്ടും പിണറായി സർക്കാരുകളുടെ വികസനത്തിന്റെ ചാലകശക്തിയായിരുന്ന കിഫ്ബിയിലൂടെ അനുമതി നൽകിയിട്ടുള്ള പദ്ധതികൾ **96,531.14 കോടി രൂപയുടേതാണ്.**
- 115. കിഫ്ബി പദ്ധതികൾക്കായി ഇതിനകം ചെലവഴിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ള **38,535.02 കോടി രൂപയിൽ 27,712.36 കോടി രൂപ ഈ സർക്കാരാണ് നൽകിയത്.**

- 116. സർ, ഈ സർക്കാരിന്റെ കാലത്ത് സംസ്ഥാനത്ത് ബി.എം & ബി.സി നിലവാരത്തിലേക്ക് ഉയർത്തിയത് 17,749.11 കി.മീ റോഡുകളാണ്.
- 117. സർ, ഈ സർക്കാരിന്റെ കാലത്ത് 1657 കോടി രൂപ ചെലവഴിച്ച് മലയോരപാതയുടെ 212.2 കി.മീ നിർമ്മിച്ചു.
- 118. സർ, 2730 കോടി രൂപ ചെലവിൽ തീരദേശപാതയുടെ നിർമ്മാണം നടക്കുകയാണ്. പാതയുടെ ഭാഗമായ മൂന്നമ്പം, കോരപ്പുഴ പാലങ്ങളുടെ നിർമ്മാണം പൂർത്തീകരിച്ചു സർ.
- 119. സർ, വടക്കൻ കേരളത്തിന്റെ ചിരകാല സ്വപ്നമായ വയനാട് തുരങ്കപാതയുടെ നിർമ്മാണം ആരംഭിച്ചു. 8.73 കി.മീ നീളമുള്ള ആനക്കാം പൊയിൽ കള്ളാടി മേപ്പാടി തുരങ്കപാത യാഥാർത്ഥ്യമാകുന്നതോടെ വിസ്മയകരമായ മാറ്റങ്ങൾ വയനാട്ടിലുണ്ടാകും. തുരങ്കപാതയുടെ ചെലവ് 2134.5 കോടി രൂപയാണ് സർ.

- 120. സർ, ഈ സർക്കാരിന്റെ കാലത്ത് സംസ്ഥാനത്ത് നിർമ്മിച്ച റെയിൽവേ ഓവർബ്രിഡ്ജുകളുടെ എണ്ണം 100 ആണ്.
- 121. സർ, ഈ സർക്കാരിന്റെ കാലത്ത് സംസ്ഥാനത്ത് പൂർത്തീകരിച്ച സ്കൂൾ കെട്ടിടങ്ങളുടെ എണ്ണം 607 ആണ്.
- 122. സർ, ഈ സർക്കാരിന്റെ കാലത്ത് വന്യജീവി ആക്രമണങ്ങളുടെ നഷ്ടപരിഹാരമായി സർക്കാർ നൽകിയ തുക 68.69 കോടി രൂപയാണ്.
- 123. സർ, ഇന്ത്യയിലെ ആദ്യത്തെ ഡിസൈനർ മൃഗശാല 512 കോടി രൂപ ചെലവിൽ തൃശൂർ പുത്തൂരിൽ ഈ സർക്കാർ സ്ഥാപിച്ചു. ഭാവിയിൽ നമ്മുടെ നാട്ടിലെ ഏറ്റവും ആകർഷകമായ സ്ഥാപനങ്ങളിലൊന്നായി പുത്തൂർ സുവോളജിക്കൽ പാർക്ക് മാറ്റമെന്ന് തീർച്ചയാണ് സർ.
- 124. സർ, പട്ടികവിഭാഗങ്ങളിൽപ്പെട്ട വിദ്യാർത്ഥികൾക്ക് വിദേശ രാജ്യങ്ങളിൽ പഠിക്കുവാനായി സർക്കാർ സഹായം നൽകുന്ന **ഉന്നതി** ഓവർസീസ് സ്കോളർഷിപ്പിലൂടെ 25 ലക്ഷം രൂപ വരെ

സ്റ്റോളർഷിപ്പ് നേടി വിദേശത്തേക്ക് പോയ കുട്ടികളുടെ എണ്ണം 1104 ആണ് സർ.

125. സർ, സംസ്ഥാനത്തെ ഭൂരഹിതരായ പട്ടികവർഗ ഗുണഭോക്താക്കൾക്ക് വിതരണം ചെയ്ത ഭൂമി 8573.52 ഏക്കറാണ്.

126. സർ, ഈ സർക്കാരിന്റെ കാലത്ത് കായിക മേഖലയിൽ അടിസ്ഥാനസൗകര്യ വികസനത്തിനായി ചെലവഴിച്ചത് **5000 കോടി രൂപയാണ്.**

127. ഈ സർക്കാരിന്റെ കാലത്ത് കായിക താരങ്ങൾക്ക് നൽകിയ സർക്കാർ തൊഴിലുകളുടെ എണ്ണം 961 ആണ് സർ.

128. സർ, രണ്ടാം പിണറായി സർക്കാർ നാലുവർഷം കൊണ്ട് പി.എസ്.സി. വഴി നൽകിയ നിയമനങ്ങളുടെ എണ്ണം 1,45,586 ആണ്. ഒന്നും രണ്ടും പിണറായി സർക്കാരുകളുടെ ഒൻപത് വർഷക്കാലം നിയമന ശിപാർശ നൽകിയത് മൂന്ന് ലക്ഷത്തിലധികം പേർക്കാണ്.

- 129. സർ, ഇന്ത്യയിലെ ആകെ പി.എസ്.സി. നിയമനങ്ങളുടെ കണക്കെടുത്താൽ 60 ശതമാനവും കേരളത്തിലാണ് നടക്കുന്നത്. ഒന്നും രണ്ടും പിണറായി സർക്കാറുകൾ കേരളത്തിൽ സൃഷ്ടിച്ച പുതിയ തസ്തികകളുടെ എണ്ണം 32,000 ആണ് സർ.
  
- 130. സർ, സംസ്ഥാന സർവീസ് ജീവനക്കാർക്കും പെൻഷൻകാർക്കുമായി നടപ്പിലാക്കിയ മെഡിസെപ് ഇൻഷുറൻസ് പദ്ധതിയിലൂടെ ആകെ 2374 കോടി രൂപ വരുന്ന 13 ലക്ഷത്തോളം ക്ലെയിമുകളാണ് സെറ്റിൽ ചെയ്തത്.
  
- 131. മെഡിസെപ് 1.0 യുടെ പ്രവർത്തനം പരിശോധിച്ചും ഉയർന്നുവന്ന പരാതികൾ പരമാവധി പരിഹരിച്ചും തയ്യാറാക്കിയിട്ടുള്ള മെഡിസെപ് 2.0, സർക്കാർ ഫെബ്രുവരി 1 മുതൽ നടപ്പിലാക്കുകയാണ് സർ.
  
- 132. സർ, മുകളിൽ സൂചിപ്പിച്ച ഈ നേട്ടങ്ങൾക്ക് രണ്ട് കാരണങ്ങളാണുള്ളത്. ഒന്ന്, ഇടതുപക്ഷ ജനാധിപത്യ മുന്നണിയുടെ ഏറ്റവും ശരിയായ വികസന കാഴ്ചപ്പാട്.

133. ജനങ്ങളിൽ നിന്നുകൂടി സ്വീകരിക്കുന്ന നിർദ്ദേശങ്ങൾ ഉൾപ്പെടുത്തിയാണ് എൽ.ഡി.എഫ് പ്രകടനപത്രിക പുറത്തിറങ്ങുന്നത്. അതിനുവേണ്ടി സംസ്ഥാനമൊട്ടാകെ പഠന കോൺഗ്രസ്സുകൾ സംഘടിപ്പിക്കുകയും രാഷ്ട്രീയത്തിനതീതമായി സംസ്ഥാനത്തിന്റെ പൊതു അഭിപ്രായം സമാഹരിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. അപ്രകാരം അന്തിമമാക്കി ജനങ്ങളിലേക്ക് അവതരിപ്പിക്കുന്ന പ്രകടനപത്രിക സംബന്ധിച്ച പ്രോഗ്രസ് റിപ്പോർട്ട് എല്ലാ വർഷവും തിരികെ ജനങ്ങൾക്ക് സമർപ്പിക്കും. അതുകൊണ്ടുതന്നെ സർക്കാരിന്റെ ലക്ഷ്യങ്ങൾക്കും മുൻഗണനകൾക്കും വ്യതിയാനങ്ങളുണ്ടാകുന്നില്ല.
134. രണ്ട്, സർക്കാരിന്റെ തുടർച്ചമൂലം നമുക്ക് സാധ്യമാക്കാൻ കഴിഞ്ഞ വികസന ക്ഷേമകാര്യങ്ങൾ.
135. പത്തുവർഷം തുടർച്ചയായി സർക്കാരിന് നേതൃത്വം നൽകിയതുവഴി കേരളത്തിന്റെ ഭാവികാല വികസനത്തിന് ശക്തമായ അടിത്തറയിടാൻ ഒന്നും രണ്ടും പിന്നറായി സർക്കാരുകൾക്ക് കഴിഞ്ഞു.

136. സർ, വൻകിട വികസന പദ്ധതികൾ ആവിഷ്കരിക്കുകയും നവകേരളത്തിനുവേണ്ട സമഗ്രമായ വികസന സമീപനങ്ങൾ അവതരിപ്പിക്കുകയും ചെയ്തു. അടുത്ത രണ്ട് പതിറ്റാണ്ടിലേക്കുള്ള കേരള വികസനത്തിന് അടിത്തറയിടാൻ പത്തുവർഷം നീണ്ട എൽ.ഡി.എഫ്. ഭരണത്തിന് സാധിച്ചു. ഇത് ചെറിയ നേട്ടമല്ല. ലോകത്തിനൊപ്പം കേരളത്തിന് സഞ്ചരിക്കാൻ കഴിയുമെന്നും നാം തെളിയിച്ചു. ശാസ്ത്ര സാങ്കേതിക രംഗത്തെ നേട്ടങ്ങൾ ഉപയോഗപ്പെടുത്തി നാടിന്റെ വ്യവസായ - തൊഴിൽ രംഗങ്ങളെ ആധുനീകരിച്ച്, അതിലൂടെ സമ്പദ്വ്യവസ്ഥയെ ശക്തിപ്പെടുത്തുകയെന്ന ലക്ഷ്യം മുൻനിർത്തി നാം വികസന കാഴ്ചപ്പാടുകൾ അവതരിപ്പിച്ചു.

## ഭാഗം II

### വി.എസ്. സെന്റർ

137. സർ, സഖാവ് വി.എസ്. അച്ചുതാനന്ദൻ ഓർമ്മയായിരിക്കുന്നു. കേരളത്തിന്റെ സാമൂഹിക ജീവിതത്തിലെ ജ്വലിക്കുന്ന ഏടാണ് വി.എസ്.-ന്റെ സമരജീവിതം. വി.എസ്.-ന്റെ ഐതിഹാസികമായ

പോരാട്ടങ്ങളും ജീവിതവും അടയാളപ്പെടുത്താനും പുതിയ തലമുറയ്ക്ക് പകർന്നുനൽകാനും കഴിയുന്ന ഒരു കേന്ദ്രം - വി.എസ്. സെന്റർ തിരുവനന്തപുരത്ത് സ്ഥാപിക്കും. അതിനായി 20 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

138. സർ, ഞാൻ അവതരിപ്പിച്ച കഴിഞ്ഞ അഞ്ച് ബജറ്റുകളിലും പുതിയ കാലത്തിനനുസൃതമായ പദ്ധതികളും പ്രഖ്യാപനങ്ങളും സവിശേഷ പ്രാധാന്യത്തോടെ ഉൾപ്പെടുത്തിയിരുന്നു. ലോകം മാറുന്നതിനൊപ്പം കേരളവും മാറണമെന്നും, നമ്മുടെ നാടിന്റെ സാമൂഹിക, സാംസ്കാരിക തൊഴിൽ മണ്ഡലങ്ങളിലുണ്ടാകുന്ന മാറ്റങ്ങൾക്കനുസൃതമായ വികസന ശൈലി രൂപപ്പെടുത്തുന്ന പദ്ധതികൾ സർക്കാർ ഏറ്റെടുക്കുമെന്നും പ്രഖ്യാപിച്ചിരുന്നു.

139. മുൻ ബജറ്റുകളിൽ പ്രഖ്യാപിച്ച ഗ്രാമീൻ ഇന്നവേഷൻ സെന്റർ യാഥാർഥ്യമായിരിക്കുന്നു. ഡിജിറ്റൽ സയൻസ് പാർക്ക്, സർവകലാശാലകളിലെ മികവിന്റെ കേന്ദ്രങ്ങൾ, വർക്ക് നിയർ ഹോമുകൾ, ട്രാൻസ്ലേഷണൽ സെന്ററുകൾ, സ്കിൽ പാർക്കുകൾ, അഗ്രിപാർക്കുകൾ തുടങ്ങി നിരവധി പദ്ധതികൾ

യാഥാർഥ്യമാകുകയോ പൂർത്തീകരണ ഘട്ടത്തിൽ എത്തുകയോ ചെയ്തിട്ടുണ്ട്.

140. നമ്മുടെ നാട്ടിൽ പ്രായമായവരുടെ എണ്ണം വർധിക്കുകയും ചെറുപ്പക്കാർ കുറയുകയും ചെയ്യുകയാണ്. മുതിർന്ന പൗരന്മാർക്ക് സംരക്ഷണവും വരുമാനവും നൽകാൻ കഴിയുന്ന നിരവധി പദ്ധതികൾ മുൻബജറ്റുകളിൽ പ്രഖ്യാപിച്ചിട്ടുണ്ട്. കെയർ എക്കോണമിയും സിൽവർ എക്കോണമിയും കേരളത്തെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം ഏറെ പ്രാധാന്യമർഹിക്കുന്ന മേഖലകളാണ്.

141. ഈ പശ്ചാത്തലത്തിലാണ് പുതിയ വർഷത്തിലേക്കുള്ള പദ്ധതികളെക്കുറിച്ച് നാം ചർച്ച ചെയ്യുന്നത്. മുൻബജറ്റുകളിലെ നൂതന ആശയങ്ങളും ചർച്ചകളും മുന്നോട്ടു കൊണ്ടുപോകുകയും പുതിയവ കൂട്ടിച്ചേർത്ത് അതിനെ വികസിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യുകയെന്ന സമീപനമാണ് ഈ ബജറ്റിലും സ്വീകരിക്കുന്നത്.

**വേൾഡ് എക്കണോമിക് ഫോറം**

142. സർ, കഴിഞ്ഞ ദിവസം ദാവോസിൽ നടന്ന ലോകസാമ്പത്തിക ഫോറത്തിൽ കേരളം ഒപ്പുവെച്ചത് 1.18 ലക്ഷം കോടി രൂപയുടെ നിക്ഷേപ താൽപര്യപത്രമാണ്. വിവിധ ലോകരാഷ്ട്രങ്ങളിൽ നിന്നുള്ള കമ്പനികളാണ് കേരളത്തിൽ നിക്ഷേപം നടത്താനായി തയ്യാറായിരിക്കുന്നത്. മെഡിക്കൽ ടെക്നോളജി, വ്യവസായം, റിന്യൂവബിൾ എനർജി, ഡേറ്റാസെന്റർ, എമർജിംഗ് ടെക്നോളജി എന്നീ മേഖലകളിലെ 27 കമ്പനികളാണ് താൽപര്യപത്രങ്ങളിൽ ഒപ്പിട്ടിരിക്കുന്നത്.

**ഹൈഡ്രജൻ വാലി**

143. സർ, കഴിഞ്ഞ ബജറ്റിൽ പ്രഖ്യാപിച്ച ഹൈഡ്രജൻ വാലി പദ്ധതിയും ഹൈഡ്രജൻ ഇന്ധനാധിഷ്ഠിത സമ്പദ്വ്യവസ്ഥയും സംബന്ധിച്ച് നിർണ്ണായക നടപടികളിലേക്ക് കടക്കാൻ സർക്കാരിന് കഴിഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. സിയാൽ BPCL-ലുമായി ചേർന്ന് ഗ്രീൻ ഹൈഡ്രജൻ ഡിസ്പോസിംഗ് യൂണിറ്റ് തയ്യാറാക്കി കഴിഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. കേരളത്തിലെ ഹൈഡ്രജൻവാലി ഇന്നവേഷൻ ക്ലസ്റ്ററുകൾക്ക് കേന്ദ്രസർക്കാർ അനുമതി നൽകുകയുണ്ടായി.

വേൾഡ് എക്കണോമിക് ഫോറത്തിൽ വച്ച് ഗ്രീൻകോ കമ്പനിയിൽ നിന്നും **10,000 കോടി രൂപയുടെ** നിക്ഷേപം പുനരുപയോഗ ഊർജ്ജ മേഖലയിൽ നമുക്ക് ആകർഷിക്കാൻ കഴിഞ്ഞു. തുടർ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി ആവശ്യമായ തുക അനുവദിക്കുന്നതാണ്.

**റെയർ എർത്ത് കോറിയോർ**

144. സർ, ബഹിരാകാശ ഗവേഷണം, പ്രതിരോധം തുടങ്ങിയ മേഖലകളിൽ ആവശ്യമായ തോറിയം, സ്കാൻഡിയം തുടങ്ങിയ റെയർ എർത്ത് മൂലകങ്ങൾ കേരളത്തിലെ തീരപ്രദേശങ്ങളിൽ സുലഭമാണ്. ഊർജോൽപ്പാദനം, പ്രതിരോധ-വ്യോമയാന മേഖലകളിലും ഇലക്ട്രിക് വാഹനങ്ങളുടെയും ഡ്രോൺകളുടെയും സി.ടി സ്കാൻ ഉപകരണങ്ങളുടെയും നിർമ്മാണത്തിനും ഇവ അത്യന്താപേക്ഷിതമാണ്. വിഴിഞ്ഞം തുറമുഖത്തുനിന്നും ചവറയെയും കൊച്ചിയെയും ബന്ധിപ്പിക്കുന്ന ഒരു റെയർ എർത്ത് കോറിയോർ സ്ഥാപിക്കാൻ സർക്കാർ ഉദ്ദേശിക്കുന്നു. ഇതുമായി ബന്ധപ്പെട്ട ഒരു കേന്ദ്രം ചവറ കെ.എം.എം.എൽ.-നോട് ചേർന്ന് സ്ഥാപിക്കും. ഇതുവഴി രാജ്യത്തിലെ ഏറ്റവും വലിയ

പെർമനെന്റ് മാസ്റ്റ് ഹബ്ബായി മാറാൻ കേരളത്തിന് കഴിയും. കൂടാതെ 42,000 കോടിയുടെ നിക്ഷേപവും 50,000 തൊഴിൽ അവസരങ്ങളും പ്രതീക്ഷിക്കുന്നു.

145. കെ.എം.എം.എൽ., കെൽടോൺ, എൻ.എഫ്.ടി.ഡി.സി. എന്നീ സ്ഥാപനങ്ങളെ പങ്കാളികളാക്കിക്കൊണ്ട് ഒരു റെയർ എർത്ത് & ക്രിട്ടിക്കൽ മിനറൽസ് മിഷൻ രൂപീകരിക്കുന്നതിനായി 100 കോടി രൂപ നീക്കിവയ്ക്കുന്നു.

**പ്രതിരോധ ഇടനാഴി**

146. കേരളത്തിൽ ഗവേഷണ സ്ഥാപനങ്ങൾ ഉൾപ്പെടെ പ്രതിരോധ മേഖലയിലെ നിരവധി സ്ഥാപനങ്ങൾ പ്രവർത്തിക്കുന്നുണ്ട്. നേവൽ കമാൻഡ്, സതേൺ എയർ കമാൻഡ്, നേവൽ അക്കാഡമി, DRDO-NPOL, ബ്രഹ്മോസ് എയ്റോസ്പേസ്, VSSC, IIST, IISER ഉൾപ്പെടെയുള്ള പ്രതിരോധ രംഗത്തെ വിവിധ സ്ഥാപനങ്ങളെ കൂട്ടിയിണക്കി ഒരു പ്രതിരോധ സാങ്കേതിക ഇന്നവേഷൻ ഹബ്ബ് സ്ഥാപിക്കാൻ സർക്കാർ ആലോചിക്കുന്നു.

ഇതൊരു പ്രതിരോധ ഗവേഷണ വികസന ഇടനാഴിയായി വികസിപ്പിക്കും. ഇതിനായി 50 കോടി രൂപ മാറ്റിവയ്ക്കുന്നു.

147. മലയാളത്തിൽ ഉന്നത ഗുണനിലവാരമുള്ള ഒരു വിശാല ഭാഷാ മാതൃക സൃഷ്ടിക്കുന്നതിനും പരിശീലനം നൽകുന്നതിനും ഡെവലപ്പർമാർക്കും ഇന്നവേറ്റർമാർക്കും പ്രോത്സാഹനം നൽകുന്നതിനുമായി ഒരു സമയബന്ധിത മലയാള ഭാഷാ മാതൃക ചലഞ്ച് ആവിഷ്കരിക്കുന്നതിന് ഉദ്ദേശിക്കുന്നു. ആഗോള നിർമ്മിത ബുദ്ധി ഒരു പരിധി വരെ മലയാളത്തെ പിന്തുണയ്ക്കുമെങ്കിലും ഇത്തരം സംവിധാനങ്ങളൊക്കെയും ഇംഗ്ലീഷ് ഭാഷയ്ക്ക് പ്രഥമ സ്ഥാനം നൽകുന്ന വിധത്തിൽ രൂപീകരിക്കപ്പെട്ടവയാണ്. അതുകൊണ്ടുതന്നെ മലയാളത്തിന് പ്രഥമ പരിഗണന നൽകുന്ന വിധത്തിൽ പഠനം ആശയവിനിമയം, സർഗസൃഷ്ടി, ഡിജിറ്റൽ സേവനങ്ങൾ എന്നിവ ഗുണനിലവാരത്തോടെ സ്ഥിരമായി ലഭ്യമാക്കുന്ന സംവിധാനങ്ങൾ ഇപ്പോഴും പൂർണ്ണതോതിൽ ആയിട്ടില്ല. ആയതിനാൽ മലയാളത്തിന് പ്രഥമ പരിഗണന നൽകുന്ന ഒരു മാതൃക സൃഷ്ടിക്കുന്നതുവഴി നിർമ്മിത ബുദ്ധിയുടെ

ഗുണഫലങ്ങൾ സാധാരണക്കാരായ ജനങ്ങൾക്ക് അവരുടെ ഭാഷയിൽതന്നെ ലഭ്യമാകുന്നതിനും ഡിജിറ്റൽ സമത്വം ഉയർത്തുന്നതിനും വിദ്യാർത്ഥികൾ, അധ്യാപകർ, സംരംഭകർ, സർഗാത്മക പ്രവർത്തനങ്ങൾ ചെയ്യുന്നവർ, മുതിർന്ന പൗരന്മാർ എന്നിവർക്ക് പുതിയ അവസരങ്ങൾ കൂടുതൽ പ്രാപ്തമാകുന്നതിനും സഹായകമായിരിക്കും. നിർമ്മിത ബുദ്ധി സംബന്ധിച്ച അടിസ്ഥാന സൗകര്യങ്ങൾ ശക്തിപ്പെടുത്തുന്നതിനുള്ള സംസ്ഥാനത്തിന്റെ തുടർ ശ്രമങ്ങൾ മലയാളത്തിൽ ഗൗരവകരമായ ഗവേഷണങ്ങളും ഉല്പന്ന വികാസവും പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുകയും അതിലൂടെ ഒരു ശക്തമായ ഭാഷാ അടിസ്ഥാനത്തിന് മുകളിലുള്ള ഗണ്യമായ ഉപയോഗങ്ങളും സേവനങ്ങളും സൃഷ്ടിക്കുന്നതിന് ഡെവലപ്പർമാരെ സഹായിക്കുകയും ചെയ്യും. ഈ ലക്ഷ്യത്തിനായി ഒരു കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

**റീജിയണൽ റാപിഡ് ട്രാൻസിറ്റ് സിസ്റ്റം (RRTS)**

148. സർ, തിരുവനന്തപുരം മുതൽ കാസർഗോഡ് വരെ അതിവേഗ യാത്രാ സൗകര്യം അനിവാര്യമാണെന്നുള്ളത് നമുക്ക് എല്ലാവർക്കും ബോധ്യമുള്ളതാണല്ലോ. ഡൽഹി-മീററ്റ് RRTS കോറിഡോർ

മാതൃകയിൽ നാല് ഘട്ടമായാണ് കേരളത്തിൽ ഈ സംവിധാനം വിഭാവനം ചെയ്യുന്നത്. ഈ പദ്ധതിക്ക് കേന്ദ്ര ഭവന - നഗരകാര്യ മന്ത്രാലയം പിന്തുണ അറിയിച്ചിട്ടുണ്ട്. അതനുസരിച്ച് തിരുവനന്തപുരം മുതൽ തൃശ്ശൂർ വരെ ഒന്നാം ഘട്ടം, തൃശ്ശൂർ - കോഴിക്കോട് രണ്ടാം ഘട്ടം, കോഴിക്കോട് - കണ്ണൂർ മൂന്നാം ഘട്ടം, കണ്ണൂർ - കാസർഗോഡ് നാലാം ഘട്ടം എന്ന നിലയിലാണ് പദ്ധതി തയ്യാറാക്കാൻ ഉദ്ദേശിക്കുന്നത്. പൊതുവിൽ ഉയർന്ന തൂണുകളിൽ കൂടി പോകുന്ന ഈ ഗതാഗതമാർഗത്തിന്റെ പ്രത്യേകത നഗര മെട്രോ പദ്ധതികളുമായി സംയോജിപ്പിക്കാൻ കഴിയുമെന്നതാണ്. ഇതിന്റെ പ്രാരംഭ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 100 കോടി രൂപ അനുവദിക്കുന്നു.

**എം.സി. റോഡ് വികസനം**

149. സർ, തിരുവനന്തപുരം മുതൽ അങ്കമാലി വരെയുള്ള എം.സി. റോഡ് 24 മീറ്റർ വീതിയിൽ നാലുവരിയായി പുനർനിർമ്മിക്കുന്ന പദ്ധതി കിഫ്ബിയിലൂടെ ഏറ്റെടുക്കുകയാണ്. പ്രധാന ജങ്ഷനുകളിലെ ഗതാഗതക്കുരുക്ക് ലഘൂകരിക്കുകയെന്ന ലക്ഷ്യത്തോടെ

ബൈപാസുകൾ നിർമ്മിക്കുകയും ജങ്ഷനുകൾ വികസിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യുകയെന്നതാണ് ആദ്യ ഘട്ടം. ഇതിന്റെ ഭാഗമായി കൊട്ടാരക്കര ബൈപാസിന് 110.36 കോടി രൂപയുടെ സാമ്പത്തികാനുമതി നൽകിയിട്ടുള്ളതും ഭൂമിയേറ്റെടുക്കൽ പ്രവർത്തനങ്ങൾ ദ്രുതഗതിയിൽ പുരോഗമിച്ചുവരുന്നതുമാണ്. ആദ്യഘട്ടത്തിൽ കിളിമാനൂർ, നിലമേൽ, ചടയമംഗലം, ആയൂർ, പന്തളം, ചെങ്ങന്നൂർ ബൈപാസുകളുടെ നിർമ്മാണവും വിവിധ ജങ്ഷനുകളുടെ നിർമ്മാണവുമുണ്ടാവും. സർ, ഒന്നാം ഘട്ട എം.സി. റോഡ് വികസന പദ്ധതിക്കായി 5217 കോടി രൂപയാണ് കിഫ്ബിയിലൂടെ നീക്കിവയ്ക്കുന്നത്.

**സൈബർവാലി**

150. സർ, കൊച്ചിയിലെ 300 ഏക്കർ ഇൻഫോപാർക്ക് ഫേസ് 3-ൽ ഒരു സൈബർവാലി വികസിപ്പിക്കാൻ സർക്കാർ ഉദ്ദേശിക്കുന്നു. ഐ.ടി, ഐ.ടി. അധിഷ്ഠിത സേവനങ്ങൾ, ആർട്ടിഫിഷ്യൽ ഇന്റലിജൻസ്, മറ്റ് പുതിയ സാങ്കേതികവിദ്യകൾ എന്നിവയുടെ ഒരു കേന്ദ്ര ഹബ്ബായി സൈബർവാലി പ്രവർത്തിക്കും. ആധുനിക നഗര

ജീവിതത്തിന് പര്യാപ്തമാകുന്ന ഡിജിറ്റൽ സൗകര്യങ്ങളോടൊപ്പം ഡിജിറ്റൽ സംരംഭകത്വവും തൊഴിലും സൃഷ്ടിക്കുന്ന കേന്ദ്രമാകും സൈബർവാലി. പി.പി.പി. മാതൃകയിൽ ആസൂത്രണം ചെയ്യുന്ന ഈ പദ്ധതിക്കായി 30 കോടി രൂപ മാറ്റിവയ്ക്കുന്നു.

**ആഗോള സ്കൂൾ**

151. കേരളത്തിലെ വിദ്യാർത്ഥികൾ പ്രതിവർഷം ഉന്നത വിദ്യാഭ്യാസത്തിനും തൊഴിൽ പഠനങ്ങൾക്കുമായി ഏകദേശം 8000 കോടിയിലധികം രൂപ സംസ്ഥാനത്തിന് പുറത്തേക്ക് നൽകുന്നുവെന്നാണ് കണക്ക്. ഏറ്റവും നൂതനമായ സാങ്കേതികവിദ്യകളും പുതിയകാലത്തിന് അനുയോജ്യമായ തൊഴിൽ പരിശീലനവും നൈപുണി സമ്പാദനവും പ്രദാനം ചെയ്യുന്ന ആഗോള സ്കൂൾ കേരളത്തിൽ സ്ഥാപിക്കും. ടെക്നോ ഇക്കണോമിക്സിനും ഫ്യൂച്ചർ ടെക്നോളജിക്കുമായിരിക്കും ഇവിടെ പ്രാധാന്യം നൽകുന്നത്. ഇതിന്റെ പ്രാരംഭ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 10 കോടി രൂപയുടെ സർക്കാർ വിഹിതം നീക്കിവയ്ക്കുന്നു.

**വർക്ക് നിയർ ഹോം**

152. കേരളത്തിലെ ആദ്യത്തെ വർക്ക് നിയർ ഹോം കൊട്ടാരക്കരയിൽ ബഹു. മുഖ്യമന്ത്രി ഉദ്ഘാടനം ചെയ്തു. 150 പേർക്ക് ഐ.ടി., ഐ.ടി. അധിഷ്ഠിത തൊഴിലെടുക്കാനുള്ള സൗകര്യമാണ് കൊട്ടാരക്കര വർക്ക് നിയർ ഹോമിലുള്ളത്. കൊല്ലം, വർക്കല, രാമനാട്ടുകര എന്നിവിടങ്ങളിലേക്ക് നിർമ്മാണ ഘട്ടത്തിലാണ്. വർക്ക് നിയർ ഹോം പദ്ധതി അടുത്ത വർഷം ചുരുങ്ങിയത് 200 കേന്ദ്രങ്ങളിലേക്ക് വ്യാപിപ്പിക്കും. കെട്ടിടങ്ങൾ വിട്ടുനൽകാൻ തയ്യാറുള്ള കോളേജുകൾ, പോളിടെക്നിക്കുകൾ, ഐ.ടി.ഐ.-കൾ, തദ്ദേശസ്വയം ഭരണ സ്ഥാപനങ്ങൾ എന്നിവയ്ക്ക് മുൻഗണന നൽകും. ഇതിനായി 150 കോടി രൂപ നീക്കിവയ്ക്കുന്നു.

### സ്പെഷ്യൽ എൻറിച്ച്മെന്റ് പദ്ധതി

153. സർ, ഗോത്രമേഖലകളിലെ 40 സ്കൂളുകളിൽ ഗുണമേന്മയുള്ള വിദ്യാഭ്യാസം ഉറപ്പാക്കുന്നതിനുവേണ്ടി ആവിഷ്കരിച്ച സ്പെഷ്യൽ എൻറിച്ച്മെന്റ് പദ്ധതിയുടെ വിജയത്തെ തുടർന്ന് ഇത് കൂടുതൽ സ്കൂളുകളിൽ നടപ്പിലാക്കും. കുറഞ്ഞത് 50 പട്ടികവർഗ വിദ്യാർഥി കളെങ്കിലും പഠിക്കുന്ന 340 സ്കൂളുകളിലേക്കും കുറഞ്ഞത് 100

പട്ടികജാതി വിദ്യാർത്ഥികളെങ്കിലും പഠിക്കുന്ന 300

സ്കൂളുകളിലേക്കുമാകും അടുത്തവർഷം ഈ പദ്ധതി വ്യാപിപ്പിക്കുക.

ഇതിനായി 60 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

**പഞ്ചായത്തുതല സ്കിൽ സെന്ററുകൾ**

154. ദുരസ്ഥലങ്ങളിൽ പോയി തൊഴിലെടുക്കാൻ കഴിയാതെ പല കാരണങ്ങളാൽ വീടുകളിൽ നിൽക്കേണ്ടി വന്നിട്ടുള്ള സ്ത്രീകൾക്ക് മികച്ച വരുമാനം ലഭിക്കുന്ന തൊഴിലുകൾ പരിശീലിക്കാനുള്ള അവസരം ഗ്രാമങ്ങളിൽ ഒരുക്കും. സർക്കാർ മുൻകൈയിൽ സജ്ജമാക്കുന്ന ഇത്തരം സ്കിൽ സെന്ററുകളിലൂടെ സ്ത്രീകൾക്ക് വിവിധ തൊഴിലുകൾ സ്വായത്തമാക്കാം. തുടർന്ന് വീട്ടിലിരുന്നുകൊണ്ട് തന്നെ തങ്ങൾക്ക് ഏറ്റവും അനുയോജ്യമായ സംരംഭം മുന്നോട്ടുകൊണ്ടുപോകാൻ സ്ത്രീകൾ പര്യാപ്തരാകും. ഇതിനായി സ്കിൽ സെന്ററുകൾ വ്യാപിപ്പിക്കുന്നതിനും ഷി-വർക്ക്സ്റ്റേസുകൾ നിർമ്മിക്കുന്നതിനുമായി 20 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

**കമ്മ്യൂണിറ്റിതല സൗരോർജ്ജ ഉൽപ്പാദനം**

155. ഗ്രാമപഞ്ചായത്തുകളെ ഊർജ്ജാൽപ്പാദനത്തിൽ സ്വയം പര്യാപ്തമാക്കുകയെന്ന ലക്ഷ്യം കൈവരിക്കുന്നതിനായി പഞ്ചായത്തുകളിൽ കമ്മ്യൂണിറ്റിതല സൗരോർജ്ജ ഉൽപ്പാദനവും സംഭരണവും പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കും. സൗരോർജ്ജം സംഭരിച്ച് വിതരണം ചെയ്യുന്ന സൗകര്യങ്ങൾ സൃഷ്ടിക്കും. അതിനായി ഓരോ പഞ്ചായത്തിനും ഒരു കോടി രൂപ വീതം നൽകുന്ന പദ്ധതി പ്രഖ്യാപിക്കുന്നു. തൃശൂർ ജില്ലയിലെ പെരിഞ്ഞനത്ത് പൈലറ്റ് പദ്ധതി നടപ്പിലാക്കും. ഇതിനായി 2 കോടി രൂപ നീക്കിവയ്ക്കുന്നു.

### ബ്ലൂ എക്കോണമി

156. സർ, കേരളത്തിൽ സമ്പന്നമായ സമുദ്രോൽപ്പന്നങ്ങളുണ്ട്. വിഴിഞ്ഞം ഉൾപ്പെടെയുള്ള തുറമുഖങ്ങളുടെ വളർച്ചയോടെ സമുദ്രവിഭവങ്ങളുടെ വ്യവസായ രംഗത്ത് ഒരു പ്രധാന കേന്ദ്രമായി മാറാൻ കേരളത്തിനുകഴിയും. സ്വകാര്യനികേഷനങ്ങൾ ആകർഷിച്ചും ആധുനിക വ്യവസായങ്ങൾ തുടങ്ങിയും നമുക്ക് മുന്നേറാനാകും. പി.പി.പി. മോഡൽ വികസനത്തിന് ഈ രംഗത്ത് വലിയ സാധ്യതകളുണ്ട്. കേരളത്തിൽ ശക്തമായൊരു മറൈൻ എക്കോ

സിസ്റ്റം സൃഷ്ടിച്ച് ബ്ലൂ എക്കോണമി ശക്തിപ്പെടുത്തുന്നതിനുള്ള നടപടികളുടെ പ്രാരംഭ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 10 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

**കേരള കലാകേന്ദ്രം - സ്ഥിരം വേദികൾ**

157. സർ, കേരളം കലാരൂപങ്ങളാൽ സമ്പന്നമായ നാടാണ്. നാടകവും നൃത്തങ്ങളും ആയോധനകലകളും തുടങ്ങി വിദേശികൾക്കുൾപ്പെടെ പ്രിയങ്കരമായ നിരവധി ആവിഷ്കാര രൂപങ്ങൾ നമുക്കുണ്ട്. ഇവ പ്രദർശിപ്പിക്കാനുള്ള സ്ഥിരം വേദികളെന്ന നിലയിൽ സംസ്ഥാനത്തെ പ്രധാന നഗരങ്ങളിൽ കേരള കലാകേന്ദ്രങ്ങൾ നിർമ്മിക്കാൻ സർക്കാർ ആലോചിക്കുന്നു. ആദ്യഘട്ടത്തിൽ തിരുവനന്തപുരത്തും തുടർന്ന് കൊച്ചി, കോഴിക്കോട് നഗരങ്ങളിലും കേരള കലാകേന്ദ്രങ്ങൾ നിർമ്മിക്കും. ഇതിനായി 10 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

**ഗിഗ് തൊഴിലാളികൾ**

158. സർ, ഗിഗ് തൊഴിലുകൾ ഇന്ന് വളരെയധികം സാർവത്രികമായിരിക്കുന്നു. ഓൺലൈൻ ഡെലിവറി ആപ്പുകൾ വഴി സാധനങ്ങൾ എത്തിച്ചുകൊടുക്കുന്ന തൊഴിലുകൾ ഉൾപ്പെടെ ചെയ്യുന്ന ഗിഗ് തൊഴിലാളികളുടെ പ്രശ്നങ്ങൾ ഗൗരവമായി ഇനിയും അഭിസംബോധന ചെയ്യപ്പെട്ടിട്ടില്ല. പലപ്പോഴും ബുദ്ധിമുട്ടേറിയ സാഹചര്യങ്ങളിൽ തൊഴിലെടുക്കുന്ന ഇവർക്ക് മെച്ചപ്പെട്ട തൊഴിൽ സാഹചര്യമൊരുക്കാനുള്ള നടപടികൾ സർക്കാർ സ്വീകരിക്കും. കൂടാതെ ഗിഗ് തൊഴിലാളികൾക്ക് ക്ഷേമനിധികളിൽ അംഗമാകുന്നതിനുള്ള സാഹചര്യം സർക്കാർ ഒരുക്കും. ഗിഗ് തൊഴിലാളികൾക്ക് വിശ്രമിക്കാനായി ആധുനിക സൗകര്യങ്ങളോടുകൂടിയ ഗിഗ് ഹബ്ബുകൾ സർക്കാർ ഒരുക്കും. ഇതിനായി 20 കോടി രൂപ വകയിരുത്തും.

**ഓട്ടോ തൊഴിലാളികൾ**

159. സർ, നമ്മുടെ ഗതാഗത സംവിധാനത്തിന്റെ നട്ടെല്ലാണ് ഓട്ടോറിക്ഷാ തൊഴിലാളികൾ. കേന്ദ്രസർക്കാർ നയങ്ങളും ഇന്ധന വിലവർദ്ധനവുമൂലം പ്രതിസന്ധി നേരിടുന്ന ഓട്ടോറിക്ഷാ തൊഴിൽ

രംഗത്തെ സംരക്ഷിക്കുന്നതിനായി സർക്കാർ ചില നടപടികൾ സ്വീകരിക്കാൻ ഉദ്ദേശിക്കുന്നു.

I. **പരിസ്ഥിതി സൗഹൃദ മാറ്റം (Green Transition) -പഴയ പെട്രോൾ-ഡീസൽ ഓട്ടോറിക്ഷകൾ പൊളിച്ച് (Scrap) പുതിയ ഇലക്ട്രിക് ഓട്ടോകൾ വാങ്ങുന്നവർക്ക് 40,000 രൂപ വരെ ഒറ്റത്തവണ സ്റ്റാപ്ബേക്ക് ബോണസ് അനുവദിക്കും.**

II. **പലിശയിളവ് - ഇലക്ട്രിക് ഓട്ടോറിക്ഷകൾ വാങ്ങുന്നതിനായി തിരഞ്ഞെടുത്ത പൊതുമേഖലാ ബാങ്കുകൾ വഴി എടുക്കുന്ന വായ്പകൾക്ക് 2 ശതമാനം പലിശയിളവ് നൽകും.**

**ഈ പദ്ധതികളുടെ നിർവഹണത്തിനായി 20 കോടി രൂപ നീക്കിവയ്ക്കുന്നു.**

160. കേരളത്തിലെ അയ്യായിരത്തിലധികം അനുപചാരിക ഓട്ടോ സ്റ്റാൻഡുകൾ സ്മാർട്ട് മൈക്രോ ഹബ്ബുകളാക്കി മാറ്റാൻ സർക്കാർ ഒരു പദ്ധതി തയ്യാറാക്കുന്നു. ഓരോ സ്ഥലത്തിനും അനുയോജ്യമായ തൊഴിലാളി സൗഹൃദ സ്മാർട്ട് ഓട്ടോ സ്റ്റാൻഡുകൾ നിർമ്മിക്കും.

അവിടെ സോളാർ അധിഷ്ഠിത ചാർജ്ജിങ് യൂണിറ്റുകൾ ഉൾപ്പെടെയുള്ള സൗകര്യങ്ങൾ ഒരുക്കും. ഈ പദ്ധതിക്കായി 20 കോടി രൂപ നീക്കിവയ്ക്കും.

**തൊഴിലുറപ്പ് പദ്ധതി**

161. സർ, ഇന്ത്യയിലെ സാധാരണക്കാരായ ജനങ്ങൾക്ക് ഏറെ സഹായകരമായിരുന്ന പദ്ധതിയാണ് മഹാത്മാഗാന്ധി ഗ്രാമീണ തൊഴിലുറപ്പ് പദ്ധതി. എന്നാൽ കേന്ദ്ര സർക്കാർ ഈ പദ്ധതിയെത്തന്നെ ഇല്ലാതാക്കുന്ന രീതിയിലുള്ള വലിയ മാറ്റങ്ങൾ വരുത്തിയിരിക്കുകയാണ്. പദ്ധതിയുടെ ആകെ ചെലവിന്റെ 60 ശതമാനം മാത്രം കേന്ദ്രം ഏറ്റെടുക്കുകയും നിശ്ചിത തൊഴിൽ ദിനങ്ങളിലേക്ക് അതിനെ ചുരുക്കുകയും ചെയ്തു. ഇപ്പോൾ തന്നെ കേന്ദ്ര നയങ്ങൾമൂലം സംസ്ഥാനത്തിന്റെ അർഹമായ സാമ്പത്തിക വിഹിതം വെട്ടിക്കുറയ്ക്കുന്ന നടപടി മൂലമുള്ള സാമ്പത്തിക ഞെരുക്കത്തിന് പുറമേയാണ് ഇത്തരം നടപടികൾ ഉണ്ടാകുന്നത്. ഇതോടെ കേരളംപോലെ മികച്ച രീതിയിൽ തൊഴിലുറപ്പ് പദ്ധതി മുന്നോട്ടു കൊണ്ടുപോയ്ക്കൊണ്ടിരിക്കുന്ന സംസ്ഥാനങ്ങൾക്കിത്

വലിയ തിരിച്ചടിയായിട്ടുണ്ട്. കേന്ദ്ര സർക്കാരിന്റെ നയം തിരുത്തിക്കുന്നതിനുള്ള ശ്രമം നടത്തുന്നതിനോടൊപ്പം സംസ്ഥാനത്തെ തൊഴിലുറപ്പ് പദ്ധതി മികച്ച രീതിയിൽ മുന്നോട്ടുകൊണ്ടുപോകുന്നതിനായി സംസ്ഥാന സർക്കാർ അധിക തുക വകയിരുത്തുകയാണ്. മുൻവർഷത്തിൽനിന്നും അധികമായി 1000 കോടി രൂപ പദ്ധതിക്കായി വകയിരുത്തുന്നു.

**റിട്ടയർമെന്റ് ഹോമുകൾ**

162. സംസ്ഥാനത്തെ ജനസംഖ്യയിൽ വയോജനങ്ങളുടെ അനുപാതം ഏകദേശം 20 ശതമാനത്തിനടുത്തായിട്ടുണ്ട്. ഇത് നാടിന്റെ സാമൂഹിക-സാമ്പത്തിക-വികസന മേഖലകളിലെ പ്രവർത്തനങ്ങളിൽ നിർണ്ണായകമായി പരിഗണിക്കേണ്ട ഘടകമാണ്. വീടുകളിൽ ഒറ്റപ്പെട്ടുപോകുന്ന മുതിർന്ന വയോജനങ്ങൾക്ക് ഒരുമിച്ച് താമസിക്കാൻ കഴിയുന്നവിധത്തിലുള്ള റിട്ടയർമെന്റ് ഹോമുകൾ സജ്ജമാക്കേണ്ടതുണ്ട്. അവിടെ കമ്മ്യൂണിറ്റി കിച്ചൺ, കളിസ്ഥലങ്ങൾ, വിനോദോപാധികൾ, ആരോഗ്യ പരിപാലന സംവിധാനങ്ങൾ തുടങ്ങിയവ ഉണ്ടാകണം.

കൂടാതെ ആരോഗ്യ വോളന്റിയർമാരുടെ സേവനവും ഇത്തരം കേന്ദ്രങ്ങളിൽ ഉറപ്പുവരുത്തണം. ഇത്തരം റിട്ടയർമെന്റ് ഹോമുകൾ സജ്ജമാക്കാൻ സംഘടനകൾക്കും ഗ്രൂപ്പുകൾക്കും സ്വകാര്യ വ്യക്തികൾക്കും സർക്കാർ സബ്സിഡി നൽകും. ഇതിനായി **30 കോടി രൂപ** നീക്കിവയ്ക്കുന്നു.

163. വീടുകളിൽ ഒറ്റപ്പെടുപോകുന്ന മുതിർന്ന വ്യക്തികൾക്ക് സഹായം നൽകുന്നതിനായി സന്നദ്ധ വോളന്റിയർമാരുടെ സേന പ്രാദേശിക തലത്തിൽ രൂപീകരിക്കും. തദ്ദേശ സ്ഥാപനങ്ങൾ ഇതിനായി പ്രത്യേക പദ്ധതി തയ്യാറാക്കും. മുതിർന്നവർക്ക് ചികിത്സ ഉൾപ്പെടെയുള്ള സഹായത്തിനായി വിളിക്കുവാൻ ടെലിഫോൺ നമ്പരുകൾ പരസ്യപ്പെടുത്തും. ഓൺ കോൾ വോളന്റിയർമാരുടെ സേവനം തദ്ദേശ സ്ഥാപനങ്ങളുടെ നിയന്ത്രണത്തിലാകും നൽകുക. ഈ പദ്ധതിക്കായി **10 കോടി രൂപ** വകയിരുത്തുന്നു.

164. സർ, കാൻസർ, ലെപ്രസി, ക്ഷയം, എയ്ഡ്സ് രോഗബാധിതരുടെ പ്രതിമാസ പെൻഷനിൽ ആയിരം രൂപ വർധനവ് വരുത്തി **2000 രൂപയായി** ഉയർത്തുന്നു.

**അഡ്വക്കേറ്റ് വെൽഫെയർ ഫണ്ട്**

165. അഡ്വക്കേറ്റ് വെൽഫെയർ ഫണ്ട് നിലവിൽ പത്ത് ലക്ഷം രൂപയാണ്. ഇത് കാലാനുസൃതമായി പരിഷ്കരിക്കേണ്ടതുണ്ട്. അഡ്വക്കേറ്റ് വെൽഫെയർ ഫണ്ട് തുക **20 ലക്ഷമായി** ഉയർത്തുന്നതാണ്.

**ഇൻഷുറൻസ് പരിരക്ഷ**

166. അസംഘടിത തൊഴിൽ മേഖലയിൽ പ്രവർത്തിക്കുന്നവർക്ക് അപകട/ലൈഫ് ഇൻഷുറൻസ് ഉറപ്പുവരുത്തുന്നതിനായി സംസ്ഥാന ഇൻഷുറൻസ് വകുപ്പുമായി ചേർന്ന് ഗ്രൂപ്പ് ഇൻഷുറൻസ് പരിരക്ഷ ഏർപ്പെടുത്താൻ സർക്കാർ ആലോചിക്കുന്നു. ഇതിന് സർക്കാരിന്റെ ഭാഗത്തുനിന്നുള്ള സഹായവും ഉണ്ടാകും.

167. സംസ്ഥാനത്തെ ഹരിതകർമ്മ സേനാംഗങ്ങൾക്ക് ഗ്രൂപ്പ് ഇൻഷുറൻസ് പദ്ധതി നടപ്പിലാക്കും.

168. സംസ്ഥാനത്തെ ഓട്ടോറിക്ഷ/ടാക്സി തൊഴിലാളികൾക്ക് ഗ്രൂപ്പ് ഇൻഷുറൻസ് പദ്ധതി നടപ്പിലാക്കും.

169. ക്ഷേമനിധി അംഗങ്ങളായ ലോട്ടറി തൊഴിലാളികൾക്ക് ഗ്രൂപ്പ് ഇൻഷുറൻസ് പദ്ധതി നടപ്പിലാക്കും.

**സ്കൂൾ വിദ്യാർത്ഥികൾക്ക് ഇൻഷുറൻസ് പദ്ധതി**

170. സർ, ഇതുകൂടാതെ കേരളത്തിലെ ഒന്നാം ക്ലാസ്സ് മുതൽ 12-ാം ക്ലാസ്സ് വരെ പഠിക്കുന്ന സ്കൂൾ വിദ്യാർത്ഥികൾക്ക് അപകട/ലൈഫ് ഇൻഷുറൻസ് ഏർപ്പെടുത്തുകയാണ്. ഇതിന് വേണ്ടുന്ന മൂന്നുതരക്കങ്ങൾ നടത്തിയിട്ടുണ്ട്. വർഷം 15 കോടി രൂപ ഇതിനായി വേണ്ടിവരുന്നതാണ് കണക്കാക്കുന്നത്. ഇതിനായി 15 കോടി രൂപ ബജറ്റിൽ നീക്കിവയ്ക്കുന്നു.

**സൗജന്യവിദ്യാഭ്യാസം ബിരുദതലം വരെ**

171. സർ, കേരളത്തിലെ ഉന്നതവിദ്യാഭ്യാസ രംഗത്ത് ഒരു പുതിയ പദ്ധതി പ്രഖ്യാപിക്കുകയാണ്. ആർട്സ് & സയൻസ് കോളേജുകളിൽ പഠിക്കുന്ന വിദ്യാർത്ഥികൾക്ക് ഡിഗ്രി വിദ്യാഭ്യാസം സൗജന്യമാക്കുകയാണ്. നിലവിൽ പ്ലസ് ടു

വരെയുള്ള സൗജന്യ വിദ്യാഭ്യാസമാണ് സംസ്ഥാനത്തുണ്ടായിരുന്നത്.

## മെഡിസെപ് 2.0

172. സർ, കേരളത്തിലെ സർക്കാർ ജീവനക്കാരുടെ പെൻഷൻകാര്യമായ 11 ലക്ഷത്തോളം പേർക്കുള്ള ആരോഗ്യ ഇൻഷുറൻസ് പദ്ധതിയാണ് മെഡിസെപ്. ഏത് പ്രായത്തിലുള്ളവർക്കും യാതൊരു മെഡിക്കൽ പരിശോധനകളുമില്ലാതെ ഇതിൽ ക്യാഷ്‌ലെസ് ഇൻഷുറൻസ് സേവനം നൽകുന്നു. 104 വയസ്സുള്ള വ്യക്തിവരെ മെഡിസെപ്പിൽ നിന്ന് ഇൻഷുറൻസ് സേവനം സ്വീകരിച്ചിട്ടുണ്ട്. മെഡിസെപ്പിന്റെ ഒന്നാം ഘട്ട പദ്ധതി പൂർത്തിയായിരിക്കുന്ന വേളയിൽ കൂടുതൽ പാക്കേജുകളും ആശുപത്രികളെയും ഉൾപ്പെടുത്തി മെഡിസെപ് 2.0 പ്രഖ്യാപിക്കുകയാണ്. ഫെബ്രുവരി 1 മുതൽ പദ്ധതി നിലവിൽ വരും.

173. സർ, സംസ്ഥാനത്തെ പൊതുമേഖലാ സ്ഥാപനങ്ങളിൽ ജോലിയെടുക്കുന്നവർക്കും വിരമിച്ചവർക്കുമായി മെഡിസെപ് മാതൃകയിൽ ഒരു ഇൻഷുറൻസ് പദ്ധതി ആവിഷ്കരിക്കും.

174. സർ, സംസ്ഥാനത്തെ സഹകരണ സ്ഥാപനങ്ങളിൽ ജോലിയെടുക്കുന്നവർക്കും വിരമിച്ചവർക്കുമായി മെഡിസെപ് മാതൃകയിൽ ഒരു ഇൻഷുറൻസ് പദ്ധതി ആവിഷ്കരിക്കും.

**ഓട്ടോറിക്ഷ, ടാക്സി തൊഴിലാളികൾക്ക് ആരോഗ്യ ഇൻഷുറൻസ്**

175. ക്ഷേമനിധിയിൽ അംഗങ്ങളായ ഓട്ടോറിക്ഷ, ടാക്സി തൊഴിലാളികൾക്ക് വളരെ ചെലവ് കുറച്ച് വിഹിതം അടയ്ക്കുന്ന വിധത്തിൽ ആരോഗ്യ ഇൻഷുറൻസ് പദ്ധതി നടപ്പിലാക്കും.

**റോഡപകടങ്ങളിൽപ്പെടുന്നവർക്ക് ലൈഫ് സേവർ പദ്ധതി**

176. സർ, സംസ്ഥാനത്ത് പ്രതിവർഷം ശരാശരി 48,000 റോഡപകടങ്ങൾ സംഭവിക്കുന്നുണ്ട്. ഇത്തരം അപകടങ്ങളിൽപ്പെടുന്നവർക്ക് സമയബന്ധിതമായി ചികിത്സ

ലഭിക്കാത്ത സാഹചര്യമുണ്ടാകാറുണ്ട്. റോഡപകടത്തിൽപ്പെട്ട് ചികിത്സതേടുന്ന ആളുകൾക്ക് ആദ്യത്തെ 5 ദിവസം പണരഹിത ചികിത്സ നൽകുന്ന ഒരു പദ്ധതി സർക്കാർ പ്രഖ്യാപിക്കുകയാണ്. പദ്ധതിയുടെ കീഴിൽ രജിസ്റ്റർ ചെയ്ത സർക്കാർ ആശുപത്രികളിലും തിരഞ്ഞെടുക്കപ്പെട്ട സ്വകാര്യ ആശുപത്രികളിലും ഈ സൗകര്യമുണ്ടാകും. ഇതിനായി ഒരു പദ്ധതി ആവിഷ്കരിച്ച് നടപ്പിലാക്കും. ഈ പദ്ധതിക്കായി 15 കോടി രൂപ സർക്കാർ നീക്കിവയ്ക്കുന്നു.

**പുതിയ ഇൻഷുറൻസ് പദ്ധതി**

177. സംസ്ഥാനത്തെ 42 ലക്ഷം കുടുംബങ്ങൾക്ക് സൗജന്യ ചികിത്സ നൽകുന്ന കാരുണ്യ ആരോഗ്യ സുരക്ഷാ പദ്ധതിയുടെ മാനദണ്ഡങ്ങൾക്ക് പരിധിക്ക് പുറത്തുള്ള കുടുംബങ്ങൾക്കായി ഒരു ആരോഗ്യ ഇൻഷുറൻസ് പദ്ധതി നടപ്പിലാക്കാൻ സർക്കാർ ആലോചിക്കുന്നു. താരതമ്യേന ചെറിയ തുക അടച്ച് ചേരാൻ കഴിയുന്ന ഇൻഷുറൻസ് പദ്ധതി ബജറ്റ് വർഷം തന്നെ നടപ്പിലാക്കും. ഇതിനായി 50 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

**ആർട്ടിസാൻസ് മേഖല**

178. സർ, ആർട്ടിസാൻസ് മേഖലകളിൽ തൊഴിലെടുക്കുന്ന നിരവധി ആളുകൾ കേരളത്തിലുണ്ട്. സ്വർണ്ണപ്പണിക്കാർ, ലോഹപ്പണിക്കാർ, കൽപ്പണിക്കാർ, തടിപ്പണിക്കാർ, കരകൗശല തൊഴിലാളികൾ തുടങ്ങി പരമ്പരാഗത തൊഴിലാളികൾ ധാരാളമുള്ള ഈ മേഖലയിലെ തൊഴിലുകൾ സംരക്ഷിക്കുകയും ആധുനികവൽക്കരിക്കുകയും ചെയ്യേണ്ടതുണ്ട്. ആർട്ടിസാൻസ് മേഖലയിലുള്ളവർക്ക് ആധുനിക തൊഴിലുപകരണങ്ങൾ വാങ്ങുന്നതിന് സർക്കാർ സഹായം നൽകും. 50 ശതമാനം സർക്കാർ സബ്സിഡിയോടെ ഉപകരണങ്ങൾ വാങ്ങുന്നതിനുള്ള ധനസഹായം ലഭ്യമാക്കുന്ന പദ്ധതിക്കായി 5 കോടി രൂപ നീക്കിവയ്ക്കുന്നു.

**മൺപാത്ര നിർമ്മാണം**

179. മൺപാത്ര നിർമ്മാണം കേരളത്തിലെ പ്രധാന പരമ്പരാഗത വ്യവസായ മേഖലകളിലൊന്നാണ്. പരിസ്ഥിതി സൗഹൃദമായ

മൺപാത്ര നിർമ്മാണ മേഖലയെ പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുന്നതിനായി  
ഒരു കോടി രൂപ അധികമായി അനുവദിക്കുന്നു.

**നേറ്റിവിറ്റി കാർഡ്**

180. സർ, രാജ്യത്ത് പൗരത്വ നിയമം നടപ്പിലാക്കാനുള്ള കേന്ദ്ര സർക്കാർ ശ്രമങ്ങളെ കേരള സർക്കാരും ഇടതുപക്ഷ ജനാധിപത്യ മുന്നണിയും അതിശക്തമായി എതിർക്കുകയുണ്ടായി. ഇപ്പോൾ എസ്.ഐ.ആർ. അടിസ്ഥാനത്തിൽ വോട്ടർപട്ടിക പരിഷ്കരിക്കാനുള്ള നീക്കങ്ങൾ ജനങ്ങളിൽ ആശങ്ക ഉയർത്തിയിട്ടുണ്ട്. എസ്.ഐ.ആർ. സംബന്ധിച്ച് ശക്തമായ നിലപാടുകൾ കേരള സർക്കാർ കേന്ദ്രത്തെയും സുപ്രീംകോടതിയെയും അറിയിച്ചിട്ടുണ്ട്. എസ്.ഐ.ആർ. നടപ്പിലാക്കുന്നത് ന്യൂനപക്ഷങ്ങൾ ഉൾപ്പെടെയുള്ള ജനങ്ങൾക്കിടയിൽ വലിയ ആശങ്ക സൃഷ്ടിച്ചിട്ടുണ്ട്. തലമുറകളായി കേരളത്തിൽ ജീവിച്ചുവരുന്ന മനുഷ്യരുടെ ഇതുമായി ബന്ധപ്പെട്ട ആശങ്കകൾ പരിഹരിക്കുന്നതിനായി സംസ്ഥാനം നേറ്റിവിറ്റി കാർഡ് എന്ന രേഖ നൽകാൻ തീരുമാനിച്ചിരിക്കുകയാണ്.

കേരളത്തിലെ എല്ലാ പൗരന്മാർക്കും നേറ്റിവിറ്റി കാർഡുകൾ നൽകുന്നതിനുള്ള നിയമനിർമ്മാണം നടത്താൻ സർക്കാർ തീരുമാനിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഇതിനായി **20 കോടി രൂപ** നീക്കിവയ്ക്കുന്നു.

181. സർ, കേരളം ചരിത്രാതീത കാലം മുതൽക്കേ മതസഹിഷ്ണുതയും സാംസ്കാരിക സമന്വയത്തിനും പേരുകേട്ട നാടാണ്. വിവിധ മതങ്ങളും സംസ്കാരങ്ങളും ഇവിടേയ്ക്ക് വന്നു. അവയ്ക്കെല്ലാം വേരോട്ടമുണ്ടായി. പരസ്പര സഹകരണത്തിന്റെയും സഹവർത്തിത്വത്തിന്റെയും അന്തരീക്ഷം എല്ലാക്കാലവും ഇവിടെയുണ്ടായിരുന്നു. ഹിന്ദുമതവും ബുദ്ധമതവും ക്രിസ്തുമതവും ഇസ്ലാം ജൂത മതവുമെല്ലാം ശക്തമായി ഇവിടെ നിലനിന്നുപോന്നു. തരിസാപ്പള്ളി ശാസനവും കരുമാടിക്കട്ടനും കൊടുങ്ങല്ലൂരിലെ ചേരമാൻ പള്ളിയും കുന്നൻകുരിശ് സത്യവുമെല്ലാം ചരിത്രത്തിന്റെ ശേഷിപ്പുകൾ മാത്രമല്ല, മറിച്ച് ഈ നാടിന്റെ സാംസ്കാരിക വൈവിധ്യത്തിന്റെ അടയാളങ്ങൾ കൂടിയാണ്.

182. വിവിധ മതങ്ങളെയും സംസ്കാരങ്ങളെയും അംഗീകരിച്ചും ആദരിച്ചുമാണ് ഇന്നത്തെ കേരളത്തിലേക്ക് നാമെത്തിയത്.

അയ്യപ്പന്റെയും വാവരുടെയും ഐതീഹ്യത്തിൽ പോലും മതസാഹോദര്യത്തിന്റെ ഇഴകൾ പരസ്പരം ചേരുന്നുണ്ട്. ഈ ഐക്യവും സാഹോദര്യവും മറ്റുപല പ്രദേശക്കാർക്കും ചിലപ്പോൾ അതൂതമുളവാക്കിയേക്കാം. കേരളത്തിന്റെ ചരിത്രപരമായ ഈ സാഹോദര്യത്തെ നമുക്ക് കൂടുതൽ കരുത്തോടെയും ചൈതന്യത്തോടെയും മുന്നോട്ടുകൊണ്ടുപോകേണ്ടതുണ്ട്. കേരളത്തിന്റെ മത-സാംസ്കാരിക സാഹോദര്യത്തിന്റെ ചരിത്രവും നാൾവഴികളും വിശകലനാത്മകമായി രേഖപ്പെടുത്തേണ്ടതുണ്ട്. ഇതിനായി ഒരു പദ്ധതി നടപ്പാക്കാൻ സർക്കാർ ആലോചിക്കുന്നു. അതിനായി ഈ ബജറ്റിൽ 10 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

**കാവാരികളും കണ്ടൻ കുമാരൻ പഠനഗവേഷണ കേന്ദ്രം**

183. കേരളത്തിലെ നവോത്ഥാന നായകരിലൊരാളും ശ്രീമൂലം പ്രജാസഭയിലെ അംഗവുമായിരുന്ന കാവാരികളും കണ്ടൻ കുമാരൻ തിരുവനന്തപുരം ജില്ലയിൽ നേമം വില്ലേജിൽ ഉചിതമായ സ്മാരകവും ലൈബ്രറിയും ഗവേഷണ കേന്ദ്രവും സ്ഥാപിക്കുന്നതിനായി 1.50 കോടി രൂപ അനുവദിക്കുന്നു.

**അയ്യാവൈകുണ്ഡസ്വാമി സ്റ്റാരകം**

184. അയ്യാവൈകുണ്ഡസ്വാമിക്ക് സ്റ്റാരകം സ്ഥാപിക്കും. ഇതിനായി 2 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

185. സർ, മഹാത്മാഗാന്ധി തന്റെ അഞ്ചാമത്തെയും അവസാനത്തെയും കേരള സന്ദർശനത്തിലെ അവസാന പൊതുപരിപാടിയിൽ പങ്കെടുത്തത് 1937 ജനുവരി 21-ന് കൊട്ടാരക്കര തൃക്കണ്ണമംഗൽ ആയിരുന്നു. തൃക്കണ്ണമംഗൽ ക്ഷേത്രം എല്ലാ ജാതിക്കാർക്കുമായി തുറന്നുകൊടുക്കുന്നതായിരുന്നു ചടങ്ങ്. ഇപ്പോൾ പൊതുമരാമത്ത് വകുപ്പ് ഓഫീസും റസ്റ്റ് ഹൗസും സ്ഥിതി ചെയ്യുന്ന കൊട്ടാരക്കര മുസാവരി ബംഗ്ലാവിലായിരുന്നു ഗാന്ധിജി വിശ്രമിച്ചത്. സർ, ഗാന്ധിജിയുടെ ഓർമ്മകളുള്ള മുസാവരി ബംഗ്ലാവിൽ മഹാത്മാ ഗാന്ധി പബ്ലിക് ലൈബ്രറിയും ഗാന്ധി സ്റ്റാരകവും സ്ഥാപിക്കാൻ 2 കോടി രൂപ അനുവദിക്കുന്നു.

**യുവജന ക്ലബ്ബുകൾക്ക് പ്രവർത്തന ഗ്രാന്റ്**

186. സർ, നമ്മുടെ ഗ്രാമങ്ങളിലും നഗരങ്ങളിലും യുവാക്കളുടെ നേതൃത്വത്തിൽ നിരവധി ആർട്സ് & സ്പോർട്സ് ക്ലബ്ബുകൾ പ്രവർത്തിച്ചിരുന്നു. എന്നാൽ ഇന്ന് പലതിന്റെയും പ്രവർത്തനങ്ങൾ മന്ദീഭവിക്കുകയാണ്. നാടിനാകെ ഉണർവ് നൽകുന്ന ക്ലബ്ബുകളെ ശാക്തീകരിക്കുകയും പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യുകയെന്ന ലക്ഷ്യത്തോടെ രജിസ്റ്റർ ചെയ്യപ്പെട്ടിട്ടുള്ള ക്ലബ്ബുകൾക്ക് പ്രതിവർഷം പതിനായിരം രൂപ പ്രവർത്തന ഗ്രാന്റ് നൽകുന്ന ഒരു പദ്ധതി സർക്കാർ പ്രഖ്യാപിക്കുന്നു. ഇതിനായി 5 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

**കുടുംബശ്രീ**

187. സർ, കേരളത്തിന്റെ അഭിമാനമായ കുടുംബശ്രീ വിപ്ലവകരമായ ഒരു പുതിയ കാൽവെപ്പ് നടത്തിയിരിക്കുകയാണ്. കുടുംബശ്രീ ടെക്നോളജി അഡ്വാൻസ്മെന്റ് പ്രോഗ്രാമിന്റെ ഭാഗമായി നടത്തിയ ടെക്നോളജി കോൺക്ലേവിലൂടെ ഇന്ത്യയിലെ മുൻനിര ഗവേഷണ സ്ഥാപനങ്ങളിൽനിന്നും സർവകലാശാലകളിൽനിന്നുമായി 180 സാങ്കേതികവിദ്യകൾ കുടുംബശ്രീ കരസ്ഥമാക്കിയിട്ടുണ്ട്. ഇവ

ഉപയോഗിച്ച് ആദ്യഘട്ടത്തിൽ നിർമ്മിച്ച മികച്ച ഗുണനിലവാരമുള്ള 30 ഭക്ഷ്യ ഉൽപ്പന്നങ്ങളുടെ ഗ്ലോബൽ ലോഞ്ച് നടത്തിക്കഴിഞ്ഞു. ഇനി 150 ഉൽപ്പന്നങ്ങൾ കൂടി അടുത്ത ഘട്ടത്തിൽ വിപണിയിലിറക്കും. കുടുംബശ്രീ സംഘകൃഷി ഗ്രൂപ്പുകൾ കൃഷിചെയ്യുന്ന കാർഷിക ഉൽപ്പന്നങ്ങളാണ് ഈ സാങ്കേതികവിദ്യ ഉപയോഗിച്ച് മൂല്യവർധിത ഉൽപ്പന്നങ്ങളാക്കുന്നത്. ഓസ്ട്രേലിയ, ന്യൂസിലാൻഡ്, യു. കെ., മിഡിൽ ഈസ്റ്റ് എന്നിവിടങ്ങളിൽനിന്ന് ഇതിനകം ഈ ഉൽപ്പന്നങ്ങളുടെ വിപണനത്തിന് താല്പര്യം അറിയിച്ചുകഴിഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. ആൾ കേരള ഡിസ്ട്രിബ്യൂട്ടേഴ്സ് അസോസിയേഷൻ ഈ ഉൽപ്പന്നങ്ങളുടെ വിപണനത്തിനായി കുടുംബശ്രീയുടെ ധാരണാ പത്രം ഒപ്പുവെക്കാനും മുന്നോട്ടുവന്നിട്ടുണ്ട്. കുടുംബശ്രീക്ക് ആഗോള വിപണിയിലേക്കുള്ള കവാടങ്ങൾ തുറന്നു നൽകുകയും വനിതാ സംരംഭകർക്ക് മികച്ച വരുമാനവും ഒപ്പം സ്ത്രീകൾക്ക് തൊഴിലവസരവും ലഭ്യമാക്കാനുള്ള വലിയൊരു കുതിപ്പിനാണ് കുടുംബശ്രീ ഇതിലൂടെ തുടക്കം കുറിക്കുന്നത്.

188. കുടുംബശ്രീ ഉൽപ്പന്നങ്ങളുടെ വിപുലമായ പ്രചാരവും വിതരണവും ലക്ഷ്യമിട്ടുകൊണ്ടുള്ള മാർക്കറ്റിങ്-വിതരണ ശൃംഖലക്ക് കുടുംബശ്രീ ലക്ഷ്യമിടുന്നു. സംസ്ഥാനത്തുടനീളമുള്ള വെയർഹൗസുകൾ, പ്രോഡക്ട് ബ്രാൻഡിങ്, ഡിസ്ട്രിബ്യൂട്ടർമാരുമായുള്ള ബന്ധം എന്നിവയിലൂന്നിയിരിക്കും പ്രവർത്തനം. ബ്ലോക്ക് അടിസ്ഥാനത്തിലുള്ള ഫുൾഫിൽമെന്റ് സെന്ററുകൾ സ്ഥാപിക്കുകയും അവ ഉത്പാദകരെയും ഡിസ്ട്രിബ്യൂട്ടർമാരെയും ബന്ധിപ്പിക്കുന്ന കണ്ണിയായി പ്രവർത്തിക്കുകയും ചെയ്യും. ഇതിനായി 22.27 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

**ഗ്രാമീണ വനിതാ തൊഴിലിടങ്ങളും കമ്മ്യൂണിറ്റി കിച്ചൺ ഫാക്ടറികളും**

189. കൊട്ടാരക്കര എഴുകോൺ ഗ്രാമപഞ്ചായത്തിൽ രേഷ്യൂ എന്ന യുവസംരംഭക നേതൃത്വം നൽകുന്ന ടോക്കോ ചിപ്പ് എന്ന സ്റ്റാർട്ടപ്പ് കമ്പനിയെ പരിചയപ്പെടുത്താം. കുടുംബശ്രീ അംഗങ്ങളായ ശുഭയും സംഘവുമാണ് ഈ ചിപ്പ് ഉൽപ്പാദന യൂണിറ്റ് മികച്ചനിലയിൽ മുന്നോട്ട് കൊണ്ടുപോകുന്നത്. ഇത്തരത്തിൽ സ്ത്രീകൾ നേതൃത്വം കൊടുക്കുന്ന മൂല്യവർധിത ഉൽപ്പന്ന നിർമ്മാണ യൂണിറ്റുകൾ

സംസ്ഥാനമാകെ വ്യാപിപ്പിക്കാൻ സർക്കാർ പിന്തുണ നൽകും.  
ഇതിനൊപ്പം പ്രാദേശിക തലത്തിൽ കമ്മ്യൂണിറ്റി കിച്ചനുകൾ  
വ്യാപകമാക്കുന്ന പദ്ധതിക്ക് സർക്കാർ പിന്തുണ നൽകും.

190. പ്രാദേശിക കാർഷിക ഉൽപ്പന്നങ്ങളെ ശാസ്ത്രീയമായ സംസ്കരണത്തിലൂടെ പ്രീമിയം ബ്രാൻഡുകളായി മാറ്റുന്നതിനും, കുടുംബശ്രീ അംഗങ്ങൾക്ക് ആഗോള വിപണിയിൽ മത്സരിക്കാൻ തക്കവണ്ണമുള്ള സാങ്കേതിക പരിശീലനം നൽകുന്നതിനും ഈ പദ്ധതി മുൻഗണന നൽകുന്നു. സ്വകാര്യ പങ്കാളിത്തത്തോടെയും സ്റ്റാർട്ടപ്പുകളുടെ സഹായത്തോടെയും നടപ്പിലാക്കുന്ന ഈ പദ്ധതിക്കായി 10 കോടി രൂപ ഞാൻ വകയിരുത്തുന്നു. ആയിരക്കണക്കിന് സ്ത്രീകൾക്ക് സ്വന്തം നാട്ടിൽത്തന്നെ മികച്ച വരുമാനവും മാന്യമായ തൊഴിൽ സാഹചര്യവും ഒരുക്കാൻ ഇതിലൂടെ സാധിക്കും.

**സെന്റർ ഫോർ ഡെവലപ്മെന്റ് സ്റ്റഡീസ്**

191. തിരുവനന്തപുരത്തെ സെന്റർ ഫോർ ഡെവലപ്മെന്റ് സ്റ്റഡീസിനെ ഉന്നത വിദ്യാഭ്യാസം, പരിശീലനം, സാമ്പത്തിക ശാസ്ത്രത്തിലും

പൊതുനയത്തിലുള്ള ഗവേഷണം എന്നിവയ്ക്കുള്ള ലോകോത്തര നിലവാരമുള്ള സ്ഥാപനമായി വിപുലീകരിക്കും. ഐ.ഐ.ടി.-കൾ, ഐ.ഐ.എം.-കൾ പോലുള്ള മുൻനിര സ്ഥാപനങ്ങളുടെ മാതൃകയിൽ വികസിപ്പിച്ച് അധ്യാപനത്തിനും ഗവേഷണത്തിനുമുള്ള രാജ്യത്തെ മുൻനിര മികവിന്റെ കേന്ദ്രമായി സി.ഡി.എസ്.-നെ മാറ്റും. ഇതിനായി ഒരു പുതിയ അത്യാധുനിക കാമ്പസ് ഘട്ടം ഘട്ടമായി നിർമ്മിക്കുന്നതിന് 10 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

### ഭാഗം - III

192. സർ, സംസ്ഥാനത്തിന്റെ പതിനാലാം പഞ്ചവത്സര പദ്ധതിയിലെ അവസാന വാർഷിക പദ്ധതിയാണ് 2026-27 ലേത്. അടുത്ത വർഷം മുതൽ പതിനഞ്ചാം പഞ്ചവത്സര പദ്ധതിയുടെ തുടക്കമാവും. സംസ്ഥാനത്തിന്റെ പതിനഞ്ചാം പദ്ധതിയുടെ പരിപ്രേക്ഷ്യം സംബന്ധിച്ച ചർച്ചകൾ വളരെ മുൻകൂട്ടി ആരംഭിക്കാൻ നമുക്ക് കഴിഞ്ഞു. അതിന്റെ വിശദാംശങ്ങളിലേക്ക് കടക്കുന്നതിനുമുമ്പ് ആസൂത്രണത്തിന്റെ തുടർച്ചയെക്കുറിച്ച് സൂചിപ്പിക്കേണ്ടതുണ്ട്.

193. കേന്ദ്രവും സംസ്ഥാനങ്ങളും ആസൂത്രണം ഉപേക്ഷിച്ചിട്ട് നാളെയായി. നെഹ്റുവിന്റെ പാരമ്പര്യം അവകാശപ്പെടുന്ന കോൺഗ്രസ് ഭരിക്കുന്ന സംസ്ഥാനങ്ങളും ആസൂത്രണത്തെ കയ്യെഴിഞ്ഞു. കേരളം ആസൂത്രണത്തെ മുറുകെപ്പിടിക്കുന്നതിന് കാരണമുണ്ട്.

194. 1957-ൽ അധികാരമേറ്റ ഇ.എം.എസ്. സർക്കാർ ആധുനിക കേരളത്തിന്റെ സൃഷ്ടിയിൽ വഹിച്ച പങ്ക് എല്ലാവരും അംഗീകരിക്കുന്നതാണ്. 1957-ലെ സർക്കാരിന്റെ രൂപീകരണത്തിന് മുമ്പ് നടന്ന വികസന സംവാദവും അതിലൂടെ ഉരുത്തിരിഞ്ഞ വികസന പരിപ്രേക്ഷ്യവുമാണ് ചെറിയ സമയത്തിനുള്ളിൽ ഭാവിവികസനത്തിന് ദിശാബോധം നൽകുന്ന പരിഷ്കാരങ്ങൾ തുടങ്ങാൻ ആ സർക്കാരിനെ പ്രാപ്തമാക്കിയത്. കഴിഞ്ഞ പത്തുവർഷക്കാലത്തെ വികസന നേട്ടങ്ങളുടെ അടിസ്ഥാനവും വ്യക്തതയാർന്ന ഈ വികസന ദർശനമാണ്.

195. 2026-27-ലേക്കുള്ള വാർഷിക പദ്ധതിയുടെ കാര്യത്തിലും പതിനഞ്ചാം പദ്ധതിയുടെ കാര്യത്തിലും കൃത്യതയാർന്ന ഒരു വികസന ദർശനത്തോടെയാണ് സർക്കാർ നീങ്ങുന്നത്.

196. ഈ വർഷത്തെ പദ്ധതി അടങ്കൽ 35,750 കോടി രൂപയായി വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നു. ഇത് മുൻ വർഷത്തേക്കാൾ 10 ശതമാനം കൂടുതലാണ്. കേന്ദ്ര സർക്കാർ അടിച്ചേൽപ്പിച്ച കടുത്ത സാമ്പത്തിക ഞെരുക്കത്തിന്റെ സാഹചര്യത്തിലും സർക്കാരിന്റെ വാർഷിക പദ്ധതിയിൽ ഇത്രയും വർദ്ധനവ് വരുത്തുവാൻ കഴിഞ്ഞതിൽ വളരെ സന്തോഷവും അഭിമാനവുമുണ്ട്. പ്രതീക്ഷിത കേന്ദ്ര സഹായം ഉൾപ്പെടെ ആകെ പദ്ധതി അടങ്കൽ 44,574.66 കോടി രൂപയാണ്.

**കൃഷി**

197. സർ, കേരളത്തിലെ കാർഷിക രംഗം 2011-12 മുതൽ തളർച്ചയിലായിരുന്നു. എന്നാൽ ഈ തളർച്ചയുടെ ഘട്ടത്തെ നാം കഴിഞ്ഞ അഞ്ചു വർഷങ്ങളിൽ മറികടന്നു. കാർഷിക മേഖലയിലെ വളർച്ച ഇന്ന് ഉയർന്നു കൊണ്ടിരിക്കുന്നു.

198. കാർഷികമേഖലയ്ക്ക് പ്രത്യേക ഊന്നൽ സർക്കാർ നൽകുന്നുണ്ട്. കാർഷികാനുബന്ധ മേഖലയുടെ ആകെ പദ്ധതി അടങ്കൽ 2071.95 കോടി രൂപയായി വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നു. ഇതിൽ 234.73 കോടി രൂപ കേന്ദ്ര വിഹിതമായി പ്രതീക്ഷിക്കുന്നതാണ്.
199. കഴിഞ്ഞ അഞ്ചു വർഷങ്ങളിൽ കാർഷിക മേഖലയിലെ പദ്ധതി ചിലവിൽ ഗണ്യമായ വർദ്ധനവ് കൈവരിക്കാൻ ഈ സർക്കാരിന് കഴിഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. മാത്രമല്ല, കാർഷിക മേഖലയിലെ വളർച്ചയ്ക്കായി ലോക ബാങ്ക് വായ്പാ സഹായത്തോടെ **കേരള ക്ലൈമറ്റ് റസീലിയന്റ് അഗ്രി വാല്യൂ ചെയിൻ മോഡനെസേഷൻ (കേര)** എന്ന ബൃഹത്തായ പദ്ധതി കേരളത്തിൽ ഇന്ന് നടപ്പാക്കി വരുന്നു. **കേര പദ്ധതിയ്ക്കായി 100 കോടി രൂപ നീക്കിവയ്ക്കുന്നു.**
200. നെല്ലിന്റെ സംഭരണ വില ഈ സർക്കാർ കിലോയ്ക്ക് 30 രൂപയായി വർദ്ധിപ്പിച്ചു. നെൽകൃഷിക്ക് ഇന്ത്യയിലെ തന്നെ ഏറ്റവും കൂടുതൽ ഇൻപുട്ട് സബ്സിഡികൾ നൽകുന്നത് കേരളത്തിലാണ്. എല്ലാ സീസണിലും ഹെക്ടറിന് 5,000 രൂപ നിരക്കിൽ ഇൻപുട്ട് സഹായവും 1,000 രൂപ നിരക്കിൽ ഉൽപാദന ബോണസും ഉടമയ്ക്ക്

3,000 രൂപ റോയൽറ്റിയും നൽകിവരുന്നു. തരിശുഭൂമിയിൽ നെൽകൃഷി ചെയ്യുന്നതിന് ഹെക്ടറിന് 40,000 രൂപ വരെയും സഹായം നൽകിവരുന്നു.

201. കേരളത്തിൽ ഉൽപാദിപ്പിക്കുന്ന 95% നെല്ല് സർക്കാരാണ് സംഭരിക്കുന്നത്. നിലവിലെ പി.ആർ.എസ്. (PRS) വായ്പ രീതി ഒഴിവാക്കി പ്രാഥമിക സഹകരണ സംഘങ്ങൾ വഴി കർഷകർക്ക് സംഭരണ സമയത്തുതന്നെ നേരിട്ട് പണം നൽകുന്ന പുതിയ ദ്വിതല സംഭരണ മാതൃകയാണ് നടപ്പിലാക്കുന്നത്. കേരള ബാങ്കിന്റെ സാമ്പത്തിക സഹായത്തോടെയും ഡിജിറ്റൽ പോർട്ടലിന്റെ മേൽനോട്ടത്തിലും വരാനിരിക്കുന്ന സീസൺ മുതൽ തന്നെ ഈ പുതിയ സംവിധാനം നിലവിൽ വരും. നെല്ല് വികസന പദ്ധതികളുടെ സംയോജനത്തിനായി 150 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

202. സർ, സമഗ്ര പച്ചക്കറി വികസന പദ്ധതിക്കായി 78.45 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. ഇതിൽ പച്ചക്കറി കൃഷി പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുന്നതിനുള്ള വിവിധ പദ്ധതികൾ

ഏറ്റെടുക്കുന്നതിന് വി.എഫ്.പി.സി.കെ.-യ്ക്ക് **18 കോടി രൂപയും**  
കൃഷി വകുപ്പിന്റെ വിവിധ പച്ചക്കറി വികസന  
പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി **60.45 കോടി രൂപയും** ഉൾപ്പെടുന്നു.

203. നാളികേര വികസനത്തിനായി **73 കോടി രൂപ** വകയിരുത്തുന്നു.

204. സുഗന്ധവ്യഞ്ജന വികസന പദ്ധതിയുടെ അടങ്കൽ  
**7.60 കോടി രൂപയിൽ** നിന്ന് **15 കോടി രൂപയായി**  
വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നു.

205. സംസ്ഥാനത്ത് പഴവർഗ്ഗങ്ങൾ, പൂക്കൾ, ഔഷധസസ്യങ്ങൾ  
എന്നിവയുടെ കൃഷി വ്യാപിപ്പിക്കുന്നതിനും പഴവർഗ്ഗങ്ങളുടെ കൃഷി  
വിസ്തൃതിയും ഉല്പാദനവും ഉല്പാദനക്ഷമതയും വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നതിനായി  
**20.92 കോടി രൂപ** വകയിരുത്തുന്നു.

206. കേരള കാർഷിക സർവകലാശാലയ്ക്കായി **78 കോടി രൂപ**  
വകയിരുത്തുന്നു. ഇത് മുൻവർഷത്തേക്കാൾ **2 കോടി രൂപ**  
അധികമാണ്.

207. ഉല്പാദകസംഘങ്ങളുടെ വികസനത്തിനും സാങ്കേതികവിദ്യാ പിന്തുണയ്ക്കുമായുള്ള പദ്ധതിക്കായി **5 കോടി രൂപ** വകയിരുത്തുന്നു.
208. മണ്ണിന്റെ ആരോഗ്യപരിപാലനവും ഉത്പാദനക്ഷമത മെച്ചപ്പെടുത്തലുമെന്ന പദ്ധതിക്കായി **31.15 കോടി രൂപ** വകയിരുത്തുന്നു. വിള ആരോഗ്യപരിപാലനം പദ്ധതിക്കായി **13 കോടി രൂപ** വകയിരുത്തുന്നു.
209. ജൈവ കൃഷിയും ഉത്തമ കൃഷി രീതികളും (ജി.എ.പി) പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുന്ന പദ്ധതിക്കായി **5.25 കോടി രൂപ** വകയിരുത്തുന്നു.
210. ഗുണമേന്മയുള്ള നടീൽ വസ്തുക്കളുടെ ഉത്പാദനത്തിനും വിതരണത്തിനും കൃഷി വകുപ്പിന്റെ കീഴിലുള്ള ഫാമുകൾ മെച്ചപ്പെടുത്തുന്നതിനുമായി **13.44 കോടി രൂപ** വകയിരുത്തുന്നു.
211. കാർഷിക മേഖലയിൽ ശാസ്ത്രസാങ്കേതിക വിജ്ഞാന വ്യാപനം ശക്തിപ്പെടുത്തുന്നതിനു വേണ്ടി **15.40 കോടി രൂപ** വകയിരുത്തുന്നു.

212. തൊഴിലാളി ക്ഷാമം മറികടക്കുന്നതിനും യന്ത്രവൽക്കരണ പ്രവർത്തനങ്ങളുടെ ഭാഗമായ കാർഷിക സേവന കേന്ദ്രങ്ങൾ, കാർഷിക കർമ്മ സേനകൾ, കസ്റ്റം ഹയറിംഗ് സെന്ററുകൾ എന്നിവ ശക്തിപ്പെടുത്തി പ്രവർത്തനങ്ങൾ ഏകീകരിച്ച് ഒറ്റ കേന്ദ്രത്തിലൂടെ സേവനങ്ങൾ നൽകുന്നതിനും ലക്ഷ്യമിടുന്ന പദ്ധതിക്കായി 10 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.
213. സംസ്ഥാന വിള ഇൻഷുറൻസ് പദ്ധതിക്കായി 33.14 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.
214. രാഷ്ട്രീയ കൃഷി വികാസ് യോജന, കൃഷി ഉന്നതി യോജന, മറ്റു കേന്ദ്രാവിഷ്കൃത പദ്ധതികൾ എന്നിവയുടെ സംസ്ഥാന വിഹിതമായ 40 ശതമാനമായി 78.14 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.
215. ആധുനിക കാർഷിക രീതികൾ പരിചയപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ട് യുവതലമുറയെ കാർഷിക രംഗത്തേക്ക് ആകർഷിക്കുന്നതിന് ആവശ്യമായ പദ്ധതികൾ ആസൂത്രണം ചെയ്ത് നടപ്പിലാക്കും. ഹൈടെക്/ പ്രിസിഷൻ ഫാമിങ്ങ് സംരംഭങ്ങൾ തുടങ്ങാൻ

3 ശതമാനം പലിശ സബ്സിഡിയോടെ വായ്പകൾ ലഭ്യമാക്കുന്ന പദ്ധതിക്കായി 10 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

**മണ്ണ് ജല സംരക്ഷണം**

216. മണ്ണ് ജലസംരക്ഷണ മേഖലയിലെ വിവിധ പദ്ധതി പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 81.24 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

**മൃഗസംരക്ഷണം**

217. കേരളത്തിലെ പാലുത്പാദനത്തിൽ മുൻ വർഷങ്ങളെ അപേക്ഷിച്ച് പ്രതിദിനം 10 ലക്ഷം ലിറ്ററിന്റെ വർധനവ് കൈവരിക്കാൻ നമുക്ക് കഴിഞ്ഞു. മാംസോല്പാദന മേഖലയിലും പൗൾട്രി മേഖലയിലും പുതിയ നിക്ഷേപങ്ങൾ കൊണ്ടുവരാൻ നമുക്ക് സാധിച്ചിട്ടുണ്ട്.

218. മൃഗസംരക്ഷണ മേഖലയിൽ പൊതുവിലുള്ള സ്വകാര്യ നിക്ഷേപം വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നതിനൊപ്പം വലിയ ഡയറി ഫാമുകളും അറവുശാലകളും കൊണ്ടുവരികയും വേണം. തീരെ ചെറിയ ഉത്പാദന യൂണിറ്റുകളിൽനിന്ന് വളർന്ന് അമ്പതും നൂറും പശുക്കളുള്ള

ഡയറി ഫാമുകൾ പതിനായിരമോ ഇരുപതിനായിരമോ അതിൽ കൂടുതലോ പക്ഷികളുള്ള പൗൾട്രി ഫാമുകളും വൃത്തിയുള്ളതും ലോകോത്തര നിലവാരത്തിലുള്ളതുമായ അറവുശാലകളും നമുക്കിന്ന് അടിയന്തരമായി വേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. ഇതിന്റെ ഭാഗമായി 2024-ൽ പഞ്ചായത്ത്, മുനിസിപ്പൽ ചട്ടങ്ങളിൽ പ്രധാനപ്പെട്ട ഭേദഗതികൾ ഈ സർക്കാർ കൊണ്ടുവന്നിരുന്നു.

- 219. മൃഗസംരക്ഷണ മേഖലയ്ക്ക് 318.46 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. കേന്ദ്രാവിഷ്കൃത പദ്ധതികൾക്കുള്ള പ്രതീക്ഷിത കേന്ദ്ര വിഹിതമായി 12.76 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.
- 220. സങ്കരയിന ബീജസങ്കലന സൗകര്യങ്ങൾ വർദ്ധിപ്പിക്കാൻ ലക്ഷ്യമിടുന്ന പദ്ധതിക്കായി 9.20 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.
- 221. മൃഗസംരക്ഷണ സേവനങ്ങൾ വീട്ടുപടിക്കൽ ലഭ്യമാക്കുന്ന പദ്ധതിക്കായി 18.50 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

222. മൃഗസംരക്ഷണ വകുപ്പിന്റെ കീഴിലുള്ള ഫാമുകളുടെ സംരക്ഷണത്തിനും ശക്തിപ്പെടുത്തലിനുമായി 18 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.
223. സംസ്ഥാനത്തെ വെറ്ററിനറി സേവനങ്ങൾ മെച്ചപ്പെടുത്തുന്നതിന് 2.82 കോടി രൂപ അധികമായി വകയിരുത്തി ആകെ പദ്ധതി വിഹിതം 38 കോടി രൂപയായി വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നു.
224. പ്രത്യേക കന്നുകുട്ടി പരിപാലന പരിപാടിയുടെ വ്യാപ്തി വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നതിനായി 7.5 കോടി രൂപ അധികമായി വകയിരുത്തി പദ്ധതി വിഹിതം 48.50 കോടി രൂപയിൽനിന്ന് 56 കോടി രൂപയായി വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നു.
225. മൃഗചികിത്സ സേവനങ്ങൾ ശക്തിപ്പെടുത്തുന്നതിനായി 44.50 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.
226. കേരള ലൈവ് സ്റ്റോക്ക് ഡെവലപ്പ്മെന്റ് ബോർഡിന്റെ വിവിധ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 30.46 കോടി രൂപയും കേരള സംസ്ഥാന

പൗൾടി വികസന കോർപ്പറേഷൻ (കെ.എസ്.പി.ഡി.സി.) 10 കോടി രൂപയും വകയിരുത്തുന്നു.

227. മീറ്റ് പ്രോഡക്ട്സ് ഓഫ് ഇന്ത്യ ലിമിറ്റഡിന് 6.14 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

228. കേരള ഫീഡ്സിന്റെ വിവിധ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 22.20 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

229. കേരള വെറ്ററിനറി ആന്റ് അനിമൽ സയൻസ് സർവകലാശാലയുടെ വിവിധ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 69 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

230. കേരള കോ-ഓപ്പറേറ്റീവ് മിൽക്ക് മാർക്കറ്റിങ് ഫെഡറേഷൻ (കെ.സി.എം.എം.എഫ്.) 8.70 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

### ക്ഷീരവികസനം

231. ക്ഷീരവികസന മേഖലയ്ക്കായി 2026-27 വർഷത്തിൽ ആകെ 128.05 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

232. “ ധർമ്മടം- വേങ്ങാട് ഗ്ലോബൽ ഡയറി വില്ലേജ്” പദ്ധതിയുടെ തുടർ നടത്തിപ്പിന് 10 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

233. വാണിജ്യ ക്ഷീരവികസന പ്രവർത്തനങ്ങളും മിൽക്ക്ഷെഡ് വികസന പ്രവർത്തനങ്ങളും ശക്തിപ്പെടുത്തുന്നതിന് 5.20 കോടി രൂപ അധികം അനുവദിച്ചു പദ്ധതി വിഹിതം 45 കോടി രൂപയായി വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നു.
234. സംസ്ഥാനത്തെ ഗ്രാമീണ ക്ഷീര വിപുലീകരണത്തിനും കാർഷിക ഉപദേശക സേവനങ്ങൾക്കുമുള്ള വിഹിതം 12 കോടി രൂപയായി വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നു.
235. പ്രാഥമിക ക്ഷീരസഹകരണ സംഘങ്ങളുടെ പശ്ചാത്തല സൗകര്യങ്ങൾ വർദ്ധിപ്പിക്കുകയും ആധുനികവത്കരിക്കുകയും ചെയ്യുന്നതിനായി 22.55 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.
236. പാലിന്റെയും പാലുൽപ്പന്നങ്ങളുടെയും ഗുണനിലവാരം ഉറപ്പുവരുത്തുകയെന്ന ലക്ഷ്യത്തോടെ ലബോറട്ടറികളെ ശക്തിപ്പെടുത്തുന്നതിനുവേണ്ടി 8 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.
237. പാലുത്പാദകർക്ക് കാലിത്തീറ്റ സബ്സിഡി നൽകുന്നതിനായി 8 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

238. ക്ഷീര കർഷകർക്ക് ഇൻഷുറൻസ് പരിരക്ഷ ഉറപ്പാക്കുന്നതിന് ക്ഷീര കർഷക ക്ഷേമനിധിയിലേക്ക് 4 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.
239. സ്റ്റേറ്റ് ഫോഡർ ഫാമും മോഡൽ ഡയറി യൂണിറ്റും തിരുവനന്തപുരം ജില്ലയിലെ നെട്ടുകാൽത്തേരിയിൽ സ്ഥാപിക്കുന്നതിനായി 10 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

**മത്സ്യബന്ധനം**

240. മത്സ്യബന്ധന മേഖലയിൽ മൂന്നു പ്രധാനപ്പെട്ട മേഖലകളിലാണ് ഈ സർക്കാർ ഊന്നൽ നൽകിവന്നിട്ടുള്ളത്. ഒന്നാമതായി മത്സ്യത്തൊഴിലാളികളുടെ ജീവസുരക്ഷ ഉറപ്പുവരുത്തുകയും കൂടുതൽ മെച്ചപ്പെട്ട സാമൂഹ്യ സുരക്ഷാ പദ്ധതികൾ ഏർപ്പെടുത്തുകയും ചെയ്യുക, രണ്ടാമതായി കടൽക്ഷോഭം നേരിടുന്ന ഗ്രാമങ്ങളുടെ പുനരധിവാസവും അതിന്റെ ഭാഗമായി നടപ്പാക്കിവരുന്ന ഫ്ലോഗ്ഷിപ്പ് പദ്ധതിയായ പുനർഗേഹം, മൂന്നാമതായി ഉൾനാടൻ മത്സ്യബന്ധന മേഖലയുടെ വലിയ വികാസം. ഇതിനൊക്കെ പുറമേ ഈ സർക്കാർ

പൊതുവിൽ മത്സ്യബന്ധന മേഖലയുടെ വികസനത്തിനുവേണ്ടി ഒരു ബൃഹത്തരം ഇക്കോണമി നയവും ഒരുക്കിയിട്ടുണ്ട്.

241. മത്സ്യബന്ധന വകുപ്പിന് 166.31 കോടി രൂപയും ഹാർബർ എഞ്ചിനീയറിങ് വകുപ്പിന് 35.31 കോടി രൂപയും കേരള ഫിഷറീസ് & ഓഷ്യൻ സ്റ്റഡീസ് സർവകലാശാലയ്ക്ക് (കഫോസ്) 37.50 കോടി രൂപയും ഉൾപ്പെടെ ആകെ 239.12 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.
242. മത്സ്യബന്ധനത്തിൽ ഏർപ്പെട്ടിരിക്കുന്നവരുടെ സുരക്ഷയ്ക്കായുള്ള മറ്റൊരു ആംബുലൻസുകൾക്കായി 2.5 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.
243. പ്രധാനമന്ത്രി മത്സ്യ സമ്പദ് യോജന (PMMSY)-യുടെ കീഴിലെ സംയോജിത മത്സ്യബന്ധന വികസനത്തിനും പരിപാലനത്തിനുമായി 8 കോടി രൂപയും സമ്പാദ്യ സമാശ്വാസ പദ്ധതിക്ക് 22 കോടി രൂപയും വകയിരുത്തുന്നു.

244. മത്സ്യകൃഷി ഉൽപ്പാദനം വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നതിനായി, അക്വാകൾച്ചർ വികസന പദ്ധതിക്കുള്ള വിഹിതം 70.00 കോടി രൂപയായി വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നു. ഇതിനുപുറമേ അക്വാകൾച്ചർ വിപുലീകരണ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി **7.11 കോടി രൂപയും** വകയിരുത്തുന്നു.
245. കടൽ സുരക്ഷയും കടൽ രക്ഷാപ്രവർത്തനവും എന്ന പദ്ധതിയുടെ അടങ്കൽ തുക **3 കോടി രൂപയായി** വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നു.

### **തീരദേശ വികസനം**

246. തീരദേശ വികസനത്തിനായി മുൻവർഷത്തേക്കാൾ **7 കോടി രൂപ** വർദ്ധിപ്പിച്ച് **183.98 കോടി രൂപ** വകയിരുത്തുന്നു. ഇതിൽ തീരദേശ മേഖലയിലെ അടിസ്ഥാന സൗകര്യ വികസനത്തിനും മത്സ്യതൊഴി ലാളികളുടെ മാനവശേഷി വികസനത്തിനുമായി **143.2 കോടി രൂപയും** NCDC വിഹിതമായ ഒരു കോടി രൂപയും ഉൾപ്പെടുന്നു.

247. പുനർഗേഹം പദ്ധതിക്ക് **4.20 കോടി രൂപ** അധികമായി വകയിരുത്തി പദ്ധതി വിഹിതം **60 കോടി രൂപയിൽനിന്ന് 64.20 കോടി രൂപയായി** വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നു.
248. സംയോജിത തീരദേശ വികസന പദ്ധതിക്കായി **15 കോടി രൂപ** വകയിരുത്തുന്നു.
249. സംസ്ഥാനത്ത് മത്സ്യബന്ധനത്തിൽ ഏർപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന എല്ലാ മത്സ്യബന്ധന തൊഴിലാളികൾക്കുമുള്ള ഗ്രൂപ്പ് ഇൻഷുറൻസ് പദ്ധതിക്കായി **10 കോടി രൂപ** വകയിരുത്തുന്നു.
250. തീരദേശ മേഖലയുടെ ‘ അടിസ്ഥാന സൗകര്യങ്ങളും മാനവശേഷി വികസനവും’ എന്ന പദ്ധതിക്ക് **69 കോടി രൂപ** വകയിരുത്തുന്നു.
251. മത്സ്യബന്ധന തുറമുഖങ്ങളുടെ അറ്റകുറ്റപ്പണികളും മണ്ണു നീക്കലും എന്ന പദ്ധതിയുടെ വിഹിതം **9.50 കോടി രൂപയിൽനിന്ന് 12.30 കോടി രൂപയായി** വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നു.
252. മത്സ്യവിത്തുഫാമുകൾ, നല്ലറികൾ, ഹാച്ചറികൾ എന്നിവയുടെ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി **18 കോടി രൂപ** വകയിരുത്തുന്നു.

253. മത്സ്യബന്ധന തുറമുഖങ്ങൾക്ക് **13.31 കോടി രൂപ** വകയിരുത്തുന്നു. ഇതിൽ പ്രധാനമന്ത്രി മത്സ്യ സമ്പതാ യോജന പദ്ധതിയുടെ സംസ്ഥാന വിഹിതമായി **10 കോടി രൂപയും** ഉൾപ്പെടുന്നു.
254. നിലവിലെ മത്സ്യ ബന്ധന തുറമുഖങ്ങളുടെ ആധുനികവൽക്കരണത്തിനും കടൽപ്പാലങ്ങളുടേയും റോഡുകളുടേയും നിർമ്മാണത്തിനുമായി **20 കോടി രൂപ** വകയിരുത്തുന്നു.
255. സംയോജിത മത്സ്യ വികസന പ്രോജക്റ്റിനായി **12 കോടി രൂപ** വകയിരുത്തുന്നു.

**വനവും വന്യജീവി സംരക്ഷണവും**

256. വനവും വന്യജീവി സംരക്ഷണവും എന്ന മേഖലയിൽ പദ്ധതികൾ നടപ്പിലാക്കുന്നതിനായി **288.6 കോടി രൂപ** വകയിരുത്തുന്നു.
257. മനുഷ്യ- വന്യജീവി സംഘർഷം കുറയ്ക്കുന്നതിനായി വിവിധ വകുപ്പുകൾ തമ്മിലുള്ള ഏകോപിത പ്രവർത്തനം ഉറപ്പാക്കിക്കൊണ്ടു നാം ബൃഹത്തായ ഒരു മിഷൻ ആരംഭിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഇതിൽ സ്മാർട്ട് ഫിസിക്കൽ ബാരിയറുകൾ, മുന്നറിയിപ്പ് സംവിധാനങ്ങൾ,

വന്യജീവി ആവാസവ്യവസ്ഥയുടെ മെച്ചപ്പെടുത്തൽ, ജനബോധ വൽക്കരണം, റാപ്പിഡ് റെസ്പോൺസ് ടീമുകളും പ്രാഥമിക പ്രതികരണ ടീമുകളും ശക്തിപ്പെടുത്തൽ എന്നിവയ്ക്ക് മുൻഗണന നൽകുന്നു. 793 കിലോമീറ്റർ നീളത്തിൽ പുതിയ സോളാർ വേലികൾ സ്ഥാപിക്കുകയും പ്രവർത്തനരഹിതമായിരുന്ന 1,954 കിലോമീറ്റർ സോളാർ വേലികൾ പുനഃസ്ഥാപിക്കുകയും ചെയ്തു. സംസ്ഥാനതലത്തിലും ഡിവിഷൻതലത്തിലും ഫോറസ്റ്റ് എമർജൻസി ഓപ്പറേഷൻ കേന്ദ്രങ്ങൾ സ്ഥാപിച്ചു.

258. വന്യജീവി ആക്രമണങ്ങളെ സംസ്ഥാനത്തിന്റെ പ്രത്യേക ദുരന്തമായി പ്രഖ്യാപിച്ച ആദ്യ സംസ്ഥാനമാണ് കേരളം. കേരളത്തിലെ വന്യജീവി സംഘർഷങ്ങൾക്കുള്ള നഷ്ടപരിഹാര തുക ഇന്ത്യയിലെ തന്നെ ഏറ്റവും ഉയർന്നവയിലൊന്നാണ്. വന്യജീവി ആക്രമണത്തിൽ മനുഷ്യർക്കും വളർത്തുമൃഗങ്ങൾക്കും ജീവഹാനി സംഭവിക്കുന്ന മനുഷ്യ-വന്യമൃഗ സംഘർഷങ്ങൾ കൂടുതൽ ലഘൂകരിക്കുകയും അതിവേഗം ഫലപ്രദമായ പരിഹാരങ്ങൾ നടപ്പിലാക്കുകയും വേണം. ഇതിനായുള്ള വിവിധ

പദ്ധതികൾക്കായി മുൻവർഷത്തേക്കാൾ 29.6 കോടി രൂപ വർദ്ധിപ്പിച്ച് 100 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

259. വനസംരക്ഷണം (വനാതിർത്തി സർവ്വെയും വനസംരക്ഷണവും) എന്ന പദ്ധതിയുടെ പ്രവൃത്തികൾ നടപ്പിലാക്കുന്നതിനായി 50 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

260. പ്ലാന്റേഷൻ സ്റ്റോക്ക് വർദ്ധിപ്പിച്ച് അതിലൂടെ ഖജനാവിലേയ്ക്ക് മെച്ചപ്പെട്ട വരുമാനം ലക്ഷ്യമിടുന്ന വൻമരത്തോട്ടങ്ങൾ പദ്ധതി നടപ്പിലാക്കുന്നതിനായി 5 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

261. വനസംരക്ഷണവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട അടിസ്ഥാന സൗകര്യ വികസനത്തിനായി 50.30 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

262. തൃശ്ശൂരിലെ പുത്തൂർ സുവോളജിക്കൽ പാർക്കിന്റെ തുടർ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 6 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

263. കോഴിക്കോട് ബയോളജിക്കൽ പാർക്കിലെ വിവിധ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 5 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

**വിപണനം, സംഭരണം, വെയർഹൗസിങ്**

264. കാർഷിക വിപണനം, സംഭരണം, വെയർഹൗസിങ്, മറ്റു പരിപാടികൾ എന്നിവയ്ക്കായി 164.31 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. ഇതിൽ 43.90 കോടി രൂപ കാർഷിക ഉൽപ്പന്നങ്ങളുടെ വിപണനത്തിനുള്ള സഹായ പദ്ധതിക്കായും, 10 കോടി രൂപ ആർ.ഐ.ഡി.എഫ്.-ന് കീഴിൽ കാർഷിക അടിസ്ഥാന വികസന പദ്ധതികൾ നടപ്പാക്കുന്നതിനുവേണ്ടിയും, 8 കോടി രൂപ വിളവെടുപ്പിനുശേഷമുള്ള പരിപാലന മൂല്യവർധിത പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കും 2 കോടി രൂപ കർഷകക്ഷേമ ഫണ്ട് ബോർഡിനുവേണ്ടിയുമാണ്.

### ഗ്രാമവികസനം

265. സർ, സംസ്ഥാനത്തിന്റെ സാമ്പത്തിക പുരോഗതി ത്വരിതപ്പെടുത്തുന്നതിന് ഗ്രാമവികസന മേഖലയ്ക്ക് വൻ പ്രാധാന്യമാണ് ഈ സർക്കാർ നൽകിയിട്ടുള്ളത്. ഗ്രാമവികസന മേഖലയ്ക്കകെ **1997.91 കോടി രൂപ** വകയിരുത്തുന്നു. ഇത് മുൻവർഷത്തേക്കാൾ 69.58 കോടി രൂപ അധികമാണ്. ഇതിൽ ഗ്രാമവികസന പരിപാടികൾക്കുള്ള 598.10 കോടി രൂപയും

സാമൂഹ്യ വികസനത്തിനും പഞ്ചായത്തുകൾക്കുമായുള്ള 1399.81

കോടി രൂപയും ഉൾപ്പെടുന്നു.

### കുടുംബശ്രീ

266. സൂക്ഷ്മ സംരംഭങ്ങൾ, പ്രാദേശിക സാമ്പത്തിക വികസനം, മൈക്രോഫിനാൻസ്, ഉപജീവന പ്രവർത്തനങ്ങൾ എന്നിവ ശക്തിപ്പെടുത്തുന്നതിനായി കുടുംബശ്രീയുടെ ബജറ്റ് വിഹിതം 275 കോടി രൂപയായി വകയിരുത്തുന്നു. ഗുണമേന്മയുള്ള ചിക്കൻ മിതമായ നിരക്കിൽ ലഭ്യമാക്കുകയെന്ന ലക്ഷ്യത്തോടെ ആരംഭിച്ച 'കേരള ചിക്കൻ' പദ്ധതി വ്യാപിപ്പിക്കും.

### അതിദാരിദ്ര്യ നിർമ്മാർജ്ജനം

267. അതിദാരിദ്ര്യ നിർമ്മാർജ്ജനം പദ്ധതിയുടെ രണ്ടാം ഘട്ടം 2026-27 വർഷത്തിൽ 'EPEP 2.0' എന്ന പേരിൽ തുടരുന്നതാണ്. അതിദാരിദ്ര്യമുക്തരായ കുടുംബങ്ങളെ തുടർന്നും പിന്തുണയ്ക്കാനും അവർ വീണ്ടും ദാരിദ്ര്യത്തിലേക്ക് മടങ്ങുന്നത് തടയാനാണ് ഇതിലൂടെ ലക്ഷ്യമിടുന്നത്. പദ്ധതി നടത്തിപ്പിനായി തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ

സ്ഥാപനങ്ങൾക്ക് ഗ്യാപ്പ് ഫണ്ടായി (Gap fund) 2 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

### **കില (KILA)**

268. കിലയ്ക്ക് (KILA) 32.5 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. പുതുതായി തിരഞ്ഞെടുക്കപ്പെട്ട ജനപ്രതിനിധികൾക്കുള്ള പരിശീലനത്തിനും, ഗ്രാമ-നഗര പ്രദേശങ്ങളിലെ സേവനം മെച്ചപ്പെടുത്തുന്നതിനും പ്രത്യേക ഊന്നൽ നൽകും. മുൻ വർഷത്തെ അപേക്ഷിച്ച് 3.18 കോടി രൂപയുടെ വർധനവുണ്ടായിട്ടുണ്ട്. കില കൊട്ടാരക്കര അംബേദ്കർ ചെയർ അനുവദിക്കുന്നതിനായി 50 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

### **ഇൻഫർമേഷൻ കേരള മിഷൻ**

269. ഇൻഫർമേഷൻ കേരള മിഷനുള്ള വിഹിതം 10 കോടി രൂപയായി വർധിപ്പിക്കുന്നു.

270. കേരള സംസ്ഥാന സാക്ഷരതാ മിഷൻ അതോറിറ്റി (ലീപ്പ് കേരള മിഷൻ) പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 20.20 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

**ഉപജീവന ദൗത്യങ്ങൾ (NRLM & NULM)**

271. ദേശീയ ഗ്രാമീണ ഉപജീവന ദൗത്യത്തിന്റെ (DAY-NRLM) ജനറൽ, പട്ടികജാതി, പട്ടികവർഗ്ഗ ഘടകങ്ങൾക്കായുള്ള സംസ്ഥാന വിഹിതമായി 99.90 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. ഇത് മുൻ വർഷത്തെ അപേക്ഷിച്ച് 36.8 കോടി രൂപ വർദ്ധിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട്. കൂടാതെ, ദേശീയ നഗര ഉപജീവന ദൗത്യത്തിന് (NULM) കീഴിലുള്ള നഗര പദ്ധതിക്കും, പുതുതായി അവതരിപ്പിച്ച ദീൻദയാൽ ജൻ ആജീവിക യോജന- ഷെഹരി (DJAY-S) പദ്ധതിക്കും സംസ്ഥാന വിഹിതമായി 39 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

**പ്രധാനമന്ത്രി ആവാസ് യോജന (PMAY)**

272. കേന്ദ്ര വിഹിതം വളരെ കുറവായതിനാൽ ഈ പദ്ധതി ലൈഫ് (LIFE) മിഷനുമായി സംയോജിപ്പിച്ചാണ് നടപ്പിലാക്കുന്നത്.

ഇതിലൂടെ ഓരോ വീടിനും 4 ലക്ഷം രൂപ വീതം ഉറപ്പാക്കുന്നു. പി.എം.എ.വൈ. (PMAY) ഗ്രാമീൺ പദ്ധതിയുടെ യൂണിറ്റ് നിരക്ക് 1.20 ലക്ഷം രൂപ മാത്രമാണ്. പി.എം.എ.വൈ. അർബൻ പദ്ധതിയുടെ യൂണിറ്റ് ചെലവ് 2 ലക്ഷം രൂപയാണ്. ഈ രണ്ട് പദ്ധതികളുടേയും യൂണിറ്റ് നിരക്ക് നാല് ലക്ഷം രൂപയായി ഉയർത്തുന്നതിനുള്ള ബാക്കി തുക തദ്ദേശ സർക്കാരുകളാണ് വഹിക്കുന്നത്. പി.എം.എ.വൈ. ഗ്രാമീൺ-നഗര മേഖലകളിലെ 40 ശതമാനം സംസ്ഥാന വിഹിതം നൽകുന്നതിനായി ആകെ 110.01 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

**പി.എം.ജി.എസ്.വൈ. (PMGSY)**

273. ഗ്രാമീൺ റോഡ് സൗകര്യങ്ങൾ മെച്ചപ്പെടുത്തുന്നതിനായി പ്രധാൻ മന്ത്രി ഗ്രാമ സഡക് യോജനയ്ക്ക് കീഴിൽ സംസ്ഥാന വിഹിതമായി 95 കോടി രൂപയും ഗ്രാമീൺ റോഡുകളുടെ അറ്റകുറ്റപ്പണികൾക്കായി അധികമായി 30 കോടി രൂപയും വകയിരുത്തുന്നു. ഇത് മുൻ വർഷത്തേക്കാൾ 21.40 കോടി രൂപയുടെ വർധനവാണ്.

**കാസറഗോഡ്, ഇടുക്കി, വയനാട്, കട്ടനാട് വികസന പാക്കേജുകൾ**

274. കാസറഗോഡ്, ഇടുക്കി ജില്ലകളുടെ സമഗ്രവികസനത്തിനായി ആരംഭിച്ച പ്രത്യേക വികസന പാക്കേജുകളിൽ, 5 കോടി രൂപ വീതം ഓരോ പാക്കേജിനും അധികമായി വകയിരുത്തി വിഹിതം 80 കോടി രൂപ വീതമാക്കി വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നു.

275. കുട്ടനാട് മേഖലയുടെ സമഗ്ര വികസനത്തിന് പ്രത്യേക ഊന്നൽ നൽകിക്കൊണ്ട്, രണ്ടാം കുട്ടനാട് പാക്കേജിനായി 75 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

276. വയനാട് വികസന പാക്കേജിനായി 80 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

**ശബരിമല മാസ്റ്റർ പ്ലാൻ**

277. തീർത്ഥാടകർക്ക് സുസ്ഥിരമായ അടിസ്ഥാന സൗകര്യങ്ങൾ ഉറപ്പാക്കുന്നതിനും പരിസ്ഥിതി സംരക്ഷണത്തിനുമായി, സന്നിധാനം, പമ്പ, നിലയ്ക്കൽ എന്നിവയുടെ വികസനത്തിനായി

ശബരിമല മാസ്റ്റർ പ്ലാൻ പദ്ധതിക്ക് വിഹിതം 30 കോടി രൂപയായി വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നു.

278. കേരളത്തിലെ ഏറ്റവും പ്രധാനപ്പെട്ട നദികളിൽ ഒന്നാണ് പമ്പ. ലോകപ്രശസ്തമായ ശബരിമല ക്ഷേത്രം സ്ഥിതി ചെയ്യുന്നതും മാരാമൺ കൺവെൻഷൻ നടക്കുന്നതും പമ്പയുടെ തീരത്താണ്. പമ്പാ നദി മാലിന്യമുക്തമാക്കുവാൻ ക്ലീൻ പമ്പാ പദ്ധതിക്കായി 30 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

### സഹകരണം

279. സഹകരണ മേഖലയ്ക്കായി ആകെ 142.52 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

280. വിദേശത്തുള്ള മക്കളുടെ അഭാവത്തിൽ ഒറ്റയ്ക്ക് കഴിയുന്ന മാതാപിതാക്കൾക്ക് സമഗ്ര പരിചരണം പ്രദാനം ചെയ്യുന്നതിനായി നടപ്പിലാക്കുന്ന “ കോ-ഓപ്പ് കെയർ ജെനിയാട്രിക് ആൻഡ് പാലിയേറ്റീവ് സെന്ററുകൾ” എന്ന പദ്ധതിക്ക് 21.40 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

281. സഹകരണ മേഖലയുടെ നൂതനമായ കാർഷിക പദ്ധതിയായ സാങ്കേതിക വിദ്യാധിഷ്ഠിതമായ കൃഷിക്കായുള്ള സഹകരണ സംരംഭത്തിന് (CITA) 35 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. ഇതിന്റെ ഭാഗമായി നാളികേര വ്യവസായത്തെ പുനരുജ്ജീവിപ്പിക്കുന്നതിനായും ഉൽപാദനം വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നതിനുമായി “ പ്ലസ് വൺ” പദ്ധതി ഈ വർഷം നടപ്പിലാക്കുന്നതാണ്.

282. പ്രാഥമിക കാർഷിക വായ്പാ സഹകരണ സംഘങ്ങളുടെ വിവിധ പദ്ധതികൾക്കായി **15.95 കോടി** രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. ആയതിൽ വിവിധ നിയമങ്ങൾക്ക് കീഴിലുള്ള വ്യവസ്ഥകൾക്ക് വിധേയമായി, കേരള സഹകരണ വികസന-ക്ഷേമ ബോർഡിന്റെ “ റിസ്ക് ഫണ്ട്” സ്കീമിലേക്കുള്ള സംസ്ഥാന വിഹിതമായ **7 കോടി** രൂപയും ഉൾപ്പെടുന്നു.

283. CAPE-ന് കീഴിലുള്ള സ്ഥാപനങ്ങളിലെ അടിസ്ഥാന സൗകര്യ വികസനത്തിനും, നൈപുണ്യ വിജ്ഞാന വികസന കേന്ദ്രത്തിനും, സാഗര ആശുപത്രിയുടെ നവീകരണത്തിനും, ഇൻകുബേഷൻ

സെന്ററിന്റെ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കുമായി **6 കോടി രൂപ** വകയിരുത്തുന്നു.

284. എസ്.സി/എസ്.ടി ഫെഡറേഷന്റെ പുനരുദ്ധാരണം, പുതിയ പദ്ധതികളുടെ നടത്തിപ്പിനായി സഹകരണ സംഘങ്ങൾക്കുള്ള ഓഹരി മൂലധനസഹായം തുടങ്ങിയ വിവിധ വികസന പദ്ധതികൾക്കായി **6 കോടി രൂപ** വകയിരുത്തുന്നു.

285. വനിതാ സഹകരണ സംഘങ്ങൾക്കും വനിതാ ഫെഡിനമുള്ള സഹായമായി **3.54 കോടി രൂപ** വകയിരുത്തുന്നു.

286. കേരള നെല്ല് സംഭരണ സംസ്കരണ വിപണന സഹകരണ സംഘത്തിന് (കാപ്കോസ്) കീഴിൽ കോട്ടയം ഏറ്റുമാനൂരിൽ റൈസ് മിൽ പദ്ധതിയുടെ നിർമ്മാണം നടത്താനായി **10 കോടി രൂപ** വകയിരുത്തുന്നു.

**ജലസേചനവും വെള്ളപ്പൊക്ക നിയന്ത്രണവും**

287. ജലസേചനത്തിനും വെള്ളപ്പൊക്ക നിയന്ത്രണത്തിനും തീരദേശ പരിപാലനത്തിനുമായി **623.85 കോടി രൂപ** വകയിരുത്തുന്നു.

ഇതിൽ വൻകിട-ഇടത്തരം ജലസേചനത്തിനായി 233.82 കോടി രൂപയും, ചെറുകിട ജലസേചനത്തിനായി 206.96 കോടി രൂപയും, കമാന്റ് ഏരിയ വികസനത്തിനായി 1.5 കോടി രൂപയും, വെള്ളപ്പൊക്ക നിയന്ത്രണത്തിനും തീരദേശ സംരക്ഷണത്തിനുമായി **181.57 കോടി രൂപയും** ഉൾപ്പെടുന്നു.

288. കുട്ടനാട് വെള്ളപ്പൊക്ക നിയന്ത്രണ പദ്ധതിയുടെ പ്രാധാന്യം കണക്കിലെടുത്ത്, 3.50 കോടി രൂപ അധികമായി ഉൾപ്പെടുത്തി, വിഹിതം 60.50 കോടി രൂപയായി വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നു. കുട്ടനാട് മേഖലയിലെ വെള്ളപ്പൊക്കനിയന്ത്രണത്തിന് സമഗ്ര പദ്ധതി തയ്യാറാക്കുന്ന പ്രക്രിയ തുടങ്ങുന്നതിന് ആദ്യ ഘട്ടമായി **50 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.**

289. മീനച്ചിൽ വാലി ജലസേചന പദ്ധതിക്ക് 2.50 കോടി രൂപ അധികമായി വകയിരുത്തി പദ്ധതി അടങ്കൽ **5.50 കോടി രൂപയായി വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നു.**

290. ഇടമലയാർ ജലസേചന പദ്ധതിക്കായി RIDF വിഹിതമായ 30 കോടി രൂപ ഉൾപ്പെടെ ആകെ **32 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.**

291. മുവാറ്റുപുഴ വാലി ജലസേചന പദ്ധതിക്ക് RIDF വിഹിതമായ 10 കോടി രൂപ ഉൾപ്പെടെ ആകെ **11.56 കോടി രൂപ** വകയിരുത്തുന്നു.
292. കാവേരി നദീതട പദ്ധതിക്കായി RIDF വിഹിതമായ 27 കോടി രൂപ ഉൾപ്പെടെ ആകെ **28.75 കോടി രൂപ** തുടർ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി വകയിരുത്തുന്നു.
293. ബാണാസുരസാഗർ പദ്ധതിക്കായി RIDF വിഹിതമായ **20 കോടി രൂപ** ഉൾപ്പെടെ ആകെ **21.75 കോടി രൂപ** വകയിരുത്തുന്നു.
294. കാവേരി നദീതടത്തിലെ ചെറുകിട ജലസേചന പദ്ധതികൾക്കായി 2.60 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.
295. പട്ടിശ്ശേരി ഡാമിന്റെയും കനാൽ സംവിധാനത്തിന്റെയും പുനർനിർമ്മാണത്തിനായി 17 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.
296. ചമ്രവട്ടത്ത് റഹുലേറ്റർ കം ബ്രിഡ്ജ് പദ്ധതിയുടെ പ്രവൃത്തികൾക്കായി 2.5 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

297. 'കാഡാ കനാലുകളുടെയും ഫീൽഡ് ചാനലുകളുടെയും ഡ്രെയിനുകളുടെയും നവീകരണം' എന്ന പദ്ധതിയുടെ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 14.10 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.
298. ഡാം പുനരുദ്ധാരണവും വികസനവും പദ്ധതിയുടെ (ഡ്രിപ്പ്) രണ്ടാം ഘട്ട പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 16 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.
299. കുറ്റ്യാടി ജലസേചന പദ്ധതിയുടെ നവീകരണ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 5 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.
300. പഴശ്ശി ജലസേചന പദ്ധതിക്ക് 13 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.
301. ചേരമംഗലം പദ്ധതിക്ക് 2.5 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.
302. കാഞ്ഞിരപ്പുഴ ജലസേചന പദ്ധതിക്ക് 10 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.
303. ചിറ്റൂർ പുഴ പദ്ധതിയുടെ കനാലുകളുടെ നവീകരണത്തിനും ആധുനികവൽക്കരണത്തിനുമായി 12 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.
304. തോട്ടപ്പള്ളി പദ്ധതിയുടെ വിവിധ പ്രവൃത്തികൾക്കായി 5 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

305. കല്ലട ഇറിഗേഷൻ കനാലുകളുടെ സംരക്ഷണ നവീകരണ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 10 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

**ചെറുകിട ജലസേചനം**

306. ഭൂഗർഭജല വികസനവും പര്യവേഷണവും പദ്ധതിക്കായി 23 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

**ഉപരിതല ജലവികസനം**

307. ലിഫ്റ്റ് ഇറിഗേഷൻ പദ്ധതിക്കായി 17 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

308. ചെറുകിട ജലസേചന ക്ലാസ്സ്-1 പദ്ധതിക്കായി 71.10 കോടി രൂപയും ക്ലാസ്സ് II പദ്ധതിക്ക് കീഴിൽ തുടർന്നുവരുന്ന പ്രവൃത്തികൾക്കും പുതിയ പ്രവൃത്തികൾ ഏറ്റെടുക്കുന്നതിനുമായി 22.5 കോടി രൂപയും വകയിരുത്തുന്നു.

309. ഹരിതകേരളം മുഖേന കുളങ്ങളും ടാങ്കുകളും നവീകരിച്ച് സംരക്ഷിക്കുന്ന പദ്ധതിക്കായി 7.5 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

310. നബാർഡ് ഫണ്ട് ഉപയോഗിച്ച് നടപ്പിലാക്കുന്ന സൂക്ഷ്മ ജലസേചന പദ്ധതികൾക്ക് മുൻ വർഷത്തേക്കാൾ 16 കോടി രൂപ വർധിപ്പിച്ച് 46.68 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

**വെള്ളപ്പൊക്ക നിയന്ത്രണം**

311. കട്ടനാട് മേഖലയിലെ അടിസ്ഥാന സൗകര്യ വികസനത്തിനുള്ള നബാർഡ് RIDF പദ്ധതിക്ക് 100 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

312. തീരദേശ സംരക്ഷണത്തിനുള്ള ആർ.ഐ.ഡി.എഫ്. പദ്ധതിക്ക് 15 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

**ഊർജ്ജം**

313. സംസ്ഥാനത്തിന്റെ ഊർജ്ജ മേഖലയിലെ വിവിധ നേട്ടങ്ങൾ കണക്കിലെടുത്തുകൊണ്ട് പുനരുപയോഗ ഊർജ്ജ സംവിധാനങ്ങൾ, ഊർജ്ജ കാര്യക്ഷമതാ പദ്ധതികൾ, വൈദ്യുത സുരക്ഷാ പരിപാടികൾ, ചെറുകിട ജലവൈദ്യുത പദ്ധതികളുടെ വികസനം, ഹരിത ഊർജ്ജം പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുന്ന പദ്ധതികൾ

എന്നിവയാണ് 2026-27 ബജറ്റിൽ ഊന്നൽ നൽകുന്ന പ്രധാന മേഖലകൾ.

314. ഊർജ്ജ മേഖലയുടെ വിഹിതം **1309.84 കോടി രൂപയായി** ഉയർത്തിയിട്ടുണ്ട്. ഇതിൽ ഊർജ്ജമേഖലാ വികസനത്തിനായി കെ.എസ്.ഇ.ബി.-ക്ക് വിവിധ ധന സ്രോതസ്സുകളിലൂടെ **1238.80 കോടി രൂപയും** പാരമ്പര്യേതരവും പുനരുപയോഗ ഊർജ്ജ സ്രോതസ്സുകൾക്കായി **71.04 കോടി രൂപയുമാണ്** വകയിരുത്തിയിട്ടുള്ളത്.

315. കെ.എസ്.ഇ.ബി.-യുടെ കീഴിൽ വരുന്ന വിവിധ പദ്ധതികൾ നടപ്പിലാക്കുന്നതിനായി 1238.80 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. സംസ്ഥാന വിഹിതം നൽകുന്ന പദ്ധതികളിൽ ‘ ബാറ്ററി എനർജി സ്റ്റോറേജ് സിസ്റ്റംസ് (BESS)’ , ‘ സ്മാർട്ട് മീറ്ററുകൾ സ്ഥാപിക്കൽ’ , ‘ പമ്പ്ഡ് സ്റ്റോറേജ് പദ്ധതികൾ’ എന്നീ മൂന്ന് പുതിയ പദ്ധതികൾക്കായി യഥാക്രമം 5 കോടി രൂപയും 31.22 കോടി രൂപയും 5 കോടി രൂപയും വകയിരുത്തുന്നു. ബാഹ്യ സഹായ പദ്ധതികളായ Energy Efficiency Indian Grid-നും

Green Energy Corridor 2 എന്നീ പദ്ധതികൾ നടപ്പിലാക്കുന്നതിലേക്കായി 150 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

316. പാരമ്പര്യേതര/പുനരുപയോഗ ഊർജ്ജ സ്രോതസ്സുകളുടെ പ്രോത്സാഹനത്തിനായുള്ള പരിപാടികൾ നടപ്പിലാക്കുന്നതിലേക്കായി അനർട്ടിനുള്ള വിഹിതം 53.18 കോടി രൂപയായി വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നു.

317. ഇനിയും വൈദ്യുതീകരിക്കപ്പെടാൻ ബാക്കിയുള്ള വിദൂര ആദിവാസി ഉന്നതികളിലെ ജനങ്ങളുടെ ജീവിത നിലവാരം ഉയർത്തുകയെന്ന ലക്ഷ്യത്തോടെ സൗരോർജ്ജ വൈദ്യുതീകരണ സംവിധാനങ്ങൾ സ്ഥാപിക്കുന്നതിനായി 7 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

318. ഗ്രീൻ ഹൈഡ്രജൻ പദ്ധതികൾ നടപ്പിലാക്കുന്നതിലേക്കായി 7.18 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

319. വൈദ്യുത സുരക്ഷാ പ്രവർത്തനങ്ങൾ നടപ്പിലാക്കുന്നതിലേക്കായി ഇലക്ട്രിക്കൽ ഇൻസ്പെക്ടറേറ്റിന് 9.36 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

320. വൈദ്യുത ഇൻസ്റ്റലേഷനുകളുടെ സുരക്ഷ ഉറപ്പാക്കാനും ലബോറട്ടറികളിലെ പരിശോധനാ സൗകര്യങ്ങൾ വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നതിനുമായി മീറ്റർ ടെസ്റ്റിംഗ് ആൻഡ് സ്റ്റാൻഡേർഡ്സ് ലബോറട്ടറിക്ക് 7.71 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

**വ്യവസായവും ധാതുക്കളും**

321. വ്യവസായ മേഖലയ്ക്കുള്ള ആകെ വിഹിതം 1417.26 കോടി രൂപയാണ്. ഇത് മുൻ വർഷത്തെ വിഹിതത്തെക്കാൾ 122.54 കോടി രൂപ അധികമാണ്. ധാതുക്കൾക്കായി 8.20 കോടി രൂപയും വിവര സാങ്കേതിക വിദ്യയ്ക്കായി 548.05 കോടി രൂപയും ഉൾപ്പെടെ ആകെ വ്യവസായവും ധാതുക്കളും എന്ന മേഖലയ്ക്ക് **ആകെ 1,973.51 കോടി രൂപ** വകയിരുത്തുന്നു. ഇത് മുൻവർഷത്തെക്കാൾ **154.15 കോടി രൂപ** അധികമാണ്.

**എം.എസ്.എം.ഇ**

322. സംസ്ഥാനത്തിന്റെ വ്യാവസായിക രംഗത്ത് എം.എസ്.എം.ഇ.-കൾക്ക് ഒരു സുപ്രധാന പങ്കുണ്ട്. 2022-23-ൽ 'സംരംഭ

വർഷത്തിന് തുടക്കം കുറിച്ചതിനുശേഷം, എം.എസ്.എം.ഇ.-കളുടെ വളർച്ച ശ്രദ്ധേയമായിരുന്നു.

323. എം.എസ്.എം.ഇ., വാണിജ്യം എന്നീ മേഖലയ്ക്കുള്ള വിഹിതം 310.84 കോടി രൂപയായി ഉയർത്തിയിട്ടുണ്ട്.

324. സംസ്ഥാനത്തെ വ്യവസായ മേഖലയ്ക്ക് കൂടുതൽ ഉണർവ്വേകുന്നതിനായി നടപ്പിലാക്കിയ സംരംഭകവർഷം ക്യാമ്പയിന്റെ ഭാഗമായി, സംസ്ഥാനത്ത് ഇതിനോടകം 3.82 ലക്ഷത്തിലധികം സംരംഭങ്ങൾ ആരംഭിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഇതിലൂടെ 25,227.53 കോടി രൂപയുടെ നിക്ഷേപം ആകർഷിക്കുവാൻ, 8.16 ലക്ഷത്തിലധികം ആളുകൾക്ക് തൊഴിൽ ലഭ്യമാക്കുവാൻ സാധിച്ചു. നിലവിൽ ആരംഭിച്ച സംരംഭങ്ങളുടെ വളർച്ചയും നിലനിൽപ്പും സംസ്ഥാനത്തിന്റെ വ്യവസായ വളർച്ചയ്ക്ക് അത്യന്താപേക്ഷിതമാണ്. ഇതിന്റെ ഭാഗമായി സൂക്ഷ്മ സംരംഭങ്ങളെ ചെറുകിട സംരംഭങ്ങളായും ചെറുകിട സംരംഭങ്ങളെ ഇടത്തരം സംരംഭങ്ങളായും ഉയർത്തുന്ന 'മിഷൻ 1000' പദ്ധതി സംസ്ഥാന സർക്കാർ നടപ്പിലാക്കി വരുന്നുണ്ട്. നിലവിൽ 444 സംരംഭകരെ

തിരഞ്ഞെടുക്കുകയും 105 DPR-കൾക്ക് അംഗീകാരം നൽകുകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. ചെറുകിട വ്യവസായമേഖലയുടെ ഉന്നമനത്തിനു കൂടുതൽ പ്രാധാന്യം നൽകുന്ന ഈ പദ്ധതി കൂടുതൽ മെച്ചപ്പെടുത്തുന്നതിനും വിപുലീകരിക്കുന്നതിനുമായി 35 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

325. സംസ്ഥാനത്തെ ഗ്രാമപ്രദേശങ്ങളിൽ കൂടുതൽ തൊഴിലവസരങ്ങൾ സൃഷ്ടിക്കുന്നതിനും മൂല്യവർധനവ് മെച്ചപ്പെടുത്തുന്നതിനുമായി പ്രാദേശിക സർക്കാരുകളുമായി സഹകരിച്ച് ഗ്രാമീണ അപ്പാരൽ പാർക്കുകളും, ഗ്രാമീണ മേഖലാധിഷ്ഠിത ഇലക്ട്രോണിക് അസംബ്ലിങ് പാർക്കുകളും (യൂണിറ്റുകളും) സ്ഥാപിക്കാൻ സർക്കാർ ലക്ഷ്യമിടുന്നു. നടപ്പു സാമ്പത്തിക വർഷം ഈ പാർക്കുകൾക്കായി ഓരോന്നിനും 10 കോടി രൂപ വീതം നീക്കിവയ്ക്കുന്നു.

326. ഒരു ലക്ഷം നാനോ, സൂക്ഷ്മ സംരംഭങ്ങൾക്ക് സാമ്പത്തിക - സാങ്കേതിക പിന്തുണ നൽകി നവീകരിക്കുന്നതിനും അതിലൂടെ കുറഞ്ഞത് ഒരു കോടി രൂപയുടെ വാർഷിക വിറ്റുവരവ് കൈവരിക്കുന്നതിലേക്ക് അവയെ ഉയർത്തുന്നതിനും ലക്ഷ്യമിടുന്ന

"മിഷൻ 1,00,000" (Mission One Lakh) എന്ന പുതിയ പദ്ധതിക്കായി 4 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

327. കൂടുതൽ മെച്ചപ്പെട്ട എം.എസ്.എം.ഇ. സംരംഭങ്ങൾ സംസ്ഥാനത്ത് ആരംഭിക്കുന്നതിന് പ്രചോദനം നൽകുന്ന ഏറ്റവും പ്രധാനപ്പെട്ട പദ്ധതിയാണ് 'സംരംഭക സഹായ പദ്ധതി (ESS)'. കഴിഞ്ഞ നാല് വർഷത്തിൽ 3,431 സംരംഭകർക്ക് മൂലധന സഹായമായി 203.56 കോടി രൂപ വിതരണം ചെയ്യാൻ സാധിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഈ പദ്ധതിക്കുള്ള വർദ്ധിച്ച ആവശ്യകത കണക്കിലെടുത്ത് **110 കോടി രൂപ** വകയിരുത്തുന്നു.

328. സംസ്ഥാനത്തെ വ്യവസായിക ഭൂമിയുടെ ദൗർലഭ്യം പരിഹരിക്കുന്നതിലേക്കായി സ്വകാര്യ വ്യവസായ എസ്റ്റേറ്റുകൾ, കാമ്പസ് വ്യവസായ പാർക്കുകൾ, സഹകരണ വ്യവസായ പാർക്കുകൾ എന്നിവ പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുന്നതിനുള്ള പദ്ധതികൾ സംസ്ഥാന സർക്കാർ നിലവിൽ നടപ്പിലാക്കി വരികയാണ്. നിലവിൽ 38 സ്വകാര്യ വ്യവസായ പാർക്കുകൾക്ക് സർക്കാർ അംഗീകാരം നൽകുകയും അതിൽ 8 സ്വകാര്യ വ്യവസായ

പാർക്കുകൾ പ്രവർത്തനം ആരംഭിക്കുകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. 2026-27 വർഷത്തേക്ക്, പ്രവാസി വ്യവസായ പാർക്ക്, വനിതാ വ്യവസായ പാർക്ക്, പരമ്പരാഗത വ്യവസായ പാർക്ക് തുടങ്ങിയ പുതിയ ഘടകങ്ങൾ ഈ പദ്ധതിയിൽ ഉൾപ്പെടുത്തുന്നതിന് സർക്കാർ ലക്ഷ്യമിടുന്നു. ഇതിനായി വിഹിതം 20 കോടി രൂപയായി ഉയർത്തുന്നു.

329. തോട്ടം മേഖലയിലെ തൊഴിലാളികളുടെ ക്ഷേമത്തിനായി പുതിയ പാർപ്പിട സൗകര്യങ്ങളുടെ നിർമ്മാണവും തൊഴിലാളികളുടെ നിലവിലുള്ള വീടുകളുടെ നവീകരണവും പദ്ധതിക്ക് ബജറ്റ് വിഹിതമായി 5 കോടി രൂപയും അധിക വിഹിതമായി 10 കോടി രൂപയും വകയിരുത്തുന്നു.

330. പിപിപി രീതിയിലൂടെ “ കേരള യൂണിവേഴ്സിറ്റി ഫോർ സ്കിൽ ഡെവലപ്മെന്റ് & എന്റർപ്രണർഷിപ്പ്” എന്ന പുതിയ സ്ഥാപനം ആരംഭിക്കുന്നതിന് സർക്കാർ ലക്ഷ്യമിടുന്നു. സംസ്ഥാനത്തിന്റെ വ്യാവസായിക ആവശ്യങ്ങൾ നിറവേറ്റുന്നതിനായുള്ള ബിരുദധാരികളെ വാർത്തെടുക്കാൻ ഇത് സഹായിക്കും.

പദ്ധതിയുടെ സാധ്യതാ പഠനം, ഡി.പി.ആർ. തയ്യാറാക്കൽ  
ഇടങ്ങിയ പ്രാരംഭ ചെലവുകൾക്കായി 25 ലക്ഷം രൂപ  
വകയിരുത്തുന്നു.

331. ചെറുകിട വ്യവസായ മേഖലയിലെ അടിസ്ഥാന സൗകര്യ വികസന  
പരിപാടികൾക്കായി 39.45 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

**നാനോ യൂണിറ്റുകൾക്ക് നൽകുന്ന മാർജിൻ മണി ഗ്രാന്റ്**

332. വായ്പാധിഷ്ഠിത പ്രോജക്ടുകൾക്ക് മാർജിൻ മണി നൽകി  
സംരംഭകർക്ക് സംസ്ഥാനത്തിനകത്ത് ചെറുസംരംഭങ്ങൾ  
സ്ഥാപിക്കുന്നതിനുള്ള പ്രോത്സാഹന പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി  
17.06 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

333. കേന്ദ്ര എം.എസ്.എം.ഇ. മേഖല പദ്ധതികൾക്കുള്ള അധിക  
സംസ്ഥാന വിഹിതമായി 6.17 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

334. സൂക്ഷ്മ ചെറുകിട ഇടത്തരം സംരംഭങ്ങൾക്കായുള്ള പ്രത്യേക  
പാക്കേജിനായി 63 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

**ഇടത്തരവും വലുതുമായ വ്യവസായങ്ങൾ**

335. വ്യവസായ മേഖലയുടെ വളർച്ചയ്ക്കായി വ്യവസായ പാർക്ക് അധിഷ്ഠിത വികസന രീതിയാണ് സംസ്ഥാനം സ്വീകരിച്ചു വരുന്നത്. ഭൂമി ഏറ്റെടുത്ത് പുതിയ പാർക്കുകൾ സൃഷ്ടിക്കുന്നതിനും നിലവിലെ പാർക്കിലെ സൗകര്യങ്ങൾ മെച്ചപ്പെടുത്തുന്നതിനും ശ്രദ്ധ കേന്ദ്രീകരിക്കുന്നു. ഇടത്തരം വൻകിട വ്യവസായ മേഖലയിൽ പ്രധാനമായും, ലൈഫ് സയൻസ് പാർക്ക് (രണ്ടാം ഘട്ടം), മെഡിക്കൽ ഡിവൈസസ് പാർക്ക്, പെട്രോ കെമിക്കൽ പാർക്ക് എന്നിവയുടെ പൂർത്തീകരണത്തിനാണ് മുൻഗണന നൽകിയിരിക്കുന്നത്. സംയോജിത റൈസ് ടെക്നോളജി പാർക്കുകളുടെ പൂർത്തീകരണത്തിനും ഊന്നൽ നൽകുന്നു. പൂർത്തീകരണത്തോട് അടുത്തുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന ഈ പ്രൊജക്റ്റുകൾക്ക് അധികമായി തുക വകയിരുത്തിയിട്ടുണ്ട്.

336. കൊച്ചി - ബാംഗ്ലൂർ വ്യവസായ ഇടനാഴിയുടെ ഭാഗമായുള്ള കൊച്ചി - പാലക്കാട് ഹൈടെക് വ്യവസായ ഇടനാഴിയുടെ വികസനത്തിനായി ആകെ 1710 ഏക്കർ ഭൂമി ഏറ്റെടുക്കേണ്ടതിൽ ഇതുവരെ 1350 ഏക്കർ ഭൂമി ഏറ്റെടുത്തു.

337. ഇടത്തരം, വൻകിട വ്യവസായങ്ങൾക്ക് 853.74 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. മുൻ വർഷം ഇത് 795.09 കോടി രൂപയായിരുന്നു. ഇതിൽ കെ.എസ്.ഐ.ഡി.സി.-ക്കുള്ള 146.18 കോടി രൂപയും ബോർഡ് ഓഫ് പബ്ലിക് സെക്ടർ ട്രാൻസ്ഫോർമേഷനുള്ള 331.10 കോടി രൂപയും കിൻഫ്രയ്ക്കുള്ള 363.81 കോടി രൂപയും ഉൾപ്പെടുന്നു.
338. വിഴിഞ്ഞം അന്താരാഷ്ട്ര വിവിധോദ്ദേശ ആഴക്കടൽ തുറമുഖത്തിന്റെ വികസനത്തിന്റെ ഭാഗമായി വരുന്ന വ്യാവസായിക, ലോജിസ്റ്റിക്സ് അടിസ്ഥാന സൗകര്യ ആവശ്യങ്ങൾക്കായി 17 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. കൂടാതെ, ഇതേ ആവശ്യങ്ങൾക്കായി കുറ്റിച്ചലിൽ 50 ഏക്കർ ഭൂമി ഏറ്റെടുക്കുന്നതിനും അടിസ്ഥാന സൗകര്യ വികസനത്തിനുമായി 4 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. ഈ പദ്ധതിക്ക് കിൻഫ്രയ്ക്ക് ഗ്യാരന്റി നൽകി വായ്പയെടുത്ത് 1000 കോടി രൂപ നിക്ഷേപിക്കുവാൻ പദ്ധതി തയ്യാറാക്കും. 100 കോടി രൂപ ഇതിനായി വകയിരുത്തുന്നു.
339. പുതിയ രണ്ടു മിനി ഭക്ഷ്യ പാർക്കുകൾ - കിൻഫ്ര മുഖേന ഇടുക്കിയിലെ ചെറുതോണിയിൽ മിനി ഭക്ഷ്യ പാർക്ക്

സ്ഥാപിക്കുന്നതിന് 4 കോടി രൂപയും എറണാകുളത്ത് കുന്നകരയിൽ മിനി ഭക്ഷ്യ പാർക്ക് സ്ഥാപിക്കുന്നതിന് 8 കോടി രൂപയും വകയിരുത്തുന്നു.

340. കൊട്ടാരക്കരയിൽ പുതിയ Integrated IT cum Industrial Park സ്ഥാപിക്കുന്നതിന് 10 കോടി രൂപയും കൊല്ലത്തെ വ്യവസായ പാർക്കിന്റെ വിപുലീകരണത്തിന് 10 കോടി രൂപയും വകയിരുത്തുന്നു. കിൻഫ്ര മുഖേന ഇവ നടപ്പിലാക്കുന്നതാണ്.

341. കണ്ണൂരിൽ പുതിയ മൾട്ടി സെക്ടറൽ ലോജിസ്റ്റിക്സ് സൗകര്യം സ്ഥാപിക്കുന്നതിന് 2.50 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

342. കണ്ണൂർ, കാസർകോഡ്, എറണാകുളം എന്നീ ജില്ലകളിലെ പുതിയ മൂന്ന് വ്യവസായ പാർക്കുകളുടെ അടിസ്ഥാന സൗകര്യ വികസന പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 9.50 കോടി രൂപ (കണ്ണൂർ -5 കോടി രൂപ, കാസർകോഡ് -2.50 കോടി രൂപ, എറണാകുളം -2 കോടി രൂപ) വകയിരുത്തുന്നു.

343. One District One Product പദ്ധതിയുടെ ഭാഗമായി തിരുവനന്തപുരത്തു നിർമ്മിക്കുന്ന യൂണിറ്റി മാളിന്റെ പൂർത്തീകരണത്തിനായി 6 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.
344. പുരോഗമിച്ച കൊണ്ടിരിക്കുന്ന ലൈഫ് സയൻസ് പാർക്കിന്റെ നിർമ്മാണ പ്രവൃത്തികൾ പൂർത്തീകരിക്കുന്നതിനായി 35 കോടി രൂപയും മെഡിക്കൽ ഡിവൈസസ് പാർക്കിന് 30 കോടി രൂപയും വകയിരുത്തുന്നു.
345. കിൻഫ്ര മുഖേന കൊച്ചിയിൽ സ്ഥാപിക്കുന്ന പെട്രോകെമിക്കൽ പാർക്കിന്റെ കമ്മീഷനിങ് 2026-27-ൽ വിഭാവനം ചെയ്യുന്നു. പ്രസ്തുത പാർക്കിന്റെ പൂർത്തീകരണത്തോടെ 10,000 കോടി രൂപയുടെ നിക്ഷേപം സമാഹരിക്കാനും ഏകദേശം 10,000 പേർക്ക് തൊഴിലവസരങ്ങൾ സൃഷ്ടിക്കാനും കഴിയും. പെട്രോകെമിക്കൽ പാർക്കിനായി 17 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.
346. പൊതുമേഖലാ സ്ഥാപനങ്ങളുടെ പ്രവർത്തനം മെച്ചപ്പെടുത്തുന്നതിന് സർക്കാർ സ്വീകരിച്ച നടപടികൾ പല പൊതുമേഖലാ സ്ഥാപനങ്ങളെയും പ്രവർത്തന ലാഭം നേടാൻ പ്രാപ്തമാക്കി.

2021-22-ൽ, 12 പൊതുമേഖലാ സ്ഥാപനങ്ങൾ പ്രവർത്തന ലാഭം ഉണ്ടാക്കിയപ്പോൾ, ഇത് 2024-25-ൽ 22-ആയി വർദ്ധിച്ചു. കേരള മിനറൽസ് ആൻഡ് മെറ്റൽസ് ലിമിറ്റഡ്, ട്രാവൻകൂർ ടൈറ്റാനിയം പ്രോഡക്ട്സ് ലിമിറ്റഡ്, കെൽട്രോൺ, കേരള സ്റ്റേറ്റ് ഇൻഡസ്ട്രിയൽ എൻ്റർപ്രൈസസ് എന്നിവയാണ് അവയിൽ ചിലത്.

347. പൊതു മേഖലാ സ്ഥാപനങ്ങളുടെ പുനരുജ്ജീവനവും പുനരുദ്ധാരണവും പദ്ധതിക്കായി ഒഴിവാക്കാനാവാത്തതും ഏറ്റവും കുറഞ്ഞ നിരക്കിലുള്ളതുമായ വയബിലിറ്റി ഗ്യാപ് ഫണ്ടിങ് ഉൾപ്പെടെയുള്ള സമഗ്ര സാമ്പത്തിക പുനർ രൂപീകരണ പദ്ധതിക്കായി **294.60 കോടി രൂപ** വകയിരുത്തുന്നു. ഇതിൽ:

**കെമിക്കൽ മേഖല**

348. ട്രാവൻകൂർ സിമന്റ്സ് ലിമിറ്റഡിനായി 4.88 കോടി രൂപയും മലബാർ സിമന്റ്സ് ലിമിറ്റഡിനായി 6 കോടി രൂപയും ട്രാവൻകൂർ ടൈറ്റാനിയം പ്രോഡക്ട്സ് ലിമിറ്റഡിനായി 19.69 കോടി രൂപയും കേരള സ്റ്റേറ്റ് ഡ്രഗ്സ് ആൻഡ് ഫാർമസ്യൂട്ടിക്കൽസ്

ലിമിറ്റഡിനായി 5 കോടി രൂപയും ഓങ്കോളജി ഫാർമാപാർക്ക് സ്ഥാപിക്കുന്നതിനായി 10 കോടി രൂപയും വകയിരുത്തുന്നു.

**ഇലക്ട്രോണിക്സ് മേഖല**

349. കേരള സ്റ്റേറ്റ് ഇലക്ട്രോണിക്സ് കോർപ്പറേഷനായി 20.15 കോടി രൂപയും കെൽട്രോൺ കമ്പോണന്റ് കോംപ്ലക്സ് ലിമിറ്റഡിനായി 6 കോടി രൂപയും വകയിരുത്തുന്നു.

**വികസന മേഖല**

350. ഇന്ത്യയിലെ ഏറ്റവും വലിയ പത്രകടലാസ് നിർമ്മാണ സ്ഥാപനമായിരുന്ന ഹിന്ദുസ്ഥാൻ ന്യൂസ് പ്രിന്റ് ലിമിറ്റഡ് മൂന്നര കൊല്ലത്തിലേറെ നീണ്ട അടച്ചുപൂട്ടലിലായിരുന്നു. എന്നാൽ ഇന്ന്, കേന്ദ്ര സർക്കാർ വിറ്റഴിച്ച ഈ സ്ഥാപനം കേരള സർക്കാരിന്റെ സഹായത്തോടെ പുനരുദ്ധാരണ പ്രവർത്തനത്തിലൂടെ മുന്നേറി രാജ്യത്തെ മുൻനിരയിലേക്ക് നീങ്ങുന്നു. ഇത് ഇന്ത്യയുടെ പൊതുമേഖലാ വ്യവസായ ചരിത്രത്തിൽ തന്നെ

സമാനതകളില്ലാത്ത കാഴ്ചയാണ്. കേരള പേപ്പർ പ്രോഡക്ട്സ് ലിമിറ്റഡിനായി 15 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

351. സർ, കേരള പേപ്പർ പ്രോഡക്ട്സ് ലിമിറ്റഡിന്റെ ഉൽപ്പാദന ശേഷി വർദ്ധിപ്പിക്കാനും ആധുനികവൽക്കരണത്തിനുമായി 741 കോടി രൂപയുടെ ബുഹദ് പദ്ധതി തയ്യാറാക്കിയിട്ടുണ്ട്. ഇതിൽ സർക്കാർ വിഹിതമായി **175 കോടി രൂപ** അധികമായി അനുവദിക്കുന്നു.

352. കെൽടോണിന്റെ പരിധിയിൽ ഇലക്ട്രോണിക് ഹബ്ബ് സ്ഥാപിക്കുന്നതിന്റെ ഭാഗമായി ഇലക്ട്രോണിക് പാക്കേജ് ടെസ്റ്റിങ് സൗകര്യം ഒരുക്കുന്നതിനായി 20 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

### **പരമ്പരാഗത വ്യവസായങ്ങൾ**

353. പരമ്പരാഗത വ്യവസായങ്ങളുടെ ആധുനികവൽക്കരണം, ഉൽപ്പന്ന വൈവിധ്യവൽക്കരണം, ഫലപ്രദമായ വിപണന വിതരണ തന്ത്രം എന്നിവയിൽ അധിഷ്ഠിതമായ വികസന പ്രവർത്തനങ്ങളായിരുന്നു കഴിഞ്ഞ നാല് വർഷങ്ങളിലായി നടപ്പിലാക്കിയത്. ഇതിലൂടെ, ഈ മേഖലയിൽ ഏർപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന തൊഴിലാളികൾക്ക് മാന്യമായ

വേതനവും തൊഴിലും ഉറപ്പാക്കാൻ സർക്കാരിന് കഴിയുന്നു.  
പരമ്പരാഗത വ്യവസായങ്ങൾക്കുള്ള വിഹിതം 242.34 കോടി  
രൂപയായി വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നു.

**കരകൗശല മേഖല**

- 354. കേരളത്തിൽ ലഭ്യമായ 32 വ്യത്യസ്ത ഇനം കരകൗശലവസ്തുക്കളിൽ പ്രധാന വാണിജ്യ വസ്തുക്കൾ നിർമ്മിക്കുന്ന കരകൗശല മേഖലയ്ക്കായി 4.34 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.
- 355. മുള വ്യവസായ വികസന പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 1.50 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

**കൈത്തറി മേഖല**

- 356. 2026-27-ലെ ബജറ്റിൽ, കൈത്തറി, പവർലൂം മേഖലയ്ക്ക് കീഴിൽ മാർക്കറ്റിങ്, കയറ്റുമതി പ്രോത്സാഹനം, ആധുനികവൽക്കരണം, ഉൽപ്പന്നങ്ങളുടെ ഗുണനിലവാരം ഉറപ്പാക്കൽ, പ്രീമിയം ഉൽപ്പന്നങ്ങളുടെ വികസനം, ന്യായമായ വിലയ്ക്ക് ഗുണനിലവാരമുള്ള അസംസ്കൃത വസ്തുക്കളുടെ വിതരണം ഉറപ്പാക്കൽ, നെയ്യകാരുടെ

ക്ഷേമം, നെടുങ്കാറെ പ്രചോദിപ്പിക്കുന്നതിനുള്ള പ്രോത്സാഹനങ്ങൾ  
എന്നിവയ്ക്കായി 59 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

357. തുണി മിൽ യൂണിറ്റുകളുടെ സാമ്പത്തിക സ്ഥിതി  
മെച്ചപ്പെടുത്തുന്നതിനായി 'ടെക്സ്റ്റൈൽ ഇൻഡസ്ട്രി  
മോഡേണൈസേഷൻ' എന്ന പേരിൽ ഒരു പുതിയ പദ്ധതി  
ആരംഭിക്കുന്നു. ഈ പുതിയ പദ്ധതിക്ക് പ്രാരംഭമായി ഒരു കോടി  
രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

358. കേരളത്തിലെ കൈത്തറി മേഖലയുടെ പ്രവർത്തനങ്ങളിൽ ഹാൻഡ്‌ക്ലാസ്സ്  
സുപ്രധാന പങ്കാണ് വഹിക്കുന്നത്. “ ഹാൻഡ്‌ക്ലാസ്സ് പുനരുജ്ജീവന  
പാക്കേജിനായി” 20 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

359. കൈത്തറി സഹകരണ സംഘങ്ങൾ, ഹാൻഡ്‌ക്ലാസ്സ്, ഹാൻഡ്‌വീവ്  
എന്നിവയെ വായ്പാ സൗകര്യങ്ങൾക്ക് കൂടുതൽ  
യോഗ്യരാക്കുന്നതിനുവേണ്ടി ഓഹരി പങ്കാളിത്തത്തിനായി 5.30  
കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

**നെൽകാർക്കും അനുബന്ധ തൊഴിലാളികൾക്കുമുള്ള പ്രോത്സാഹന പരിപാടി**

360. കൈത്തറി സംഘങ്ങളുടെ പ്രീ-ലും പ്രവർത്തനങ്ങൾ, സ്റ്റിന്നിങ്, നെയ്ത്ത്, ഡൈയിങ് ആന്റ് പ്രിന്റിങ് അടിസ്ഥാന സൗകര്യ വികസനം തുടങ്ങിയ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 4 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

361. ടെക്സ്റ്റൈൽസ് കീഴിലുള്ള സഹകരണ സ്റ്റിന്നിങ് മില്ലുകളുടെ പുനരുദ്ധാരണ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 7 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

**കശുവണ്ടി മേഖല**

362. ഫാക്ടറികളുടെ ആധുനികവൽക്കരണത്തിനും യന്ത്രവൽക്കരണത്തിനും, വിപണന സംവിധാനങ്ങൾ മെച്ചപ്പെടുത്തുന്നതിനും, പുതിയ മൂല്യവർധിത ഉൽപ്പന്നങ്ങളുടെ വികസനത്തിനും, കൃഷി വിപുലീകരിക്കുന്നതിനും, സംസ്കരണ യൂണിറ്റുകൾക്ക് കുറഞ്ഞ ചെലവിൽ അസംസ്കൃത കശുവണ്ടിയുടെ

ലഭ്യത ഉറപ്പാക്കുന്നതിനുമായി കശുവണ്ടി മേഖലയ്ക്ക് 56 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

363. സംസ്ഥാനത്തെ പൊതുമേഖലയിലെ കശുവണ്ടി സംസ്കരണ യൂണിറ്റുകളിലേക്ക് അസംസ്കൃത വസ്തുക്കളുടെ തടസ്സമില്ലാത്ത വിതരണം ഉറപ്പാക്കുന്നതിന് റിവോൾവിങ് ഫണ്ടായി കേരള കശുവണ്ടി ബോർഡിന് (കെ.സി.ബി.) 41 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. കേരള സംസ്ഥാന കശുവണ്ടി വികസന കോർപ്പറേഷന് 4.50 കോടി രൂപയും കാപെക്സിന് 3.50 കോടി രൂപയും കേരള സ്റ്റേറ്റ് ഏജൻസി ഫോർ ദ എക്സ്പാൻഷൻ ഓഫ് കാഷ്യൂ കൾട്ടിവേഷന് 7 കോടി രൂപയും വകയിരുത്തുന്നു.

364. കശുവണ്ടി വ്യവസായ മേഖലയുടെ പുനരുജ്ജീവന പദ്ധതികൾക്കായി 30 കോടി രൂപ അധികമായി വകയിരുത്തുന്നു.

365. കയർ മേഖലയുടെ വിഹിതം 107.64 കോടി രൂപയിൽനിന്നും 110.64 കോടി രൂപയായി വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നു.

366. കയർ വ്യവസായത്തിന്റെ ഉല്പാദനക്ഷമത വർദ്ധിപ്പിക്കുകയും മേഖലയെ നവീകരിക്കുകയും ചെയ്യുന്നതിനുള്ള പദ്ധതികൾക്കായി 20 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.
367. ‘ ചകിരിച്ചോറിന്റെ വ്യാവസായികാടിസ്ഥാനത്തിലുള്ള സംസ്കരണവും വിപണനവും’ എന്ന പുതിയ പദ്ധതിക്കായി 3 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.
368. കയർ, കയർ ഉൽപ്പന്നങ്ങൾ എന്നിവയ്ക്കായി ‘ഉൽപ്പാദനവും വിപണന പ്രചോദനവും’ (പി.എം.ഐ.) എന്ന പദ്ധതിക്ക് 11 കോടി രൂപയും ഗവേഷണ വികസന പ്രവർത്തനങ്ങൾ ഏറ്റെടുക്കുന്നതിനായി 7 കോടി രൂപയും കയർ, കയറുൽപ്പന്നങ്ങൾ എന്നിവയുടെ വിൽപനയ്ക്കുള്ള വിപണി വികസന സഹായമായി 10 കോടി രൂപയും വകയിരുത്തുന്നു.
369. കയർ ഉല്പന്നങ്ങൾക്ക് വില വ്യതിയാന സ്ഥിരതാ ഫണ്ടിനായി 36 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

370. കയർ ഉല്പാദന സംഘങ്ങളുടെ പുനഃക്രമീകരണവും മാനേജീരിയൽ സബ്സിഡികളും പദ്ധതിക്കായി 13.50 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

371. കഴിഞ്ഞ നാല് സാമ്പത്തിക വർഷങ്ങളിലായി സർക്കാർ സഹായത്തിലൂടെ ഖാദി ഗ്രാമ വ്യവസായ മേഖലയിലെ അടിസ്ഥാന സൗകര്യങ്ങൾ മെച്ചപ്പെടുകയും, ഉൽപ്പന്നങ്ങളുടെ വിൽപന മെച്ചപ്പെടുകയും ചെയ്തു. കൂടാതെ പ്രതിവർഷം 12,500-ലധികം ഖാദി ഗ്രാമ വ്യവസായ തൊഴിലാളികൾക്ക് പ്രോത്സാഹന ധനസഹായം നൽകുകയും ചെയ്തു.

372. ഖാദി ഗ്രാമ വ്യവസായങ്ങൾക്കുള്ള വിഹിതം 16.70 കോടി രൂപയാണ്.

**മൈനിങ് & ജിയോളജി**

373. മൈനിങ് ആൻഡ് ജിയോളജി വകുപ്പിന് 8.20 കോടി രൂപ വകയിരുത്തിയിട്ടുണ്ട്.

**വിവരസാങ്കേതികവിദ്യ**

374. ഐ.ടി. നവീകരണങ്ങൾ ഉപയോഗപ്പെടുത്തുന്നതിലാണ് സംസ്ഥാനത്തിന്റെ നയങ്ങൾ ശ്രദ്ധ കേന്ദ്രീകരിക്കുന്നത്, കൂടാതെ എല്ലാ വിഭാഗങ്ങൾക്കും ഈ പുരോഗതിയുടെ പ്രയോജനം ലഭിക്കുന്നുണ്ടെന്നും ഉറപ്പാക്കുന്നു. 2026-27-ലെ ബജറ്റിൽ ഐ.ടി. മേഖലയ്ക്ക് തുടർന്നും മുൻഗണന നൽകുന്നു. ഈ മേഖലയ്ക്കുള്ള പദ്ധതി വിഹിതം മുൻ വർഷത്തെ 517.27 കോടി രൂപയിൽനിന്ന് 548.05 കോടി രൂപയായി വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നു.

375. കേരളത്തിലെ മൂന്ന് ഐ.ടി. പാർക്കുകൾ (ടെക്നോപാർക്ക്, ഇൻഫോപാർക്ക്, സൈബർപാർക്ക്) സമീപ വർഷങ്ങളിൽ ഗണ്യമായ വളർച്ച കൈവരിച്ചു. ഈ ഐ.ടി. പാർക്കുകളിലെ കമ്പനികളുടെ എണ്ണം 2016-17-ലെ 676-ൽ നിന്ന് 2024-25-ൽ 1162 ആയി വർദ്ധിച്ചു. തൊഴിലവസരങ്ങൾ 2016-17-ൽ 85,974 ആയിരുന്നത്, 2024-25 ആയപ്പോൾ 1,55,800 ആയി വർദ്ധിച്ചു. ടെക്നോപാർക്കിന്റെ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 25 കോടി രൂപയും ഇൻഫോപാർക്കിന്റെ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 21.60 കോടി

രൂപയും സൈബർ പാർക്കിന്റെ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 12.10 കോടി രൂപയും വകയിരുത്തുന്നു.

376. കേരളത്തിലെ സ്റ്റാർട്ടപ്പ് ഇക്കോ സിസ്റ്റം സമീപ വർഷങ്ങളിൽ ഗണ്യമായ വളർച്ച കൈവരിച്ചു. 2017-18-ൽ 800 ആയിരുന്ന സ്റ്റാർട്ടപ്പുകളുടെ എണ്ണം 2024-25-ൽ 6477 ആയി വർദ്ധിച്ചു. ഈ കാലയളവിൽ, തൊഴിൽ 28,000-ൽ നിന്ന് 64,870 ആയി വർദ്ധിച്ചു; അതേസമയം നിക്ഷേപം 280 കോടി രൂപയിൽനിന്ന് 6,983 കോടി രൂപയായി വർദ്ധിച്ചു.

377. സംസ്ഥാനത്തുടനീളം ഏകദേശം 2023 പബ്ലിക് വൈ-ഫൈ ഹോട്ട്സ്പോട്ടുകൾ സ്ഥാപിച്ചു. മൊത്തം ഉപയോക്താക്കളുടെ എണ്ണം 2018-19-ലെ 38 ലക്ഷത്തിൽനിന്ന് 2024-25-ൽ 60 ലക്ഷത്തിലധികമായി വർദ്ധിച്ചു. ഈ കാലയളവിൽ ഉപയോഗം 553 TB-ൽ നിന്ന് ഏകദേശം 2,354 TB ആയി വർദ്ധിച്ചു.

378. കേരളത്തിൽ ഇന്റർനെറ്റ് കണക്ടിവിറ്റിയിൽ വിപ്ലവം സൃഷ്ടിക്കുകയാണ് കെ-ഫോൺ. 2025 ആഗസ്റ്റ് 31-ലെ കണക്കനുസരിച്ച്, കേരള ഫൈബർ ഒപ്റ്റിക് നെറ്റ്വർക്കിന് (കെ-

ഫോൺ) 1,13,525 സജീവ കണക്ഷനുകളുണ്ട്, അതിൽ 14,194 ബി.പി.എൽ. കണക്ഷനുകൾ, 73,134 വാണിജ്യ കണക്ഷനുകൾ (പെയ്ഡ് ഫോം), 3,034 എസ്.എം.ഇ. കണക്ഷനുകൾ, 23,163 സർക്കാർ ഓഫീസ് കണക്ഷനുകൾ എന്നിവ ഉൾപ്പെടുന്നു.

- 379. പബ്ലിക് വൈഫൈ പദ്ധതിയായി 15 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.
- 380. കേരള ഫൈബർ ഒപ്റ്റിക് നെറ്റ്‌വർക്ക് (കെ-ഫോൺ) പദ്ധതി പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി കെ-ഫോൺ-ന് **112.44 കോടി രൂപ** വകയിരുത്തുന്നു. 'Tribal Connectivity' ഉറപ്പാക്കുന്നതിനുള്ള പുതിയ പദ്ധതിയും ഇതിൽ ഉൾപ്പെടുന്നു. ഇതിനായി 10 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.
- 381. കേരള സ്റ്റേറ്റ് ഐ.റ്റി. മിഷന്റെ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി **143.28 കോടി രൂപ** വകയിരുത്തുന്നു.
- 382. സംസ്ഥാന ഡാറ്റാ സെന്ററുകളുടെ വിവിധ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 47 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

- 383. കേരളാ സ്റ്റേറ്റ് വൈഡ് ഏരിയാ നെറ്റ് വർക്കിന്റെ വിവിധ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 14.5 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.
- 384. ഡിജിറ്റൽ സേവന രംഗത്ത് പുതിയ നയങ്ങളുടെയും, സ്റ്റാറ്റജികളുടേയും, മിഷനുകളുടെയും നടപ്പാക്കുന്നതിന്റെ ഭാഗമായുള്ള പദ്ധതിയുടെ വിവിധ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 22 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

**അക്ഷയ പദ്ധതി**

- 385. സംസ്ഥാനത്തെ 2991 അക്ഷയ കേന്ദ്രങ്ങളുടെ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 3.95 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

**ഇന്ത്യ ഇന്നവേഷൻ സെന്റർ ഫോർ ഗ്രാഫിൻ (IICG)**

- 386. ഇന്ത്യ ഇന്നവേഷൻ സെന്റർ ഫോർ ഗ്രാഫിൻ-ന്റെ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി കേന്ദ്രസർക്കാർ 86.4 കോടി രൂപയുടെ ഭരണാനുമതി നൽകിയിട്ടുണ്ട്. സംസ്ഥാന വിഹിതമായി 6.50 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

387. ഇന്റർനാഷണൽ അക്കാഡമിക് കോ-ഓപ്പറേഷൻ വിത്ത് യൂണിവേഴ്സിറ്റി ഓഫ് ഓക്സ്ഫോർഡ് സ്കോളർഷിപ്പിനുള്ള ഫണ്ടിനായി 2 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

388. കേരള ഡിജിറ്റൽ സർവകലാശാലയുടെ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 27.81 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

### ഗ്രാഫീൻ അറോറ

389. ഡിജിറ്റൽ സർവകലാശാലയും സെക്ഷൻ 8 കമ്പനിയായ ഇൻഡ്യൻ ഗ്രാഫീൻ എഞ്ചിനീയറിങ് ആൻഡ് ഇന്നവേഷൻ സെന്ററും (IGEIC) സംയുക്തമായി 94.85 കോടി രൂപ മുതൽ മുടക്കി നടപ്പിലാക്കാൻ ഉദ്ദേശിക്കുന്ന പദ്ധതിയാണ് ഗ്രാഫീൻ അറോറ. പദ്ധതിക്കുള്ള സംസ്ഥാന വിഹിതമായി 3.8 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

- 390. ഇന്ത്യൻ ഇൻസ്റ്റിറ്റ്യൂട്ട് ഓഫ് ഇൻഫർമേഷൻ ടെക്നോളജി ആൻഡ് മാനേജ്മെന്റിന്റെ (IIITMK) വിവിധ പ്രവർത്തനത്തിനായി 16.95 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.
- 391. ഇന്റർനാഷണൽ സെന്റർ ഫോർ ഫ്രീ ആൻഡ് ഓപ്പൺ സോഴ്സ് സോഫ്റ്റ്‌വെയർ (ICFOSS)-ന്റെ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 8.45 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.
- 392. കേരള സ്റ്റേറ്റ് ഇൻഫർമേഷൻ ടെക്നോളജി ഇൻഫ്രാസ്ട്രക്ചർ ലിമിറ്റഡ് (KSITL)-ന്റെ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 15.27 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

**ടെക്നോളജി ഇന്നൊവേഷൻ സോൺ - കൊച്ചി**

- 393. കൊച്ചി ടെക്നോളജി ഇന്നൊവേഷൻ സോണിന്റെ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 20 കോടി രൂപ നീക്കിവയ്ക്കുന്നു.
- 394. യുവജന സംരംഭകത്വ വികസന പരിപാടിയുടെ കോർപ്പറേറ്റ് ആക്സിലറേഷൻ ആൻഡ് സ്കെയിലപ്പ് സപ്പോർട്ട് ഉൾപ്പെടെയുള്ള പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 70.52 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

395. C-DIT-ന്റെ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 8.13 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.
396. കേരള സംസ്ഥാനം അടുത്തിടെ പുതിയ AVGC-XR നയം പുറത്തിറക്കിയിട്ടുണ്ട്. പുതിയ ഐ.ടി. നയവും ഉടൻ പുറത്തിറക്കും. ഐ.ടി. മേഖലയിലെ സമീപകാല സംഭവവികാസങ്ങളുടെ നേട്ടങ്ങൾ പ്രയോജനപ്പെടുത്തുന്നതിനായി കേരള AI മിഷൻ, സെമിക്ക്കോൺ കേരള, എമർജിങ് ടെക്നോളജീസ് മിഷൻ, ഫ്യൂച്ചർ കോർപ്പറേഷൻ എന്നീ നാല് പുതിയ Mission Mode പരിപാടികൾ ആരംഭിക്കും. ഐ.ടി. സാങ്കേതികവിദ്യകളുടെ സുരക്ഷിതവും ധർമ്മികവുമായ ഉപയോഗം പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുന്നതിനായി, 'സേഫ് ടെക്' എന്ന പേരിൽ ഒരു പുതിയ പദ്ധതിയും ആരംഭിക്കും. പുതിയ ഐ.ടി. നയത്തിന്റെ ചട്ടക്കൂടിനുള്ളിലായിരിക്കും ഈ പ്രവർത്തനങ്ങൾ നടപ്പാക്കുക. ഇവയ്ക്കായി 22 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.
397. ഇന്ത്യയിലെ സ്റ്റാർട്ടപ്പ് മേഖലയിൽ കേരളം മുൻനിരയിൽ നിൽക്കുന്നു. കേരള സ്റ്റാർട്ടപ്പ് മിഷന്റെ (കെ.എസ്.യു.എം.)

പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 99.52 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.  
ഇതിൽ 3 പുതിയ പദ്ധതികളും ഉൾപ്പെടുന്നു.

398. സംസ്ഥാനത്തെ സ്റ്റാർട്ടപ്പുകൾക്ക് വെഞ്ചർ ക്യാപിറ്റൽ (വി.സി.) കൂടുതൽ പ്രാപ്യമാക്കുന്നതിനുള്ള കേരള സർക്കാരിന്റെ ഒരു മുൻനിര പദ്ധതിയായ “ ഫണ്ട് ഓഫ് ഫണ്ട്” -ന് ബജറ്റ് വിഹിതമായി 3 കോടി രൂപയും അധിക വിഹിതമായി 10 കോടി രൂപയും വകയിരുത്തുന്നു.

399. സംരംഭകത്വം, മെന്റർഷിപ്പ്, കൺസൾട്ടിങ് എന്നീ റോളുകളിലൂടെ കേരളത്തിലെ സ്റ്റാർട്ടപ്പ് മേഖലയിൽ മുതിർന്ന പൗരന്മാരെ സജീവ സംരംഭകരാക്കാൻ പ്രാപ്തരാക്കുകയെന്ന ലക്ഷ്യത്തോടെ ആരംഭിച്ച നൂതന പദ്ധതിയായ “ ന്യൂ ഇന്നിംഗ്സ്” എന്ന പദ്ധതിക്ക് 4 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

400. കൊച്ചിയിൽ ഒരു “ Culture and Creativity Incubator” സ്ഥാപിക്കുന്നതിന് 2 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. മ്യൂസിയങ്ങൾ, ഉത്സവങ്ങൾ, ദൃശ്യകലകൾ, കരകൗശല വസ്തുക്കൾ, ഡിസൈൻ, AR/VR/XR, ക്രിയേറ്റീവ് സാങ്കേതികവിദ്യകൾ എന്നിവയുൾപ്പെടെ

Culture - Creativity മേഖലകളിലെ സ്റ്റാർട്ടപ്പുകളെയും സംരംഭകരെയും ഈ ഇൻകുബേറ്റർ പിന്തുണയ്ക്കും.

401. ബഹിരാകാശ ശാസ്ത്രം, എയ്റോസ്പേസ്, പ്രതിരോധം തുടങ്ങിയ മേഖലയിൽ പ്രവർത്തിക്കുന്ന കെ-സ്പേസിന് 57.50 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

402. കൊട്ടാരക്കരയിൽ ഒരു ഡ്രോൺ റിസർച്ച് ആൻഡ് ഡെവലപ്മെന്റ് പാർക്ക് സ്ഥാപിക്കും. കേരള അക്കാദമി ഫോർ സ്പിൽ എക്സലൻസുമായി (കെ.എ.എസ്.ഇ) സഹകരിച്ച് കെ-സ്പേസാണ് ഇത് നടപ്പിലാക്കുന്നത്. ഡ്രോൺ സാങ്കേതികവിദ്യകളിലെ ഗവേഷണം, വികസനം, ഉൽപ്പാദനം എന്നിവയ്ക്കുള്ള ഒരു ആവാസ വ്യവസ്ഥ സൃഷ്ടിക്കുകയെന്നതാണ് ഇതിന്റെ ലക്ഷ്യം. ഇതിനായി 5 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

403. കേരളത്തിലെ എഞ്ചിനീയറിങ് കോളേജുകളിലെയും ഐ.ടി.ഐ.കളിലെയും വിദ്യാർത്ഥികൾക്ക് സാങ്കേതികവിദ്യാധിഷ്ഠിത സൗകര്യങ്ങൾ നൽകുന്ന ഒരു സംരംഭമാണ് “ സ്കിൽ ഡെലിവറി പ്ലാറ്റ്ഫോം കേരള” (എസ്.ഡി.പി.കെ). ഇത്

പ്രവർത്തനസജ്ജമാക്കുന്നതിനുവേണ്ടിയുള്ള നിർമ്മാണ  
പ്രവർത്തനങ്ങൾ പൂർത്തീകരിക്കുന്നതിനായി 10 കോടി രൂപ  
വകയിരുത്തുന്നു.

**ഗതാഗതവും വാർത്താവിനിമയവും**

404. തുറമുഖങ്ങൾ, ലൈറ്റ് ഹൗസസ് ആൻഡ് ഷിപ്പിങ് എന്നിവയുടെ വികസനത്തിന് 98.08 കോടി രൂപയും റോഡുകൾ, പാലങ്ങൾ എന്നിവയ്ക്ക് 1182.43 കോടി രൂപയും റോഡ് ഗതാഗത സൗകര്യം മെച്ചപ്പെടുത്തുന്നതിന് 228.10 കോടി രൂപയും ഉൾനാടൻ ജല ഗതാഗതം മെച്ചപ്പെടുത്തുന്നതിന് 138.14 കോടി രൂപയും മറ്റ് ഗതാഗത സേവനങ്ങൾക്ക് 224.78 കോടി രൂപ ഉൾപ്പെടെ ഗതാഗത മേഖലയ്ക്ക് ആകെ **1871.53 കോടി രൂപ** വകയിരുത്തുന്നു.
405. കേരള മാരിടൈം ഇൻസ്റ്റിറ്റ്യൂട്ടിന്റെ നീണ്ടകര, കൊടുങ്ങല്ലൂർ ക്യാമ്പസുകളിലെ വിവിധ നിർമ്മാണങ്ങൾക്കായി 5.50 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

406. അഴീക്കലിൽ ഒരു ഗ്രീൻ ഫീൽഡ് പോർട്ട് (ഔട്ടർ ഹാർബർ) - മലബാർ അന്താരാഷ്ട്ര തുറമുഖം - വികസിപ്പിക്കുന്നതിനുള്ള പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 6.96 കോടി രൂപ നീക്കിവയ്ക്കുന്നു.
407. വിഴിഞ്ഞം അന്താരാഷ്ട്ര തുറമുഖം തുറന്നിട്ടിരിക്കുന്ന മികച്ച അവസരങ്ങൾ പ്രയോജനപ്പെടുത്തുന്നതിനും അവ ഫലപ്രദമായി ഉപയോഗിക്കുന്നതിനും കേരളത്തിലെ നോൺ-മേജർ തുറമുഖങ്ങൾ വികസിപ്പിക്കേണ്ടതുണ്ട്. ആയതിനാൽ നോൺ-മേജർ തുറമുഖങ്ങൾ വികസിപ്പിക്കുന്നതിന് 65 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

**പൊതുമരാമത്ത് വകുപ്പ് (റോഡുകളും പാലങ്ങളും)**

408. സംസ്ഥാന പാതകളുടെ നവീകരണത്തിന്റെ ഭാഗമായി 898 കിലോമീറ്റർ റോഡുകൾ നാലുവരിപ്പാതയായും, 3,193 കിലോമീറ്റർ റോഡുകൾ ഇരുവരിപ്പാതയായും നവീകരിച്ചു. പ്രധാന ജില്ലാ റോഡുകളുടെ കാര്യമെടുത്താൽ 52 കിലോമീറ്റർ നാലുവരിപ്പാതയായും, 10,593 കിലോമീറ്റർ ഇരുവരിപ്പാതയായും വികസിപ്പിക്കാൻ സർക്കാരിന് കഴിഞ്ഞിട്ടുണ്ട്.

409. പൊതുമരാമത്തുവകുപ്പ് റോഡുകളും പാലങ്ങളുമെന്ന മേഖലയ്ക്ക് 1182.43 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. ഇതിൽ റോഡുകളും പാലങ്ങളും വിഭാഗത്തിനുള്ള വിഹിതം 1091.15 കോടി രൂപയും ദേശീയപാത വിഭാഗത്തിനുള്ള വിഹിതം 91.28 കോടി രൂപയുമാണ്.
410. പ്രധാന ജില്ലാ റോഡുകളെ (MDR) മികവുറ്റ നിലവാരത്തിലേക്ക് എത്തിക്കുന്നതിനായി, റോഡുകളെ ഡിസൈൻ ചെയ്യുന്നതിനും/ഓവർലേ ചെയ്യുന്നതിനും 300.50 കോടി രൂപ വകയിരുത്തിയിട്ടുണ്ട്.
411. റോഡ് അപകടങ്ങൾ കുറയ്ക്കുകയെന്ന ലക്ഷ്യത്തോടെ റോഡ് സുരക്ഷാ സംവിധാനങ്ങൾ ഫലവത്തായ രീതിയിൽ നടപ്പിലാക്കേണ്ടതിനുള്ള വിവിധ പ്രവർത്തികൾക്കുള്ള വിഹിതം 15 കോടി രൂപയിൽനിന്നും 23.37 കോടി രൂപയായി ഉയർത്തിയിട്ടുണ്ട്.
412. കേരളത്തിലെ റെയിൽ സുരക്ഷ ലക്ഷ്യമാക്കി റെയിൽവേ മേൽപ്പാലങ്ങളുടെ/അടിപ്പാലങ്ങളുടെ നിർമ്മാണ

പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി മുൻ വർഷം 16 കോടി രൂപ  
വകയിരുത്തിയിരുന്നതിൽനിന്നും 25 കോടി രൂപയായി  
ഉയർത്തിയിട്ടുണ്ട്. കണ്ണൂർ ജില്ലയിലെ ധർമ്മടം റെയിൽവേ സ്റ്റേഷൻ  
അണ്ടർപാസിന്റെ നിർമ്മാണത്തിനായി 5 കോടി രൂപ  
വകയിരുത്തുന്നു.

413. കാലപ്പഴക്കം ചെന്ന പാലങ്ങളുടെ സംരക്ഷണത്തിനും  
പുനർനിർമ്മാണത്തിനുമായുള്ള വിഹിതം 46.46 കോടി രൂപയായി  
വർധിപ്പിക്കുന്നു.

414. പട്ടികവർഗ്ഗ ഉന്നതികളിലേക്കുള്ള പാലങ്ങളുടെ സംരക്ഷണത്തിനും  
പുനർനിർമ്മാണത്തിനുമായി 25 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

415. സംസ്ഥാന പാതകളിൽ ഓവർലേ ചെയ്യുന്നതിനും ഡിസൈൻ  
ചെയ്യുന്നതിനുമായി 87 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

416. നബാർഡിന്റെ ഫണ്ടുപയോഗിച്ച് റോഡുകളുടെ നിർമ്മാണവും  
അറ്റകുറ്റപ്പണികൾക്കുമായി 165 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

417. പത്തനംതിട്ട, കോട്ടയം ജില്ലകളിലെ തീർത്ഥാടക റോഡുകൾ വികസിപ്പിക്കുന്നതിനായി 15 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.
418. തലസ്ഥാന നഗര റോഡ് വികസന പദ്ധതിയിലെ പി.പി.പി (അമ്പറ്റി) മാതൃകയിൽ, മറ്റ് നഗരങ്ങളിലും നടപ്പിൽ വരുത്താൻ ലക്ഷ്യമിടുന്ന റോഡ് നിർമ്മാണത്തിനുള്ള ആമ്പിറ്റി പെയ്മെന്റുകൾക്കായി 58.80 കോടി രൂപ അനുവദിക്കുന്നു.
419. കെ.എസ്.ടി.പി.-യുടെ രണ്ടാം ഘട്ട പ്രവർത്തനങ്ങളുടെ ഭാഗമായി കൊട്ടിയം - കണ്ടറ റോഡ്, വൈപ്പിൻ - മൂന്നമ്പം റോഡ്, പൊൻകുന്നം - തൊടുപുഴ, വട്ടവട - ടോപ്പ് സ്റ്റേഷൻ - മൂന്നാർ റോഡ്, കൊല്ലം - ആയൂർ, കായംകുളം - തിരുവല്ല, കെ.പി. റോഡ് - അടൂർ, തൃക്കുന്നപ്പുഴ - തട്ടാരമ്പലം, പന്തളം - കൈപ്പട്ടൂർ റോഡ്, പുനലൂർ-കോന്നി റോഡ്, കോന്നി- പ്ലാച്ചേരി റോഡ്, പ്ലാച്ചേരി- പൊൻകുന്നം റോഡ്, സേഫ് കോറിയോർ ഡെമോൻസ്ട്രേഷൻ പ്രൊജക്ട് (എസ് സി ഡി പി) - കഴക്കൂട്ടം - അടൂർ, ചെമ്മണ്ണാർ ഗ്യാപ്പ് റോഡ്, പൈനാവ് - താന്നിക്കണ്ടം - അശോകകവല, അടൂർ-ചെങ്ങന്നൂർ

എന്നീ റോഡുകൾ വികസിപ്പിക്കുന്നതിനായി 100 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

420. കേരള ഹൈവേ റിസർച്ച് ഇൻസ്റ്റിറ്റ്യൂട്ടിനെ (KHRI) മികവിന്റെ കേന്ദ്രമാക്കി ഉയർത്തുന്നതിന് 21.50 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

421. സംസ്ഥാന പാതകളിൽ നടന്നുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന പ്രവൃത്തികളുടെ പൂർത്തീകരണം, സംരക്ഷണ പ്രവർത്തനങ്ങൾ, ട്രാഫിക് സേഫ്റ്റി ബോർഡുകൾ സ്ഥാപിക്കുന്ന പ്രവർത്തനങ്ങൾ മുതലായവയ്ക്കായി 41 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

422. നബാർഡ് വായ്പാധനത്തിലൂടെ പാലങ്ങളുടെ നിർമ്മാണ പ്രവർത്തനങ്ങൾ പൂർത്തീകരിക്കുന്നതിനും പുതിയ പ്രവൃത്തികൾ ഏറ്റെടുക്കുന്നതിനുമായി 95 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

423. കേന്ദ്ര റോഡ് ഫണ്ട് ആക്ട് 2000 പ്രകാരം സംസ്ഥാന പാതകളുടെ നവീകരണത്തിനായി കേന്ദ്രറോഡ് ഫണ്ട് വിഹിതമായി 62 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

**കൂട്ടപ്പന - തേനി തുരങ്കപാത**

424. സർ, കട്ടപ്പന മുതൽ തേനിവരെയുള്ള മലയോര പാതയിലെ യാത്രാ ക്ലേശം പരിഹരിക്കുന്നതിനായി ഒരു തുരങ്കപാത സംബന്ധിച്ച് സാധ്യതാ പഠനം നടത്താൻ സർക്കാർ ഉദ്ദേശിക്കുന്നു. ഇത്തരം ഒരു തുരങ്കപാത വരുന്നതോടെ 20 കി.മീ യാത്രാദൂരം ലാഭിക്കാൻ കഴിയുമെന്നാണ് കണക്കാക്കുന്നത്. തുരങ്കപാതയുടെ സാധ്യതാ പഠനത്തിനായി 10 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

**റോഡുഗതാഗതം**

425. 2026-27 സാമ്പത്തിക വർഷത്തിലെ ഈ മേഖലയ്ക്കുള്ള വിഹിതം മുൻ വർഷത്തെ 198.84 കോടി രൂപയിൽനിന്നും 228.10 കോടി രൂപയായി വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നു. ഇതിൽ, കെ.എസ്.ആർ.ടി.സി.-ക്ക് 185.72 കോടി രൂപയും, മോട്ടോർ വാഹന വകുപ്പിന് 38.38 കോടി രൂപയും, തിരുവനന്തപുരത്തെ ശ്രീ ചിത്തിര തിരുനാൾ കോളേജ് ഓഫ് എഞ്ചിനീയറിംഗിന് 4 കോടി രൂപയും ഉൾപ്പെടുന്നു.

**കെ.എസ്.ആർ.ടി.സി. (KSRTC)**

426. 2021 മുതൽ 2026 ജനുവരി വരെ ആകെ 662 പുതിയ ബസ്സുകൾ (കെ.എസ്.ആർ.ടി.സി. - 134, സ്റ്റാറ്റസ് - 528) നിരത്തിലിറക്കിക്കൊണ്ട് സേവനങ്ങൾ കൂടുതൽ കാര്യക്ഷമമാക്കാൻ സർക്കാരിന് സാധിച്ചിട്ടുണ്ട്.
427. കാലപ്പഴക്കം ചെന്ന ബസ്സുകളെ കണ്ടംചെയ്ത് പുതിയവ വാങ്ങുന്നതിന്റെ ഭാഗമായി ആധുനിക ഡീസൽ ബി.എസ്. VI ബസ്സുകൾ വാങ്ങുന്നതിനായുള്ള വിഹിതം 127 കോടി രൂപയായി വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നു.
428. കൂടുതൽ യാത്രക്കാരെ ആകർഷിക്കുവാനും, പ്രതിമാസ പ്രവർത്തന നഷ്ടം കുറയ്ക്കുന്നതിനും കെ.എസ്.ആർ.ടി.സി.-യുടെ കീഴിലുള്ള നിലവിലെ വാഹനങ്ങളെല്ലാം കൂടുതൽ പ്രവർത്തന ക്ഷമമാക്കേണ്ടതുണ്ട്. ഈ നേട്ടം കൈവരിക്കുന്നതിനായി, വർക്ക് ഷോപ്പ്, ഡിപ്പോകൾ എന്നിവയുടെ ആധുനികവൽക്കരണമെന്ന പദ്ധതിയ്ക്കായി 45.72 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.
429. കെ.എസ്.ആർ.ടി.സി.-യെ ഇ-ഗവേണൻസ് പ്ലാറ്റ്ഫോമിൽ ഉൾപ്പെടുത്തുന്നതിന് ആവശ്യമായ സോഫ്റ്റ്‌വെയർ, ഹാർഡ് വെയർ

പരിഷ്കരണ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 12 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

430. കെ.എസ്.ആർ.ടി.സി.-യിൽ ശമ്പളവും പെൻഷനും കൃത്യമായി നൽകുന്നുണ്ട്. എല്ലാ മാസവും ഒന്നാം തീയതി ജീവനക്കാർക്ക് ശമ്പളം ലഭിക്കുകയാണ്.

431. ആറ്റിങ്ങൽ, കൊട്ടാരക്കര, കായംകുളം, ചെങ്ങന്നൂർ, ചങ്ങനാശ്ശേരി, എറണാകുളം, ഇടുക്കി, തൃശ്ശൂർ, മലപ്പുറം മുതലായ ബസ്സ് സ്റ്റാൻഡുകൾ ആധുനിക നിലവാരത്തിൽ പ്രീ-ഫാബ് സാങ്കേതികവിദ്യ ഉപയോഗിച്ച് നവീകരിക്കുന്ന പ്രവർത്തനങ്ങൾ പുരോഗമിക്കുന്നു.

**മോട്ടോർ വാഹന വകുപ്പ് (MVD)**

432. മോട്ടോർ വാഹന വകുപ്പിന്റെ ‘റോഡ് ഗതാഗത സുരക്ഷാ പ്രവർത്തനങ്ങൾ’ എന്ന പദ്ധതിക്കായി 18.62 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

**ഉൾനാടൻ ജലഗതാഗതം**

433. ഒരു മൾട്ടി-മോഡൽ ഗതാഗത ശൃംഖല വികസിപ്പിക്കുകയെന്നത് സംസ്ഥാനത്തിന്റെ ഒരു പ്രധാന കാഴ്ചപ്പാടാണ്. അനുബന്ധ അടിസ്ഥാന സൗകര്യങ്ങൾ വികസിപ്പിക്കുന്നതിനൊപ്പം, ജലചാലകളുടെ നാവിഗേഷൻ വികസിപ്പിക്കുന്നതിനും മെച്ചപ്പെടുത്തുന്നതിനും കേരളം മുൻഗണന നൽകിയിട്ടുണ്ട്. കൂടുതൽ യാത്രക്കാരെയും ചരക്ക് ഗതാഗതവും ആകർഷിക്കുന്നതിനായി വെസ്റ്റ് കോസ്റ്റ് കനാൽ (ഡബ്ല്യു.സി.സി.) പൂർത്തീകരണത്തിന് പ്രാധാന്യം നൽകുന്നു. ഈ മേഖലയ്ക്കുള്ള വിഹിതം 138.14 കോടി രൂപയായി വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നു. ഇതിൽ, ഉൾനാടൻ ജല ഗതാഗത വികസനത്തിനായി സംസ്ഥാന ജലഗതാഗത വകുപ്പിന് (SWTD) 33.11 കോടി രൂപയും, കേരള ഷിപ്പിങ് ആൻഡ് ഇൻലാന്റ് നാവിഗേഷൻ കോർപ്പറേഷൻ ലിമിറ്റഡ് (KSINC)-ന് 9.76 കോടി രൂപയും, കോസ്റ്റൽ ഷിപ്പിങ് ആൻഡ് ഇൻലാന്റ് നാവിഗേഷൻ വകുപ്പിന് 95.27 കോടി രൂപയും ഉൾപ്പെടുന്നു.

- 434. ജലഗതാഗതത്തിന്റെ പുതുക്കിയ സുരക്ഷാ മാനദണ്ഡങ്ങൾ പാലിക്കുന്നതും, ഇന്ധനക്ഷമതയുള്ളതുമായ പുതിയ വെസ്റ്റലുകൾ വാങ്ങുന്നതിനുള്ള പദ്ധതിക്ക് **28.11 കോടി രൂപ** വകയിരുത്തുന്നു.
- 435. ഉൾനാടൻ കനാൽ പദ്ധതിയുടെ സംസ്ഥാന മേഖലയിലെ വിവിധ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി **70.80 കോടി രൂപ** വകയിരുത്തുന്നു.
- 436. ദേശീയ ജലപാതകളുമായി ബന്ധിപ്പിക്കുന്ന ഫീഡർ കനാലുകൾ നബാർഡ് ഫണ്ട് ഉപയോഗിച്ച് വികസിപ്പിക്കുന്നതിനായി **23 കോടി രൂപ** വകയിരുത്തുന്നു. മേൽ പറഞ്ഞതുൾപ്പെടെയുള്ള വിവിധ പ്രവൃത്തികൾക്കായി തീരദേശ ഷിപ്പിങ്ങ് ആൻഡ് ഇൻലാൻഡ് നാവിഗേഷൻ വകുപ്പിന് **95.27 കോടി രൂപ** വകയിരുത്തുന്നു.

**മറ്റ് ഗതാഗത സർവ്വീസുകൾ**

- 437. കൊച്ചി മെട്രോ രണ്ടാം ഘട്ടത്തിനുള്ള EAP ഘടകമായി **79.03 കോടി രൂപ** വകയിരുത്തുന്നു.
- 438. കൊച്ചിയിലെ നിലവിലുള്ള ഗതാഗതത്തെ പുനരുജ്ജീവിപ്പിച്ച് പൊതുഗതാഗതം, കൊച്ചി മെട്രോ, ബസ് ഗതാഗതം എന്നിവയുടെ

സംയോജനം വിവിധ ഘടകങ്ങൾ ഉൾപ്പെടുത്തി വികസിപ്പിക്കുന്നതിനാണ് ഉദ്ദേശിക്കുന്നത്. EAP വിഹിതമായി 136.60 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. സംസ്ഥാന വിഹിതം ' മുഖ്യ അടിസ്ഥാന സൗകര്യ വികസന പദ്ധതി' -ക്കുള്ള (MIDP) വിഹിതത്തിൽനിന്നും ലഭ്യമാക്കും.

439. നഗര മൊബിലിറ്റി പ്രദേശങ്ങളിലെ ഗതാഗത വികസനം, പ്രവർത്തനം, പരിപാലനം, നിരീക്ഷണം, മേൽനോട്ടം എന്നിവയ്ക്കുള്ള ഉത്തരവാദിത്തപ്പെട്ട ഒരു ഏകോപന അതോറിറ്റിയായ കൊച്ചി മെട്രോപൊളിറ്റൻ ട്രാൻസ്പോർട്ട് അതോറിറ്റിയുടെ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്ക് 3.05 കോടി രൂപയായി വകയിരുത്തുന്നു.

440. ശബരിമല ഗ്രീൻഫീൽഡ് വിമാനത്താവള പദ്ധതിയുമായി ബന്ധപ്പെട്ട ചെലവുകൾ, EPC കരാർ പെയ്മെന്റ് എന്നിവയ്ക്കായി 4.96 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

**വിനോദസഞ്ചാരം**

441. കേരളം സന്ദർശിക്കുന്ന വിദേശ സഞ്ചാരികളുടെ എണ്ണം 2023-ലെ 6.50 ലക്ഷത്തിൽനിന്ന് 2024-ൽ 7.40 ലക്ഷമായി ഉയർന്നു.
442. പൈതൃക/സാംസ്കാരിക ടൂറിസത്തിന്റെ പ്രചാരണം, ടൂറിസം അടിസ്ഥാന സൗകര്യങ്ങളുടെ വികസനം, ഡെസ്റ്റിനേഷൻ ചലഞ്ച് പദ്ധതികൾ, ഡിസൈൻ പോളിസിയുടെ നടപ്പാക്കൽ, ടൂറിസം ഹബ്ബുകളുടെ വികസനം, മാർക്കറ്റിങ്, ഉത്തരവാദിത്വ ടൂറിസം എന്നിവയാണ് 2026- 27-ലെ ബജറ്റിലെ പ്രധാന മുൻഗണനാ മേഖലകൾ. വിനോദസഞ്ചാര മേഖലയുടെ വിഹിതം മുൻ വർഷം 385.02 കോടി രൂപയായിരുന്നത് **413.52 കോടി രൂപയായി** വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നു.
443. ടൂറിസം മേഖലയുടെ വികസനത്തിന് ടൂറിസം സർകൂട്ടുകൾക്ക് അനന്തസാധ്യതകളാണുള്ളത്. ടൂറിസം സർകൂട്ടുകൾ വികസിപ്പിക്കുന്നതിനായി സർക്കാർ പുതിയ പദ്ധതി നടപ്പിലാക്കുന്നു. ഇതിന്റെ ആദ്യ ഘട്ടമായി കണ്ണൂരിലെ ധർമ്മടത്തിന് ചുറ്റും ഒരു സംയോജിത ‘ ബ്ലൂ ഗ്രീൻ ഇന്റഗ്രേറ്റഡ് ടൂറിസം സർകൂട്ട് സ്ഥാപിക്കും. ധർമ്മടം നദി ക്രൂയിസ് സർകൂട്ട്,

ധർമ്മടം ദ്വീപ് ബയോ റിസർവ്, വാക്കിങ് മ്യൂസിയം, മാൻഗ്രോവ് ഇൻഫർമേഷൻ സെന്റർ എന്നിവ ഉൾപ്പെടുന്ന ഈ പദ്ധതിയുടെ പ്രാരംഭ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 2 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. കൊല്ലം ബയോ-ഡൈവേഴ്സിറ്റി സർക്യൂട്ടിന്റേയും മലബാർ ലിമിറ്റഡ് സർക്യൂട്ടിന്റേയും നിർമ്മാണം നടന്നുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു.

444. മാർക്കറ്റിങ് പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കുള്ള വിഹിതം 85 കോടി രൂപയായി വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നു.

445. റെസ്പോൺസിബിൾ ടൂറിസം മിഷൻ സൊസൈറ്റിയുടെ ശാക്തീകരണത്തിനായി 20 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

446. കേരളത്തിലെ പരമ്പരാഗത ഉത്സവങ്ങൾ, സാംസ്കാരിക പരിപാടികൾ തുടങ്ങിയവ കൂടുതൽ ആകർഷകമാക്കുന്നതിന്റെ ഭാഗമായി പൈതൃകം, പരിസ്ഥിതി, സംസ്കാരം എന്നിവയുടെ സംരക്ഷണവും, പ്രോത്സാഹനവും എന്ന പദ്ധതിക്ക് 29 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

447. വിനോദസഞ്ചാര കേന്ദ്രങ്ങളുടെ അടിസ്ഥാന സൗകര്യങ്ങൾ വികസിപ്പിക്കുന്നതിനും, നവീകരിക്കുന്നതിനുമായി 159 കോടി രൂപ വകയിരുത്തിയിട്ടുണ്ട്.
448. ബേപ്പൂർ ' ഉരു ' ടൂറിസം, കൊച്ചി ഹെറിറ്റേജ് എന്നീ പുതിയ പ്രോജക്ടുകൾക്ക് 5 കോടി രൂപ വീതം വകയിരുത്തുന്നു.
449. കേരള ടൂറിസം ഡെവലപ്മെന്റ് കോർപ്പറേഷന്റെ വിവിധ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 14.10 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.
450. വിനോദസഞ്ചാര മേഖലയിൽ ഉൽപ്പന്നങ്ങളും പശ്ചാത്തല സൗകര്യങ്ങളും ഒരുക്കുന്നതിനായും സ്വകാര്യ സംരംഭകരെ പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുന്നതിനായും കൂടുതൽ നിക്ഷേപം ആകർഷിക്കുന്നതിനായും സബ്സിഡികളും ഇൻസെന്റീവുകളും നൽകുന്ന പദ്ധതി തുടരുന്നതിനായി 13.50 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.
451. കുമാരകം ടൂറിസം വികസനത്തിന്റെ ഭാഗമായി ഹെലി-പോർട്ട് നിർമ്മിക്കുന്നതിന് 5 കോടി രൂപയും പിച്ചി ടൂറിസം പദ്ധതി PPP

മോഡലിൽ വികസനം ഉൾപ്പെടെ പദ്ധതി നടപ്പിലാക്കുന്നതിന്റെ പ്രാരംഭമായി ഒരു കോടി രൂപയും വകയിരുത്തുന്നു.

452. നമ്മുടെ സമ്പന്നമായ പൈതൃകം സംരക്ഷിക്കുന്ന മുസിരിസ് ഹെറിറ്റേജ് & സ്പെസസ് റൂട്ട് പദ്ധതി, റിവർ ക്രൂയിംഗ് ഹെറിറ്റേജ് പദ്ധതി എന്നിവയ്ക്കായി 14 കോടി രൂപയും കൊച്ചിൻ വൈപ്പിൻ മേഖലയിൽ ഓഷ്യനേറിയം പദ്ധതിയുടെ പഠനത്തിനായി ഒരു കോടി രൂപയും വകയിരുത്തുന്നു.

453. ഇന്ത്യൻ പ്രീമിയർ ലീഗിന്റെ (ഐ.പി.എൽ.) മാതൃകയിൽ ടൂറിസം വകുപ്പ് ആരംഭിച്ച "ചാന്യൻസ് ബോട്ട് ലീഗ്" (സി.ബി.എൽ.) സംസ്ഥാനത്ത് 14 സ്ഥലങ്ങളിൽ നടത്തുന്നതിനായി 10.46 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

454. കൊല്ലം ജില്ലയുടെ ടൂറിസം വികസിപ്പിക്കുന്നതിനും അറബിക്കടലിലൂടെ ആഗോള ടൂറിസം ശൃംഖലയുമായി ബന്ധിപ്പിക്കുന്നതിനുമായി കൊല്ലത്ത് ഒരു മറീന നിർമ്മിക്കാൻ ആരംഭിച്ച പദ്ധതിയുടെ തുടർ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 6 കോടി രൂപയും അഷ്ടമുടി കായലിന് ചുറ്റും സൈക്കിൾ ട്രാക്ക്

വികസിപ്പിക്കുവാൻ 10 കോടി രൂപയും മൺറോത്തുരുത്തിലെ ടൂറിസം വികസനത്തിനായി 5 കോടി രൂപയും കൊല്ലം ഓഷ്യനേറിയത്തിന് 10 കോടി രൂപയും വകയിരുത്തുന്നു.

**കോട്ടയം ചെറിയപള്ളിയിൽ തീർത്ഥാടന ടൂറിസം**

455. 447 വർഷം പഴക്കമുള്ള കോട്ടയം ചെറിയപള്ളി മരിയൻ തീർത്ഥാടന കേന്ദ്രമാണ്. കോട്ടയം ചെറിയപള്ളിയെ തീർത്ഥാടന ടൂറിസം പദ്ധതിയിൽ ഉൾപ്പെടുത്തി സൗകര്യങ്ങൾ വികസിപ്പിക്കുന്നതിന് 2 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

**കട്ടപ്പന കല്യാണത്തണ്ട്, അഞ്ചുരുളി ടൂറിസം വികസനം**

456. സർ, കട്ടപ്പനയെ ടൂറിസം ഹബ്ബാക്കി കല്യാണത്തണ്ട്, അഞ്ചുരുളി ടൂറിസം വികസനത്തിന് 20 കോടി രൂപ അനുവദിക്കുന്നു.

**മങ്ങാട്ടുപാറ സോഫ്റ്റ് അഡ്വഞ്ചർ ടൂറിസം**

457. തിരുവനന്തപുരം ഉഴമലയ്ക്കൽ പഞ്ചായത്തിലെ മങ്ങാട്ടുപാറയിൽ പ്രാദേശിക ടൂറിസം വികസനത്തിന്റെ ഭാഗമായി വിനോദ സഞ്ചാര

വകുപ്പിന്റെ ഡെസ്റ്റിനേഷൻ ചലഞ്ച് പദ്ധതിയിൽ ഉൾപ്പെടുത്തി സോഫ്റ്റ് അഡ്വഞ്ചർ ടൂറിസം പ്രവർത്തനങ്ങൾ ആരംഭിക്കുന്നതിനായി ഒരു കോടി രൂപ നീക്കിവയ്ക്കുന്നു.

**ശാസ്ത്ര സേവനങ്ങളും ഗവേഷണവും**

- 458. സുശക്തമായ ഒരു ശാസ്ത്ര-സാങ്കേതിക മേഖല വാർത്തെടുക്കാനുള്ള പദ്ധതികളാണ് കഴിഞ്ഞ 5 വർഷങ്ങളിലായി സംസ്ഥാന സർക്കാർ നടപ്പിലാക്കിവരുന്നത്. ഈ മേഖലയ്ക്കുള്ള ആകെ വിഹിതം 225.83 കോടിയിൽനിന്നും 260.78 കോടി രൂപയായി വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നു.
  
- 459. കേരളത്തിന്റെ ശക്തമായ വിദ്യാഭ്യാസ അടിത്തറ, വൈവിധ്യമാർന്ന ജൈവവൈവിധ്യം, പരിസ്ഥിതി സംരക്ഷണത്തോടുള്ള പ്രതിബദ്ധത എന്നിവ പ്രയോജനപ്പെടുത്തി സുസ്ഥിര വികസനത്തിനായുള്ള ഒരു സ്ഥാപനം ‘ ഇൻസ്റ്റിറ്റ്യൂട്ട് ഫോർ സസ്റ്റൈനബിൾ ഡെവലപ്മെന്റ് ’ എന്ന പേരിൽ സ്ഥാപിക്കുന്നതിന് സർക്കാർ ലക്ഷ്യമിടുന്നു.

കണ്ണൂർ ജില്ലയിൽ സ്ഥാപിക്കുന്നതിന് ഉദ്ദേശിക്കുന്ന ഇൻസ്റ്റിറ്റ്യൂട്ടിന്റെ പ്രാരംഭ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 2.50 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

460. സംസ്ഥാനത്തെ ശാസ്ത്ര-സാങ്കേതിക മേഖലയിലെ പ്രായോഗിക ഉപയോഗങ്ങൾ പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുന്നതിനും, സാങ്കേതിക വിദ്യയുടെ വികാസം, ഗവേഷണം, നൂതനാശയങ്ങൾ എന്നിവയ്ക്ക് പിന്തുണ നൽകുന്നതിനുമായി കെ.എസ്.സി.എസ്.ടി.ഇ.-യ്ക്കും, അനുബന്ധ സ്ഥാപനങ്ങൾക്കുമായി **102.78 കോടി രൂപ** വകയിരുത്തുന്നു.

461. കേരള സംസ്ഥാന ശാസ്ത്ര സാങ്കേതിക പരിസ്ഥിതി കൗൺസിലിന്റെ കീഴിലുള്ള 6 ഗവേഷണ വികസന സ്ഥാപനങ്ങളുടെ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 58.40 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. ഇതിൽ ജലവിഭവ മേഖലയിലുള്ള പ്രധാന ഗവേഷണ വികസന സ്ഥാപനമായ സെന്റർ ഫോർ വാട്ടർ റിസോഴ്സ് ഡെവലപ്മെന്റ് ആൻഡ് മാനേജ്മെന്റിന്റെ (CWRDM) വിവിധ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 13 കോടി രൂപയും കേരള വനഗവേഷണ കേന്ദ്രത്തിന്റെ (KFRI) പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 13.20 കോടി

രൂപയും നാറ്പാക്കിന്റെ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 7.20 കോടി രൂപയും ജവഹർലാൽ നെഹ്റു ട്രോപ്പിക്കൽ ബൊട്ടാണിക്കൽ ഗാർഡൻ ആൻഡ് റിസർച്ച് ഇൻസ്റ്റിറ്റ്യൂട്ടിന്റെ (JNTBGRI) പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 14 കോടി രൂപയും ശ്രീനിവാസ രാമാനുജൻ ഇൻസ്റ്റിറ്റ്യൂട്ട് ഫോർ ബേസിക് സയൻസസിന്റെ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 7 കോടി രൂപയും മലബാർ ബൊട്ടാണിക്കൽ ഗാർഡൻ ആൻഡ് ഇൻസ്റ്റിറ്റ്യൂട്ട് ഓഫ് പ്ലാന്റ് സയൻസസിന്റെ (MBGIPS) പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 4 കോടി രൂപയും ഉൾപ്പെടുന്നു.

462. ഇൻസ്റ്റിറ്റ്യൂട്ട് ഓഫ് അഡ്വാൻസ്ഡ് വൈറോളജിക്സ് (ഐ.എ.വി) ഉള്ള വിഹിതം 50 കോടിയിൽനിന്നും 60 കോടി രൂപയായി വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നു.

463. റീജിയണൽ കാൻസർ സെന്ററിലെ (RCC) ചികിത്സാ സൗകര്യങ്ങൾ, പരിശീലന ഗവേഷണ സൗകര്യങ്ങൾ എന്നിവ മെച്ചപ്പെടുത്തുന്നതിനും, പുലയനാർ കോട്ടയിലെ പുതിയ ക്യാമ്പസിന്റെ പ്രാഥമിക പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കും, 14 നില

കെട്ടിടത്തിന്റെ പൂർത്തീകരണത്തിനുമായി 90 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

464. കേരള സൂൾ ഓഫ് മാത്തമാറ്റിക്സിന്റെ വിവിധ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 8 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

465. ലോകപ്രശസ്ത സ്ഥാപനമായ ശ്രീചിത്രാ ഇൻസ്റ്റിറ്റ്യൂട്ടുമായി സഹകരിച്ച് വാണിജ്യാടിസ്ഥാനത്തിൽ ആരോഗ്യ ഉല്പന്നങ്ങൾ വികസിപ്പിക്കുന്നതിനും നിർമ്മിക്കുന്നതിനുമുള്ള പദ്ധതി രൂപീകരിക്കും. ഇതിനായി 20 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

**ആവാസ വ്യവസ്ഥയും പരിസ്ഥിതിയും**

466. പരിസ്ഥിതി ആവാസവ്യവസ്ഥാ മേഖലയിലെ വിവിധ പദ്ധതികൾക്കായി 27.82 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. ഇതിൽ പരിസ്ഥിതി കാലാവസ്ഥാ വ്യതിയാന വകുപ്പിന് 10.82 കോടി രൂപയും കേരള സംസ്ഥാന ജൈവ വൈവിധ്യ ബോർഡിന് 13 കോടി രൂപയും കേരള സംസ്ഥാന മലിനീകരണ നിയന്ത്രണ

ബോർഡിന് 3 കോടി രൂപയും കേരള സ്റ്റേറ്റ് ക്ലൈമറ്റ് ചേഞ്ച് അഡാപ്റ്റേഷൻ മിഷന് ഒരു കോടി രൂപയും ഉൾപ്പെടുന്നു.

467. സംസ്ഥാനത്തെ ജൈവവൈവിധ്യ സംരക്ഷണ പ്രവർത്തനങ്ങൾ കൂടുതൽ ശക്തിപ്പെടുത്തുന്നതിനുള്ള വിഹിതം 13 കോടി രൂപയായി വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നു.

### പൊതു വിദ്യാഭ്യാസം

468. 2016-17 കാലയളവിനുശേഷം സ്കൂൾ വിദ്യാഭ്യാസ മേഖലയ്ക്കുള്ള ബജറ്റ് വിഹിതത്തിലും വിനിയോഗത്തിലും വൻ വർദ്ധനവാണ് രേഖപ്പെടുത്തിയിട്ടുള്ളത്. സമീപ വർഷങ്ങളിൽ, ബജറ്റ് വിഹിതത്തേക്കാൾ കൂടുതൽ തുക ചെലവഴിക്കാൻ സാധിച്ചുവെന്നത് കാര്യക്ഷമമായി പദ്ധതികൾ നടപ്പിലാക്കുന്നതിലെ മികവിനെയും വിദ്യാഭ്യാസ മേഖലയ്ക്ക് സർക്കാർ നൽകുന്ന മുൻഗണനയെയുമാണ് സൂചിപ്പിക്കുന്നത്. അഖിലേന്ത്യാതലത്തിൽ സ്കൂൾ വിദ്യാഭ്യാസ

ഗുണമേന്മ സുചികയിലടക്കം എല്ലാ ഘടകങ്ങളിലും കേരളം മുന്തിലെത്തി. കഴിഞ്ഞ ഒരു ദശാബ്ദത്തിനിടെ സ്കൂൾ വിദ്യാഭ്യാസ മേഖലയ്ക്കായി അനുവദിച്ച 8,719.14 കോടി രൂപയിൽ 8,020.64 കോടി രൂപയും (92%) ചെലവഴിക്കാൻ സാധിച്ചു. ഈ നേട്ടങ്ങൾ നിലനിർത്തുന്നതിനും നിലവാരം കൂടുതൽ മെച്ചപ്പെടുത്തുന്നതിനുമായുള്ള പിന്തുണാപ്രവർത്തനങ്ങൾ തുടരുന്നതിനുവേണ്ടി **1128.71 കോടി രൂപ** വകയിരുത്തുന്നു.

**അടിസ്ഥാനസൗകര്യ വികസനം**

469. കഴിഞ്ഞ ഒരു ദശാബ്ദക്കാലമായി സർക്കാർ നടപ്പിലാക്കിയ ലക്ഷ്യാധിഷ്ഠിത നിക്ഷേപ പദ്ധതികളുടെ ഫലമായി കേരളത്തിലെ പൊതുവിദ്യാഭ്യാസ മേഖലയിൽ ശ്രദ്ധേയമായ പുരോഗതി കൈവരിക്കാൻ സാധിച്ചു. കിഫ്ബി (KIIFB) മുഖേന ആകെ **2,565 കോടി രൂപ**യാണ് വിദ്യാഭ്യാസ മേഖലയിൽ ചെലവഴിച്ചത്.

470. പ്രൈമറി, ഹയർ സെക്കൻഡറി, വൊക്കേഷണൽ ഹയർ സെക്കൻഡറി വിഭാഗങ്ങൾക്കായി 167 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.
471. തടസ്സരഹിത വിദ്യാലയങ്ങൾ എന്ന പദ്ധതിക്കായി 11 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.
472. അക്കാദമിക നിലവാരം മെച്ചപ്പെടുത്തുന്നതിനായി സർക്കാർ നടത്തിയ നിരന്തര ഇടപെടലുകൾ സംസ്ഥാനത്തിന്റെ വിദ്യാഭ്യാസ പ്രകടനത്തെ ആഗോള നിലവാരത്തിലേക്ക് ഉയർത്തിയിട്ടുണ്ട്. നീതി ആയോഗ് റിപ്പോർട്ട് പ്രകാരം കേരളം രാജ്യത്തെ വിദ്യാഭ്യാസ രംഗത്ത് തുടർച്ചയായി ഒന്നാം സ്ഥാനം നിലനിർത്തുകയാണ്. പരമ രാഷ്ട്രീയ സർവ്വേക്ഷൺ 2024 റിപ്പോർട്ട് പ്രകാരം ഗുണമേന്മയിൽ ഇന്ത്യയിലെ സംസ്ഥാനങ്ങളിൽ മുന്നിലെത്തിയതും കേരളമാണ്. പൊതുവിദ്യാഭ്യാസത്തിന്റെ ഗുണമേന്മ വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നതിനായി സർക്കാർ നടപ്പിലാക്കുന്ന പ്രധാന പദ്ധതിയാണ് “ സമഗ്ര ഗുണമേന്മ വിദ്യാഭ്യാസ പദ്ധതി” . സ്കൂൾ വിദ്യാഭ്യാസത്തിലെ അക്കാദമിക നിലവാരവും ഗുണമേന്മയും

വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നതിനായുള്ള വിവിധ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 56.25 കോടി രൂപ നീക്കിവയ്ക്കുന്നു.

473. വിദ്യാഭ്യാസ രംഗത്ത് എല്ലാവരെയും ഉൾക്കൊള്ളുന്ന സാഹചര്യം സൃഷ്ടിക്കുന്നതിനായി പ്രത്യേക ഫണ്ടുകളും കർമ്മപദ്ധതികളും സർക്കാർ നൽകിവരുന്നുണ്ട്. ഈ പരിപാടികൾ തുടരുന്നതിനായി ആകെ 102.64 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

474. അധ്യാപകരുടെ ശാക്തീകരണത്തിന് 2026- 27 ബജറ്റിൽ പ്രത്യേക മുൻഗണന നൽകുന്നു. ഇതിനായി 10 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

475. സ്കൂൾ സൗകര്യങ്ങൾ നിലനിർത്തുന്നതിനുള്ള സഹായമായി 10 കോടി രൂപയും സ്കൂളുകളിലെ കാര്യക്ഷമമായ മാലിന്യ സംസ്കരണത്തിനായി ഒരു കോടി രൂപയും ഉൾപ്പെടെ ആധുനികവൽക്കരണ പദ്ധതിയിൻ കീഴിലെ വിവിധ പദ്ധതികൾ നടപ്പിലാക്കുന്നതിനായി 42 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

476. സൗജന്യ സ്കൂൾ യൂണിഫോം വിതരണ പദ്ധതിക്കായി 150.34 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. ഇതിൽ എയ്ഡഡ് എൽ.പി, സർക്കാർ എൽ.പി, സർക്കാർ യു.പി സ്കൂളുകളിലെ എല്ലാ വിദ്യാർത്ഥികൾക്കും രണ്ട് ജോഡി സൗജന്യ കൈത്തറി യൂണിഫോം നൽകുന്നതിനുള്ള കൈത്തറി ഡയറക്ടേറ്റിന്റെ പദ്ധതിക്കായുള്ള 70 കോടി രൂപയും ഉൾപ്പെടുന്നു.
477. ബുദ്ധിപരമായ വെല്ലുവിളികൾ നേരിടുന്ന കുട്ടികൾക്ക് പരിചരണം നൽകുന്ന സ്ഥാപനങ്ങൾക്ക് സാമ്പത്തിക സഹായമെന്ന പദ്ധതിയുടെ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 62 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.
478. ഹയർ സെക്കന്ററി സ്കൂൾ തലത്തിലും വൊക്കേഷണൽ ഹയർ സെക്കന്ററി സ്കൂൾ തലത്തിലും ഗുണമേന്മയുള്ള വിദ്യാഭ്യാസം പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുന്നതിന് ലക്ഷ്യം വെച്ചുകൊണ്ട് BPL വിഭാഗത്തിൽപ്പെട്ട കുട്ടികൾക്ക് സ്റ്റോളർഷിപ്പ് വിതരണം ചെയ്യുന്നതിനുള്ള പദ്ധതിക്കായി 7.90 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

- 479. സർക്കാർ ഹയർ സെക്കന്ററി സ്കൂളുകൾക്ക് ബഹുനില കെട്ടിടങ്ങൾ നിർമ്മിക്കുന്നതിന് 7.40 കോടി രൂപയും സി.എച്ച്. മുഹമ്മദ്കോയ മെമ്മോറിയൽ സ്റ്റേറ്റ് ഇൻസ്റ്റിറ്റ്യൂട്ട് ഫോർ മെന്റലി ചലഞ്ച്ഡിന് 10.15 കോടി രൂപയും നീക്കിവയ്ക്കുന്നു.
- 480. സമഗ്രശിക്ഷാ അഭിയാൻ പദ്ധതിയുടെ 40 ശതമാനം സംസ്ഥാന വിഹിതമായി 55 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. കൂടാതെ സമഗ്ര ശിക്ഷാ അഭിയാന്റെ പ്രോജക്ട് ഡയറക്ടറേറ്റ് മുഖേന നടപ്പാക്കുന്ന വിവിധ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 23 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.
- 481. പട്ടികവർഗ്ഗ വിഭാഗത്തിലും മറ്റ് പിന്നാക്ക വിഭാഗങ്ങളിലുമുള്ള കുട്ടികളുടെ പഠന തുടർച്ച, വിദ്യാഭ്യാസ ഗുണമേന്മ, ഗ്രേഡുകളിലെ പുരോഗതി എന്നിവ ഉറപ്പാക്കുന്നതിന് 2026- 27 ബജറ്റിൽ സവിശേഷമായ ഊന്നൽ നൽകുന്നു. ഈ വിഭാഗങ്ങളിലെ വിദ്യാർത്ഥികൾ നേരിടുന്ന വിവിധ വെല്ലുവിളികൾ പരിഹരിക്കുന്നതിനായി 14.50 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.
- 482. കഴിഞ്ഞ ഒരു ദശാബ്ദക്കാലയളവിൽ VIII മുതൽ XII വരെ ക്ലാസുകളിലായി 45,000 ക്ലാസ് മുറികളെ സാങ്കേതിക

സൗഹൃദമാക്കി മാറ്റിയിട്ടുണ്ട്. പ്രാഥമിക സ്കൂളുകളിൽ കമ്പ്യൂട്ടർ ലാബുകളും സ്ഥാപിച്ചിട്ടുണ്ട്. രാജ്യത്ത് ആദ്യമായി സംസ്ഥാന സ്കൂൾ പാഠ്യപദ്ധതിയിൽ കൃത്രിമബുദ്ധി (Artificial Intelligence- AI) ഉൾപ്പെടുത്തുകയും, കഴിഞ്ഞ വർഷം വിന്യസിച്ച 9,000 കിറ്റുകൾക്ക് പുറമെ 20,000 അധിക റോബോട്ടിക് കിറ്റുകൾ സ്കൂളുകളിലേക്ക് വിതരണം ചെയ്യുകയും ചെയ്തു. ഐ.ടി. അധിഷ്ഠിത പ്രവർത്തനങ്ങൾ തുടർന്നും ശക്തിപ്പെടുത്തുന്നതിനായി കൈറ്റിന് 38.50 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

483. മിഡ്-ഡേ മീൽ പദ്ധതിയുടെ വിവിധ ഘട്ടങ്ങൾക്ക് കേന്ദ്ര വിഹിതം മതിയാകാത്ത സാഹചര്യത്തിൽ, സംസ്ഥാന വിഹിതമായ 150 കോടി രൂപയ്ക്ക് പുറമെ 260.66 കോടി രൂപ കൂടി മാറ്റിവെച്ചിട്ടുണ്ട്. ആകെ 410.66 കോടി രൂപ മിഡ്-ഡേ മീൽ പദ്ധതിക്കും അനുബന്ധ പോഷകാഹാരത്തിനുമായി, പ്രത്യേകിച്ച് എസ്.ടി. വിദ്യാർത്ഥികളുടെ ആവശ്യങ്ങൾ മുൻനിർത്തി, വകയിരുത്തുന്നു.

484. ഡിജിറ്റൽ പാഠപുസ്തകങ്ങൾ തയ്യാറാക്കുന്നതിനുള്ള നടപടികൾ ആരംഭിച്ചിട്ടുണ്ട്. സ്പോർട്സ് സൂപ്പർകോഡ് പ്രത്യേക പാഠ്യപദ്ധതി രൂപീകരിക്കുന്ന പ്രക്രിയ എസ്.സി.ഇ.ആർ.ടി. ആരംഭിച്ചിട്ടുണ്ട്. എസ്.സി.ഇ.ആർ.ടി.-യുടെ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 21.25 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

### ഉന്നത വിദ്യാഭ്യാസം

485. കേരളത്തിലെ ഉന്നതവിദ്യാഭ്യാസ മേഖലയിൽ നയപരമായ വലിയ മാറ്റങ്ങളും സ്ഥാപനങ്ങളുടെ വിപുലീകരണവും നടപ്പിലായിട്ടുണ്ട്. പ്രത്യേകിച്ച് 2016-17 കാലയളവിനുശേഷം, ഉന്നത വിദ്യാഭ്യാസ മേഖലയ്ക്ക് പ്രത്യേക ശ്രദ്ധയും വർദ്ധിച്ച പദ്ധതി വിഹിതവും നൽകി വരുന്നുണ്ട്. അതിന്റെ ഗുണഫലങ്ങൾ നമ്മുടെ സർവകലാശാലകളുടെ ദേശീയ റാങ്കിങ്ങിലെയും അക്രഡിറ്റേഷനിലെയും മുന്നേറ്റത്തിൽനിന്ന് വ്യക്തമാണ്. സർവകലാശാല ഭരണത്തെ കലുഷിതമാക്കാനുള്ള ശ്രമങ്ങൾക്കിടയിലും ഉന്നത വിദ്യാഭ്യാസ രംഗത്തെ സംരക്ഷിക്കാൻ നമുക്കു കഴിയുന്നുണ്ട്. ഉന്നതവിദ്യാഭ്യാസ കമ്മീഷൻ ശുപാർശകൾ

നടപ്പിലാക്കുന്നതിനും, നാലുവർഷ ബിരുദ പ്രോഗ്രാമുകൾ (FYUGP)

പ്രാവർത്തികമാക്കുന്നതിനുമായി **851.46 കോടി രൂപ**

നീക്കിവയ്ക്കുന്നു. ഇത് മുൻ വർഷത്തെക്കാൾ 67.95 (8.67%) കോടി

രൂപ അധികമാണ്.

486. ദേശീയതലത്തിലുള്ള NIRF 2025 റാങ്കിങ്ങിൽ കേരളത്തിലെ ഉന്നതവിദ്യാഭ്യാസ സ്ഥാപനങ്ങൾ മികച്ച പ്രകടനം തുടരുന്നു. രാജ്യത്തെ മികച്ച 100 കോളേജുകളിൽ 18 എണ്ണം കേരളത്തിൽ നിന്നുള്ളവയാണ്. സർവകലാശാലാ വിഭാഗത്തിൽ കേരള, മഹാത്മാഗാന്ധി, കസാറ്റ് എന്നീ സർവകലാശാലകൾ ആദ്യ 50 സ്ഥാനങ്ങളിൽ ഇടംപിടിച്ചു. കേരള സർവകലാശാല NAAC A++ ഗ്രേഡ് (CGPA 3.67) കരസ്ഥമാക്കി സംസ്ഥാനത്തെ ഏറ്റവും ഉയർന്ന പോയിന്റ് നേടിയ സർവകലാശാലയായി. NIRF 2025-ൽ സംസ്ഥാന പൊതു സർവകലാശാലകളിൽ 5-ാം സ്ഥാനവും, സർവകലാശാലാ വിഭാഗത്തിൽ 21-ാം സ്ഥാനവും നേടി.

487. ഉന്നത വിദ്യാഭ്യാസവകുപ്പിന് കീഴിലുള്ള സർവകലാശാലകളുടെ പ്രവർത്തനങ്ങൾ ശാക്തീകരിക്കുന്നതിനായി ആകെ 259.09 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

**ലൈബ്രറിയൻമാരുടെ പ്രതിമാസ അലവൻസ്**

488. കേരള സ്റ്റേറ്റ് ലൈബ്രറി കൗൺസിലിന്റെ കീഴിലുള്ള ലൈബ്രറിയൻമാരുടെ പ്രതിമാസ അലവൻസിൽ 1000 രൂപയുടെ വർധനവ് ഏർപ്പെടുത്തുന്നു.

**പത്രപ്രവർത്തക പെൻഷൻ**

489. സർ, പത്രപ്രവർത്തക പെൻഷനിൽ പ്രതിമാസം 1500 രൂപയുടെ വർധനവ് ഏർപ്പെടുത്തുന്നു.

**പൊതു ഹോസ്റ്റൽ സൗകര്യവും സ്കോളർഷിപ്പുകളും**

490. താമസ സൗകര്യമില്ലാത്തതിനാൽ ഒരു വിദ്യാർത്ഥിക്കും ഉന്നതവിദ്യാഭ്യാസം നിഷേധിക്കപ്പെടരുതെന്ന ലക്ഷ്യത്തോടെ സർക്കാർ കോളേജുകളിലെ വിദ്യാർത്ഥികൾക്കായി 'പൊതു ഹോസ്റ്റൽ' പദ്ധതി ആരംഭിക്കും. ആദ്യഘട്ടത്തിൽ എറണാകുളം, തൃശൂർ, കോഴിക്കോട് ജില്ലകളിലാണിത് നടപ്പിലാക്കുന്നത്. പ്രാരംഭഘട്ട പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 10 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

491. മുഖ്യമന്ത്രിയുടെ വിദ്യാർത്ഥി പ്രതിഭ പുരസ്കാരം, സ്റ്റേറ്റ് മീൻസ് കം മെറിറ്റ് സ്കോളർഷിപ്പ്, കേരള റിസർച്ച് ഫെല്ലോഷിപ്പ് (റെഗുലർ/ഫുൾ ടൈം പി.എച്ച്.ഡി. ഗവേഷകർക്കുള്ള ഫെല്ലോഷിപ്പുകൾ) തുടങ്ങി വിവിധ സ്കോളർഷിപ്പ് പദ്ധതികൾ നിലവിൽ സംസ്ഥാനത്തെ വിദ്യാർത്ഥികൾക്ക് വലിയ താങ്ങായി മാറുന്നുണ്ട്. ഗവേഷണ മേഖലയെ പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുന്നതിനായി മറ്റ് ഫെല്ലോഷിപ്പുകൾ ലഭിക്കാത്ത, സംസ്ഥാനത്തെ സർവകലാശാലകളിലും മറ്റു ഉന്നത വിദ്യാഭ്യാസ സ്ഥാപനങ്ങളിലും

രജിസ്റ്റർ ചെയ്തിട്ടുള്ള മുഴുവൻ സമയ പി.എച്ച്.ഡി. ഗവേഷകർക്ക് പ്രതിമാസം 15,000 രൂപ നിരക്കിൽ ഫെല്ലോഷിപ്പ് നൽകും. വിവിധ സ്കോളർഷിപ്പ് / ഫെല്ലോഷിപ്പ് പദ്ധതികൾക്കായി ആകെ 38.76 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

**സാങ്കേതിക വിദ്യാഭ്യാസവും ഗവേഷണവും**

492. സാങ്കേതിക വിദ്യാഭ്യാസത്തിനായി ആകെ 295 കോടി രൂപ നീക്കിവയ്ക്കുന്നു. ഇതിൽ ഐ.എച്ച്.ആർ.ഡി.-യ്ക്കായി 40 കോടി രൂപയും ട്രസ്റ്റ് പാർക്കിനായി 4 കോടി രൂപയും എൽ.ബി.എസ്. സെന്ററിനായി 9.58 കോടി രൂപയും സർക്കാർ പോളിടെക്നിക്കുകൾക്കായി 49 കോടി രൂപയും ടെക്നിക്കൽ ഹൈസ്കൂളുകൾക്കായി 11.50 കോടി രൂപയും നീക്കിവയ്ക്കുന്നു.

493. ഉന്നതവിദ്യാഭ്യാസ പരിഷ്കരണ റിപ്പോർട്ടുകൾ നടപ്പിലാക്കുന്നതിന്റെ ഭാഗമായി 10 മികവിന്റെ കേന്ദ്രങ്ങൾ (Centres of Excellence) വിഭാവനം ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. അവയിൽ 5 എണ്ണം സംസ്ഥാനത്ത് പ്രവർത്തനം ആരംഭിച്ചുകഴിഞ്ഞു. പ്രസ്തുത പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 12 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

സർവകലാശാലകളിലെ അക്കാദമിക് പ്രവർത്തനങ്ങൾ മികവുറ്റതാക്കാനുള്ള ഡിജിറ്റൽ മാനേജ്മെന്റ് സംവിധാനം എല്ലാ സർവകലാശാലകളിലും വ്യാപിപ്പിക്കുന്നതിനായി 2 കോടി രൂപ കെ റീപ് എന്ന പദ്ധതിക്കായി വകയിരുത്തുന്നു.

494. ശാസ്ത്രം കൂടുതൽ ജനങ്ങൾക്കിടയിൽ പ്രചരിപ്പിക്കുക, യുവമനസ്സുകളിൽ ശാസ്ത്രീയാഭിമുഖ്യം വളർത്തുകയെന്നത് സർക്കാരിന്റെ പ്രധാന അജണ്ടകളിലൊന്നാണ്. ഇത് പ്രാബല്യത്തിൽ വരുത്തുന്നതിനായി കോട്ടയം സയൻസ് സിറ്റി, ചാലക്കുടി, പരപ്പനങ്ങാടി റീജിയണൽ സയൻസ് സെന്ററുകൾ, കൊട്ടാരക്കര സയൻസ് മ്യൂസിയം ഉൾപ്പെടെയുള്ള ശാസ്ത്ര സാങ്കേതിക മ്യൂസിയങ്ങളുടെ പ്രവർത്തനങ്ങൾ ശക്തിപ്പെടുത്തുന്നതാണ്. ആകെ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 30.70 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

495. സർക്കാർ നിയമ പഠന കോളേജുകളുടെ വിവിധ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 16.70 കോടി രൂപ നീക്കിവയ്ക്കുന്നു.

- 496. കേരള സ്റ്റേറ്റ് ഹയർ എഡ്യൂക്കേഷൻ കൗൺസിലിന് 22 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.
- 497. കേരള സംസ്ഥാന നൈപുണ്യ വികസന പദ്ധതിയുടെ ഉപ പദ്ധതിയായ ASAP-ന് 35.30 കോടി രൂപ നീക്കിവയ്ക്കുന്നു.
- 498. കെ.ആർ. നാരായണൻ നാഷണൽ ഇൻസ്റ്റിറ്റ്യൂട്ട് ഓഫ് വിഷ്വൽ സയൻസ് ആൻഡ് ആർട്ട്സിന്റെ വിവിധ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 11.50 കോടി രൂപ നീക്കിവയ്ക്കുന്നു.
- 499. സർ, പി.ജി സംസ്കൃതി കേന്ദ്രത്തിന് 2 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.
- 500. കോളേജ് വിദ്യാഭ്യാസ വകുപ്പിന് കീഴിലുള്ള സർക്കാർ കോളേജുകളുടെ അടിസ്ഥാന സൗകര്യങ്ങൾ മെച്ചപ്പെടുത്തുന്നതിനും മറ്റ് ഭൗതിക മാനവ വികസന പരിപാടികൾക്കുമായുള്ള പദ്ധതിക്കായി 104 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

**കലയും സംസ്കാരവും**

- 501. സാംസ്കാരികകാര്യ വകുപ്പിന് കീഴിലുള്ള വിവിധ സ്ഥാപനങ്ങൾ കേരളത്തിന്റെ കലയും സാംസ്കാരിക പൈതൃകവും വളർത്തുന്നതിലും സംരക്ഷിക്കുന്നതിലും ശ്രദ്ധേയമായ സംഭാവനകളാണ് നൽകിയിട്ടുള്ളത്. കല-സാംസ്കാരിക മേഖലയ്ക്കുള്ള ബജറ്റ് വിഹിതത്തിൽ 30 ശതമാനത്തിന്റെ വർധനവ് വരുത്തുന്നു.
- 502. ഡയമണ്ട് ജൂബിലി ഫെലോഷിപ്പ് പദ്ധതി വിജയകരമായി മുന്നോട്ട് കൊണ്ടുപോകുന്നതിനായി 13 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

**സാംസ്കാരിക കേരളം സൃതി മന്ദിരം**

- 503. കേരളത്തിന്റെ വൈവിധ്യമാർന്ന സാംസ്കാരിക മേഖലകളിൽ സമാനതകളില്ലാത്ത സംഭാവനകൾ നൽകിയ അന്തരിച്ച പ്രശസ്ത കലാകാരന്മാരുടെ സ്മരണയ്ക്കായി അത്യാധുനിക സ്്മാരക മ്യൂസിയമായും 'സാംസ്കാരിക സൃതി മന്ദിരം' സ്ഥാപിക്കും. വെറുമൊരു സ്്മാരകത്തിനപ്പുറം, കേരളത്തിന്റെ കലാപരമായ പൈതൃകം വരംതലമുറകൾക്കായി സംരക്ഷിക്കുകയും വ്യാഖ്യാനിക്കുകയും, പ്രചരിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യുന്ന സജീവമായ ഒരു സാംസ്കാരിക

സ്ഥാപനമായാകും ഈ മ്യൂസിയം പ്രവർത്തിക്കുക. ഈ സ്ഥാപനത്തിന്റെ പ്രാരംഭ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 5 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

**പെരളശ്ശേരി സാംസ്കാരിക ഇടനാഴി**

504. തിരുവനന്തപുരത്തെ മാനവീയം മാതൃകയിൽ പെരളശ്ശേരിയിൽ ഒരു സ്ഥിരം നിശാജീവിത-സാംസ്കാരിക ഇടനാഴി സ്ഥാപിക്കും. തെയ്യം മുതലായ ഫോക്ലോർ കലാരൂപങ്ങൾ എന്നിവയ്ക്കുള്ള ഓപ്പൺ എയർ സ്റ്റേജ്, കുടുംബശ്രീ ഉൽപ്പന്നങ്ങൾക്കുള്ള മാർക്കറ്റുകൾ, ലിറ്റററി കോർണർ എന്നിവയുണ്ടാകും. ഇതിന്റെ പ്രാരംഭ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 2.5 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

**എം. ടി. മെമ്മോറിയൽ സാംസ്കാരിക കേന്ദ്രം, തിരൂർ**

505. മലയാള ഭാഷയ്ക്കും സാഹിത്യത്തിനും മഹത്തായ സംഭാവനകൾ നൽകിയ പ്രതിഭയായ എം. ടി. വാസുദേവൻ നായരുടെ സ്മരണകൾ നിലനിർത്തുന്നതിനായി തിരൂരിലെ തുഞ്ചൻപറമ്പിന് സമീപം ഒരു സ്മാരകം നിർമ്മിക്കുമെന്ന് കഴിഞ്ഞ ബജറ്റിൽ പ്രഖ്യാപിച്ചിരുന്നു.

ഈ കേന്ദ്രം മലയാള ഭാഷയുടെ ചരിത്രത്തിലും സംസ്കാരത്തിലും കേന്ദ്രീകരിക്കുകയും എം. ടി. വാസുദേവൻ നായരുടെ സാഹിത്യ സംഭാവനകളിലേക്കും പ്രവർത്തനങ്ങളിലേക്കും വെളിച്ചം വീശുകയും ചെയ്യും. ഈ പദ്ധതിയുടെ ആദ്യഘട്ടം നടപ്പിലാക്കുന്നതിനായി 1.50 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

**സൗത്ത് സോൺ കൾച്ചറൽ സെന്റർ, പിണറായി**

506. ഒരു ബഹുമുഖ സാംസ്കാരിക കേന്ദ്രമായാണ് പിണറായിയിലെ സൗത്ത് സോൺ കൾച്ചറൽ സെന്റർ വിഭാവനം ചെയ്തിരിക്കുന്നത്. പ്രാദേശികമായ കലകളെയും കരകൗശല വിദ്യകളെയും പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുന്നതിനൊപ്പം, കലാപ്രകടനങ്ങൾക്കും പരിശീലനങ്ങൾക്കും ശില്പശാലകൾക്കും കലാകാരന്മാർ തമ്മിലുള്ള സംവാദങ്ങൾക്കുമായി പ്രത്യേക ഇടങ്ങൾ ഒരുക്കി സാംസ്കാരിക വിനിമയം സുഗമമാക്കുകയുമാണ് ഈ കേന്ദ്രം ലക്ഷ്യമിടുന്നത്. ഈ പദ്ധതിക്കായി ഒരു കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

507. ജില്ലാതല പുരാവസ്തു പൈതൃക മ്യൂസിയം പദ്ധതിക്കായി 5 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

508. കേരള സംസ്ഥാന പുരാതന വകുപ്പിന്റെ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 10 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.
509. എ.കെ.ജി. മ്യൂസിയത്തിൽ പ്രദർശന വസ്തുക്കൾ ഒരുക്കുന്നതിനും ലാൻഡ് സ്കേപ്പിങ്ങിനും വാർഷിക പരിപാലനത്തിനായി 4.50 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.
510. കണ്ണൂരിലെ തളിപ്പറമ്പിൽ മുഗൾശാല സഹാരി പാർക്ക് സ്ഥാപിക്കുന്നതിനായി 2026-27 സാമ്പത്തിക വർഷം 4 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.
511. കൊല്ലത്തെ ഹിസ്റ്ററി ആൻഡ് മാരിടൈം മ്യൂസിയത്തിനായി 3 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.
512. അയ്യങ്കാളി പഠനകേന്ദ്രത്തിന് 1.50 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.
513. കേരള സംസ്ഥാന ചലച്ചിത്ര വികസന കോർപ്പറേഷന്റെ വിവിധ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 24 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. വനിതാ സംവിധായകർക്ക് ഫീച്ചർ ഫിലിമുകളുടെ നിർമ്മാണത്തിന്

സഹായം നൽകുന്നതിനുള്ള വിഹിതം 7 കോടി രൂപയായി വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നു.

514. കേരള സംഗീത നാടക അക്കാദമിയുടെ വിവിധ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 13 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

515. സർ, ഇസ്ലാമിക പണ്ഡിതനും സാമൂഹിക പരിഷ്കർത്താവുമായിരുന്ന ശൈഖ് സൈനുദ്ദീൻ മഖ്ദൂം രണ്ടാമന്റെ പേരിൽ ചരിത്ര ഗവേഷണ സെന്റർ പൊന്നാനിയിൽ സ്ഥാപിക്കുന്നതിനായി 3 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

516. കേരള ലളിതകലാ അക്കാദമിക്ക് 7.50 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

517. കേരള നാടൻകലാ അക്കാദമിക്ക് 5 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

518. കേരള സംസ്ഥാന ചലച്ചിത്ര അക്കാദമിയുടെ വിവിധ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 16 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

519. കേരള കലാമണ്ഡലത്തിന്റെ വിവിധ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 27.50 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

520. ഉൽകൃഷ്ടരായ കലാ/സാഹിത്യ വ്യക്തികളുടെ സ്മാരകങ്ങൾക്കുള്ള സഹായമായി 5 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.
521. കലാകാരന്മാർക്കുള്ള ഉപജീവനം/റൂറൽ ആർട്ട് ഹബ്ബുകൾ എന്നിവയ്ക്കായി 5 കോടി രൂപയും സാംസ്കാരിക ഡയറക്ടറേറ്റിന്റെ സമുച്ചയ നിർമ്മാണത്തിനായി ഒരു കോടി രൂപയും ‘ മഴമിഴി’ നവമാധ്യമ കലാപരിപാടിക്കായി 2 കോടി രൂപയും വകയിരുത്തുന്നു.
522. കായംകുളത്ത് തോപ്പിൽ ഭാസി, തൃശൂരിൽ പി. ജെ. ആന്റണി, കോഴിക്കോട് കെ. ടി. മുഹമ്മദ് എന്നീ നാടക ഇതിഹാസങ്ങളെ ആദരിക്കാൻ സ്ഥിരം നാടക തീയേറ്ററുകൾ നിർമ്മിക്കുവാൻ ‘ നാടകഗൃഹം’ എന്ന പുതിയ പദ്ധതിക്കായി 2.50 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.
523. മ്യൂസിയം വകുപ്പിനെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം വലിയൊരു നാഴികക്കല്ല് പിന്നിട്ടുകൊണ്ട് കണ്ണൂരിലെ കൈത്തറി മ്യൂസിയം, തെയ്യം മ്യൂസിയം, വയനാസിലെ ഹെറിറ്റേജ് മ്യൂസിയം എന്നീ പുതിയ മ്യൂസിയം പദ്ധതികളുടെ നിർമ്മാണം പൂർത്തിയാക്കി അവ

പൊതുജനങ്ങൾക്കായി ഔദ്യോഗികമായി തുറന്നു കൊടുത്തിട്ടുണ്ട്.  
മ്യൂസിയം ആൻഡ് മൃഗശാല വകുപ്പ് പ്രവർത്തനങ്ങൾ കൂടുതൽ  
ശക്തിപ്പെടുത്തുന്നതിനായി 36.20 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

524. മാർ ഇവാനിയോസ് മ്യൂസിയത്തിന് 1.5 കോടി രൂപ  
വകയിരുത്തുന്നു.

**പുരാതന പഠന ഗവേഷണ കേന്ദ്രം**

525. കേരള സംസ്ഥാന പുരാതന വകുപ്പ്, കേരള സർവകലാശാലയുമായി  
സഹകരിച്ച് തിരുവനന്തപുരം കാര്യവട്ടം സർവകലാശാല  
ക്യാമ്പസിൽ ഒരു അന്താരാഷ്ട്ര പുരാതന പൈതൃക കേന്ദ്രവും  
അന്താരാഷ്ട്ര ഗവേഷണ സ്ഥാപനവും സജ്ജമാക്കുന്നു. അന്താരാഷ്ട്ര  
നിലവാരത്തിലുള്ള ഗവേഷണ സൗകര്യങ്ങൾ വാഗ്ദാനം ചെയ്യുന്ന  
ഈ ആധുനിക സ്ഥാപനം, പുരാതന പഠന മേഖലയിലെ  
ആശയവിനിമയങ്ങളെ പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യും. ഈ  
ഗവേഷണ കേന്ദ്രത്തിന്റെ നിർമ്മാണ പ്രവർത്തനങ്ങൾ  
പൂർത്തിയാക്കുന്നതിനായി 5 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

**കായികവും യുവജനകാര്യവും**

526. ഈ സർക്കാർ ഉയർന്ന മുൻഗണന നൽകി വരുന്ന മേഖലകളിലൊന്നാണ് കായികവും യുവജനകാര്യവും. 'കായിക-യുവജനകാര്യ' വകുപ്പിന്റെ പദ്ധതി വിഹിതത്തിൽ 51.90 ശതമാനം വർധനവ് വരുത്തിക്കൊണ്ട് **220.86 കോടി രൂപ** വകയിരുത്തുന്നു.

**കായിക അടിസ്ഥാന സൗകര്യ വികസനം**

527. പുതിയ കായിക സൗകര്യങ്ങൾ നിർമ്മിക്കുന്നതിനും നിലവിലുള്ളവ മികച്ച രീതിയിൽ നിലനിർത്തുന്നതിനുമായി 30.50 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

528. "ഒരു പഞ്ചായത്ത്, ഒരു കളിസ്ഥലം" എന്ന പദ്ധതി തുടർച്ചയായി മുന്നോട്ട് കൊണ്ടുപോകുന്നതിനുള്ള വിഹിതം വർധിപ്പിച്ച് **28 കോടി രൂപ** വകയിരുത്തുന്നു.

529. ഇന്ത്യ ആതിഥേയത്വം വഹിക്കുമെന്ന് പ്രതീക്ഷിക്കുന്ന 2036 ഒളിമ്പിക് ഗെയിംസിൽ പങ്കെടുക്കാൻ അത്ലറ്റുകളെ സജ്ജമാക്കുകയെന്ന ദീർഘകാല ദർശനത്തോടെ, കോളേജ്

തലത്തിൽ യുവ കായിക പ്രതിഭകളെ കണ്ടെത്തി പരിപോഷിപ്പിക്കുന്നതിനായി രൂപകൽപന ചെയ്ത പുതിയ സംരംഭമാണ് കോളേജ് സ്പോർട്സ് ലീഗ്. മത്സര കായിക ഇനങ്ങളിൽ സജീവമായി പങ്കെടുക്കുന്നതിലൂടെ വിദ്യാർത്ഥികൾക്ക് അർത്ഥവത്തായ ജീവിതാനുഭവങ്ങൾ നൽകുകയെന്നതാണ് ഈ പരിപാടിയുടെ ലക്ഷ്യം. ഇതിനായി 2 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

530. ശാസ്ത്രീയ പിന്തുണയും അത്ലറ്റുകൾക്ക് ആധുനിക വൈദ്യസഹായവും നൽകുന്നതിനുമായി ലക്ഷ്യമിട്ട് നടപ്പാക്കുന്ന, “ സ്പോർട്സ് സയൻസ് & ടെക്നോളജി പ്രയോജനപ്പെടുത്തൽ” പദ്ധതിക്കായി 6.90 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

531. ദിനശേഷിക്കാർക്കായുള്ള കായിക പരിപാടികൾ പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുന്നതിനും പാരാലിമ്പിക്സ് സംഘടിപ്പിക്കുന്നതിനുമായി പുതിയ പദ്ധതി ആരംഭിക്കും. ഇതിനായി ഒരു കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

532. തിരുവനന്തപുരത്തെ ജി.വി. രാജ സ്റ്റോർട്സ് സൂളിനും കണ്ണൂർ സ്റ്റോർട്സ് ഡിവിഷനും 17 കോടി രൂപ അനുവദിച്ചിട്ടുണ്ട്. കുന്നംകുളത്തെ ഗവൺമെന്റ് ബോയ്സ് എച്ച്.എസ്.എസ്.-ലെ തൃശ്ശൂർ സ്റ്റോർട്സ് ഡിവിഷനെ പൂർണ്ണമായും റെസിഡൻഷ്യൽ സ്റ്റോർട്സ് സൂളായും മികവിന്റെ കേന്ദ്രമായും മാറ്റുന്നതിനുള്ള വിവിധ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 7.50 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.
533. ജില്ലാ, കോളേജ്, സ്കൂൾ തലങ്ങളിലുള്ള കായിക അക്കാദമികളുടെ സ്ഥാപനത്തിനും പ്രവർത്തന ചെലവുകൾക്കുമായി 17 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.
534. കേരള സംസ്ഥാന സ്റ്റോർട്സ് കൗൺസിലിന്റെ കീഴിൽ തദ്ദേശസ്വയംഭരണ സ്ഥാപനങ്ങളുമായി സഹകരിച്ച് താഴെത്തട്ടിൽ കായിക സംസ്കാരം പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുന്നതിന് 12 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

**ബ്രണ്ണൻ സ്റ്റോർട്സ് സയൻസ് അക്കാദമി**

535. തലശ്ശേരിയിലെ ബ്രണ്ണൻ കോളേജിലെ കായിക സൗകര്യങ്ങളെ ഒരു റസിഡൻഷ്യൽ സ്പോർട്സ് അക്കാദമിയായി ഉയർത്താൻ ഉദ്ദേശിക്കുന്നു. പ്രാരംഭപ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 2 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

**കണ്ണൂരിലെ ഇന്റഗ്രേറ്റഡ് ഇന്റർനാഷണൽ സ്പോർട്സ് ഹബ്ബ്**

536. ഉന്നത നിലവാരമുള്ള സ്പോർട്സ് സൗകര്യങ്ങളും ഉയർന്ന വരുമാനമുള്ള വാണിജ്യ റിയൽ എസ്റ്റേറ്റ് പ്രവർത്തനങ്ങളും സംയോജിപ്പിച്ചുകൊണ്ട് സ്വയം-സുസ്ഥിര പരിസ്ഥിതിയിൽ പ്രവർത്തിക്കുന്നതിനായി രൂപകൽപ്പന ചെയ്ത അടിസ്ഥാന സൗകര്യ പദ്ധതിയാണിത്. ഫിഫ നിലവാരമുള്ള ഫുട്ബോൾ സ്റ്റേഡിയവും എഫ്.ഐ.എച്ച്. നിലവാരമുള്ള ഹോക്കി അരീനയും ഒരു ഷോപ്പിങ് മാളും 4-സ്റ്റാർ ഹോട്ടലും ഇതിലുൾപ്പെടും. പൊതു-സ്വകാര്യ പങ്കാളിത്ത മാതൃകാ സാധ്യതയും പദ്ധതിക്കായി പരിശോധിക്കുന്നതാണ്. പദ്ധതിയുടെ പ്രാരംഭ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 10 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

537. സ്റ്റോർട്സ് ഡെവലപ്മെന്റ് ഫണ്ട് രൂപീകരിക്കുന്നതിനുവേണ്ടി കേരള സ്റ്റോർട്സ് കമ്മീഷൻ ശിപാർശ സമർപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട്. സ്വകാര്യമേഖലയിൽനിന്നും, മറ്റ് വിവിധ മാർഗ്ഗങ്ങളിൽനിന്നും പ്രസ്തുത ഫണ്ടിലേക്ക് സംഭാവനകൾ സ്വരൂപിക്കാൻ ലക്ഷ്യമിടുന്നു. പി. പി. പി. മോഡലിൽ സ്റ്റോർട്സ് ഡെവലപ്മെന്റ് ഫണ്ട് ഉപയോഗിച്ച് പ്രോജക്ട് മോഡിൽ വിവിധ കായിക വികസന പ്രവർത്തനങ്ങൾ നടത്താൻ ഉദ്ദേശിക്കുന്നു. സ്റ്റോർട്സ് ഡെവലപ്മെന്റ് ഫണ്ടിനായി 15 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.
538. പ്രൈമറി സ്കൂൾ തലം മുതൽ 'Healthy Kids' - Play for health എന്നൊരു പുതിയ പദ്ധതി ആവിഷ്കരിക്കാൻ ഉദ്ദേശിക്കുന്നു. അതിനുവേണ്ടി 7.50 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.
539. കേരള സംസ്ഥാന സ്റ്റോർട്സ് കൗൺസിലിന്റെ വിവിധ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 45.60 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.
540. സംസ്ഥാനത്ത് ആരോഗ്യവാന്മാരായ സ്കൂൾ വിദ്യാർത്ഥികളെ വാർത്തെടുക്കുന്നതിന് ഒരു കായിക സംസ്കാരം വികസിപ്പിച്ചെടുക്കുന്നതിനായി പൊതുവിദ്യാഭ്യാസ ഡയറക്ടറേറ്റിനു

12 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. ഇത് മുൻവർഷത്തേക്കാൾ 7.40 കോടി രൂപ അധികമാണ്.

541. യുവജനങ്ങൾക്ക് അവരുടെ കലാ-കായിക കഴിവുകൾ കണ്ടെത്താനും പ്രകടിപ്പിക്കാനും വികസിപ്പിക്കാനും വേദിയൊരുക്കുന്നതിനായി കേരള സംസ്ഥാന യുവജന ക്ഷേമ ബോർഡ് എല്ലാ വർഷവും സംഘടിപ്പിക്കുന്ന ഒരു പ്രധാന പദ്ധതിയാണ് കേരളോത്സവം. ഈ പദ്ധതിക്കായി 6.50 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

542. ദേവികളും നാഷണൽ അഡ്വഞ്ചർ അക്കാദമി നിർമ്മാണ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 8 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

**വൈദ്യ ശുശ്രൂഷയും പൊതുജനാരോഗ്യവും**

543. കേരളത്തിന്റെ ആരോഗ്യരംഗം വികസിത രാജ്യങ്ങളോട് കിടപിടിക്കുന്ന മികച്ച ആരോഗ്യ സൗകര്യങ്ങളിലൂടെ

ആഗോളതലത്തിൽ ശ്രദ്ധേയമായ ഒരു മാതൃകയാണ്. മനുഷ്യന്റെ ശാരീരിക ആരോഗ്യമെന്ന പരിമിതമായ കാഴ്ചപ്പാടിൽനിന്നും പ്രകൃതിയുടെയും പരിസ്ഥിതിയുടെയും നിലനിൽപ്പിനെ കൂടി പരിഗണിക്കുന്ന പ്ലാനറ്ററി ഹെൽത്ത് എന്ന വിശാലമായ ലക്ഷ്യത്തിലേക്ക് പതിമൂന്ന്, പതിനാല് പഞ്ചവത്സര പദ്ധതികളിലൂടെ മാറിയ കേരളം, ചികിത്സാ ചിലവുകൾ കുറയ്ക്കുന്നതിനും ആധുനിക വൈദ്യശാസ്ത്രത്തോടൊപ്പം ആയുർവേദം, ഹോമിയോപ്പതി തുടങ്ങിയ ചികിത്സാ രീതികളെ ശക്തിപ്പെടുത്തുന്നതിനും മുൻഗണന നൽകി.

544. വൈദ്യശുശ്രൂഷയും പൊതുജനാരോഗ്യവും മേഖലയ്ക്കുള്ള പദ്ധതി വിഹിതം ഗണ്യമായി വർദ്ധിപ്പിച്ച് 2500.31 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. ഇത് കഴിഞ്ഞ വർഷത്തെ വിഹിതത്തെക്കാൾ **350.12 കോടി രൂപ (16.28%) കൂടുതലാണ്.**

545. ലോകമെമ്പാടുമുള്ള മരണകാരണങ്ങളിൽ ഏറ്റവും പ്രധാനപ്പെട്ട നാല് കാരണങ്ങളിലൊന്നാണ് ന്യുമോണിയ. പ്രായമായവരിൽ, പ്രത്യേകിച്ച് ചില വിട്ടുമാറാത്ത രോഗാവസ്ഥകളുള്ളവരിൽ,

ന്യൂമോകോക്കൽ രോഗം വരാനുള്ള സാധ്യത കൂടുതലാണ്. അതിനാൽ കേരളത്തിലെ വയോധികർക്കിടയിൽ **ന്യൂമോകോക്കൽ വാക്സിനേഷൻ പരിപാടി നടപ്പാക്കാൻ ഉദ്ദേശിക്കുന്നു.** ബി.പി.എൽ. കുടുംബങ്ങളിലെ 60 വയസ്സും അതിൽ കൂടുതലുമുള്ള പ്രായമായ വ്യക്തികളെയാണ് ഈ പരിപാടി പ്രധാനമായും കേന്ദ്രീകരിക്കുന്നത്. ഈ പരിപാടിക്കായി **50 കോടി രൂപ** വകയിരുത്തുന്നു.

546. ഡയാലിസിസ് സൗകര്യമില്ലാത്ത എല്ലാ താലൂക്ക്തല ആശുപത്രികളിലും ഡയാലിസിസ് യൂണിറ്റുകൾ സ്ഥാപിക്കും. അങ്ങനെ, താലൂക്ക്തലം വരെയുള്ള എല്ലാ ആശുപത്രികളിലും ഈ സൗകര്യമുള്ള **ഇന്ത്യയിലെ ആദ്യത്തെ സംസ്ഥാനമായി കേരളം മാറും.** ഈ പദ്ധതിക്കായി 14.20 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

547. മലബാർ കാൻസർ സെന്ററിന് 50 കോടി രൂപ, കൊച്ചിൻ കാൻസർ സെന്ററിന് 30 കോടി രൂപ, ആർ.സി.സി.-ക്ക് 90 കോടി രൂപ, മെഡിക്കൽ കോളേജുകൾ വഴിയുള്ള കാൻസർ ചികിത്സയ്ക്ക് 30 കോടി രൂപ, ജില്ലാ/താലൂക്ക് ആശുപത്രികൾക്ക് 3 കോടി രൂപ

എന്നിയുൾപ്പെടെ കാൻസർ രോഗനിർണയത്തിനും ചികിത്സയ്ക്കുമായി ആകെ 203 കോടി രൂപ നീക്കിവച്ചിട്ടുണ്ട്. കഴിഞ്ഞ വർഷത്തെ വിഹിതത്തെക്കാൾ എം.സി.സി., ആർ.സി.സി. എന്നിവയ്ക്ക് 15 കോടി രൂപ വീതവും സി.സി.ആർ.സി.-ക്ക് 12 കോടി രൂപയും മെഡിക്കൽ കോളേജുകൾക്ക് 10 കോടി രൂപയും അധികമായി വകയിരുത്തിയിട്ടുണ്ട്.

548. പെയിൻ ആൻഡ് പാലിയേറ്റീവ് പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി സംസ്ഥാന പദ്ധതിയിൽ 6.50 കോടി രൂപ നീക്കിവയ്ക്കുന്നു. തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപനങ്ങളും ആയുഷ് വകുപ്പുകളും, എൻ.എച്ച്.എം-ഉം വഴി ചെലവഴിക്കുന്ന വിഹിതത്തിന് പുറമെയാണിത്.

549. കാരുണ്യ ആരോഗ്യ സുരക്ഷാ പദ്ധതി (കാസ്റ്റ്) 42.09 ലക്ഷം ദരിദ്ര കുടുംബങ്ങൾക്ക് സർക്കാർ, എംപാനൽഡ് സ്വകാര്യ ആശുപത്രികൾ വഴി സൗജന്യ ആരോഗ്യ സുരക്ഷ ഉറപ്പാക്കുന്നു, ഇതിൽ വരുമാന പരിധി കണക്കിലെടുക്കാതെ എല്ലാ ഭിന്നശേഷിക്കാരും ട്രാൻസ്ജെൻഡർ വ്യക്തികളും ഉൾപ്പെടുന്നു. ഈ പദ്ധതിക്കായി

**900 കോടി രൂപ** നീക്കിവയ്ക്കുന്നു. കഴിഞ്ഞ വർഷത്തേക്കാൾ 200 കോടി രൂപ കൂടുതലാണ് വിഹിതം.

550. തിരുവനന്തപുരം മെഡിക്കൽ കോളേജിൽ സർജിക്കൽ റോബോട്ട് സ്ഥാപിക്കുന്നത് മെഡിക്കൽ വിദ്യാഭ്യാസത്തിനും ശസ്ത്രക്രിയാ നടപടിക്രമങ്ങളുടെ കൃത്യതയ്ക്കും സഹായകമാകും. ഈ പദ്ധതിക്കായി 12 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

551. കേരള ഡിജിറ്റൽ ഹെൽത്ത് മിഷന്റെ അടങ്കൽ 27.60 കോടി രൂപയും, ഇൻഷുറൻസ് മെഡിക്കൽ സർവീസസ് ഡിപ്പാർട്ട്മെന്റിന് 2.25 കോടി രൂപയും, ഔഷധിക്ക് 2.30 കോടി രൂപയും, ഹോംകോയ്ക്ക് 1 കോടി രൂപയും വകയിരുത്തുന്നു.

552. കുടുംബാരോഗ്യ കേന്ദ്രങ്ങൾ (FHCs), ജനകീയ ആരോഗ്യ കേന്ദ്രങ്ങൾ എന്നിവ വഴി നൽകുന്ന സമഗ്രമായ പ്രാഥമിക ആരോഗ്യ സേവനങ്ങളുടെ സ്ഥാപനവൽക്കരണത്തിലൂടെ ആർദ്രം മിഷന്റെ രണ്ടാം ഘട്ടം സുസ്ഥിരമാക്കുന്നതിനായി 70.92 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

- 553. മെഡിക്കൽ കോളേജ് ആശുപത്രികളിലെ ആശുപത്രി മാലിന്യ സംസ്കരണത്തിനായി 22 കോടി രൂപ നീക്കിവയ്ക്കുന്നു. ഇതിനു പുറമെ ആരോഗ്യ സേവന വകുപ്പിന് 3.10 കോടി രൂപയും വകയിരുത്തുന്നു.
- 554. ബിരുദ, ബിരുദാനന്തര ബിരുദ വിദ്യാർത്ഥികൾക്കുള്ള മെഡിക്കൽ, പാരാമെഡിക്കൽ കോളേജ് ഹോസ്റ്റലുകളുടെ നിർമ്മാണത്തിനും നവീകരണത്തിനുമായി 10 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.
- 555. ഡി.എച്ച്.എസ്.-ന് കീഴിലുള്ള ആശുപത്രികളിൽ കാത്ത് ലാബും ഐ.സി.യു.-ഉം സ്ഥാപിക്കുന്നതിന് 7 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.
- 556. ഗോത്ര-തീരദേശ-ഒറ്റപ്പെട്ട പ്രദേശങ്ങളിലെ ആശുപത്രികളുടെയും ആരോഗ്യ സംരക്ഷണ സ്ഥാപനങ്ങളുടെയും സൗകര്യങ്ങൾ വികസിപ്പിക്കുന്നതിനായി 13 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.
- 557. ഡി.എം.ഇ.-യുടെ കീഴിലുള്ള മെഡിക്കൽ കോളേജുകൾക്കായി നീക്കിവച്ചിരിക്കുന്ന വിഹിതം 259.93 കോടി രൂപയാണ്. ഇത് കഴിഞ്ഞ വർഷത്തേക്കാൾ 37.13 കോടി രൂപ കൂടുതലാണ്. ഇടുക്കി, കോന്നി, വയനാട്, കാസർഗോഡ് എന്നിവിടങ്ങളിലെ പുതിയ

മെഡിക്കൽ കോളേജുകൾ കൂടുതൽ ശക്തിപ്പെടുത്തും. ഈ പദ്ധതിക്കായി 57.09 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

558. ഇന്റർനാഷണൽ റിസർച്ച് ഇൻസ്റ്റിറ്റ്യൂട്ട് ഓഫ് ആയുർവേദ (IRIA) സ്ഥാപിക്കുന്നതുൾപ്പെടെ ആയുഷ് വകുപ്പുകളിലെ ഗവേഷണവും വികസനവും ശക്തിപ്പെടുത്തും. ഈ പദ്ധതിക്കായി 2.50 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

559. ഇടുക്കി ഉടുമ്പൻചോലയിലുള്ള പുതിയ സർക്കാർ ആയുർവേദ കോളേജിന് 1.50 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

560. വേദന-സാന്ത്വന-വയോജന ആരോഗ്യ പരിചരണ കേന്ദ്രങ്ങൾക്കായി 5 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

561. പകർച്ചവ്യാധികളുടെ നിയന്ത്രണം എന്ന പദ്ധതിക്കായി 12 കോടി രൂപയും സാംക്രമികേതര രോഗങ്ങളെ പ്രതിരോധിക്കുന്നതിനുള്ള പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 13 കോടി രൂപയും വകയിരുത്തുന്നു.

562. സ്ത്രീകൾക്കും കുട്ടികൾക്കുമായുള്ള ആശുപത്രികളുടെ വിവിധ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 9 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

- 563. കേരള എമർജൻസി മെഡിക്കൽ സർവീസസ് പ്രോജക്ടിനു (108 ആംബുലൻസ്) കീഴിലെ കനിവ് എന്ന പദ്ധതിക്ക് 38 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.
- 564. പബ്ലിക് ഹെൽത്ത് ലബോറട്ടറികളുടെ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 6 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.
- 565. സർ, ജില്ലാ ആശുപത്രികളിൽ മെനോപോസ് ക്ലിനിക്കുകൾ സ്ഥാപിക്കുന്ന പദ്ധതിക്കായി 3 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

**നാഷണൽ ഹെൽത്ത് മിഷൻ**

- 566. നാഷണൽ ഹെൽത്ത് മിഷന്റെ വിവിധ ഘടകങ്ങൾക്കുള്ള 40 ശതമാനം സംസ്ഥാന വിഹിതമായി **465.20 കോടി രൂപ** വകയിരുത്തുന്നു.
- 567. പി.എം - അഭിം പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കുള്ള സംസ്ഥാന വിഹിതമായി 25 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

**മൃതസഞ്ജീവനി**

568. മറ്റിടങ്ങളിലെ ചികിത്സാചെലവ് താങ്ങാനാകാത്ത നിരവധി നിർധന രോഗികൾക്ക് ഈ പദ്ധതിയിലൂടെ പ്രയോജനം ലഭിക്കുന്നു. മൃതസഞ്ജീവനി പദ്ധതിക്കായി 2.50 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

**ഗ്രാമീണ കുടിവെള്ള വിതരണം**

569. ജൽ ജീവൻ മിഷൻ (JJM) പദ്ധതിയും മറ്റു വിവിധ സംസ്ഥാന പദ്ധതികളും വഴി ഗ്രാമീണ ജനതയ്ക്ക് സുരക്ഷിതമായ പൈപ്പ് കുടിവെള്ളം ലഭ്യമാക്കുന്നതിന് പ്രത്യേക പ്രാധാന്യം നൽകിയിട്ടുണ്ട്. നിലവിൽ സംസ്ഥാനത്തെ ഗ്രാമീണ ജനസംഖ്യയുടെ 65.22 ശതമാനം പേർക്കും പദ്ധതിയുടെ പ്രയോജനം ലഭിച്ചു. ഈ സേവനം കൂടുതൽ വ്യാപിപ്പിക്കുന്നതിനായി 2026-27 സാമ്പത്തിക വർഷത്തെ പ്ലാൻ ഫണ്ടിൽനിന്ന് 659.57 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. സംസ്ഥാന-കേന്ദ്ര സർക്കാരുകളുടെയും തദ്ദേശസ്വയംഭരണ സ്ഥാപനങ്ങളുടെയും വിഹിതം ഉൾപ്പെടെ ആകെ പദ്ധതി ചെലവ് 2240 കോടി രൂപയായിരിക്കും. ജൽ ജീവൻ മിഷൻ പദ്ധതിക്കുവേണ്ടി നബാർഡിൽനിന്ന് വായ്പയായി

എടുത്ത 3750 കോടി രൂപ ഉൾപ്പെടെ ആകെ 9783.28 കോടി രൂപ സംസ്ഥാന സർക്കാർ ഇതുവരെ ചെലവഴിച്ചിട്ടുണ്ട്.

570. ജല ഗുണനിലവാര നിരീക്ഷണവും പരിശോധനയും, ഗ്രേ വാട്ടർ മാനേജ്മെന്റ് എന്നീ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 11.56 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

571. നൂതന സാങ്കേതിക വിദ്യകളും ആധുനിക മാനേജ്മെന്റ് രീതികളും സംയോജിപ്പിച്ച് ജല വിതരണ മേഖലയിലെ പ്രവർത്തന കാര്യക്ഷമത വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നതിനുള്ള വിവിധ സംസ്ഥാന പദ്ധതികൾക്കായി 58 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

572. ജലസ്രോതസ്സുകളുടെ സുസ്ഥിരതയ്ക്കും ഭൂഗർഭ ജലനിരപ്പ് ക്രമാനുഗതമായി മെച്ചപ്പെടുത്തുന്നതിനും പ്രത്യേക പ്രാധാന്യം നൽകിയിട്ടുണ്ട്. ഈ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 21 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

573. കേരള വാട്ടർ അതോറിറ്റിയുടെ മലിനജല നിവാരണ പദ്ധതികൾക്കായി 31 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

574. കമ്മ്യൂണിറ്റി നിയന്ത്രിത ജലവിതരണ പദ്ധതികൾക്കുള്ള സുസ്ഥിര പിന്തുണയ്ക്കും ജലനിധി രണ്ടാംഘട്ട പൂർത്തീകരണത്തിനുമായി 32.35 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.
575. നബാർഡിന്റെ ഗ്രാമീണ അടിസ്ഥാന സൗകര്യ വികസന ഫണ്ട് ഉപയോഗിച്ച് ഗ്രാമീണ ജല വിതരണ പദ്ധതികൾ നടപ്പാക്കുന്നതിനും ഗ്രാമീണ മലിനജല നിവാരണ ശൃംഖലകൾ സ്ഥാപിക്കുന്നതിനുമായി **70 കോടി** രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.
576. ജലവിതരണ സേവനമില്ലാത്തതും മതിയായ സേവനം ലഭ്യമല്ലാത്തതുമായ പ്രദേശങ്ങളിൽ പുതിയ പദ്ധതികൾ ഏറ്റെടുക്കുന്നതിനും നിലവിലുള്ളവ പൂർത്തീകരിക്കുന്നതിനുമായി 24 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. ഇത് മുൻ വർഷത്തേക്കാൾ 9 കോടി രൂപ അധികമാണ്.
577. പഴക്കംചെന്ന പൈപ്പുലൈനുകൾ മാറ്റി സ്ഥാപിക്കൽ, കാലഹരണപ്പെട്ട പമ്പുകളുടെയും മോട്ടോറുകളുടെയും പുനരുദ്ധാരണം ഉൾപ്പെടെ വിവിധ ഉൽപ്പാദന വിതരണ പ്രവൃത്തികൾക്കായി 48 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

578. മഴവെള്ള സംഭരണം, ഭൂഗർഭ ജല റീചാർജ്ജിങ് എന്നീ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 12 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

**ഭവന നിർമ്മാണം**

579. ലൈഫ് മിഷൻ പദ്ധതിയുടെ പരിധിയിൽ വരാത്ത ഗുണഭോക്താക്കളെ സഹായിക്കുകയെന്ന ലക്ഷ്യത്തോടെ EWS/LIG വിഭാഗങ്ങളുടെ ഭവന നിർമ്മാണത്തിന് സബ്സിഡി നൽകുന്നതിനായി 33.19 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

580. ജീർണ്ണിച്ച വീടുകൾ പുനർനിർമ്മിക്കുന്നതിനും, ഗുണഭോക്താക്കൾക്ക് ആവശ്യമായ അടിസ്ഥാന സൗകര്യങ്ങൾ ഉറപ്പാക്കുന്നതിനുമായി എല്ലാ വീടുകളും ഘട്ടംഘട്ടമായി പുനരുദ്ധരിക്കുകയെന്ന ലക്ഷ്യത്തോടെ എം.എൻ. ലക്ഷം വീട് പദ്ധതിക്കായി 10 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

581. വനിതാ-ശിശു വികസന വകുപ്പിന്റെ സഹകരണത്തോടെ കേരള സംസ്ഥാന ഭവന നിർമ്മാണ ബോർഡ്

നടപ്പിലാക്കിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്ന “ തന്റെയിടം” പദ്ധതി തുടർന്ന് നടപ്പാക്കുന്നതിനായി 2 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

**കേരള നിർമ്മിതി കേന്ദ്രം**

582. നൂതന നിർമ്മാണ സാങ്കേതിക വിദ്യകൾ ഉറപ്പാക്കുന്നതിനായി കേരള നിർമ്മിതി കേന്ദ്രത്തിന്റെ നിലവിലുള്ള പ്രവർത്തനങ്ങൾ ഉയർത്തിക്കൊണ്ട് നിർമ്മാണ മേഖലയിൽ ഒരു അത്യാധുനിക ‘ ടെക്നോളജി ഹബ്ബായി’ വികസിപ്പിക്കാൻ സർക്കാർ ലക്ഷ്യമിടുന്നു. നിർമ്മിതി കേന്ദ്രത്തിന്റെ പ്രവർത്തനങ്ങൾ ശക്തിപ്പെടുത്തുന്നതിനായി 13.25 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

583. ഗൃഹശ്രീ ഭവന പദ്ധതിക്കായി 24 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

**തൊഴിലും തൊഴിലാളി ക്ഷേമവും**

584. കേന്ദ്ര സർക്കാർ നാല് പുതിയ ലേബർ കോഡുകൾ നടപ്പിലാക്കിയ സാഹചര്യത്തിൽ ഇതിന്റെ പ്രത്യാഘാതങ്ങൾ വിലയിരുത്തുന്നതിനും തൊഴിലാളി ക്ഷേമം ഉറപ്പാക്കുന്നതിനുമുള്ള പ്രതിജ്ഞാബദ്ധത സംസ്ഥാന സർക്കാരിനുണ്ട്. ഇതിന്റെ

പ്രത്യാഘാതങ്ങൾ വിലയിരുത്തുന്നതിനായി ഒരു ദേശീയ തൊഴിൽ കോൺക്ലേവ് സംഘടിപ്പിക്കുകയും ചെയ്തു. തൊഴിൽ, തൊഴിലാളി ക്ഷേമ മേഖലകൾക്കായി **950.89 കോടി രൂപ** വകയിരുത്തുന്നു. മുൻ വർഷത്തെ അപേക്ഷിച്ച് പദ്ധതി വിഹിതത്തിൽ 436.45 കോടി രൂപയുടെ (84.83%) വർധനവാണ് വരുത്തിയിരിക്കുന്നത്.

585. തിരുവനന്തപുരം ടെക്നോപാർക്കിലും എറണാകുളം ഇൻഫോപാർക്കിലും ജോലി ചെയ്യുന്ന വനിതകൾക്ക് സുരക്ഷിതവും നിലവാരമുള്ളതുമായ താമസസൗകര്യം ലഭ്യമാക്കുന്നതിനായി കേരള സർക്കാർ ഒരു പുതിയ പദ്ധതി പ്രഖ്യാപിക്കുന്നു. ഐ.ടി. പാർക്കുകൾ നൽകുന്ന സ്ഥലത്ത് ഐ.ടി. ജീവനക്കാർക്കുള്ള ഹോസ്റ്റലുകൾ നിർമ്മിക്കുന്നതാണ്. ഇതിനായി 5 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

586. പരമ്പരാഗത തൊഴിൽമേഖലയായ ബീഡി, ഖാദി, മുള, ചൂരൽ, മത്സ്യബന്ധനവും സംസ്കരണവും, കശുവണ്ടി, കയർ, തഴപ്പായ, കരകൗശല നിർമ്മാണം തുടങ്ങിയ തൊഴിൽ ചെയ്യുന്ന തൊഴിലാളികൾക്ക് 1250 രൂപ നിരക്കിൽ ധനസഹായം

നൽകുന്നതിനുള്ള പദ്ധതിക്ക് 107 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.  
ഇത് കഴിഞ്ഞ വർഷത്തെ ബജറ്റിൽ നീക്കിവച്ച തുകയേക്കാൾ 7  
കോടി രൂപ കൂടുതലാണ്.

587. തൊഴിലിനായി കേരളത്തിലെത്തുന്ന അന്തർസംസ്ഥാന  
തൊഴിലാളികളുടെ ഉന്നമനത്തിനായി വിവിധ പദ്ധതികൾ  
നടപ്പിലാക്കുന്ന ഏക സംസ്ഥാനമാണ് കേരളം. ഈ  
പ്രവർത്തനങ്ങൾ തുടരുന്നതിനായി 5.75 കോടി രൂപ  
വകയിരുത്തുന്നു.

588. സംസ്ഥാനത്തിന്റെ നൈപുണ്യ വികസന മിഷനായ  
കെയ്സിനെയാണ് വിവിധ നൈപുണ്യ വികസന പ്രവർത്തനങ്ങൾ  
നടപ്പാക്കുന്നതിന് ചുമതലപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്നത്.  
തൊഴിലവസരങ്ങൾ വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നതിനായുള്ള വിവിധ നൈപുണ്യ  
വികസന പ്രവർത്തനങ്ങൾ ഏറ്റെടുക്കുന്നതിന് കെയ്സിന് 36  
കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

589. ഐ.ടി.ഐ.-കളിലെ പരിശീലനത്തിന്റെ ഗുണനിലവാരവും  
അക്കാദമിക് മികവും ഉറപ്പാക്കുന്നതിനായി 2026-27 ബജറ്റിൽ

ഗണ്യമായ തുക വകയിരുത്തിയിട്ടുണ്ട്. ഐ.ടി.ഐ.-കളുടെ ആധുനികവൽക്കരണം, ശക്തിപ്പെടുത്തൽ, നിലവാരം ഉയർത്തൽ, പുതിയ ഐ.ടി.ഐ.-കൾ സ്ഥാപിക്കൽ എന്നിവയ്ക്കായി ആകെ 44.60 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

590. ശരണ്യ പദ്ധതിയ്ക്കായി 17.50 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

591. തൊഴിലിനായി രജിസ്റ്റർ ചെയ്തിട്ടുള്ള ഭിന്നശേഷിക്കാർക്കായുള്ള കൈവലു പദ്ധതിയുടെ വിവിധ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 7 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

592. ആഗോളതലത്തിലെ മാറിവരുന്ന രാഷ്ട്രീയ സാമ്പത്തിക പശ്ചാത്തലവും സ്വദേശിവൽക്കരണ നയങ്ങളും കാരണം പ്രവാസികൾ കേരളത്തിലേക്ക് കൂടുതൽ മടങ്ങിവരുന്ന സാഹചര്യം നിലവിലുണ്ട്. നോർക്ക റൂട്ട്സ് നടപ്പിലാക്കുന്ന സമഗ്ര പദ്ധതികളിലൂടെ, സ്വയംതൊഴിൽ സംരംഭങ്ങളെ പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുകയും അതുവഴി മടങ്ങിവന്ന പ്രവാസികൾക്ക് സുസ്ഥിരമായ ഉപജീവന മാർഗ്ഗം ഉറപ്പാക്കി അവരെ

പുനരധിവസിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. ഈ പദ്ധതിക്കായി 65 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

593. പ്രവാസികളുടെ സാമൂഹിക സുരക്ഷ ഉറപ്പാക്കുന്നതിനുള്ള സാമ്പത്തിക പദ്ധതിക്ക് 35 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

594. കേരള നോൺ റസിഡന്റ് കേരളൈറ്റ്സ് വെൽഫെയർ ബോർഡ് ക്ഷേമനിധി ബോർഡുകളിലെ അംഗങ്ങൾക്ക് പെൻഷൻ, കുടുംബ പെൻഷൻ, മരണ സഹായം, ചികിത്സാ സഹായം, വിവാഹ സഹായം, വിദ്യാഭ്യാസ സഹായം, പ്രസവ സഹായം എന്നിങ്ങനെ വിവിധ സഹായങ്ങൾ ബോർഡ് നൽകുന്നു. ബോർഡിന്റെ സുഗമമായ പ്രവർത്തനത്തിന് 18 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

595. നോർക്ക ക്ഷേമ ബോർഡ് വഴി നടപ്പിലാക്കുന്ന പ്രവാസി ഡിവിഡന്റ് സ്കീം പദ്ധതിക്കായി 6.50 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

596. ലോക കേരള സഭ സംഘടിപ്പിക്കുന്നതിനും ലോക കേരളം ഓൺലൈൻ, ലോക കേരള കേന്ദ്രം, ലോക മലയാള കേന്ദ്രം

ഇടങ്ങിയ അനുബന്ധ പ്രവർത്തനങ്ങൾ നടപ്പിലാക്കുന്നതിനുമായി  
7.30 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

**ആഗോള കേരള സാംസ്കാരിക ഉത്സവം**

597. കേരളത്തിന്റെ തനത് സംസ്കാരവും പാരമ്പര്യവും അടുത്ത തലമുറയ്ക്ക് കൈമാറുകയെന്ന ലക്ഷ്യം മുൻനിർത്തി ആഗോള കേരള സാംസ്കാരിക ഉത്സവം നടത്തുന്നതിന് 1 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

**ഭിന്നശേഷി ക്ഷേമം**

598. ഭിന്നശേഷി മേഖലയ്ക്കായി ആകെ 209.25 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

599. ബൗദ്ധിക വെല്ലുവിളികൾ നേരിടുന്ന വ്യക്തികൾക്ക് അവരുടെ പ്രാദേശിക തലത്തിൽ പരിചരണം ഉറപ്പാക്കുന്നതിനായി ബ്ലോക്ക് തലത്തിൽ കെയർ ഹോമുകൾ സ്ഥാപിക്കുന്നതാണ്. “ അൻപ് വീട്” എന്ന ഈ പുതിയ പദ്ധതി തെരഞ്ഞെടുക്കപ്പെട്ട സന്നദ്ധ സംഘടനകളെയും തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപനങ്ങളെയും

സംയോജിപ്പിച്ചുകൊണ്ടുള്ള മാതൃകയിലാണ് നടപ്പിലാക്കുക. ബൗദ്ധിക വെല്ലുവിളികൾ നേരിടുന്ന വർക്ക് ഡേ-കെയർ സൗകര്യവും കുറഞ്ഞ കാലയളവിലേക്കുള്ള താമസ സൗകര്യവും ഇതിലൂടെ ലഭ്യമാക്കും. ഈ പദ്ധതിക്ക് തുടക്കം കുറിക്കുന്നതിനായി 3 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

600. കിടപ്പിലായ രോഗികൾ, കഠിനമായ ശാരീരിക-ബൗദ്ധിക വെല്ലുവിളികൾ നേരിടുന്നവർ, വയോധികർ, കാൻസർ രോഗികൾ എന്നിവരെ വീട്ടിൽ പരിചരിക്കുന്നവർക്ക് പ്രതിമാസ ധനസഹായം 600 രൂപയിൽനിന്നും 1000 രൂപയായി വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നു. വർദ്ധിപ്പിച്ച നിരക്കിൽ ധനസഹായം നൽകുന്നതിന് ആശ്വാസകിരണം പദ്ധതിക്കുള്ള വിഹിതം 50 കോടി രൂപയിൽനിന്ന് 100 കോടി രൂപയായി ഉയർത്തുന്നു.

601. ഭിന്നശേഷിക്കാരുടെ ഏർലി ഇന്റർവെൻഷൻ, പുനരധിവാസം, പരിശീലനം, വിദ്യാഭ്യാസം എന്നിവ ഉറപ്പാക്കുന്നതിനായി ഈ മേഖലയിലെ ഉന്നത സ്ഥാപനങ്ങൾക്കുള്ള സാമ്പത്തിക സഹായം

ഗണ്യമായി വർദ്ധിപ്പിച്ചു. അഞ്ച് സ്ഥാപനങ്ങൾക്കായി ആകെ 64 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

602. അക്കാദമിക് പ്രോഗ്രാമുകൾ, വൊക്കേഷണൽ ട്രെയിനിങ്/സ്കിൽ കോഴ്സുകൾ, മറ്റ് പരിശീലന-ജീവനോപാധി പരിപാടികൾ, പുനരധിവാസ സേവനങ്ങൾ, ഔട്ട്റീച്ച് പ്രവർത്തനങ്ങൾ, ഭൗതിക സാഹചര്യങ്ങൾ എന്നിവ ശക്തിപ്പെടുത്തുന്നതിനായി NIPMR-ന് 22.50 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

**നാഷണൽ ഇൻസ്റ്റിറ്റ്യൂട്ട് ഫോർ സ്പീച്ച് ആൻഡ് ഹിയറിംഗ് (NISH)**

603. കേൾവി, സംസാര ഭാഷാ വൈകല്യങ്ങൾ, നേരത്തെയുള്ള ഇടപെടൽ പരിപാടികൾ, ന്യൂറോ ഡെവലപ്മെന്റ് സയൻസസ്, ഒക്യുപേഷണൽ തെറാപ്പി എന്നിവയിലെ ഗവേഷണം, നവീകരണം, ചികിത്സ, അക്കാദമിക് പ്രോഗ്രാമുകൾ, ഔട്ട്റീച്ച് പരിപാടികൾ എന്നിവയ്ക്കായി 27.50 കോടി രൂപ നീക്കിവയ്ക്കുന്നു.

604. ചെൽഡ് ഡെവലപ്മെന്റ് സെന്ററിന് 4 കോടി രൂപയും ഇക്കോൺസിന് (ICCONS) 10 കോടി രൂപയും ഇംഹാൻസിന് (IMHANS) 5 കോടി രൂപയും വകയിരുത്തുന്നു.

605. തദ്ദേശ സ്ഥാപനങ്ങളുടെ സഹകരണത്തോടെ മുതിർന്ന പൗരന്മാർക്ക് പകൽസമയ പരിചരണ സൗകര്യങ്ങൾ (Daycare facilities) നൽകുന്നതിനായി 'സായംപ്രഭ ഹോമുകൾ' നടത്തിവരുന്നു. മുമ്പ് തദ്ദേശ സ്ഥാപനങ്ങൾ നടത്തിവന്നിരുന്ന 'പകൽ വീടുകളെ' വിനോദം, ആരോഗ്യപരിചരണം, പോഷകാഹാര ലഭ്യത എന്നിവ കൂടി ഉൾപ്പെടുത്തി സായംപ്രഭ ഹോമുകളായി ഉയർത്തുകയാണ് ചെയ്യുന്നത്. ഈ പദ്ധതി തുടരുന്നതിനായി 14 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

**വയോമിത്രം - മുതിർന്നവർക്ക് ഒരു സാന്ത്വനഹസ്തം**

606. നിലവിൽ 6 കോർപ്പറേഷനുകളിലും, 85 മുനിസിപ്പാലിറ്റികളിലും, 4 ബ്ലോക്ക് പഞ്ചായത്തുകളിലും ഈ പദ്ധതി നടപ്പിലാക്കുന്നുണ്ട്. സൗജന്യ വൈദ്യപരിശോധന നൽകുന്ന മൊബൈൽ ക്ലിനിക്കുകൾ, പാലിയേറ്റീവ് ഹോം കെയർ, ആംബുലൻസ് സേവനങ്ങൾ,

ആവശ്യമായ കൗൺസിലിങ് എന്നിവയിലൂടെ ഈ പദ്ധതി ഒരു ജീവനാഡിയായി പ്രവർത്തിക്കുന്നു. കൂടാതെ, തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ വകുപ്പിന്റെ 'വാതിൽപടി സേവനം' പദ്ധതിയിലെ പോരായ്മകൾ പരിഹരിക്കുന്നതിനായി സാങ്കേതികവും സാമ്പത്തികവുമായ ഒരു പാലമായും വയോമിത്രം പ്രവർത്തിക്കും. ഇത് പരിചരണത്തിന്റെ തുടർച്ച ഉറപ്പാക്കും. വയോമിത്രം പദ്ധതിക്ക് **27.50 കോടി രൂപ** വകയിരുത്തുന്നു.

### **വയോജന കമ്മീഷൻ**

607. സ്വതന്ത്രവും നിയമപരവുമായ ഒരു ബോഡിയായി വയോജന കമ്മീഷൻ ഔദ്യോഗികമായി രൂപീകരിച്ചു. മുതിർന്ന പൗരന്മാർക്കായി ഇത്തരമൊരു പ്രത്യേക കമ്മീഷൻ ആരംഭിക്കുന്ന ഇന്ത്യയിലെ ആദ്യത്തെ സംസ്ഥാനമാണ് കേരളം. മുതിർന്ന പൗരന്മാരുടെ ക്ഷേമം, സംരക്ഷണം, പുനരധിവാസം എന്നിവ ഉറപ്പാക്കുകയെന്നതാണ് ഈ കമ്മീഷന്റെ അടിസ്ഥാന ചുമതല. കമ്മീഷന്റെ പരിപാടികൾ നടപ്പാക്കുന്നതിലേക്കായി 50 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

- 608. വിരമിച്ച ആൾ ഇന്ത്യ സർവീസ് ഉദ്യോഗസ്ഥരുടെ ജീവകാരുണ്യ കൂട്ടായ്മയായ അനുയാത്രക്ക് 5 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.
- 609. ട്രാൻസ്ജെൻഡർ കമ്മ്യൂണിറ്റിക്കായുള്ള മഴവില്ല് പദ്ധതിക്കുള്ള വിഹിതം 6 കോടി രൂപയായി വർദ്ധിപ്പിച്ചു.
- 610. ലഹരി ഉപയോഗമെന്ന വിപത്തിനെ നേരിടുന്നതിനായി, കേവലം നിയമപാലനത്തിനപ്പുറം വിദ്യാഭ്യാസം, വിമുക്തി, സമഗ്ര പുനരധിവാസം എന്നിവയിൽ ശ്രദ്ധ കേന്ദ്രീകരിക്കുന്ന 'ലഹരി കുറയ്ക്കുന്നതിനുള്ള കർമ്മപദ്ധതി' നടപ്പിലാക്കുന്നതിനായി 2 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

**സ്ത്രീകളുടെയും കുട്ടികളുടെയും വികസനം**

- 611. സ്ത്രീകളുടെയും കുട്ടികളുടെയും വികസനപരവും പോഷകാഹാരപരവുമായ ആവശ്യങ്ങൾ നിറവേറ്റുന്നതിനായി, അവരുടെ വികസനത്തിനും ക്ഷേമത്തിനുമായുള്ള വിഹിതം വർദ്ധിപ്പിച്ച് **484.81 കോടി രൂപ** വകയിരുത്തുന്നു.

- 612. സംസ്ഥാനത്തെ എല്ലാ അങ്കണവാടികളിലും എല്ലാ പ്രവൃത്തി ദിവസങ്ങളിലും മുട്ടയോ പാലോ നൽകുന്ന പദ്ധതി തുടരുന്നതിനായി 80.90 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.
- 613. പ്രസവാനുകൂല്യ നിയമം (Maternity Benefit Act) അനുസരിച്ചുള്ള ക്രഷുകൾ സ്ഥാപിക്കുന്നതിനായി 8 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.
- 614. സ്ത്രീകളുടെയും കുട്ടികളുടെയും സുരക്ഷയും അന്തസ്സും ഉറപ്പാക്കുന്നതിൽ ലിംഗാധിഷ്ഠിത അതിക്രമങ്ങളോട് 'സീറോ ടോളറൻസ്' (ഒട്ടും വിട്ടുവീഴ്ചയില്ലാത്ത) സമീപനമാണ് സർക്കാർ സ്വീകരിക്കുന്നത്. ഈ പ്രതിബദ്ധത പ്രായോഗികമാക്കുന്നതിനായി സംസ്ഥാനത്ത് നിർഭയ നയം നടപ്പിലാക്കിയിട്ടുണ്ട്.
- 615. ഈ സുരക്ഷാ സംവിധാനത്തെ കൂടുതൽ ശക്തിപ്പെടുത്തുന്നതിനായി, പരിചരണ കേന്ദ്രങ്ങളുടെയും പിന്തുണാ സേവനങ്ങളുടെയും സമഗ്രമായ വിപുലീകരണം ലക്ഷ്യമിടുകയാണ്. നിലവിലുള്ള 14 എൻടി ഹോമുകൾ, എസ്.ഒ.എസ്. (SOS) മോഡൽ ഹോമുകൾ, ഇന്റഗ്രേറ്റഡ് കെയർ സെന്ററുകൾ എന്നിവയുടെ ശൃംഖലയ്ക്കൊപ്പം, മാനസിക വെല്ലുവിളികൾ നേരിടുന്ന കുട്ടികൾക്കായി ഒരു പ്രത്യേക

ഹോം (Home for Children with Psychiatric Needs) കൂടി സ്ഥാപിക്കുന്നതാണ്. കൂടാതെ, കൗമാരപ്രായക്കാരായ പെൺകുട്ടികൾക്ക് ആത്മവിശ്വാസവും സ്വയംപ്രതിരോധ ശേഷിയും നൽകുന്നതിനായി ആയോധനകലയിൽ പരിശീലനം നൽകുന്ന 'ധീര' പദ്ധതി 14 ജില്ലാതല വൺ സ്റ്റോപ്പ് സെന്ററുകൾക്കൊപ്പം വിപുലീകരിക്കും. ഈ സുപ്രധാന സംരക്ഷണ കേന്ദ്രങ്ങൾ, നിയമസഹായ സേവനങ്ങൾ, അതിജീവിച്ചവർ കേന്ദ്രീകരിച്ചുള്ള പുനരധിവാസ പരിപാടികൾ എന്നിവ തുടരുന്നതിനായി 13 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

**ജയിലുകൾ**

616. ജയിലുകളിലെ തിരക്ക് പരിഹരിക്കുന്നതിനായി പുതിയ ജയിലുകൾ സ്ഥാപിക്കേണ്ടതും, നിലവിലുള്ള ജയിലുകളിൽ സുരക്ഷയ്ക്കായി അത്യാധുനിക സാങ്കേതികവിദ്യയിലുള്ള നിരീക്ഷണ സംവിധാനങ്ങൾ ഉൾപ്പെടെയുള്ള അടിസ്ഥാന സൗകര്യങ്ങൾ ഒരുക്കേണ്ടതും അത്യാവശ്യമാണ്. ജയിലുകളിൽ ആവശ്യമായ അടിസ്ഥാന സൗകര്യങ്ങൾ ഒരുക്കുന്നതിനും ക്ഷേമപ്രവർത്തന

ങ്ങൾക്കുമായി ജയിലുകളുടെ നവീകരണത്തിനും തടവുകാരുടെ ക്ഷേമത്തിനുമുള്ള പരിപാടികൾ തുടരും. ജയിലുകളുടെ നവീകരണത്തിനായി 47 കോടി രൂപയുടെ വർദ്ധിപ്പിച്ച വിഹിതം വകയിരുത്തുന്നു.

### നഗര വികസനം

617. അതിവേഗം നഗരവൽക്കൃതമായിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്ന സംസ്ഥാനമാണ് കേരളം. 2050 ആകുമ്പോഴേക്കും ജനസംഖ്യയുടെ 80 ശതമാനത്തിലധികം നഗരപ്രദേശങ്ങളിൽ താമസിക്കുമെന്നാണ് പ്രൊജക്ട് കണക്കുകൾ സൂചിപ്പിക്കുന്നത്. കേരളത്തിന്റെ സവിശേഷതകൾ കണക്കിലെടുത്ത് എല്ലാവരെയും ഉൾക്കൊള്ളുന്നതും, കാലാവസ്ഥാ പ്രതിരോധശേഷിയുള്ളതും, സാമ്പത്തിക വളർച്ച ത്വരിതപ്പെടുത്തുന്നതും പൗരകേന്ദ്രീകൃതവുമായ സമഗ്ര നഗരവികസനത്തിനാണ് നാം ഊന്നൽ നൽകുന്നത്.

618. രാജ്യത്ത് ആദ്യമായി ഒരു അർബൻ പോളിസി കമ്മീഷനെ (KUPC) ഇടതു സർക്കാരാണ് 2023-ൽ നിയമിച്ചത്. കേരളത്തിന്റെ നഗരവൽക്കരണത്തിന്റെ ദിശ നിർണ്ണയിക്കുന്നതിന് പ്രായോഗികമായ നിരവധി നിർദ്ദേശങ്ങളാണ് കമ്മീഷൻ മുന്നോട്ടു വെച്ചിട്ടുള്ളത്. നമ്മുടെ നഗരങ്ങളുടെ തനതു വരുമാനം വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നതിനും പൗര സേവനങ്ങളുടെ ഗുണനിലവാരം വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നതിനും നഗരങ്ങളുടെ സൗകര്യവും സൗന്ദര്യവും വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നതിനും ശുചിത്വം ഉറപ്പുവരുത്തുന്നതിനുമുള്ള നിർദ്ദേശങ്ങളാണ് കമ്മീഷൻ സമർപ്പിച്ചിരിക്കുന്നത്.

619. നഗരവൽക്കരണത്തിന്റെ വേഗതയും വികസന ലക്ഷ്യങ്ങളും കണക്കിലെടുത്ത്, അടിസ്ഥാന സൗകര്യങ്ങൾ, മാലിന്യസംസ്കരണം, സാമൂഹിക ഉൾപ്പെടുത്തൽ എന്നിവയെ പിന്തുണയ്ക്കുന്നതിനായി നഗരവികസനത്തിനുള്ള വിഹിതം സർക്കാർ ഗണ്യമായി വർദ്ധിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട്. മുൻ വർഷത്തേക്കാൾ 74.56 കോടി രൂപയുടെ (7.31 ശതമാനം) വർധനവോടെ,

സംസ്ഥാന പദ്ധതിയിൽ നഗരവികസനത്തിനായി 1,094.58 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

**ലൈഫ് മിഷൻ**

620. നഗര, ഗ്രാമീണ, പട്ടികജാതി, പട്ടികവർഗ മേഖലകളിലെ ലൈഫ് മിഷൻ പദ്ധതികൾക്കായി 1,497.26 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

**അയ്യങ്കാളി നഗര തൊഴിലുറപ്പ് പദ്ധതി**

621. അയ്യങ്കാളി നഗര തൊഴിലുറപ്പ് പദ്ധതിക്ക് മുൻ വർഷത്തേക്കാൾ 20 കോടി രൂപയുടെ വർധനവോടെ 200 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. ഈ വിഹിതം പ്രതിദിനം 369 രൂപ വേതന നിരക്കിൽ ഏകദേശം 50 ലക്ഷം വ്യക്തിദിന തൊഴിൽ സൃഷ്ടിക്കും.

**ശുചിത്വവും മാലിന്യ സംസ്കരണവും**

622. സംസ്ഥാനത്ത് ആദ്യമായി എട്ട് നഗര തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപനങ്ങൾ ഇന്ത്യയിലെ ഏറ്റവും വൃത്തിയുള്ള 100 നഗരങ്ങളുടെ പട്ടികയിൽ ഇടം നേടി. മാതൃകാപരമായ പ്രകടനം ഉയർത്തിക്കാട്ടി,

മട്ടന്നൂർ മുനിസിപ്പാലിറ്റിക്ക് പ്രത്യേക വിഭാഗത്തിൽ മിനിസ്റ്റീരിയൽ അവാർഡ് ലഭിച്ചു.

623. ഗ്രാമ, നഗര മേഖലകളിലെ വിവിധ ഖരമാലിന്യ സംസ്കരണ പദ്ധതികൾക്കായി മുൻ വർഷത്തേക്കാൾ 145.26 കോടി രൂപയുടെ വർധനവോടെ ആകെ 537.48 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

624. നഗരവികസന മേഖലയ്ക്ക് കീഴിൽ, വിവിധ നിർവഹണ ഏജൻസികൾ വഴി മാലിന്യ സംസ്കരണ പദ്ധതികൾക്കായി 326.48 കോടി രൂപ അനുവദിച്ചിട്ടുണ്ട്. ശുചിത്വ കേരളത്തിനായി 20 കോടി രൂപയും, സ്വച്ഛ് ഭാരത് മിഷൻ (നഗര) പദ്ധതിയുടെ സംസ്ഥാന വിഹിതമായി 25.62 കോടി രൂപയും വകയിരുത്തുന്നു.

625. സംസ്ഥാനത്തെ മാലിന്യ സംസ്കരണ സംവിധാനം ശക്തിപ്പെടുത്തുന്നതിനായി, പൊതു-സ്വകാര്യ പങ്കാളിത്ത മാതൃകയിൽ സംസ്ഥാനത്തുടനീളം 'ക്ലസ്റ്റർ-ലെവൽ വേസ്റ്റ് മാനേജ്മെന്റ് ഇൻഫ്രാസ്ട്രക്ചർ സപ്പോർട്ട് (അർബൻ)' എന്ന പുതിയ പദ്ധതി ആരംഭിക്കും. ശുചിത്വ മിഷന്റെ കീഴിലുള്ള ഈ പുതിയ

പദ്ധതിയുടെ പ്രാരംഭ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 2 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

626. കേരള ഖരമാലിന്യ സംസ്കരണ പദ്ധതി (ഇ.എ.പി.) യുടെ വിഹിതമായി 240 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. ഇതിൽ 29.73 ശതമാനം വർധനവാണ് വരുത്തിയിട്ടുള്ളത്. ഈ പദ്ധതിയിലൂടെ നൽകുന്ന നഗര തദ്ദേശ സ്വയംഭരണ സ്ഥാപനങ്ങളുടെ വിഹിതം മുൻ വർഷത്തെ അപേക്ഷിച്ച് 45 കോടി രൂപ വർദ്ധിപ്പിച്ച് 160 കോടി രൂപയായി വകയിരുത്തുന്നു.

627. 'സംയോജിത ഖരമാലിന്യ സംസ്കരണ പദ്ധതികളുടെ വികസനം' പദ്ധതിക്ക് കീഴിൽ പാലക്കാട്ടെ വേസ്റ്റ്-ടു-എനർജി (WtoE) പ്ലാന്റിന്റെ വയബിലിറ്റി ഗ്യാപ് ഫണ്ടിങ് 29.11 കോടി രൂപയായി വർദ്ധിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട്.

628. സിറ്റിസ് 2.0 (സി.ഐ.റ്റി ഐ.ഐ.എസ് 2.0) പദ്ധതി പ്രകാരം, തിരുവനന്തപുരത്തിനായി ഒരു സമഗ്ര ഖരമാലിന്യ സംസ്കരണ പദ്ധതി ആസൂത്രണം ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. ഈ പദ്ധതിക്കായി 9.75 കോടി രൂപ സംസ്ഥാന വിഹിതമായി വകയിരുത്തുന്നു.

629. ഗ്രാമവികസന മേഖലയ്ക്ക് കീഴിൽ, ശുചിത്വ കേരളം പദ്ധതിക്കും സ്വച്ഛ് ഭാരത് മിഷൻ (ഗ്രാമീൺ) പദ്ധതിയുടെ സംസ്ഥാന വിഹിതത്തിനും ക്ലസ്റ്റർ ലെവൽ വേസ്റ്റ് മാനേജ്മെന്റ് ഇൻഫ്രാസ്ട്രക്ചർ (റൂറൽ) എന്ന പുതിയ പദ്ധതിക്കുമായി 51 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. ഇത് മുൻ വർഷത്തേക്കാൾ 13.50 കോടി രൂപയുടെ വർധനവാണ്.

**അമുത് 2.0**

630. പൈപ്പ് ജലവിതരണം സാർവത്രികമാക്കൽ, മലിനജല-സെപ്റ്റേജ് മാനേജ്മെന്റ്, ജല പുനരുപയോഗം, ജലാശയങ്ങളുടെ പുനരുജ്ജീവനം, ഹരിത ഇടങ്ങളും പാർക്കുകളും സൃഷ്ടിക്കൽ എന്നിവ ലക്ഷ്യമിട്ടുള്ള അമുത് 2.0 പദ്ധതിക്കുള്ള സംസ്ഥാന വിഹിതമായി 299.62 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

**സ്ഥലപര ആസൂത്രണം**

631. തദ്ദേശസ്വയംഭരണവകുപ്പിന്റെ സ്ഥലപര ആസൂത്രണ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്ക് 6.17 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

**വികസന അതോറിറ്റികൾ**

632. വട്ടിയൂർക്കാവ് ജങ്ഷൻ പദ്ധതിയും ഷീ ഹോസ്റ്റലും പൂർത്തിയാക്കുന്നതിനായി വികസന അതോറിറ്റികളായ ടിഡയ്ക്കും ജി.സി.ഡി.എ.-യ്ക്കുമായി മൊത്തം 12 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

**പട്ടികജാതി വികസനം**

633. പട്ടികജാതി വിഭാഗങ്ങളുടെ വികസനത്തിനായി പട്ടികജാതി ഉപപദ്ധതിക്ക് ആകെ സംസ്ഥാന പദ്ധതി അടങ്കലിന്റെ 9.81 ശതമാനമായ 3507 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. ഇതിൽ 1929 കോടി രൂപ പട്ടികജാതി വികസന വകുപ്പിനും ബാക്കി 1578 കോടി രൂപ പ്രാദേശിക സർക്കാരുകൾക്കുമായി വകയിരുത്തുന്നു. മുൻ വർഷത്തെ അപേക്ഷിച്ച് പട്ടികജാതി ഉപപദ്ധതിയിൽ 318.75 കോടി രൂപയുടെ വർദ്ധനവുണ്ട്.

634. പട്ടികജാതി വിഭാഗങ്ങളുടെ വിദ്യാഭ്യാസം, ഭൂമി, ഭവന നിർമ്മാണം/ഭവന പുനരുദ്ധാരണം, തൊഴിൽ/ ഉപജീവനം, അടിസ്ഥാന സൗകര്യ വികസനം, ആരോഗ്യ-സാമൂഹ്യ സുരക്ഷ

എന്നീ മേഖലകൾക്ക് പ്രാധാന്യം നൽകിക്കൊണ്ടുള്ള വികസന പ്രക്രിയ തുടരാനാണ് 2026-27 വാർഷിക പദ്ധതിയിൽ സർക്കാർ ലക്ഷ്യമിടുന്നത്.

635. പട്ടികജാതി വിഭാഗങ്ങളിലെ കുട്ടികളുടെ വിദ്യാഭ്യാസ ഉന്നമനത്തിന് സർക്കാർ മുൻഗണന നൽകുന്നു. വിദ്യാഭ്യാസ മേഖലയിൽ നടപ്പാക്കുന്ന വിവിധ പദ്ധതികൾക്കായി 677.11 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. മുൻ വർഷത്തേക്കാൾ 90.53 കോടി രൂപയാണ് വർദ്ധിപ്പിച്ചിട്ടുള്ളത്.

636. കേന്ദ്ര സർക്കാർ, വിവിധ കേന്ദ്ര സ്കോളർഷിപ്പ് പദ്ധതികൾക്കുള്ള സാമ്പത്തിക പിന്തുണയിൽ കുറവുവരുത്തുന്ന സന്ദർഭത്തിലും, കേരളം അധിക ബാധ്യത വഹിക്കുകയും ഉയർന്ന നിരക്കിലുള്ള വിദ്യാഭ്യാസ ആനുകൂല്യങ്ങൾ ലഭ്യമാക്കുകയും ചെയ്യുകയാണ്.

637. പട്ടികജാതി വിദ്യാർത്ഥികളുടെ 'വിദ്യാഭ്യാസ സഹായം' എന്ന പദ്ധതിക്കായി 242 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

- 638. പാലക്കാട് മെഡിക്കൽ കോളേജിന്റെ നിർമ്മാണ പ്രവർത്തനങ്ങൾ പൂർത്തീകരിക്കുന്നതിന് 20 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.
- 639. മോഡൽ റസിഡൻഷ്യൽ സൂപ്പർകളുടെ (എം.ആർ.എസ്.) നടത്തിപ്പിനും പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കുമായി 22 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.
- 640. പട്ടികജാതി വിദ്യാർത്ഥികളുടെ ഉന്നത വിദ്യാഭ്യാസത്തിന് സർക്കാർ പ്രഥമ പരിഗണനയാണ് നൽകുന്നത്. ഉന്നത വിദ്യാഭ്യാസ മേഖലയിലെ പട്ടികജാതി വിദ്യാർത്ഥികളുടെ പോസ്റ്റ് മെട്രിക് സ്കോളർഷിപ്പുകൾ വിതരണം ചെയ്യുന്നതിനുള്ള രണ്ട് പദ്ധതികൾക്കും കൂടി 75.53 കോടി രൂപ വർദ്ധിപ്പിച്ചുകൊണ്ട് ആകെ 370 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.
- 641. പട്ടികജാതി വികസന വകുപ്പിന്റെ കീഴിലുള്ള 44 ഐ.റ്റി.ഐ.-കളുടെ നടത്തിപ്പിനും, ആധുനികവത്കരണത്തിനും, പുനരുജ്ജീവനത്തിനുമായി പുതിയ പദ്ധതി 2026-27-ൽ നടപ്പിലാക്കും. ഇതിനായി 15 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

642. പട്ടികജാതി വിഭാഗങ്ങൾക്ക് ഭൂമിയും പാർപ്പിടവും നൽകുകയെന്നത് സർക്കാരിന്റെ മുൻഗണനാ മേഖലയാണ്. പട്ടികജാതി വിഭാഗങ്ങളിലെ ജനങ്ങൾക്ക് മാന്യമായ ഭവന സൗകര്യം ഉറപ്പാക്കുന്നതിനും വീട് നിർമ്മാണത്തിനുള്ള ഭൂമി ലഭ്യമാക്കുന്ന പദ്ധതികൾക്കുമായി ആകെ 746 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. മുൻ വർഷത്തേക്കാൾ 28.80 കോടി രൂപയാണ് ഈ മേഖലയിലെ പദ്ധതികൾക്കായി വർദ്ധിപ്പിച്ചിട്ടുള്ളത്.

643. പട്ടികജാതി മേഖലയിൽ ലൈഫ് മിഷൻ മുഖേന നടപ്പിലാക്കിവരുന്ന ഭവന നിർമ്മാണ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 300 കോടി രൂപ വകയിരുത്തിയിട്ടുണ്ട്. ലൈഫ് മിഷൻകീഴിൽ ആകെ 1,26,750 പട്ടികജാതി കുടുംബങ്ങൾക്ക് വീട് നിർമ്മിച്ചുനൽകുവാൻ കഴിഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. കൂടാതെ 29,383-ൽ അധികം വീടുകൾ നിർമ്മാണ ഘട്ടത്തിലുമാണ്.

644. ‘സേഫ് പദ്ധതി നിർവഹണവും ‘പഠനമുറി നിർമ്മാണവും’ എന്നീ പദ്ധതികൾക്കായി മുൻ വർഷത്തേക്കാൾ 14 കോടി രൂപയുടെ വർദ്ധനവോടെ 254 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

645. ഭൂഹിതരായ പട്ടികജാതി കുടുംബങ്ങൾക്ക് വീട് നിർമ്മിക്കുന്നതിന് ഭൂമി നൽകുന്നതിനായി 177 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.
646. പട്ടികജാതി വിഭാഗക്കാരുടെ നൈപുണ്യ പരിശീലനങ്ങൾക്കും സംരംഭകത്വ വികസനത്തിനും അവരുടെ തൊഴിലവസരങ്ങൾ വിപുലീകരിക്കുന്നതിനുള്ള പരിപാടികൾക്കുമായി 109.41 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. മുൻ വർഷത്തെ അപേക്ഷിച്ച് 33.21 കോടി രൂപയുടെ വർധനവാണ് ഈ മേഖലയിലെ പദ്ധതികൾക്കുള്ള വിഹിതത്തിൽ വരുത്തിയിട്ടുള്ളത്.
647. ' തൊഴിലിനും പരിശീലനത്തിനും മാനവ വിഭവശേഷി വികസനത്തിനുമുള്ള സഹായം' എന്ന പദ്ധതിക്ക് മുൻ വർഷത്തേക്കാൾ 15 കോടി രൂപ വർധിപ്പിച്ചുകൊണ്ട് 75 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.
648. പട്ടികജാതി സമുദായങ്ങളിലെ നിലവിലുള്ള സംരംഭകർക്ക് അവരുടെ ബിസിനസ് സംരംഭങ്ങൾ വികസിപ്പിക്കുന്നതിനുള്ള ' സംരംഭകത്വ വികസന പരിപാടി' എന്ന പദ്ധതിക്ക് 10 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

649. പട്ടികജാതിക്കാർക്കിടയിൽ സംരംഭകത്വം പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുന്നതിനായി ‘കെ-ബിസ്റ്റ്- പട്ടികജാതി സംരംഭകത്വ വികസന മിഷൻ’ എന്ന ഒരു പുതിയ പദ്ധതി നടപ്പാക്കുന്നതിനായി 5 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.
650. പട്ടികജാതി വിഭാഗത്തിലെ സ്ത്രീകളെ സാമ്പത്തികമായി ശാക്തീകരിക്കുകയെന്ന ലക്ഷ്യത്തോടെ ‘വനിതാ സമൃദ്ധി-സ്ത്രീ ശാക്തീകരണ പരിപാടി’ എന്ന പുതിയ പദ്ധതി കുടുംബശ്രീ മിഷനുമായി സഹകരിച്ചുകൊണ്ട് പട്ടികജാതി-പട്ടികവർഗ്ഗ വികസന കോർപ്പറേഷൻ നടപ്പാക്കും. ഇതിനായി 10 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.
651. പട്ടികജാതി സഹകരണ സംഘങ്ങളുടെ പുനരുദ്ധാരണത്തിനായുള്ള പുതിയ പദ്ധതിക്കായി ഒരു കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.
652. പട്ടികജാതി നഗരുകളിലെ റോഡ്, കുടിവെള്ളം, വൈദ്യുതി, ശുചിത്വം എന്നിവ അടക്കമുള്ള അടിസ്ഥാന സൗകര്യങ്ങളുടെ കുറവ് പരിഹരിക്കുന്ന പദ്ധതികൾക്ക് 138 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

653. പട്ടികജാതി നഗരുകളുടെ സമഗ്ര വികസനം ലക്ഷ്യമിടുന്ന ഡോ. അംബേദ്കർ ഗ്രാമവികസന പദ്ധതിക്ക് 65 കോടി രൂപയും പട്ടികജാതി ഉപപദ്ധതിക്കായുള്ള കോർപ്പസ് ഫണ്ട് പദ്ധതിക്കായി 53 കോടി രൂപയും വകയിരുത്തിയിട്ടുണ്ട്.
654. 5 മുതൽ 15 വരെ കുടുംബങ്ങൾ താമസിക്കുന്ന പട്ടികജാതി നഗരുകളിലെ അടിസ്ഥാന സൗകര്യങ്ങൾ മെച്ചപ്പെടുത്തുന്നതിനായുള്ള ‘ പട്ടികജാതി നഗരുകളുടെ (ഐശ്വര്യ ഗ്രാമം) അടിസ്ഥാന സൗകര്യങ്ങളിലെ നിർണ്ണായക വിടവുകൾ നികത്തുന്നതിനുള്ള സ്പെഷ്യൽ പാക്കേജ് ‘ എന്ന പദ്ധതിക്കായി 20 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.
655. സാമ്പത്തികമായും സാമൂഹികമായും പിന്നാക്കം നിൽക്കുന്ന വേടർ, നായാടി, കള്ളാടി, അരുന്ധതിയാർ/ ചക്രളിയർ എന്നീ സമുദായങ്ങളുടെ പുനരധിവാസത്തിനും ഉന്നമനത്തിനുമായുള്ള പ്രത്യേക ഇടപെടലുകൾ നടത്തുന്നതിനുള്ള പദ്ധതിക്കായി 52 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

656. ' ആരോഗ്യ പരിപാലന പദ്ധതിക്ക് 70 കോടി രൂപയും പട്ടികജാതി പെൺകുട്ടികളുടെ വിവാഹത്തിനുള്ള സാമ്പത്തിക സഹായം' പദ്ധതിക്ക് 90 കോടി രൂപയും വകയിരുത്തുന്നു.

657. സംസ്ഥാന പട്ടികജാതി പട്ടികവർഗ്ഗ വികസന കോർപ്പറേഷൻ ബജറ്റ് വിഹിതം നൽകി വന്നിരുന്ന കേന്ദ്രാവിഷ്കൃത പദ്ധതി കേന്ദ്ര സർക്കാർ അവസാനിപ്പിച്ച സാഹചര്യത്തിൽ പട്ടികജാതി മേഖലയിലെ വിവിധ പ്രവർത്തനങ്ങൾ തുടരുന്നതിനുള്ള സംസ്ഥാന ബജറ്റ് സഹായമായി 10 കോടി രൂപ കേരള സംസ്ഥാന പട്ടികജാതി-പട്ടികവർഗ്ഗ വികസന കോർപ്പറേഷൻ വകയിരുത്തുന്നു.

**പട്ടികവർഗ്ഗ വികസനം**

658. സംസ്ഥാന പദ്ധതി വിഹിതത്തിന്റെ 2.83 ശതമാനം പട്ടികവർഗ്ഗ ഉപപദ്ധതിക്കായി (TSP) നീക്കിവെച്ചിട്ടുണ്ട്. കേരളത്തിലെ പട്ടികവർഗ്ഗ ജനസംഖ്യയുടെ അനുപാതത്തേക്കാൾ കൂടുതലാണ് പദ്ധതി വിഹിതം. 1012 കോടി രൂപ പട്ടികവർഗ്ഗ ക്ഷേമത്തിനായി മാറ്റിവെച്ചിട്ടുണ്ട്. ഇതിൽ 775 കോടി രൂപ പട്ടികവർഗ്ഗ വികസന

വകുപ്പിനും ശേഷിക്കുന്ന 237 കോടി രൂപ പ്രാദേശിക സർക്കാരുകൾക്കുമായി വകയിരുത്തുന്നു.

659. ഈ സർക്കാരിന്റെ കാലയളവിൽ, ലൈഫ് മിഷന്റെ കീഴിൽ പട്ടികവർഗ്ഗ വിഭാഗങ്ങളുടെ ഭവന നിർമ്മാണത്തിൽ വലിയ മാറ്റങ്ങളാണ് താഴെത്തട്ടിൽ ഉണ്ടാക്കിയിരിക്കുന്നത്. ലൈഫ് മിഷന്റെ വിവിധ ഘട്ടങ്ങളിലായി 53,582 വീടുകൾ പൂർത്തീകരിക്കുകയും 7,268 വീടുകളുടെ നിർമ്മാണം നിലവിൽ പുരോഗമിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. സുരക്ഷിതവും മാനുവുമായ വീടുകൾ നിർമ്മിക്കുന്നതിനായി ലൈഫ് മിഷന് 140 കോടി രൂപ നീക്കിവെക്കുന്നു. ഇതിനപുറമെ പൂർത്തിയാക്കാത്ത വീടുകളുടെ അറ്റകുറ്റപ്പണികൾക്കും നവീകരണത്തിനുമായി 'സേഫ്' (SAFE) പദ്ധതിയിലൂടെ 80 കോടി രൂപയും പ്രത്യേകമായി വകയിരുത്തുന്നു.

660. സേഫ് (SAFE) പദ്ധതിക്കായി അനുവദിച്ച 80 കോടി രൂപയിൽ നിന്നും, 'സ്റ്റാർട്ട് സ്റ്റഡി റൂമുകൾ' നിർമ്മിക്കുന്നതിനായി 5 കോടി രൂപ മാറ്റിവെച്ചിട്ടുണ്ട്. ആധുനിക സൗകര്യങ്ങളോടുകൂടിയ വ്യക്തിഗത പഠനമുറികൾ ഒരുക്കുന്നതിനാണ് പദ്ധതി ലക്ഷ്യമിടുന്നത്. ആദ്യ

വർഷത്തിൽ 200 പട്ടികവർഗ്ഗ വിദ്യാർത്ഥികളെ പരിഗണിക്കും. ഓരോ വിദ്യാർത്ഥിക്കും പരമാവധി 2.50 ലക്ഷം രൂപ ധനസഹായമായി നൽകും.

661. പട്ടികവർഗ്ഗ പുനരധിവാസ വികസന മിഷൻ മുഖേന ഭൂരഹിതരായ പട്ടികവർഗ്ഗക്കാരുടെ പുനരധിവാസവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട ചെലവുകൾക്കായി 42 കോടി രൂപയും ഭൂമി രജിസ്ട്രേഷനുമായി ബന്ധപ്പെട്ട പ്രാഥമിക ചെലവുകൾക്കും നിയമപരവും സാമ്പത്തികപരവുമായ പിന്തുണക്കുമായുള്ള പുതിയ പദ്ധതിക്കായി ഒരു കോടി രൂപയും വകയിരുത്തുന്നു.

662. ‘ പട്ടികവർഗ്ഗ കുടുംബങ്ങൾക്കുള്ള ഭൂമി രജിസ്ട്രേഷനായുള്ള സഹായം’ എന്നൊരു പുതിയ പദ്ധതി ആരംഭിക്കുന്നു. ഈ പദ്ധതിക്കായി ഒരു കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

663. പട്ടികവർഗ്ഗ വിഭാഗങ്ങളുടെ വിദ്യാഭ്യാസ പ്രോത്സാഹനത്തിനായി വിവിധ പദ്ധതികളിലൂടെ 163.06 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

664. വിദ്യാവാഹിനി പദ്ധതിയുടെ പ്രാധാന്യം പരിഗണിച്ച് 30 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. പട്ടികവർഗ്ഗ വിദ്യാർത്ഥികൾക്കുള്ള പ്രീ-മെട്രിക്, പോസ്റ്റ്-മെട്രിക് സ്കോളർഷിപ്പുകൾക്കായി 13 കോടി രൂപയും വകയിരുത്തുന്നു.
665. പട്ടികവർഗ്ഗ മേഖലകളിലെ മോഡൽ റെസിഡൻഷ്യൽ സ്കൂളുകൾ/ആശ്രമ സ്കൂളുകൾ/ഏകലവ്യ മോഡൽ റെസിഡൻഷ്യൽ സ്കൂളുകൾ/പ്രീ-മെട്രിക്, പോസ്റ്റ്-മെട്രിക് ഹോസ്റ്റലുകൾ എന്നിവയുടെ കെട്ടിട നിർമ്മാണത്തിനായി 6 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. ഇതിൽ, റെസിഡൻഷ്യൽ സ്പോർട്സ് സ്കൂൾ സ്ഥാപിക്കുന്നതിനുള്ള പ്രാഥമിക ചെലവുകൾക്കുള്ള ഒരു കോടി രൂപയും ഉൾപ്പെടുന്നു.
666. ദേശീയ/അന്തർദേശീയ സ്ഥാപനങ്ങളിൽ പഠിക്കുന്ന വിദ്യാർത്ഥികൾക്ക് സ്കോളർഷിപ്പിനായി 6 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.
667. പട്ടികവർഗ്ഗ യുവാക്കളുടെ നൈപുണ്യവികസനത്തിനും തൊഴിൽ, സംരംഭകത്വ അവസരങ്ങൾ വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നതിനുമായി 91 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

668. പട്ടികവർഗ്ഗ കുടുംബങ്ങളുടെ ഭൂമികളിൽ സുസ്ഥിര കൃഷിയും അനുബന്ധ പ്രവർത്തനങ്ങളും നടപ്പിലാക്കുന്നതിനും, മില്ലറ്റ് വില്ലേജ് പദ്ധതി, അട്ടപ്പാടിയിലെ ‘ നമത് വെള്ളാമെ’ ഇടുക്കി, വയനാട് ജില്ലകളിലെ ‘ ഹരിത രശ്മി’ പദ്ധതി തുടങ്ങിയവയുടെ തുടർ നടത്തിപ്പിനും മറ്റ് ജില്ലകളിലേക്ക് വ്യാപിപ്പിക്കുന്നതിനുമായി ‘ പട്ടിക വർഗ്ഗക്കാർക്കായുള്ള വരുമാനദായക കാർഷിക ഉദ്യമം’ എന്ന പദ്ധതിയിൽ 12 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.
669. തൊഴിലുറപ്പ് പദ്ധതിയിൽ 100 ദിവസം പൂർത്തിയാക്കുന്ന പട്ടികവർഗ്ഗ ഗുണഭോക്താക്കൾക്ക് അധികമായി 100 ദിവസം തൊഴിൽ നൽകുന്ന കേരള ട്രൈബൽ പ്ലസ് പദ്ധതി തുടരുന്നതിന് 49.82 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.
670. ‘ പട്ടികവർഗ്ഗ ഉന്നതികളിലെ അടിസ്ഥാന സൗകര്യങ്ങളിലെ അന്തരം പരിഹരിക്കുന്നതിനുള്ള പ്രത്യേക പാക്കേജ്’ എന്ന പദ്ധതിക്ക് 13 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.
671. പട്ടികവർഗ്ഗ ഉന്നതികൾക്കായുള്ള ‘ ഉപജീവന മിഷൻ’ എന്ന പദ്ധതിക്ക് 11 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

672. നഗര കേന്ദ്രങ്ങളിൽ ജോലി ചെയ്യുന്നവർക്കും ബിരുദാനന്തരബിരുദവും അതിനും ഉപരിയായുള്ള ഉന്നത വിദ്യാഭ്യാസ കോഴ്സുകൾക്ക് പഠിക്കുന്നവരുമായ പട്ടികവർഗ്ഗ വനിതകൾക്കായി സുരക്ഷിതവും കുറഞ്ഞ ചെലവിലുള്ളതുമായ ഹോസ്റ്റൽ സൗകര്യം ലഭ്യമാക്കുന്നതിനായി 2 കോടി രൂപ ചെലവിൽ മൾട്ടിപർപ്പസ് വനിതാ ഹോസ്റ്റൽ പദ്ധതി ആരംഭിക്കുന്നു. ആദ്യ ഘട്ടമായി തിരുവനന്തപുരം, എറണാകുളം, കോഴിക്കോട് എന്നീ സ്ഥലങ്ങളിൽ മൂന്ന് ഹോസ്റ്റലുകൾ ആരംഭിക്കും.
673. അംബേദ്കർ സെറ്റിൽമെന്റ് വികസന പദ്ധതിക്കായി 42 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.
674. വിദ്യാഭ്യാസം, ആരോഗ്യം, മാനവ വികസനം, അടിസ്ഥാന സൗകര്യങ്ങൾ, തൊഴിൽ, ഉപജീവനം, സ്വയംതൊഴിൽ, സാംസ്കാരിക ഉയർച്ച തുടങ്ങിയ മേഖലകളിലെ നിർണായക പോരായ്മകൾ പരിഹരിക്കുന്നതിനായി കോർപ്പസ് ഫണ്ട് പദ്ധതിയിൽ 52 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

675. പട്ടികവർഗ്ഗ വികസന വകുപ്പിന് കീഴിലുള്ള 16 മോഡൽ റസിഡൻഷ്യൽ/ആശ്രമ സ്കൂളുകൾ, നാല് ഏകലവ്യ സ്കൂളുകൾ, രണ്ട് സ്പെഷ്യൽ സി.ബി.എസ്.ഇ. മോഡൽ റസിഡൻഷ്യൽ സ്കൂളുകൾ എന്നിവയുടെ നടത്തിപ്പിനായി 60 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.
676. പട്ടികവർഗ്ഗ പെൺകുട്ടികൾക്കുള്ള വിവാഹ ധനസഹായം നൽകുന്ന പദ്ധതിക്കായി 6 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.
677. പട്ടികവർഗ്ഗക്കാർക്കിടയിലുള്ള സിക്കിൾ സെൽ അനീമിയ രോഗികൾക്ക് പ്രതിമാസ ധനസഹായം നൽകുന്ന പദ്ധതിക്കായി 4 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

**ജനനി-ജന്മരക്ഷ**

678. പട്ടികവർഗ്ഗക്കാരുടെ ആരോഗ്യ വികസനത്തിലെ പ്രധാന ആശങ്കകളിലൊന്നായ അമ്മയുടേയും കുഞ്ഞിന്റേയും പോഷകാഹാര കുറവ് പരിഹരിക്കുന്നതിനായുള്ള ജനനി-ജന്മരക്ഷ പദ്ധതിക്കായി 20 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

**ക്ഷേമത്തിനുള്ള സഹായം/ക്ഷേമസുരക്ഷയ്ക്കുള്ള പരിപാടി**

679. പട്ടികവർഗ്ഗക്കാർക്കിടയിലെ ദാരിദ്ര്യം, പോഷകാഹാരക്കുറവ് എന്നിവ ഇല്ലാതാക്കുന്നതിനായി സംസ്ഥാനത്തെ എല്ലാ ജില്ലകളിലേയും പട്ടികവർഗ്ഗ മേഖലയിൽ ആവശ്യമായ ഭക്ഷ്യധാന്യങ്ങൾ ലഭ്യമാക്കുന്നതും ഭക്ഷ്യസുരക്ഷയും ഉൾപ്പെടുന്ന വിവിധ പരിപാടികൾക്കുമായി 22 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

**പട്ടികവർഗ്ഗ ആശ്വാസനിധി**

680. പട്ടികവർഗ്ഗ വിഭാഗത്തിന്റെ സമഗ്ര ആരോഗ്യ സംരക്ഷണ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായുള്ള പട്ടികവർഗ്ഗ ആശ്വാസനിധിക്ക് 40 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. ഇത് മുൻ വർഷത്തേക്കാൾ 8 കോടി രൂപ അധികമാണ്.

681. സംസ്ഥാനത്തുടനീളമുള്ള 1,182 പട്ടികവർഗ്ഗ പ്രൊമോട്ടർമാർക്ക് ഓണറേറിയത്തിനും യാത്രാബത്തയ്ക്കുമായി 19.15 കോടി രൂപയും ഗോത്രബന്ധു-പ്രൈമറി സ്കൂളുകളിൽ ഗോത്ര വിഭാഗ അധ്യാപകരുടെ ഓണറേറിയത്തിനായി 5.50 കോടി രൂപയും ഉൾപ്പെടെ പട്ടികവർഗ്ഗമേഖലകളിൽ വിവിധ പദ്ധതികൾ

നടപ്പിലാക്കുന്നതിനുള്ള മാനവ വിഭവശേഷിക്കായി 30.68 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

**പിന്നാക്ക വിഭാഗങ്ങളുടെ ക്ഷേമം**

682. 2026-27 ബജറ്റിൽ സർക്കാർ പിന്നാക്ക വിഭാഗങ്ങളുടെ സുസ്ഥിര വികസനത്തിന് മുൻഗണന നൽകുന്നു. പിന്നാക്ക വിഭാഗങ്ങളുടെ വിദ്യാഭ്യാസം, തൊഴിൽ, ഉപജീവനം എന്നിവയ്ക്ക് പിന്തുണ നൽകുന്നതിന് 200.94 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. മുൻ വർഷവുമായി താരതമ്യപ്പെടുത്തുമ്പോൾ 21.94 കോടി രൂപയുടെ (12.26%) വർധനവാണ് ഉണ്ടായിരിക്കുന്നത്.

683. എല്ലാ വിഭാഗം വിദ്യാർഥികളുടേയും വിദ്യാഭ്യാസ പുരോഗതിക്ക് സർക്കാർ പ്രതിജ്ഞാബദ്ധമാണ്. ഒ.ബി.സി. വിഭാഗങ്ങളുടെ വിദ്യാഭ്യാസ സ്കോളർഷിപ്പിനായി 130.78 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. അതിൽ PM YASASVI പ്രീ-മെട്രിക്, പോസ്റ്റ്-മെട്രിക് സ്കോളർഷിപ്പിനായി 28 കോടി രൂപയും ‘ കെടാവിളക്ക്

പ്രീ-മെട്രിക് സ്കോളർഷിപ്പിനായി 15 കോടി രൂപയും വിദേശ സ്കോളർഷിപ്പിനായി 2.50 കോടി രൂപയും വകയിരുത്തുന്നു.

684. ഒ.ഇ.സി. വിദ്യാർത്ഥികൾക്കുള്ള ' പോസ്റ്റ് മെട്രിക് ലേഷൻ സഹായം' പദ്ധതിയുടെ അടങ്കൽ 80 കോടി രൂപയായി വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നു.

685. 'പിന്നാക്ക വിഭാഗങ്ങളുടെ വൈദഗ്ദ്ധ്യം, തൊഴിൽക്ഷമത, സംരംഭകത്വ വികസനം' എന്ന പദ്ധതിക്കായി ആകെ 25 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

686. പിന്നാക്ക വിഭാഗങ്ങളിലെ വിധവകൾക്കുള്ള സ്വയം തൊഴിൽ പദ്ധതിക്ക് 3 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. കൂടാതെ, മാതാപിതാക്കളിൽ ഒരാളെങ്കിലും നഷ്ടപ്പെട്ട മെഡിക്കൽ/മെഡിക്കൽ അനുബന്ധ മേഖലകളിൽ പഠിക്കുന്ന പിന്നാക്ക വിഭാഗ പെൺകുട്ടികൾക്ക് പ്രത്യേക സ്കോളർഷിപ്പിനായി 28 ലക്ഷം രൂപ നീക്കിവയ്ക്കുന്നു.

687. ക്രിസ്തുമതത്തിലേയ്ക്ക് പരിവർത്തനം ചെയ്ത പട്ടികജാതിക്കാരുടേയും മറ്റ് ശിപാർശിത വിഭാഗക്കാരുടേയും സുസ്ഥിര ഉപജീവന അവസരങ്ങളിൽ മതിയായ പ്രാതിനിധ്യം ഉറപ്പാക്കേണ്ടതുണ്ട്. അതിനായി 2026-27-ൽ “ പരിവർത്തിത ക്രൈസ്തവ ശിപാർശിത വിഭാഗ ഉപജീവന സഹായ പരിപാടി” എന്ന പുതിയ പദ്ധതി ആരംഭിക്കും. ഈ പദ്ധതി പരിവർത്തിത ക്രൈസ്തവ ശിപാർശിത വിഭാഗങ്ങൾക്കുവേണ്ടിയുള്ള കേരള സംസ്ഥാന വികസന കോർപ്പറേഷനും പിന്നാക്ക വികസന വകുപ്പും സംയുക്തമായി നടപ്പിലാക്കുന്നതാണ്. ഈ പദ്ധതിക്കായി 10 കോടി രൂപ നീക്കിവയ്ക്കുന്നു. ഇതിനുപുറമെ ഓഹരി മൂലധനമായി കോർപ്പറേഷന് 10 കോടി രൂപ കൂടി വകയിരുത്തുന്നു.

688. കേരള സംസ്ഥാന പിന്നാക്ക വിഭാഗ വികസന കോർപ്പറേഷൻ ലിമിറ്റഡിനുള്ള ഓഹരി മൂലധന സഹായം 20 കോടി രൂപയായി വർദ്ധിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട്. കേരള സംസ്ഥാന കളിമൺപാത്ര നിർമ്മാണ വിപണന ക്ഷേമ വികസന കോർപ്പറേഷനുള്ള ഓഹരി മൂലധന സഹായം 2 കോടി രൂപയായി വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നു.

**ന്യൂനപക്ഷങ്ങളുടെ ക്ഷേമം**

689. മുൻ വർഷത്തെ വിഹിതത്തെ അപേക്ഷിച്ച് 15.99 ശതമാനത്തിന്റെ വർധനവോടുകൂടി ന്യൂനപക്ഷ ക്ഷേമത്തിനായി 94.69 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.
690. കേന്ദ്ര സർക്കാർ 2022-23 മുതൽ മൗലാന ആസാദ് നാഷണൽ ഫെല്ലോഷിപ്പ് നിർമ്മാണത്തിനെ തുടർന്ന് ന്യൂനപക്ഷ ഗവേഷക വിദ്യാർത്ഥികളുടെ ഗവേഷണ സാധ്യതകൾ പ്രതികൂലമായി ബാധിക്കപ്പെട്ടു. ഈ സാഹചര്യത്തിൽ 2025-26-ൽ സംസ്ഥാന സർക്കാർ സംസ്ഥാനതലത്തിൽ പ്രത്യേക പദ്ധതി ആരംഭിച്ചു. ചീഫ് മിനിസ്റ്റേഴ്സ് റിസർച്ച് ഫെല്ലോഷിപ്പ് ഫോർ മൈനോറിറ്റീസ് എന്ന പദ്ധതി തുടരുന്നതിന് 11 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

691. ന്യൂനപക്ഷ സമുദായങ്ങളിലെ വിദ്യാർത്ഥികൾക്ക് ലോകോത്തര വിദ്യാഭ്യാസം ലഭ്യമാക്കുന്നതിനായി, ' ന്യൂനപക്ഷ സമുദായങ്ങൾക്കുള്ള വിദേശ സ്കോളർഷിപ്പ് ' എന്ന പുതിയ പദ്ധതി പ്രഖ്യാപിക്കുകയാണ്. വിദേശത്തുള്ള അംഗീകൃത സ്ഥാപനങ്ങളിൽ അവരുടെ പഠനത്തിന് സാമ്പത്തിക സഹായം നൽകും. പദ്ധതി നടപ്പിലാക്കുന്നതിനായി 4 കോടി രൂപ നീക്കിവയ്ക്കുന്നു.

692. സമർത്ഥരായ ന്യൂനപക്ഷ വിദ്യാർത്ഥികൾക്കും സിവിൽ സർവീസ് വിദ്യാർത്ഥികൾക്കും നൽകി വരുന്ന പ്രൊഫ. ജോസഫ് മുണ്ടശ്ശേരി സ്കോളർഷിപ്പിന്റെ വിഹിതം 8 കോടി രൂപയായി വർദ്ധിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട്.

693. കോഴിക്കോട് സർവകലാശാലയുടെ കീഴിൽ ന്യൂനപക്ഷ റിസർച്ച് ഇൻസ്റ്റിറ്റ്യൂട്ട് സ്ഥാപിക്കുന്നതിനായിട്ടുള്ള വിഹിതം 27 ലക്ഷം രൂപയായി വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നു.

694. ന്യൂനപക്ഷ സമുദായങ്ങളിലെ വിവാഹമോചിത/വിധവ/ ഉപേക്ഷിക്കപ്പെട്ട സ്ത്രീകൾ എന്നിവർക്കായുള്ള ഇമ്പിച്ചി ബാവ ഭവന പദ്ധതിക്ക് 5 കോടി രൂപയും, ന്യൂനപക്ഷ വിഭാഗത്തിലെ

വിധവകൾക്കുള്ള സ്വയം തൊഴിൽ പദ്ധതിക്ക് 5 കോടി രൂപയും വകയിരുത്തുന്നു.

695. പ്രധാനമന്ത്രി ജൻ വികാസ് കാര്യക്രമ പദ്ധതിയുടെ സംസ്ഥാന വിഹിതമായി 16 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. കേന്ദ്ര വിഹിതമായി 24 കോടി രൂപ പ്രതീക്ഷിക്കുന്നു.

696. കേരള സംസ്ഥാന ന്യൂനപക്ഷ വികസന ധനകാര്യ കോർപ്പറേഷൻ ലിമിറ്റഡിന് ഓഹരി മൂലധനമായി 12 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

697. ഒന്നാം തരം മുതൽ എട്ടാം തരം വരെയുള്ള ന്യൂനപക്ഷ വിദ്യാർത്ഥികൾക്ക് പ്രീ-മെട്രിക് സ്കോളർഷിപ്പ് നൽകുന്നതിനായി സംസ്ഥാന സർക്കാർ നടപ്പിലാക്കി വരുന്ന ‘ മാർഗ്ഗദീപം’ പദ്ധതിക്കായി 22 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

**മൂന്നാക്ക സമുദായങ്ങളുടെ ക്ഷേമം**

698. മൂന്നാക്ക സമുദായങ്ങളിലെ സാമ്പത്തികമായി പിന്നാക്കം നിൽക്കുന്ന വിഭാഗങ്ങളുടെ വികസനത്തിന് സർക്കാർ പ്രതിജ്ഞാബദ്ധമാണ്. ഈ വിഭാഗത്തിന്റെ വിദ്യാഭ്യാസം,

ഉപജീവനം, സ്വയംതൊഴിൽ എന്നീ മേഖലകളിൽ കേന്ദ്രീകരിച്ച പദ്ധതികൾ ബജറ്റിൽ ഉൾപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ട്. മൂന്നാക്ക സമുദായങ്ങളുടെ ക്ഷേമത്തിനായി സംസ്ഥാന മൂന്നാക്ക വിഭാഗ ക്ഷേമ കോർപ്പറേഷൻ 39.77 കോടി രൂപ നീക്കിവയ്ക്കുന്നു.

**സെക്രട്ടേറിയറ്റ് സാമ്പത്തിക സർവീസുകൾ**

- 699. സംസ്ഥാന ആസൂത്രണ ബോർഡിന്റെ ആധുനിക വൽക്കരണത്തിനും ശാക്തീകരണത്തിനുമായി 2.27 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.
- 700. ജില്ലാ ആസൂത്രണ സമിതിയുടെ കെട്ടിട നിർമ്മാണം പൂർത്തീകരിക്കുന്നതിനായി 13.40 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.
- 701. സർവ്വകലാശാലകൾ, പഠനങ്ങൾ, പ്ലാൻ മോണിറ്ററിങ്ങ് സംവിധാനം (PLAN SPACE) ശക്തിപ്പെടുത്തൽ തുടങ്ങിയ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 9.15 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

**പൊലീസ്**

702. രാജ്യത്തെ ഏറ്റവും മികച്ച മാനേജ്മെന്റ് സംവിധാനമുള്ള പൊലീസ് സേനകളിൽ ഒന്നാണെന്ന ഖ്യാതി കേരള സംസ്ഥാന പൊലീസിനുണ്ട്. കഴിഞ്ഞ വർഷങ്ങളിൽ പൊലീസ് വകുപ്പ് സാങ്കേതിക പുരോഗതി, കമ്മ്യൂണിറ്റി പൊലീസിങ്, സൈബർ കുറ്റകൃത്യ അന്വേഷണം, അടിസ്ഥാന സൗകര്യ നവീകരണം എന്നിവയിൽ ശ്രദ്ധേയമായ നേട്ടങ്ങൾ കൈവരിച്ചിട്ടുണ്ട്. കുറ്റകൃത്യങ്ങൾ കണ്ടെത്തുന്നതിനുള്ള പൊലീസ് പ്രവർത്തനങ്ങൾ ഓട്ടോമേറ്റ് ചെയ്യുന്നതിനും കാര്യക്ഷമത വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നതിനും സുപ്രധാന സ്ഥാപനങ്ങൾക്കുള്ള സുരക്ഷ വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നതിനുള്ള പുതിയ പദ്ധതികൾ ആരംഭിക്കും. വിവിധ പദ്ധതികൾ നടപ്പാക്കുന്നതിനായി 185.80 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

**സർവ്വ വകുപ്പ്**

703. ഭൂമിയുമായി ബന്ധപ്പെട്ട എല്ലാ സേവനങ്ങളും കാര്യക്ഷമമാക്കിയും ഡിജിറ്റൈസ് ചെയ്തും ഭൂഭരണത്തിൽ പരിവർത്തനം വരുത്തുകയെന്നതാണ് സർക്കാരിന്റെ ലക്ഷ്യം. ഈ ലക്ഷ്യം കൈവരിക്കുന്നതിനായി സർവ്വ വകുപ്പ് 'എന്റെ ഭൂമി' എന്ന

ഡിജിറ്റൽ ഭൂമി സർവ്വെ പരിപാടി ഏറ്റെടുത്തിരിക്കുകയാണ്. ഒരു നിശ്ചിത സമയ പരിധിക്കുള്ളിൽ എല്ലാ വില്ലേജുകളുടേയും ഡിജിറ്റൽ സർവ്വെ പൂർത്തിയാക്കുകയാണ് ലക്ഷ്യം. ‘ എന്റെ ഭൂമി’ സർവ്വെ ഉൾപ്പെടെയുള്ള സർവ്വെ വകുപ്പിന്റെ ഈ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 26.80 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

**രജിസ്ട്രേഷൻ വകുപ്പ്**

704. ടെംപ്ലേറ്റ് അടിസ്ഥാനമാക്കിയുള്ള രജിസ്ട്രേഷൻ, പഴയ രജിസ്റ്റർ ചെയ്ത രേഖകളുടെ സംരക്ഷണം, ഡിജിറ്റലൈസേഷൻ എന്നിവയിലൂടെ രജിസ്ട്രേഷൻ നടപടിക്രമങ്ങൾ ലളിതമാക്കുന്നതിന് രജിസ്ട്രേഷൻ വകുപ്പ് വിവിധ നടപടികൾ സ്വീകരിച്ചിട്ടുണ്ട്. 1968 മുതലുള്ള പഴയ രജിസ്റ്റർ ചെയ്ത ആധാരങ്ങളുടെ സ്കാനിംഗ് നടപടികൾ പൂർത്തിയായി, പഴയ കാലഹരണപ്പെട്ട രേഖകളുടെ സംരക്ഷണ പ്രക്രിയ നടന്നുവരികയാണ്. പണരഹിത പണമടയ്ക്കൽ സാധ്യമാക്കുന്നതിനായി ഇ-സ്റ്റാമ്പ് സൗകര്യം, ആൻഡ്രോയിഡ് ഇ-പോസ്റ്റ് മെഷീനുകൾ എന്നിവ വകുപ്പ് നടപ്പിലാക്കി. സംസ്ഥാനത്തെ എല്ലാ സബ് രജിസ്ട്രാർ ഓഫീസുകളിലും

കാര്യക്ഷമമായ രേഖകൾ സൂക്ഷിക്കൽ സൗകര്യങ്ങൾ ഒരുക്കുന്നതിന് അടിസ്ഥാന സൗകര്യങ്ങൾ മെച്ചപ്പെടുത്തേണ്ടത് അത്യാവശ്യമാണ്. ഈ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്ക് പിന്തുണ നൽകുന്നതിനായി രജിസ്ട്രേഷൻ വകുപ്പിന് 32 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

### റവന്യൂ വകുപ്പ്

705. സംസ്ഥാന സർക്കാരിന്റെ ഏറ്റവും പഴക്കമേറിയതും ഏറ്റവും പ്രധാനപ്പെട്ടതുമായ ഭരണനിർവഹണ വിഭാഗങ്ങളിലൊന്നായ കേരള റവന്യൂ വകുപ്പ്, ഭൂഭരണം, ഭൂരത്തനിവാരണം, പൗര സേവന വിതരണം എന്നിവയിൽ സുപ്രധാന പങ്ക് വഹിക്കുന്നു. എല്ലാവർക്കും ഭൂമി, എല്ലാ ഭൂമിക്കും രേഖ, എല്ലാ സേവനങ്ങളും സ്റ്റാർട്ട് എന്നിവ ഉറപ്പുവരുത്തുകയാണ് വകുപ്പിന്റെ സുപ്രധാന ലക്ഷ്യം. സ്റ്റാർട്ട് സേവനങ്ങൾ നൽകുന്നതിനായി 1,666 വില്ലേജ് ഓഫീസുകളെയും സ്റ്റാർട്ട് വില്ലേജ് ഓഫീസുകളാക്കി മാറ്റുകയെന്നതാണ് സർക്കാരിന്റെ ലക്ഷ്യം. റവന്യൂ വകുപ്പിന്റെ സേവനങ്ങളും പ്രവർത്തനങ്ങളും പ്രചരിപ്പിക്കുന്നതിനും പൊതുജനങ്ങളിൽ നിന്നുള്ള ഫീഡ്ബാക്ക്

നിരീക്ഷിക്കുന്നതിനുമായി ഈ ബജറ്റിൽ ഉൾപ്പെടുത്തി ഒരു റവന്യൂ ഇൻഫർമേഷൻ ബ്യൂറോ ആരംഭിക്കുന്നതാണ്. റവന്യൂ വകുപ്പിനായി 95.85 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

**ഭക്ഷ്യ ഭദ്രതയും പൊതുവിതരണ സംവിധാനവും**

706. ഇന്ത്യയിലെ ഏറ്റവും ഫലപ്രദവും മികച്ചതുമായ പൊതു വിതരണ സമ്പ്രദായങ്ങളിലൊന്നാണ് കേരളത്തിനുള്ളത്. യൂണിവേഴ്സൽ റേഷനിങ് സിസ്റ്റം നടപ്പിലാക്കുന്നതിൽ സംസ്ഥാനം മുൻനിര നേട്ടങ്ങൾ കൈവരിച്ചിട്ടുണ്ട്. നിലവിൽ മുൻഗണനാ കാർഡ് ഉടമകൾ ഉൾപ്പെടെ 94.92 ലക്ഷം കുടുംബങ്ങൾക്ക് റേഷൻ സംവിധാനം ലഭ്യമാക്കിവരുന്നു. എൻ.എഫ്.എസ്.എ.-യുടെ കീഴിൽ ഉൾപ്പെടാത്ത കുടുംബങ്ങളെപ്പോലും റേഷൻ വിതരണത്തിന് കീഴിൽ കൊണ്ടുവരാൻ സർക്കാരിന് കഴിഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. വിദൂര പട്ടികവർഗ്ഗസങ്കേതങ്ങൾ, തീരപ്രദേശങ്ങൾ, വിദൂര പ്രദേശങ്ങൾ, പ്രകൃതിക്ഷോഭ സ്ഥലങ്ങൾ എന്നിവിടങ്ങളിൽ നേരിട്ട് മൊബൈൽ റേഷൻ കടകൾ വഴി റേഷൻ വിതരണം ചെയ്യുന്നു.

707. സർ, ക്ഷേത്രപൊതുവിതരണ വകുപ്പിന് വിപണി ഇടപെടലിനുള്ള പദ്ധതിയേതര വിഹിതം ഉൾപ്പെടെ ആകെ 2333.64 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. ഇത് മുൻ വർഷത്തെ വിഹിതത്തേക്കാൾ 267.24 കോടി രൂപ അധികമാണ്. ഇതിന് പുറമേ സഹകരണ മേഖലയ്ക്ക് കീഴിൽ കൺസ്യൂമർ ഫെഡ് വഴി 75 കോടി രൂപയും വിപണി ഇടപെടലിനായി വകയിരുത്തുന്നു.

708. പയർവർഗ്ഗങ്ങൾ, ധാന്യങ്ങൾ, അരി, ആട്ട, പഞ്ചസാര എന്നിവയുൾപ്പെടെ 13 അവശ്യസാധനങ്ങൾ 50 ശതമാനം വരെ വിലക്കുറവിൽ നൽകിക്കൊണ്ട് പൊതുവിപണിയിൽ വില നിലവാരം നിയന്ത്രിക്കുന്നതിന് സപ്ലൈകോ ഇടപെടുന്നുണ്ട്. 2026-27 കാലയളവിൽ 100 സപ്ലൈകോ ഔട്ട്ലെറ്റുകൾ നവീകരിക്കാൻ ലക്ഷ്യമിടുന്നു. സപ്ലൈകോ ഔട്ട്ലെറ്റിന്റെ നവീകരണത്തിനും എൻ്റർപ്രൈസ് റിസോഴ്സ് പ്ലാനിങ്ങിനും വേണ്ടി 17.80 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

709. സിവിൽ സപ്ലൈസ് വകുപ്പിന്റെ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 95.55 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

**കേരള ഡെവലപ്മെന്റ് ആൻഡ് ഇന്നൊവേഷൻ സ്ട്രാറ്റജിക് കൗൺസിൽ (കെ-ഡിസ്ക്)**

710. കേരള നോളജ് ഇക്കണോമി മിഷൻ പരിപാടി ഗണ്യമായ പുരോഗതി കൈവരിച്ചു. കേരളത്തിലെ വിദ്യാഭ്യാസനവനരായ യുവാക്കൾക്കിടയിലെ തൊഴിലില്ലായ്മ പരിഹരിക്കുന്നതിനും സമൂഹത്തെ ശാക്തീകരിക്കുന്നതിനും കഴിവുകൾ വളർത്തിയെടുക്കുന്നതിനും ഒരു വിജ്ഞാന സമ്പദ്വ്യവസ്ഥയിലേക്കുള്ള കേരളത്തിന്റെ പ്രയാണത്തെ നയിക്കുന്നതിനുമുള്ള ഒരു പൊതു പരിപാടിയാണ് വിജ്ഞാന കേരളം. കെ-ഡിസ്കിന്റെ സഹായത്തോടെ വികസിപ്പിച്ചെടുത്ത ലിമിറ്റഡ് ട്രേഡിംഗ് ഓക്സൈഡ് (LTO) ബാറ്ററി കേരളത്തിൽ ഉല്പാദിപ്പിക്കുന്നതിന് എല്ലാവിധ സഹായങ്ങളും നൽകുന്നതാണ്.

711. ഇന്നൊവേഷൻ പ്രോഗ്രാമുകൾ, വിജ്ഞാന കേരളം പ്രോഗ്രാം എന്നിവ ഉൾപ്പെടെ കെ-ഡിസ്കിന്റെ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 60 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

**പാർലമെന്ററികാര്യ ഇൻസ്റ്റിറ്റ്യൂട്ട്**

712. സർ, പാർലമെന്ററികാര്യ ഇൻസ്റ്റിറ്റ്യൂട്ടിന് സ്വന്തമായി കെട്ടിടം നിർമ്മിക്കുന്നതിനായി തിരുവനന്തപുരത്ത് ഭൂമി അനുവദിച്ചിട്ടുണ്ട്. വർഷങ്ങളായി വാടക കെട്ടിടത്തിൽ പ്രവർത്തിക്കുന്ന ഇൻസ്റ്റിറ്റ്യൂട്ടിന് സ്വന്തമായി കെട്ടിടം നിർമ്മിക്കുന്നതിലേക്കായി 5 കോടി രൂപ അനുവദിക്കുന്നു.

**ധനകാര്യ വകുപ്പ്**

713. ജി സ്പാർക്ക്/യൂണി സ്പാർക്ക്, GAIN PF 2.0-യുടെ പിന്തുണയ്ക്കായി പ്രോജക്ട് മാനേജ്മെന്റ് യൂണിറ്റ് സ്ഥാപിക്കൽ, ധനകാര്യ വകുപ്പിന്റെ ഐ.ടി. സോഫ്റ്റ്‌വെയർ വിഭാഗം ശക്തിപ്പെടുത്തൽ, ധനകാര്യ വകുപ്പിന്റെ ബജറ്റ് വിഭാഗം ശക്തിപ്പെടുത്തൽ, ധനകാര്യ മാനേജ്മെന്റിലെ പരിശീലന കേന്ദ്രത്തിനായുള്ള അടിസ്ഥാന

സൗകര്യ പിന്തുണ തുടങ്ങിയവയ്ക്കും ഡാറ്റാബേസ് പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കുള്ള സംവിധാനം സാക്ഷാത്കരിക്കുന്നതിനുമായി 5.40 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

**കിഫ്ബി**

714. കേരളത്തിന്റെ അടിസ്ഥാന സൗകര്യവികസന രംഗത്ത് വിസ്മയകരമായ പുരോഗതിയാണ് കിഫ്ബിയിലൂടെ സാധ്യമായത്. നാളിതുവരെ 96,554.53 കോടി രൂപയുടെ 1216 പദ്ധതികൾക്ക് കിഫ്ബി അംഗീകാരം നൽകിയിട്ടുണ്ട്. ദേശീയപാത വികസനത്തിനും വ്യാവസായിക പാർക്കുകൾക്കും ഉൾപ്പെടെ ഭൂമിയേറ്റെടുക്കലുകൾക്കായി 20,000 കോടി രൂപ കിഫ്ബിയിലൂടെ വിനിയോഗിച്ചു. നിലവിൽ 44,414.91 കോടി രൂപയുടെ 814 പദ്ധതികൾ ടെൻഡർ ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. 41,701.99 കോടി രൂപയുടെ 744 പദ്ധതികൾക്ക് കരാർ നൽകിയിട്ടുണ്ട്. 24,734.58 കോടി രൂപയുടെ പദ്ധതികൾ ഇതിനോടകം പൂർത്തീകരിച്ചു. മലയോര ഹൈവേ, തീരദേശ ഹൈവേ, വയനാട് തുരങ്കപാത, ഐ.ടി പാർക്കുകൾ സാംസ്കാരിക സമുച്ചയങ്ങൾ, സ്കൂളുകൾ, കോളേജുകൾ,

കാൻസർ സെന്ററുകൾ, ആശുപത്രി കെട്ടിടങ്ങൾ, സുവോളജിക്കൽ പാർക്ക് തുടങ്ങി നിരവധി പദ്ധതികളാണ് കിഫ്ബി ഏറ്റെടുത്തത്.

715. സർ, നാളിതുവരെ 38,535 കോടി രൂപയാണ് കിഫ്ബി ചെലവഴിച്ചത്. ഇതിൽ 28036.04 കോടി രൂപയും ഈ സർക്കാരിന്റെ കാലത്താണ് ചെലവാക്കിയത്.

**ജി.എസ്.ടി വകുപ്പ്**

716. സംസ്ഥാന ജി.എസ്.ടി വകുപ്പിലെ സമീപകാല നാഴികക്കല്ലായ പരിഷ്കാരങ്ങൾ നികുതി സേവനങ്ങൾ കാര്യക്ഷമമാക്കുന്നതിനും സംസ്ഥാന ഖജനാവിന്റെ നികുതി വരുമാനം വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നതിനും ഗണ്യമായി സംഭാവന നൽകിയിട്ടുണ്ട്. വിപുലമായ ഡാറ്റാ വിശകലനത്തിലൂടെ ജി.എസ്.ടി. വകുപ്പിന്റെ വരുമാനം വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നതിനും കാര്യക്ഷമമായ നിർവഹണത്തിനും, തെളിവുകൾ അടിസ്ഥാനമാക്കിയുള്ള നയതീരുമാനങ്ങൾക്കും പ്രവർത്തനക്ഷമത വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നതിനും സാധിക്കുന്നതാണ്. ജി.എസ്.ടി. വകുപ്പിന്റെ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 26.15 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

**ഫിനാൻസ് ടവർ**

717. സംസ്ഥാനത്തിന്റെ നികുതി വരുമാനത്തിൽ ഏറ്റവും വലിയ പങ്ക് വഹിക്കുന്നതോടൊപ്പം കേരളത്തിന്റെ സാമ്പത്തിക വളർച്ചയ്ക്ക് നേതൃത്വം നൽകുന്ന ജില്ലയാണ് എറണാകുളം. ധനകാര്യ ഭരണസംവിധാനം കൂടുതൽ ശക്തിപ്പെടുത്തുന്നതിനായി കൊച്ചിയിൽ ഒരു ഫിനാൻസ് ടവർ സ്ഥാപിക്കാൻ സർക്കാർ ഉദ്ദേശിക്കുന്നു. ജി.എസ്.ടി. ഉൾപ്പെടെയുള്ള ധനകാര്യ നികുതി വകുപ്പുകൾ ഒരു സംയോജിത സംവിധാനത്തിൽ പ്രവർത്തിക്കുന്നതിനായി ആധുനിക സൗകര്യങ്ങളോടെ ഈ പദ്ധതി നടപ്പാക്കുന്നതായിരിക്കും.

718. സർ, ജി.എസ്.ടി. സമ്പ്രദായം നിലവിൽ വന്നതോടെ നികുതി നിർവഹണ പ്രക്രിയ ആധുനിക സാങ്കേതികവിദ്യയുടെയും വിവരവിശകലനത്തിന്റെയും (Data Analytics) പുതിയ ഘട്ടത്തിലേയ്ക്ക് പ്രവേശിച്ചിരിക്കുകയാണ്. നമ്മുടെ മുൻകാല ചെക്ക്പോസ്റ്റ് അടിസ്ഥാനസൗകര്യങ്ങളെ അത്യാധുനിക നിരീക്ഷണ സംവിധാനങ്ങൾക്കായി ഫലപ്രദമായി

പുനർവിന്യസിക്കാൻ സർക്കാർ ലക്ഷ്യമിടുന്നു. നിലവിലുള്ള പൊതു  
ആസ്തികൾ പരമാവധി പ്രയോജപ്പെടുത്തികൊണ്ടുതന്നെ  
അന്തർസംസ്ഥാന വ്യാപാര വിനിമയങ്ങളെ ശാസ്ത്രീയമായി  
വിശകലനം ചെയ്യാനും ഇതുവഴി സാധ്യമാകും.

**ഗിഫ്റ്റ് (GIFT)**

719. ഹോസ്റ്റൽ നിർമ്മാണം പൂർത്തിയാക്കുന്നതിനുള്ള ഒറ്റത്തവണ  
സഹായമായ 5 കോടി രൂപ ഉൾപ്പെടെ ഗിഫ്റ്റിന് 6.50 കോടി രൂപ  
വകയിരുത്തുന്നു.

**പോസ്റ്റ് ഗ്രാജ്യുവേറ്റ് ഡിപ്ലോമ ഇൻ ജി.എസ്.ടി.**

720. ഗുലാത്തി ഇൻസ്റ്റിറ്റ്യൂട്ട് വഴി നടത്തിവരുന്ന പോസ്റ്റ് ഗ്രാജ്യുവേറ്റ്  
ഡിപ്ലോമ ഇൻ ജി.എസ്.ടി. എന്ന കോഴ്സിനെ സർക്കാർ അംഗീകൃത  
സർട്ടിഫിക്കറ്റ് നൽകുന്ന കോഴ്സായി പ്രഖ്യാപിക്കുന്നു.

**സാമ്പത്തിക സ്ഥിതിവിവരക്കണക്ക് വകുപ്പ്**

721. നാഷണൽ സ്റ്റാറ്റിസ്റ്റിക്കൽ ഓഫീസ് (NSO) പീരിയോഡിക്  
ലേബർ ഫോഴ്സ് സർവെ (PLFS) നടത്തുന്നുണ്ടെങ്കിലും, ജില്ലാതല

ഡാറ്റയുടെ അപര്യാപ്ത നയരൂപീകരണത്തിന് ഒരു വലിയ വെല്ലുവിളിയാണ്. നയരൂപീകരണത്തിൽ സംസ്ഥാന/ജില്ലാ തലത്തിലുള്ള PLFS ഡാറ്റയുടെ പ്രാധാന്യം കണക്കിലെടുത്ത്, കേരള സ്പെസിഫിക് പീരിയോഡിക് ലേബർ ഫോഴ്സ് സർവെ (PLFS) നടത്തുന്നതിനായി 45 ലക്ഷം രൂപ നീക്കിവയ്ക്കുന്നു. ഉൽപ്പാദനം, വ്യാപാരം, മറ്റ് സേവനങ്ങൾ എന്നിവയിൽ ഏർപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന അസംഘടിത കാർഷികേതര സ്ഥാപനങ്ങളുടെ വിവിധ സാമ്പത്തിക, പ്രവർത്തന സവിശേഷതകൾ കണക്കാക്കുന്നതിനായുള്ള വാർഷിക സർവ്വേയായി (ASUSE) ഒരു കോടി രൂപ നീക്കിവയ്ക്കുന്നു. സാമ്പത്തിക ശാസ്ത്ര-സ്ഥിതിവിവരക്കണക്ക് വകുപ്പിന്റെ ആധുനികവൽക്കരണം, സ്റ്റാറ്റിസ്റ്റിക്കൽ ഉദ്യോഗസ്ഥർക്കുള്ള ഇൻ-സർവീസ് പരിശീലനം, സർവ്വകലാശാലകളും പഠനങ്ങളും തുടങ്ങിയ വകുപ്പിന്റെ മറ്റ് പ്രധാന പദ്ധതികൾക്കായി 8.02 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

**എക്സൈസ് വകുപ്പ്**

722. ലഹരി, മദ്യപാനം എന്നിവയുടെ ഭൂഷ്യവശങ്ങളെക്കുറിച്ച് വിദ്യാർത്ഥികളെയും യുവാക്കളെയും പൊതുജനങ്ങളെയും ബോധവാന്മാരാക്കുന്നതിന് സംസ്ഥാന വ്യാപകമായി ലഹരി വിരുദ്ധ ക്യാമ്പയിനുകൾ വിമുക്തി മിഷന്റെ ഭാഗമായി വകുപ്പ് നടത്തിവരുന്നു. ആരോഗ്യ വകുപ്പിന്റെ ആശുപത്രികൾക്കൊപ്പം 14 ജില്ലകളിലും ഡി-അഡിക്ഷൻ സെന്ററുകളും തിരുവനന്തപുരം, എറണാകുളം, കോഴിക്കോട് എന്നിവിടങ്ങളിലെ 3 റീജിയണൽ കൗൺസിലിങ് സെന്ററുകളും വകുപ്പിന്റെ കീഴിൽ പ്രവർത്തിക്കുന്നുണ്ട്. സ്കൂൾ, കോളേജ് വിദ്യാർത്ഥികൾക്കിടയിലുള്ള ലഹരി വിരുദ്ധ പരിപാടികൾ, അതിഥി തൊഴിലാളികൾക്കിടയിലും, തീരദേശ, ആദിവാസി മേഖലകളിലുമാണ് പരിപാടി മുഖ്യമായും ശ്രദ്ധ കേന്ദ്രീകരിക്കുന്നത്. വിമുക്തി മിഷന്റെ കീഴിലുള്ള പ്രവർത്തനങ്ങൾ ഉൾപ്പെടെ എക്സൈസ് വകുപ്പിനായി 23.31 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

**ജഡീഷ്യറി**

723. ഹൈക്കോടതിയുടെയും കീഴ്കോടതികളുടെയും ആധുനിക വൽക്കരണത്തിനും നിയമപരമായ കാര്യങ്ങളിൽ പൗരന്മാർക്ക് ഉയർന്ന നിലവാരമുള്ള സേവനങ്ങൾ നൽകുന്നതിനും, പാരമ്പര്യ രേഖകളുടെ ഡിജിറ്റൈസേഷനും, വിവിധ കോടതികൾ തമ്മിലുള്ള വിവര കൈമാറ്റം കാര്യക്ഷമമാക്കുന്നതിനുമായി 24.65 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

**പൊതുമരാമത്തു വകുപ്പ് - കെട്ടിട വിഭാഗം**

724. വിവിധ പൊതു ഓഫീസ് കെട്ടിടങ്ങളുടെ നിർമ്മാണം, എം.എൽ.എ.-മാർക്കുള്ള ഫ്ലാറ്റുകളുടെ നിർമ്മാണം, ജെൻഡർ ബജറ്റിന് തുടങ്ങിയ വിവിധ പദ്ധതികൾക്കായി 76.41 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

**നിയമസഭാ സെക്രട്ടേറിയറ്റ്**

725. എം.എൽ.എ.-മാർക്കുള്ള കമ്പ്യൂട്ടർ അധിഷ്ഠിത വിവര സംവിധാനം, കേരള നിയമസഭാ ലൈബ്രറിയുടെ നവീകരണം തുടങ്ങിയ പദ്ധതികൾ തുടർന്ന് നടപ്പാക്കുന്നതിനും നിയമസഭാ മ്യൂസിയത്തിൽ ഇ.എം.എസ്. സ്മൃതി മണ്ഡപം സ്ഥാപിക്കുന്നതിനുമായി 1.93 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

**കേരള അഡ്മിനിസ്ട്രേറ്റീവ് ട്രൈബ്യൂണൽ**

726. കണ്ണൂരിലെ തലശ്ശേരിയിൽ കെ.എ.ടി.-യുടെ ഒരു അഡീഷണൽ ബെഞ്ച് സ്ഥാപിക്കുവാൻ ഉദ്ദേശിക്കുന്നു. ഇതുൾപ്പെടെയുള്ള കേരള അഡ്മിനിസ്ട്രേറ്റീവ് ട്രൈബ്യൂണലിന്റെ വിവിധ പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കായി 28.01 ലക്ഷം രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

**നവകേരള സദസ്സ്**

727. നവകേരള സദസ്സിൽ ഉരുത്തിരിഞ്ഞുവന്ന അടിസ്ഥാന സൗകര്യ വികസന പദ്ധതികളുടെ നടത്തിപ്പിനായി 210 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു. ഓരോ നിയോജകമണ്ഡലത്തിലും പരമാവധി 7 കോടി രൂപയുടെ പദ്ധതികളാണ് ഏറ്റെടുത്തിട്ടുള്ളത്.

**കേരള പബ്ലിക് സർവീസ് കമ്മീഷൻ**

728. ജില്ലാ ഓഫീസുകൾക്ക് സ്വന്തമായി കെട്ടിടങ്ങൾ നിർമ്മിക്കുന്നതിനും കമ്മീഷന്റെ അടിസ്ഥാന സൗകര്യങ്ങൾ മെച്ചപ്പെടുത്തുന്നതിനുമായി 5.74 കോടി രൂപ ഉൾപ്പെടെ കേരള പബ്ലിക് സർവീസ് കമ്മീഷൻ 9.65 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

**റീബിൽഡ് കേരള ഇനിഷ്യേറ്റീവ് (ആർ.കെ.ഐ)**

729. റീബിൽഡ് കേരള ഇനിഷ്യേറ്റീവ് (ആർ.കെ.ഐ) എന്ന ബാഹ്യ സഹായ പദ്ധതിക്കായി 1000 കോടി രൂപ നീക്കിവയ്ക്കുന്നു.

**മറ്റ് പൊതു സാമ്പത്തിക സർവീസുകൾ**

730. ലീഗൽ മെട്രോളജി വകുപ്പിന് 4.10 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

**ഷേറി വകുപ്പ്**

731. സംസ്ഥാനത്തെ ട്രഷറികളുടെ നവീകരണത്തിലൂടെയും ആധുനികവൽക്കരണത്തിലൂടെയും കൂടുതൽ സേവനങ്ങൾ സുഗമമായി ജനങ്ങളിൽ എത്തിക്കുവാൻ കഴിഞ്ഞു. ട്രഷറി സേവിങ്സ് ബാങ്കിന് “ കോർബാങ്കിങ്” സംവിധാനം ഏർപ്പെടുത്തി. പൊതുജനങ്ങൾക്ക് സർക്കാരിലേക്ക് ഡിജിറ്റലായി തുക ഒടുക്കുന്നതിനുള്ള ഇ-ട്രഷറി സംവിധാനം വഴി നേരിട്ട് 11 ബാങ്കുകളുടേയും ബാങ്ക് ഗേറ്റ്‌വേകൾ വഴി 53 ബാങ്കുകളുടേയും സേവനം ലഭിക്കുന്നു. മുതിർന്ന പൗരന്മാർക്ക് മസ്റ്ററിബിനായി വാതിൽപ്പടി സേവനം നടപ്പിലാക്കി. കൂടാതെ, ട്രഷറി സേവിങ്സ് ബാങ്ക് ഇടപാടുകാർക്കും പെൻഷൻകാർക്കുമായി ഓൺലൈൻ പോർട്ടൽ സേവനങ്ങൾ, ഇടപാടുകാർക്ക് എസ്.എം.എസ്. അലർട്ട് എന്നിവയും ഏർപ്പെടുത്തിയതിനോടൊപ്പം സൈബർ സുരക്ഷയും ഉറപ്പാക്കിയിട്ടുണ്ട്. ട്രഷറികളുടെ അടിസ്ഥാന സൗകര്യ വികസനത്തിന്റെ ഭാഗമായി ഡയറക്ടറേറ്റ് ഉൾപ്പെടെ പുതിയ 27 ട്രഷറി കെട്ടിടങ്ങളുടെ ഉദ്ഘാടനം നടത്തി. 64 ട്രഷറികളുടെ നവീകരണം സാധ്യമാക്കി. ട്രഷറി സേവനങ്ങളുടെ വേഗതയും

ഗുണനിലവാരവും വർദ്ധിപ്പിക്കുക, വിവര സാങ്കേതികവിദ്യ പ്രയോജനപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ട് അധിക സൗകര്യങ്ങൾ ഒരുക്കുക, അടിസ്ഥാന സൗകര്യങ്ങൾ വർദ്ധിപ്പിക്കുക എന്നിവയ്ക്കായി ട്രഷറി വകുപ്പിന് 23.75 കോടി രൂപ വകയിരുത്തുന്നു.

**കെ.എസ്.എഫ്.ഇ.**

732. കെ.എസ്.എഫ്.ഇ.-യുടെ അംഗീകൃത മൂലധനം 100 കോടി രൂപയിൽനിന്നും 250 കോടി രൂപയായി സർക്കാർ ഉയർത്തുകയുണ്ടായി. കെ.എസ്.എഫ്.ഇ.-യുടെ ആകെ വിറ്റുവരവ് ഒരു ലക്ഷം കോടി രൂപ കവിഞ്ഞു. ഒരു ലക്ഷം കോടി രൂപയുടെ ബിസിനസ് നേട്ടം കൈവരിക്കുന്ന ഇന്ത്യയിലെ തന്നെ ആദ്യ മിസിലേനിയസ് നോൺ ബാങ്കിങ് കമ്പനിയായി കെ.എസ്.എഫ്.ഇ. മാറിയിരിക്കുന്നു. ഒന്നും രണ്ടും പിണറായി സർക്കാരുകളുടെ കാലത്ത് 143 പുതിയ ശാഖകളും 9 മേഖല ഓഫീസുകളും ആരംഭിക്കുകയും 5000-ത്തിനടുത്ത് ഉദ്യോഗാർത്ഥികൾ പി.എസ്.സി. മുഖാന്തിരം കെ.എസ്.എഫ്.ഇ.-യിൽ ജോലിയിൽ പ്രവേശിക്കുകയും ചെയ്തു.

**കേരള ഫിനാൻഷ്യൽ കോർപ്പറേഷൻ**

- 733. സർ, കേരള ഫിനാൻഷ്യൽ കോർപ്പറേഷൻ നൽകിയ ലോൺ തുക 2021-ലെ 4621 കോടിയിൽനിന്ന് 2025-ൽ 8012 കോടിയിലേക്ക് വർധിക്കുകയുണ്ടായി.
  
- 734. സർ, കെ.എഫ്.സി.-യുടെ മൂലധനത്തിൽ 73.5 കോടി രൂപയുടെ കൂടി വർധനവ് വരുത്തി പെയ്ഡ് അപ്പ് ക്യാപിറ്റൽ 1000 കോടിയായി ഉയർത്തുന്നു.
  
- 735. 50 കോടി വരെ സൂക്ഷ്മ ചെറുകിട ഇടത്തരം സ്ഥാപനങ്ങൾക്കും പൊതുമേഖലാ സ്ഥാപനങ്ങൾക്കും വ്യവസായ സ്ഥാപനങ്ങൾക്കും നൽകിവരുന്ന 50 കോടി രൂപയുടെ വായ്പാ പദ്ധതിയുടെ കാലാവധി 2 വർഷം കൂടി (02-02-2028 വരെ) ദീർഘിപ്പിക്കുന്നു.
  
- 736. മുതിർന്ന പൗരന്മാരുടെ കമ്മ്യൂണിറ്റി ലിവിങ് ക്ലസ്റ്ററുകളും റിട്ടയർമെന്റ് ഹബ്ബുകളും നിർമ്മിക്കുന്നതിന് ആദ്യ രണ്ട് വർഷം മൂന്ന് ശതമാനം പലിശ സബ്സിഡിയോടെ 20 കോടി രൂപവരെ വായ്പ നൽകുന്ന ഒരു പുതിയ പദ്ധതി കെ.എഫ്.സി. പ്രഖ്യാപിക്കുന്നു.

ഇതിനായി 100 കോടി രൂപ മാറ്റിവയ്ക്കുന്നു. സബ്സിഡി നൽകുന്നതിനായി അടുത്ത വർഷം 3 കോടി രൂപ അനുവദിക്കുന്നു.

**ചെരുപ്പ് വ്യവസായത്തിന് വായ്പ**

737. സർ, സംസ്ഥാനം ചെരുപ്പ് വ്യവസായ ക്ലസ്റ്ററുകളുടെ ഒരു കേന്ദ്രമായി മാറിയിട്ടുണ്ട്. ഇത്തരം വ്യവസായ സംരംഭങ്ങൾക്ക് 20 കോടി രൂപ വരെ വായ്പ നൽകുന്ന ഒരു പദ്ധതി പ്രഖ്യാപിക്കുന്നു. ആദ്യ വർഷം 2 ശതമാനം പലിശ സബ്സിഡി നൽകുന്ന ഈ വായ്പാ പദ്ധതിക്കായി 100 കോടി രൂപ നീക്കിവയ്ക്കുന്നു.

**സംസ്ഥാന ഇൻഷുറൻസ് വകുപ്പ്**

738. എസ്.എൽ.ഐ., ജി.ഐ.എസ്., മറ്റ് വ്യത്യസ്തങ്ങളായ ഇതര ഇൻഷുറൻസ് പദ്ധതികൾ എന്നിവ കാലാനുസൃതമായി പരിഷ്കരിച്ചും കാര്യക്ഷമത വർദ്ധിപ്പിച്ചും സംസ്ഥാന ഇൻഷുറൻസ് വകുപ്പ് മികച്ച പ്രവർത്തനം കാഴ്ചവയ്ക്കുന്നു. സാമൂഹ്യനീതി, വനിതാ ശാക്തീകരണം,

സാമ്പത്തിക സുരക്ഷിതത്വം എന്നിവ ലക്ഷ്യമാക്കി ലൈഫ് ഇൻഷുറൻസ് കോർപ്പറേഷനും കുടുംബശ്രീയുമായി സഹകരിച്ചുകൊണ്ട് ആരംഭിച്ച ഗ്രൂപ്പ് ബെനഫിറ്റ് സ്കീമിൽ നിലവിൽ 14 ലക്ഷത്തോളം അംഗങ്ങൾ ഉൾപ്പെടുന്നു. ഇതുവരെ 5000-ത്തോളം അംഗങ്ങൾക്കായി 14 കോടിയോളം രൂപ നഷ്ടപരിഹാരമായി നൽകി. കൂടാതെ കൃഷി വകുപ്പുമായി സഹകരിച്ച് കാർഷിക കർമ്മ സേനാഘടനകൾക്കുവേണ്ടി കരുതൽ ഗ്രൂപ്പ് പേഴ്സണൽ ആക്സിഡന്റ് ഇൻഷുറൻസ് പദ്ധതിയും നിലവിലുണ്ട്. യുണൈറ്റഡ് ഇന്ത്യ ഇൻഷുറൻസ് കമ്പനിയുമായി ചേർന്ന് കോ-ഇൻഷുറൻസ് വ്യവസ്ഥയിൽ ഗോസമൃദ്ധി എന്ന പേരിൽ മൃഗസംരക്ഷണ വകുപ്പിലെ കന്നുകാലി ഇൻഷുറൻസ് പദ്ധതിയും കാര്യക്ഷമമായി നടത്തിവരുന്നു.

**ദേശീയ സമ്പാദ്യ പദ്ധതി വകുപ്പ്**

739. കഴിഞ്ഞ സാമ്പത്തിക വർഷം ചെറുകിട നിക്ഷേപ സമാഹരണ മേഖലയിൽ മൊത്തം നിക്ഷേപമായി 12,081.34 കോടി രൂപയും

മിച്ച നിക്ഷേപമായി 3,893.96 കോടി രൂപയും സ്വരൂപിക്കാൻ ദേശീയ സമ്പാദ്യ വകുപ്പിന് കഴിഞ്ഞു.

740. സംസ്ഥാനത്തെ സർക്കാർ/എയ്ഡഡ് സ്കൂളുകളിലെ വിദ്യാർത്ഥികളിൽ സമ്പാദ്യശീലവും മിതവ്യയശീലവും പരിശീലിപ്പിക്കുകയെന്ന ലക്ഷ്യത്തോടെ നടപ്പാക്കിയ സ്റ്റഡന്റ്സ് സേവിങ്സ് സ്കീമിൽ ഇതുവരെ 6637 സ്കൂളുകളിലായി 5.17 ലക്ഷം വിദ്യാർത്ഥികൾ അംഗങ്ങളാകുകയും 24.37 കോടി രൂപ സ്വരൂപിക്കുകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ട്.

**കേരള സംസ്ഥാന ഓഡിറ്റ് വകുപ്പ്**

741. സംസ്ഥാനത്തെ ഓഡിറ്റ് വകുപ്പിന്റെ പ്രധാന പ്രവർത്തന മേഖലകൾ ആധുനികവൽക്കരിക്കുകയെന്ന ലക്ഷ്യത്തോടെ 2026-27 വർഷം ഏറ്റെടുത്ത് നടപ്പിലാക്കാൻ ഉദ്ദേശിക്കുന്ന “ ഓഡിറ്റ് ഇൻഫർമേഷൻ & മാനേജ്മെന്റ് സിസ്റ്റം” സോഫ്റ്റ്‌വെയറിന്റെ പ്രവർത്തനങ്ങൾ, സ്റ്റേറ്റ് ഓഡിറ്റ് കോംപ്ലക്സിന്റെ നിർമ്മാണം, കണ്ണൂരിൽ ഓഫീസ് സ്ഥലം ഒരുക്കൽ എന്നീ പ്രവൃത്തികൾക്കായി 2.42 കോടി രൂപ അനുവദിക്കുന്നു.

**ജീവനക്കാര്യം**

**ശമ്പള പരിഷ്കരണം**

742. സർ, സർക്കാർ ജീവനക്കാരുടെ ശമ്പളപരിഷ്കരണം സംബന്ധിച്ച അഞ്ചുവർഷ തത്വം പാലിക്കുകയെന്നതാണ് ഇടതുപക്ഷ സർക്കാരുകളുടെ എക്കാലത്തെയും നയം. ഇതിന്റെ ഭാഗമായി 12-ാം ശമ്പളപരിഷ്കരണ കമ്മീഷൻ പ്രഖ്യാപിക്കുകയാണ്. റിപ്പോർട്ട് മൂന്ന് മാസം കൊണ്ട് സമർപ്പിക്കാൻ ആവശ്യപ്പെടുകയും സമയ ബന്ധിതമായി നടപ്പിലാക്കുകയും ചെയ്യും.

**ഡി.എ/ഡി.ആർ കുടിശ്ശിക**

743. സർ, സർക്കാർ ജീവനക്കാരുടെയും പെൻഷൻകാരുടെയും നിലവിൽ അവശേഷിക്കുന്ന ഡി.എ., ഡി.ആർ. ഗഡുക്കൾ പൂർണ്ണമായും നൽകാൻ തീരുമാനിക്കുന്നു. ഒരു ഗഡു ഡി.എ. ഫെബ്രുവരി മാസത്തെ ശമ്പളത്തോടൊപ്പം നൽകുന്നതാണ്. നിലവിൽ അവശേഷിക്കുന്ന ഗഡുക്കൾ പൂർണ്ണമായും മാർച്ച് മാസത്തെ ശമ്പളത്തോടൊപ്പം അനുവദിക്കും.

744. സർ, ഡി.എ.-യുടെയും ഡി.ആർ.-ന്റെയും കുടിശ്ശിക ഘട്ടം ഘട്ടമായി കൊടുത്തുതീർക്കും. ആദ്യ ഗഡു ബജറ്റ് വർഷത്തിൽ തന്നെ നൽകുന്നതിന് തുക വകയിരുത്തിയിട്ടുണ്ട്.

**ഹൗസ് ബിൽഡിങ് അഡ്വാൻസ്**

745. സർ, ജീവനക്കാരുടെ ഹൗസ് ബിൽഡിങ് അഡ്വാൻസ് സ്കീം പുനഃസ്ഥാപിക്കും.

**അഷ്വേർഡ് പെൻഷൻ**

746. സർ, സർക്കാർ ജീവനക്കാരുടെ പങ്കാളിത്ത പെൻഷൻ പദ്ധതിക്ക് പകരമായി അഷ്വേർഡ് പെൻഷൻ നടപ്പിലാക്കുമെന്ന് മുൻബജറ്റിൽ പ്രഖ്യാപിച്ചിരുന്നു. സംസ്ഥാനത്ത് അഷ്വേർഡ് പെൻഷൻ പദ്ധതി ചുവടെ പറയുന്ന രീതിയിൽ പ്രഖ്യാപിക്കുന്നു.

747. അവസാന അടിസ്ഥാന ശമ്പളത്തിന്റെ 50 ശതമാനം തുക പരമാവധി പെൻഷനായി ലഭിക്കുന്നുവെന്ന് ഉറപ്പുവരുത്തുകയും ഡി.ആർ. അനുവദനീയമാക്കുകയും ചെയ്യും.

748. നിലവിലുള്ള എൻ.പി.എസ്.-ൽനിന്നും അഷ്വേർഡ് പെൻഷനിലേക്ക് മാറാൻ ഓപ്ഷനുമായിരിക്കും.
749. ജീവനക്കാരുടെയും സർക്കാരിന്റെയും വിഹിതം പ്രത്യേക ഫണ്ടായി മാനേജ് ചെയ്യുന്നതിന് സംവിധാനം ഉണ്ടാക്കും.
750. അഷ്വേർഡ് പെൻഷൻ പദ്ധതി ഏപ്രിൽ 1-ന് നടപ്പിൽ വരുത്തുന്നതിനുള്ള വിശദമായ മാർഗനിർദ്ദേശങ്ങൾ ഉൾക്കൊള്ളിച്ച ഉത്തരവ് പുറത്തിറക്കും.

## ഭാഗം - IV

### വിഭവസമാഹരണം

#### നികുതി കുടിശ്ശിക തീർപ്പാക്കൽ പദ്ധതി

751. ജി.എസ്.ടി. നിയമം നിലവിൽ വരുന്നതിനുമുമ്പുള്ള ചില നിയമങ്ങളുടെ ഭാഗമായുള്ള കുടിശ്ശിക തീർപ്പാക്കുന്നതിനായി 2024 ബജറ്റിൽ ആനസ്റ്റി സ്കീം പ്രഖ്യാപിച്ചിരുന്നു. ടി പദ്ധതിയുടെ ഭാഗമായി അമ്പതിനായിരം രൂപ വരെ നികുതി തുകയുള്ള കുടിശ്ശികകളെ അവയുടെ പിഴയും പലിശയും അടക്കം പൂർണ്ണമായും ഒഴിവാക്കുന്നതിനായുള്ള തീരുമാനം കൈക്കൊണ്ടിരുന്നു. എന്നാൽ

പ്രസ്തുത പദ്ധതിയുടെ കാലാവധി അവസാനിച്ച ശേഷം തീർപ്പാക്കിയ പല നികുതി നിർണ്ണയ ഉത്തരവുകളിലും ഇത്തരത്തിൽ അമ്പതിനായിരം രൂപ വരെയുള്ള നികുതി കുടിശ്ശികകൾ ഉൾപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്.

752. എന്നാൽ മേൽ ആനുകൂല്യം 2025 ആംനസ്സി പദ്ധതിയിൽ ഉൾപ്പെടുത്തിയിരുന്നില്ല. മാത്രമല്ല, പ്രസ്തുത പദ്ധതിയിൽ ടി വിഭാഗത്തിൽ ഉൾപ്പെട്ട കുടിശ്ശികകൾ തീർപ്പാക്കുന്നതിനുള്ള പ്രത്യേക വ്യവസ്ഥകളും ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. ആയതിനാൽ തന്നെ നിലവിൽ ഇത്തരത്തിലുള്ള ചെറിയ തോതിലുള്ള അനേകം കുടിശ്ശികകൾ തീർപ്പാക്കാതെ നിലവിലുണ്ട്.

753. ഈ സാഹചര്യത്തിൽ 2024 ആംനസ്സി സ്കീമിൽ ഉൾപ്പെട്ട മുൻകാല നിയമങ്ങളുമായി ബന്ധപ്പെട്ട 2017-2018 സാമ്പത്തിക വർഷം വരെയുള്ള നികുതി നിർണ്ണയ ഉത്തരവുകളിൽ, അമ്പതിനായിരം രൂപ വരെ നികുതി തുകയുള്ള കുടിശ്ശികകളെ അവയുടെ പിഴയും പലിശയും അടക്കം പൂർണ്ണമായും ഒഴിവാക്കും.

754. ഈ ആനുകൂല്യം 2027 മാർച്ച് 31 വരെ തീർപ്പാക്കുന്ന നികുതി നിർണ്ണയ ഉത്തരവുകളിലെ നികുതി കുടിശ്ശികകൾക്ക് ബാധകമായിരിക്കും.
755. ചെറിയ കുടിശ്ശികകൾ തീർപ്പാക്കുന്നതിന് വ്യാപാരികൾക്ക് സഹായകമാകുന്ന ടി പദ്ധതി വ്യാപാര സമൂഹത്തിന് ഒരു പരിധി വരെ ആശ്വാസമേകുന്നതായിരിക്കും.

**ഫ്ലോഡ് സെസ്സ് ആംനസ്റ്റി പദ്ധതി**

756. പ്രകൃതി ദുരന്തങ്ങൾ കാരണം സംസ്ഥാനത്തിന് ആവശ്യമായി വന്ന അധിക വിഭവ സമാഹരണത്തിനായി 2019-ൽ ജി.എസ്.ടി. ബാധകമായ സപ്ലൈകളുടെ മേൽ ഒരു ശതമാനം സെസ്സ് ഏർപ്പെടുത്തിയിരുന്നു.
757. 2025-ലെ ബജറ്റിൽ, 2021 ജൂലൈ വരെയുള്ള മേൽപ്പറഞ്ഞ ഫ്ലോഡ് സെസ്സുമായി ബന്ധപ്പെട്ട കുടിശ്ശിക തീർപ്പാക്കുന്നതിനായി, സെസ്സ് തുക പിഴയും പലിശയും ഇല്ലാതെ അടയ്ക്കാനുള്ള ‘ ഫ്ലോഡ് സെസ്സ് ആംനസ്റ്റി 2025’ പ്രഖ്യാപിച്ചിരുന്നു. ഏപ്രിൽ 1, 2025 മുതൽ ജൂൺ 30, 2025 വരെയുള്ള മൂന്നുമാസ കാലയളവിലേക്ക്

പ്രഖ്യാപിച്ചിരുന്ന ഒരു ഹ്രസ്വകാല പദ്ധതിയായിരുന്നു ഇത്. വ്യാപാര സമൂഹത്തിന്റെ അഭ്യർത്ഥന മാനിച്ച്, വ്യാപാര സമൂഹത്തിന് ആശ്വാസം നൽകുന്നതിനായി പ്രസ്തുത പദ്ധതിയുടെ തുടർച്ചയെന്ന നിലയിൽ ‘ ഫ്ലോഡ് സെസ്സ് ആംനസ്റ്റി 2026’ പ്രഖ്യാപിക്കുന്നു.

### ഉപസംഹാരം

758. കഴിഞ്ഞ ബജറ്റ് പ്രസംഗത്തിൽ കേരളം അതിവേഗ വളർച്ചയുടെ ഒരു പുതിയ ഘട്ടത്തിലേക്ക് ടേക്ക് ഓഫ് സജ്ജമായിരിക്കുന്നുവെന്ന് സൂചിപ്പിച്ചിരുന്നു. അക്ഷരാർത്ഥത്തിൽ അത് സംഭവിക്കുകയാണ്. പശ്ചാത്തലമേഖലയിലെ പിന്നാക്കാവസ്ഥ പരിഹരിച്ചുകഴിഞ്ഞാൽ കേരളത്തിലേക്ക് കൂടുതൽ മൂലധന നിക്ഷേപം എത്തുമെന്നും അത് വളർച്ചയ്ക്ക് രാസത്വരകമാകുമെന്നും കണക്കുകൂട്ടിയിരുന്നു. യഥാർത്ഥത്തിൽ നാം പ്രതീക്ഷിച്ചതിനേക്കാൾ മെച്ചപ്പെട്ട പ്രതികരണമാണ് കാണുന്നത്. വിഴിഞ്ഞം തുറമുഖത്തിന്റെ രണ്ടും മൂന്നും നാലും ഘട്ടങ്ങളുമായി ബന്ധപ്പെട്ട് അദാനി ഗ്രൂപ്പ് അടുത്ത അഞ്ചുവർഷത്തിനുള്ളിൽ 10,000 കോടി രൂപ നിക്ഷേപിക്കുമെന്ന്

വ്യക്തമായല്ലോ. തുറമുഖത്തിന് പുറത്ത് അനുബന്ധ വികസന മേഖലകളിൽ കേന്ദ്ര സർക്കാരും സംസ്ഥാന സർക്കാരും സ്വകാര്യ ഏജൻസികളുമായി ഏറ്റവും കുറഞ്ഞത് 30,000 കോടി രൂപയുടെ നിക്ഷേപം നടത്തുമെന്ന് കണക്കാക്കപ്പെടുന്നു.

759. പശ്ചാത്തല മേഖലയിൽ നാം നടത്തിയ മുന്നേറ്റത്തിന്റെ പ്രതിഫലനമാണ് ദാവോസിൽ വേൾഡ് ഇക്കണോമിക് കോൺഫറൻസിലും കണ്ടത്. ദാവോസിലെ കേരളത്തിന്റെ സാന്നിധ്യം ദേശീയ സാർവദേശീയ മാധ്യമങ്ങളുടെ ശ്രദ്ധയിൽപ്പെട്ടിരുന്നു. കേരളത്തിലെ മാധ്യമങ്ങൾ അത് വേണ്ടത്ര ഗൗനിച്ചതായി കണ്ടില്ല. വേൾഡ് ഇക്കണോമിക് ഫോറത്തിൽ കേരളം 1.18 ലക്ഷം കോടി രൂപയുടെ താൽപര്യപത്രങ്ങൾ ഒപ്പിട്ടു. താൽപര്യപത്രങ്ങളെയും ധാരണാപത്രങ്ങളെയും യഥാർഥ മൂലധനനിക്ഷേപമായി പരിവർത്തിപ്പിക്കുന്നതിൽ നാം മെച്ചപ്പെട്ട പ്രകടനമാണ് കാഴ്ചവയ്ക്കുന്നത്. ഈസ് ഓഫ് ഡൂയിങ് ബിസിനസിൽ തുടർച്ചയായി ഏറ്റവും ഉയർന്ന സ്ഥാനം നിലനിർത്തുന്നത് ഇതിനൊക്കെ സഹായകരമാണ്.

760. പുതിയ പദ്ധതിയിലും പശ്ചാത്തല മേഖലയ്ക്ക് നൽകുന്ന പ്രാധാന്യം തുടരും. ഭൗതിക പശ്ചാത്തല സൗകര്യങ്ങളിൽ മാത്രമല്ല, മനുഷ്യവിഭവശേഷിയുടെ കാര്യത്തിലും കേരളത്തെ ഒന്നാംതരമാക്കുകയാണ് ലക്ഷ്യം.

761. കേരളത്തിന്റെ പശ്ചാത്തല മേഖലയുടെ നട്ടെല്ലായി ഞങ്ങൾ കണക്കാക്കുന്ന ഒന്നാണ് തെക്ക്-വടക്ക് അതിവേഗ റെയിൽ ഇടനാഴി. കേരളത്തിന്റെ സവിശേഷമായ ഭൂമിശാസ്ത്രമാണ് ഈ പദ്ധതിക്ക് ഇത്രമേൽ പ്രാധാന്യം ഞങ്ങൾ കൽപിക്കാൻ കാരണം. കേരളം വീതി കുറഞ്ഞ് തെക്ക് - വടക്ക് നീളത്തിൽ കിടക്കുന്ന ഒരു ഭൂപ്രദേശമാണ്. യൂറോപ്പിലാണെങ്കിൽ രണ്ടോ മൂന്നോ രാജ്യങ്ങളിലൂടെ കടന്നുപോകുന്ന നീളം കേരളത്തിനുണ്ട്. കേരള സമ്പദ്ഘടനയുടെയും കമ്പോളത്തിന്റെയും സംസ്കാരത്തിന്റെയും ഉദ്ഗ്രഥനത്തിനു നെടുകെയുള്ള വേഗതയാർന്ന ഗതാഗതസൗകര്യം പരമപ്രധാനമാണ്. യു.ഡി.എഫ്.-ന്റെയും ബി.ജെ.പി.-യുടെ എതിർപ്പ് കാരണം തടസ്സപ്പെട്ടെങ്കിലും കെ-റെയിൽ പദ്ധതി വരും കേട്ടോ എന്നതാണ് ഞങ്ങളുടെ നിലപാട്. പദ്ധതിയുടെ

പേരായോ സാങ്കേതികവിദ്യയുമായോ ബന്ധപ്പെട്ട ഒരു  
പിടിവാശിയും സർക്കാരിനില്ല. അക്കാര്യം ഞങ്ങൾ ബന്ധപ്പെട്ടവരെ  
ആവർത്തിച്ച് അറിയിച്ചിട്ടുണ്ട്. നേരത്തെ കാണിച്ച എതിർപ്പുകൾ  
മാറ്റിവെച്ച് കേരളത്തിന്റെ സ്വപ്നപദ്ധതി  
യാഥാർത്ഥ്യമാക്കണമെന്നതാണ് നിലപാട്. കേന്ദ്രം മുന്നോട്ടു വന്നാൽ  
സംസ്ഥാന സർക്കാരിന്റെ എല്ലാ സഹകരണവും ഉറപ്പാക്കും.

762. ദീർഘകാല വികസന പരിപ്രേക്ഷ്യം തയ്യാറാക്കുമ്പോൾ നമുക്ക്  
വേണ്ടത് പൊട്ടക്കിണറ്റിലെ തവളയുടെ കാഴ്ചയല്ല. ആഗോള ദേശീയ  
തലങ്ങളിൽ എന്താണ് നടക്കുന്നതെന്ന് മനസ്സിലാക്കി  
അതിനനുസരിച്ച് നമ്മുടെ വികസന സമീപനം തയ്യാറാക്കണം.

763. ലോക വ്യവസ്ഥ തികഞ്ഞ അവ്യവസ്ഥയിലേക്ക് നീങ്ങുകയാണ്.  
ലോകക്രമവും അതിന്റെ വ്യവസ്ഥകളും പരക്കെ ലംഘിക്കപ്പെടുന്നു.  
ആഗോള പ്രവൃത്തി വിഭജനവും, വ്യാപാര മാർഗങ്ങളും സപ്ലൈ  
ചെയിനുകളും പുനഃസംഘടിപ്പിക്കപ്പെടുന്നു. പുതിയ സാങ്കേതിക  
വിദ്യകളുടെ കടന്നുവരവും അനിശ്ചിതത്വത്തിന് കാരണമാവുന്നുണ്ട്.

പക്ഷേ അനിശ്ചിതത്വത്തോടൊപ്പം പുതിയ അവസരങ്ങളും ഉണ്ടാകുന്നുണ്ട്.

764. സർ, പുതിയ ലോകം അനിശ്ചിതത്വങ്ങളെ നേരിടാനും പുതിയ അവസരങ്ങളെ ഉപയോഗപ്പെടുത്താനും ത്രാണിയുള്ളവരുടേതാണ്. ഈ പശ്ചാത്തലത്തിൽ കേരളത്തിന് ദീർഘദൃഷ്ടിയും നിശ്ചയദാർഢ്യവുമുള്ള നേതൃത്വം ആവശ്യമാണ്.

765. ലോക വ്യവസ്ഥയിലെ അസ്ഥിരതയും അനിശ്ചിതത്വവും ആഭ്യന്തര ഉൽപ്പാദനവും ആഭ്യന്തര കമ്പോളവും പരമാവധി ശക്തിപ്പെടുത്താനുള്ള ആഹ്വാനമാണ്. ഇവിടെ നമ്മെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം കൃഷി-അനുബന്ധ മേഖലകളുടെ പ്രാധാന്യം വളരെ വലുതാണ്. കേരളത്തിലെ പുതിയ പദ്ധതിയിൽ പ്രഥമ പരിഗണന കൃഷി അനുബന്ധ മേഖലകൾക്കായിരിക്കും.

766. ആസിയാൻ കരാറിന്റെയും വന്യജീവികളുടെ ആക്രമണത്തിന്റെയും ആഘാതത്തിൽനിന്നും കാർഷിക മേഖലയെ മുക്തമാക്കേണ്ടതുണ്ട്. ആസിയാൻ കരാറിന്റെ ഏറ്റവും രൂക്ഷമായ ആഘാതമുണ്ടായത് റബ്ബർ മേഖലയിലാണ്. അതിനുശേഷം ഇന്നുവരെ റബ്ബർ

കൃഷിക്കാർക്ക് ആദായവില കിട്ടിയിട്ടില്ല. കൃഷിക്കാരും തൊഴിലാളികളും കൃഷി ഉപേക്ഷിച്ചുപോകുന്ന സ്ഥിതിയുണ്ട്. വൈകാതെ ഇത് ഇന്ത്യൻ ടയർ വ്യവസായത്തെയും ബാധിക്കും. റബ്ബർ മേഖലയിലെ അധികാരം കയ്യാളുന്ന റബ്ബർ ബോർഡും കേന്ദ്ര വാണിജ്യ വകുപ്പും ടയർ ഉൽപ്പാദകരും റബ്ബറിന് ന്യായവില ഉറപ്പാക്കാൻ ബാധ്യസ്ഥരാണ്. അത് നടന്നില്ലെങ്കിൽ ശക്തവും സമഗ്രവുമായ ബദൽ വികസന പരിപാടി നടപ്പിലാക്കാൻ സംസ്ഥാനം നിർബന്ധിതമാവും.

767. കേരളത്തെപ്പോലെ വനത്തെയും വന്യജീവികളെയും സംരക്ഷിച്ച മറ്റൊരു സംസ്ഥാനമില്ല. എന്നാൽ അത് ഇപ്പോൾ കേരളത്തിലെ കൃഷിക്കും കൃഷിക്കാർക്കും വലിയ ഭീഷണിയായി മാറിയിരിക്കുകയാണ്. ആവർത്തിച്ച് ആവശ്യപ്പെട്ടിട്ടും കേന്ദ്രസർക്കാർ വനം വന്യജീവി നിയമത്തിൽ ആവശ്യമായ മാറ്റം വരുത്താൻ തയ്യാറല്ല. വന്യജീവി ആക്രമണത്തെ പ്രതിരോധിക്കാതെ കൃഷിയും ഗ്രാമീണ ജീവിതവും അസാധ്യമാണ്. ആധുനിക സാങ്കേതികവിദ്യകളും നിയമത്തിന്റെ സാധ്യതകളും ഉപയോഗിച്ച്

കേരളത്തിലെ കൃഷിയെയും കൃഷിക്കാരെയും സംരക്ഷിക്കാൻ സമഗ്ര പദ്ധതി തയ്യാറാക്കി നടപ്പിലാക്കും.

768. കാർഷികരംഗത്തും ആധുനിക സാങ്കേതികവിദ്യകൾ പുതിയ അവസരങ്ങൾ സൃഷ്ടിക്കുന്നുണ്ട്. പതിനാലാം പദ്ധതിക്കാലത്ത് കേരളം ഹൈടെക് അഗ്രികൾച്ചറിന്റെ സാധ്യത വലിയ തോതിൽ ഉപയോഗപ്പെടുത്തുന്നു. യുവസംരംഭകരെയും പുതിയ തലമുറ കൃഷിക്കാരെയും ഈ രംഗത്തേക്ക് ആകർഷിക്കാൻ പുതിയ സാങ്കേതികവിദ്യകളുടെ സാധ്യതകൾ സഹായിക്കും.

769. അറിവും, നവ സാങ്കേതികവിദ്യകളും വൈദഗ്ദ്ധ്യങ്ങളുമാണ് പുതിയ ലോകത്തെ നിയന്ത്രിക്കുക. കേരളത്തെ ഒരു വിജ്ഞാന സമൂഹമായി മാറ്റണമെന്ന കാഴ്ചപ്പാട് ഞങ്ങൾ മുന്നോട്ടുവെച്ചത് ഈ പശ്ചാത്തലത്തിലാണ്. വിജ്ഞാനത്തിന് താക്കോൽ സ്ഥാനം കൽപ്പിക്കുന്ന പുതിയ ലോകത്ത് ശോഭിക്കാനാവശ്യമായ പ്രാഥമിക സാഹചര്യങ്ങൾ കേരളത്തിലുണ്ട്. സാർവത്രിക സാക്ഷരത, എല്ലാവർക്കും വിദ്യാഭ്യാസം, ആരോഗ്യം, ഡിജിറ്റൽ സാക്ഷരത തുടങ്ങിയവയുടെ വ്യാപനത്തിന്റെ കാര്യത്തിൽ നാം ആരുടെയും

പിന്നിലല്ല. അടുത്ത ഘട്ടത്തിൽ ഏറ്റവും പുതിയ അറിവുകളും സാങ്കേതികവിദ്യകളും നൈപുണികളും സ്വന്തമാക്കാനും കൈകാര്യം ചെയ്യാനുമുള്ള കഴിവാണു് ഒരു സമൂഹമെന്ന നിലയിൽ കേരളം ആർജിക്കേണ്ടതു്. നിർമ്മിതബുദ്ധി, വിവരസാങ്കേതികവിദ്യ, റോബട്ടിക്സ്, ക്വാണ്ടം കമ്പ്യൂട്ടിങ്, ബ്ലോക്ക് ചെയിൻ, ബിഗ് ഡേറ്റ തുടങ്ങിയ മേഖലകളിൽ പ്രാവീണ്യം നേടി മുന്നേറാൻ കഴിയുന്ന രൂപത്തിൽ നമ്മുടെ സർവകലാശാലകളെയും ഗവേഷണ സ്ഥാപനങ്ങളെയും മാറ്റിയെടുക്കേണ്ടതുണ്ട്. പുതിയ അറിവുകളെയും സാങ്കേതികവിദ്യകളെയും നൈപുണികളായി പരിവർത്തിപ്പിച്ചെടുക്കാൻ പാകത്തിലുള്ള ആധുനികമായ ഇന്നവേഷൻ വ്യവസ്ഥ വളർത്തിയെടുക്കണം. ജി-20 രാജ്യങ്ങളിലെ, പ്രത്യേകിച്ച് ഗ്ലോബൽ സൗത്തിനെ കേരളത്തിലേക്ക് ആകർഷിക്കാൻ കഴിയണം.

770. കേരളത്തിന്റെ വികസനത്തിൽ സംസ്ഥാനത്തിന് പുറത്തേക്കും അകത്തേക്കുമുള്ള കുടിയേറ്റത്തിനും വലിയ പ്രാധാന്യമുണ്ട്. കേരളമെന്ന സംസ്ഥാനത്തിന്റെ ഭൂമിശാസ്ത്രപരമായ

അതിർത്തികൾക്കുള്ളിൽ മാത്രം വ്യാപരിക്കുന്ന ഒരു സംസ്കാരമായി ചുരുക്കി കാണാനാകില്ല. പ്രവാസം വ്യത്യസ്തമായ സ്വഭാവത്തോടു കൂടിയൊന്നെങ്കിലും തുടരാനാണ് സാധ്യത. അതുകൊണ്ട് കേരളത്തെ സംസ്ഥാനത്തിനകത്തും പുറത്തും പടർന്ന് വികസിക്കുന്ന ഒരു സംസ്കാരമായി കാണേണ്ടതുണ്ട്. മാറിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്ന ലോകത്തെ പുതിയ അറിവുകൾ, സാങ്കേതികവിദ്യകൾ, നൈപുണികൾ, രൂപീകരണങ്ങൾ, പാഷണുകൾ തുടങ്ങിയവ കേരളത്തിലേക്ക് എത്തിക്കുന്ന വാതായനങ്ങളായി പ്രവാസികളെ കണ്ടുകൊണ്ടുള്ള വികസന സമീപനം ആവശ്യമാണ്. അതിന് അകത്തുള്ള കേരളവും പുറത്തുള്ള കേരളവുമായുള്ള ബന്ധം ഉറപ്പി ഉറപ്പിക്കാനാവണം.

771. അധികാരവികേന്ദ്രീകരണവും ഭരണത്തിന്റെ ജനാധിപത്യ വൽക്കരണവും കേരളത്തിന്റെ വികസന തന്ത്രത്തിലെ അവിഭാജ്യ ഘടകമാണ്. സംസ്ഥാനത്തിന്റെ വികസനത്തിൽ ഭാവിയിൽ പ്രാദേശിക ഗവൺമെന്റുകൾക്ക് കൂടുതൽ നിർണ്ണായകമായ പങ്കുവഹിക്കാൻ കഴിയും.

772. കേരള സംസ്ഥാനം അതിവേഗം ഒരു സംയുക്ത നഗരമായി മാറിക്കൊണ്ടിരിക്കുകയാണ്. നഗരവത്കരണത്തിന്റെ പ്രത്യേകതകളെ ഉൾക്കൊള്ളുന്ന തരത്തിൽ പ്രാദേശിക ആസൂത്രണത്തെ മാറ്റി തീർക്കേണ്ടതുണ്ട്. ഏറ്റവും വൃത്തിയുള്ള, ട്രാഫിക് ജാമുകളില്ലാത്ത, ഉയർന്ന ജീവിത ഗുണമേന്മയുള്ള ഒരു നഗരമായി കേരളം മാറുകയാണ്. നഗരങ്ങളോടൊപ്പം ഗ്രാമജീവിതത്തെയും സംരക്ഷിച്ചുപോകുന്ന നയമാണ് വേണ്ടത്.

773. കേരള വികസന മാതൃകയുടെ അടിസ്ഥാനം സാമൂഹ്യനീതിയും സാമൂഹ്യക്ഷേമവും ലക്ഷ്യമാക്കിയുള്ള കൂട്ടായ ഇടപെടലുകളാണ്. പശ്ചാത്തല മേഖലയുടെ വികസനത്തിൽ ഊന്നിയ ഘട്ടത്തിലും സാമൂഹ്യ നീതിയുടെ കാര്യത്തിൽ ഒരു വിട്ടുവീഴ്ചയും ചെയ്യാൻ കേരളം തയ്യാറായിട്ടില്ല. ജീവിതത്തിന്റെ പൊതു സൗകര്യങ്ങൾ എല്ലാവർക്കും ലഭ്യമാക്കുന്ന നയങ്ങളാണ് കേരളം സ്വീകരിച്ചുവരുന്നത്. അതിദാരിദ്ര്യ നിർമ്മാർജ്ജനത്തിൽ എത്തിനിൽക്കുന്ന ഈ സമീപനം ദാരിദ്ര്യനിർമ്മാർജ്ജനമെന്ന ലക്ഷ്യത്തിലേക്ക് നീങ്ങേണ്ടതുണ്ട്. സമ്പൂർണ്ണ ദാരിദ്ര്യ

നിർമ്മാർജ്ജനമെന്നത് സംസ്ഥാനത്തിന്റെ കൈപ്പിടിയിൽ  
ഒതുങ്ങുന്ന ലക്ഷ്യമാണ്.

774. അമേരിക്കൻ പ്രസിഡന്റ് ഡൊണാൾഡ് ട്രമ്പിന്റെ നടപടികൾ  
ലോകവ്യാപാര രംഗത്ത് വലിയ അനിച്ഛിതത്വങ്ങൾ  
ഉണ്ടാക്കിയിട്ടുണ്ട്. ട്രമ്പ് ഏർപ്പെടുത്തിയ താരിഫുകൾ ആ  
അനിച്ഛിതത്വം വർദ്ധിപ്പിച്ചു. അത് ഇന്ത്യയെയും കേരളത്തെയും  
പ്രതികൂലമായി ബാധിച്ചിട്ടുണ്ടെന്ന കാര്യത്തിൽ യാതൊരു  
സംശയവുമില്ല. നമ്മുടെ മറ്റെന്തെങ്കിലും ഉൽപ്പന്നങ്ങളുടെ കയറ്റുമതിയെയും  
അത് സാരമായി ബാധിച്ചു. ട്രമ്പിന്റെ ഭീഷണിക്ക് വഴങ്ങി  
ജി.എസ്.ടി. നിരക്കുകൾ കേന്ദ്രസർക്കാർ കുറച്ചത്  
സംസ്ഥാനത്തിന്റെ നികുതി വരുമാനത്തെ പ്രതികൂലമായി ബാധിച്ചു.  
യൂറോപ്യൻ സാമ്പത്തിക സമൂഹവുമായി ഇന്ത്യ ഒപ്പിട്ടിട്ടുള്ള പുതിയ  
സ്വതന്ത്ര വ്യാപാര കരാറിന്റെ വിശദാംശങ്ങൾ പൂർണ്ണമായും  
പുറത്തുവന്നിട്ടില്ല. എന്നാൽ നമ്മുടെ ക്ഷീരകർഷകർ  
ഉൾപ്പെടെയുള്ളവർക്കും വ്യവസായ മേഖലകൾക്കും ഇതുവരെ  
തിരിച്ചടിയുണ്ടാകുമോയെന്ന ആശങ്കയും ശക്തമാണ്. ഈ

സാഹചര്യം ഉൾപ്പെടെ നേരിടാൻ നമുക്ക് മുൻകൂട്ടി സജ്ജമാകേണ്ടതുണ്ട്.

775. സർ, ലോകം ജനാധിപത്യക്രമത്തിൽനിന്നും പിന്നോട്ടുരുളുന്ന കാഴ്ച ആശങ്കയുളവാക്കുന്നതാണ്. ഒരു റിപ്പബ്ലിക്കിന്റെ തലവനെ അന്താരാഷ്ട്രനിയമങ്ങൾ കാറ്റിൽപ്പറത്തി പ്രസിഡന്റ് മന്ദിരത്തിൽ നിന്നും അറസ്റ്റ് ചെയ്ത് അമേരിക്കയുടെ ജയിലിലടച്ചതുപോലെയുള്ള സംഭവങ്ങൾ കോളനി ഭരണകാലത്തുപോലും അത്യപൂർവമായിരുന്നു.

776. ഇത്തരം കാര്യങ്ങൾ നമുക്കും മുന്നറിയിപ്പാണ്. നാം കേരളീയർ ഒറ്റക്കെട്ടായി സംസ്ഥാനത്തിന്റെ താൽപര്യത്തിനുവേണ്ടി മുന്നേറണം. ഐക്യത്തോടെ നാടിന്റെ താൽപര്യത്തിനുവേണ്ടി നിന്നാൽ ഏത് പ്രതിസന്ധിയെയും നമുക്ക് നേരിടാം. നമ്മുടെ ചരിത്രം അതാണ് പഠിപ്പിക്കുന്നത്. ഭാവിയിൽ കരുതലോടെ സംസ്ഥാനതാൽപര്യം ഉയർത്തിപ്പിടിക്കാം. നമുക്ക് ഭാവിയിലേക്ക് ഒറ്റക്കെട്ടായി മുന്നേറാം.

777. ഇനി ഞാൻ 2025-26 വർഷത്തെ പുതുക്കിയ എസ്റ്റിമേറ്റുകളുടെയും 2026-27 വർഷത്തെ ബജറ്റ് എസ്റ്റിമേറ്റുകളുടെയും സംക്ഷിപ്ത രൂപം അവതരിപ്പിക്കട്ടെ.

**2025-26-ലെ പുതുക്കിയ ബജറ്റ് എസ്റ്റിമേറ്റ്**

(രൂപ കോടിയിൽ)

റവന്യൂ വരവ്	137082.61
റവന്യൂ ചെലവ്	173971.80
റവന്യൂ കമ്മി	(-)36889.19
മൂലധന ചെലവ് (തനി)	(-)15632.07
വായ്പകളും മുൻകൂറുകളും (തനി)	(-)1428.24
പൊതുകടം (തനി)	49908.80
പൊതുകണക്ക് (തനി)	4000.00
ആകെ കമ്മി	(-)40.71
വർഷാരംഭ റൊക്ക ബാക്കി	(-)341.74
വർഷാന്ത്യ റൊക്ക ബാക്കി	(-)382.45

**2026-27-ലെ ബജറ്റ് എസ്റ്റിമേറ്റ്**

(രൂപ കോടിയിൽ)

റവന്യൂ വരവ്	182972.10
റവന്യൂ ചെലവ്	217558.76
റവന്യൂ കമ്മി	(-)34586.66
മൂലധന ചെലവ് (തനി)	(-)19384.86
വായ്പകളും മുൻകൂറുകളും (തനി)	(-)1447.99
പൊതുകടം (തനി)	51378.49
പൊതുകണക്ക് (തനി)	4000.00
ആകെ കമ്മി	(-)41.01
വർഷാരംഭ റൊക്ക ബാക്കി	(-)382.45
വർഷാന്ത്യ റൊക്ക ബാക്കി	(-)423.46
ഇപ്പോൾ പ്രഖ്യാപിച്ച അധിക ചെലവ്	(-)1350.00
വർഷാന്ത്യ റൊക്ക ബാക്കി	(-)1773.46

778. സർ, 2026-27- ലെ ബജറ്റ് സഭയുടെ അംഗീകാരത്തിനായി ഞാൻ സമർപ്പിക്കുന്നു.

മി. സ്പീക്കർ: ഒരു അക്കാഡമിക് ഇൻഫർമേഷനുവേണ്ടി അംഗങ്ങളെ അറിയിക്കുകയാണ്. ഒന്നാം കേരള ലെജിസ്ലേറ്റീവ് അസംബ്ലി രൂപീകരിച്ച് പതിനഞ്ചാമത് കേരള ലെജിസ്ലേറ്റീവ് അസംബ്ലി വരെയുള്ള കാലഘട്ടത്തിലെ 77-ാമത് ബജറ്റാണ് ശ്രീ. കെ. എൻ. ബാലഗോപാൽ അവതരിപ്പിച്ചത്. ഡോ. ടി. എം. തോമസ് ഐസക്കിന്റെ ആദ്യത്തും

രണ്ടാമത്തും ശ്രീ. ഉമ്മൻചാണ്ടിയുടെ മൂന്നാമത്തും ശ്രീ. കെ. എൻ. ബാലഗോപാലിന്റെ നാലാമത്തുമാണ് ഏറ്റവും ദൈർഘ്യമേറിയ ബജറ്റ് അവതരണങ്ങൾ.

ബജറ്റ് പ്രസംഗത്തിന്റെ കോപ്പി ബഹുമാനപ്പെട്ട അംഗങ്ങൾക്കും മാധ്യമ പ്രതിനിധികൾക്കും ഇപ്പോൾ വിതരണം ചെയ്യുന്നതാണ്.

അച്ചടിച്ച ബജറ്റ് രേഖകൾ അംഗങ്ങൾക്ക് എം.എൽ.എ. ഹോസ്റ്റലിലെ മുറികളിലും ബഹുമാനപ്പെട്ട മന്ത്രിമാർക്ക് ഓഫീസുകളിലും എത്തിക്കുന്നതാണ്. മുഴുവൻ ബജറ്റ് രേഖകളും നിയമസഭയുടെ ഔദ്യോഗിക വെബ്സൈറ്റിലെ 'കേരള ബജറ്റ്' എന്ന ബജറ്റ് ആപ്ലിക്കേഷനിൽനിന്നും പത്രമാധ്യമ പ്രവർത്തകർക്ക് ഡൗൺലോഡ് ചെയ്ത് ഉപയോഗിക്കാവുന്നതാണ്.

(ബജറ്റ് പ്രസംഗത്തിന്റെ കോപ്പികൾ വിതരണം ചെയ്തു.)

മി. സ്പീക്കർ: ഓർഡർ.....ഓർഡർ..... ബജറ്റ് പ്രസംഗത്തിന്റെ കോപ്പി എല്ലാം അംഗങ്ങൾക്കും ലഭിച്ചുവെന്ന് വിശ്വസിക്കുന്നു.

ഓർഡർ... ഓർഡർ.... സഭ ഇപ്പോൾ പിരിയുന്നതും തിങ്കളാഴ്ച രാവിലെ 9.00 മണിക്ക് വീണ്ടും സമ്മേളിക്കുന്നതുമാണ്.

(2026 ഫെബ്രുവരി മാസം 2-ാം തീയതി തിങ്കളാഴ്ച രാവിലെ 9.00

മണിക്ക് വീണ്ടും സമ്മേളിക്കുന്നതിലേയ്ക്കായി സഭ രാവിലെ 11.56-ന്  
പിരിഞ്ഞു.)

ബജറ്റ് പ്രസംഗത്തിന്റെ ഇംഗ്ലീഷ് പരിഭാഷ അനുബന്ധമായി  
ചേർത്തിട്ടുണ്ട്.\*

---

\*ബജറ്റ് പ്രസംഗത്തിന്റെ ഇംഗ്ലീഷ് പരിഭാഷ അനുബന്ധമായി ചേർത്തിട്ടുണ്ട്.

**അനുബന്ധം**

(ബജറ്റ് പ്രസംഗത്തിന്റെ ഇംഗ്ലീഷ് പരിഭാഷ)

**PART - I**

**PREFACE**

1. Sir, I present the State Budget 2026-27 with great happiness and extreme pride. This is the sixth budget I am presenting as the Minister for Finance. Every budget I have presented for the State government has been a precisely planned announcement of programmes to fulfill the promises made to the public during elections. The progress in materializing the promises made in the election manifesto has been presented before the people. The progress reports presented during the tenure of the previous government have also been discussed extensively. The current year budget is presented with satisfaction that almost all the promises have been fulfilled.
2. Sir, today' s Kerala is much different from what it was a decade before. Kerala has created A NEW NORMAL in almost all sectors. There has been an amazing and proud progress in all walks of life incomparable to the old normal. The Government intends that the changes in each developmental sphere should be discussed in detail during the current session. On the basis of

statistics and illustrations, we are ready to present the proud achievements of the state. We are also ready to patiently listen to the Opposition. If such a discussion takes place in this house, it will create a good precedent in our democracy.

3. During the beginning of budget speech 2025-26, I had shared some happy news. My first statement was that we had recovered from the fiscal crisis that the state government had been facing for a long time. It was also emphasized at the outset that Kerala was poised to take off into a higher phase of economic growth.
4. I have more happy news to share in this new budget speech. Before sharing the details, we need to talk about a danger that worries Keralites, but can be avoided if we proceed with caution.
5. Kerala has a treasure that cannot be obtained through budget presentations and expenditure of lakhs of crores. ‘Unity of Keralites’ is that greatest treasure. The greatest guarantee of our future growth and prosperity is that we are able to maintain peace, religious harmony and unity. We cannot imagine a better factor to attract foreign tourists, entrepreneurs and capital to our State. But there are highly venomous communal snakes lurking to destroy this unity of Kerala. They have tried many times to

poison the serenity of life in Kerala. We have so far been able to combat these poisonous elements by creating a defence of love and unity. But we have to realize that these venomous snakes spewing religious nationalism are not the ones who quickly admit defeat and retreat. We must see that they are active with new strategies to communally divide, polarize and subjugate the Keralites. The new strategy preached by ‘ election experts’ is to stigmatize those who create the defence of public unity against communalism.

6. We turn down these stigmatizations with contempt. Let me remind that it is not easy to play with fire. We have been here among the people for the last hundred years. Commencing with struggles against imperialism, going through agitations and legislations for land reforms, amassing strength through countless labour struggles, we have reached a stage of people’ s planning, distribution of welfare pensions, and eradication of extreme poverty. Hence, no caste-religious group is strange to us. Together we are the Left.
7. Sir, the statement in the last budget speech regarding improvement in the State Government’ s fiscal position is truthful. The central government has been attempting to

suffocate the state government in the last quarter by cutting down the previously fixed borrowing limits and rejecting due arrears. However, this is temporary. This should be seen only as a bolt from the blue during elections. We are not alone in pointing out that Kerala is in a better position in terms of long-term fiscal prospects. The Reserve Bank of India and the Comptroller and Auditor General have reiterated the same and congratulated the State. The budget speech and the related documents present the admirable progress made in the fiscal situation.

8. On 29th October, the Hon. Chief Minister made a statement increasing various pensions and honoraria after examining the fiscal position of the Government and ensuring that it could bear the additional commitments. In addition to this, three new projects were also announced. The first one was the Chief Minister's 'Sthree Suraksha Scheme' ensuring financial assistance of Rs. 1000 per month to women, including trans-women, aged between 35 and 60 who are not the beneficiaries of any other existing social security scheme. 31 Lakh women will get benefit from the scheme. So far, 16.32 lakh women

have joined the Scheme. An amount of **Rs. 3720 crore** is earmarked for this scheme.

9. The second was the Chief Minister' s ' Connect to Work Scholarship Scheme' implemented as an incentive to the educated Youth engaged in various trainings for different professions. Five Lakh youth will get benefit from this scheme and 68,731 persons have registered so far. The scholarship for the first month has already been disbursed. An amount of **Rs. 400 crore** is earmarked for Chief Minister' s ' Connect to Work Scholarship Scheme' .
10. The third was the decision to provide a monthly working grant of Rs.1000 to Kudumbasree ADSs from 1<sup>st</sup> November 2025. 19,470 ADSs have started receiving this benefit.
11. Sir, welfare measures benifitting labourers, farmers and other working class can be announced and implemented only if their Government is in power. We take this responsibility as no one else can.
12. Sir, this is quite evident if we look at the history of welfare pensions. Who introduced these pensions? Who enhanced them step-by-step? This land knows all these.

13. In the Chief Minister's press conference, it was announced that the social security pensions, welfare board pensions, Circus/ Distressed Artists' pension would be enhanced from the existing rate of Rs.1600 to Rs. 2000 per month. Pension at higher rates is being disbursed since November 2025.
14. Sir, An amount of Rs. 14,500 crore is earmarked for disbursing welfare pensions during 2026-27.
15. Sir, It was also decided to enhance the honorarium of Anganwadi workers and helpers, Saksharatha Preraks, Asha Workers, noon-meal workers in schools, pre-primary teachers and Ayas. Honorarium at higher rates has been disbursed. Their honorarium and wages have to be revised timely.
16. Sir, one point has to be highlighted here. Those working under various schemes of the Union Government are still getting honorarium declared decades ago. Several incidents of appreciating the Centre and conducting protests against the State took place even though the State Government had enhanced their benefits multiple times. The people concerned should consider holding protests in Delhi and Kerala against the Central Government. Nevertheless, the Left will always pursue a policy of holding the scheme workers together.

### **Anganwadi Workers**

17. Sir, the monthly wages of anganwadi workers is enhanced by Rs. 1000 and the same of helpers by Rs. 500.

### **ASHA Workers**

18. Sir, the monthly wages of ASHA workers is enhanced by Rs. 1000.

### **Pre-Primary Teachers**

19. Sir, the monthly wages of pre-primary teachers is enhanced by Rs. 1000.

### **Noon-meal workers at Schools**

20. Sir, the daily wages of noon-meal workers at schools is enhanced by Rs. 25.

### **Saksharatha Preraks**

21. Sir, the monthly wages of Saksharatha Preraks is enhanced by Rs. 1000.

22. Sir, similarly a notification was issued enhancing the DA of State Government employees and the DR of pensioners. It is not denied that the disbursal of arrears of DA&DR has been delayed to some extent. The Government will take necessary steps to address this.

### **Fiscal Progress**

23. Sir, the Central Government's neglect towards Kerala reached its zenith during the tenure of this Government. Therefore, there were mocking predictions that the 'State Exchequer would be emptied', 'treasury would be closed' and 'salary would be cut'. Not seeing any such disaster, allegations were raised that Kerala managed to survive by cutting-down development-welfare expenditure and borrowing excessively. But no one is raising these arguments now. It is now clear to everyone that Kerala's debt is not unmanageable when compared to that of the Central government or other States. Now, no sensible person is taking-up the propaganda that Kerala is ruined by debt. However, things need to be explained more.

## **Own-Revenue**

24. Sir, first let us clarify how Kerala managed to stand strong. That is a top-secret! It was foreseen that the Centre would try to financially constrain the Left Government.
25. We are rooted in the soil and we understand the ground reality very well. Hence, we were able to foresee the impending danger. In fact, we have built a defensive fortress prioritizing government expenses and augmenting own revenue.
26. Sir, let me inform this House with heartfelt happiness and pride that during the last five years, we have been able to generate an additional revenue of around Rs. 1,27,747 crore in terms of own tax revenue. These are not the figures of the total own tax revenue. An additional amount of Rs. 1,27,747 crore was collected towards own tax revenue. This will increase further once the figures of financial year 2025-26 are finalized. The average annual own tax revenue during the tenure of the previous government (from 2016-17 to 2020-21) was Rs. 47,453 crore. The average annual own tax revenue of this Government is Rs. 73,002 crore. The average own tax revenue will increase further once the figures of 2025-26 are finalized. In this budget,

an amount of **Rs. 83,731 crore** is reported as own tax revenue for the financial year 2025-26.

27. Sir, there has also been an impressive growth in the State Government' s own non-tax revenue. We have been able to collect an additional amount of around Rs. 24,898 crore towards non-tax revenue. The average annual non-tax revenue during the tenure of the previous government was Rs. 10,455 crore. This has increased to Rs. 15,435 crore during the tenure of the current government. This will increase further once the figures of the financial year 2025-26 are finalized. To summarize, we were able to collect an additional amount of more than **Rs. 1,52,645 crore** towards own tax revenue and non- tax revenue.
28. Sir, this helped us to stand strong despite severe neglect from the Central Government. Sir, additionally collected Own Tax and Non-Tax Revenue was the magic wand in the hands of Finance Minister. On this occasion, I would like to congratulate the Government officials and above all the tax-payers who made this achievement possible. I also take this opportunity to express the Government' s sincere gratitude to them.
29. The officers are repeatedly directed not to handle tax-payers in a hostile manner. Government collects Tax and Non-Tax Revenue

from the hard-earned wealth of the tax-payers. Government strives to encourage all producers by enabling remarkable progress in infrastructure sector and other sectors. Government also intends to honour the tax-payers with awards. An amount of Rs. 5 crore is earmarked for this. Taxes Department will prepare detailed guidelines in this regard.

30. Sir, it is possible that the tax, non-tax revenue of the State Government can be augmented further. But this necessitates support from the Central Government too. Better tax administration is not the only pre-requisite for augmenting GST revenue. In order to augment IGST revenue, the administrative and technical short-comings that still exist should be addressed. Additionally, tax administration of the Centre and the other States should be revamped.

### **Government' s Expenditure**

31. Sir, let me come to the expenditure of Government. The average annual expenditure during the tenure of the previous Government was Rs. 1,17,191 crore. The annual expenditure during the tenure of Oommen Chandy Government (2011-16) was Rs. 68,028 crore. The average annual expenditure during the five years of the current Government is Rs. 1,69,547 crore.

The annual expenditure in 2024-25 was Rs. 1,73,808 crore. As estimated in this budget, the expenditure for 2025-26 will be **Rs. 1,92,456 crore.**

32. Sir, the developmental expenditure through KIIFB is in addition to this.
33. Sir, in short, no reduction has been made in the development-welfare expenditure of the Government. On the contrary, development expenditure has been raised to the highest level in history.
34. Nobody can say that there was a decline in the developmental expenditure in any Legislative Constituency in the State. Same is the case of Government departments. It is in this context that we reiterate that Kerala has created a ‘ new normal’ in all regions and all departments.

### **Debt-burden of the State**

35. Sir, some are puzzled seeing how we managed to survive despite severe neglect from the Centre. It is quite natural to have a doubt like that. I have already mentioned that we survived by augmenting our own revenue.

36. Sir, the real question to be asked is not how we survived amidst central neglect, rather how much Kerala would have risen, had there been no such severe neglect. We will come back to the story of central neglect, later.
37. Now, no one with common sense is raising the allegation that Kerala is overburdened with debt. Everybody knows that the state cannot borrow beyond the ceiling limit in the Fiscal Responsibility Act. It is also true that in Kerala' s case, the borrowing limit is further reduced, citing petty excuses. For those monitoring Kerala' s debt for the last two or three decades clearly understand that the accumulated debt usually doubles every five years. The debt was ₹1,57,370 crore at the beginning of previous Government. The debt was ₹ 2,96,901 crore when this government assumed power. During 2024-25, the debt was ₹4,35,314 crore. The amount of debt for the year 2025-26 reported in this budget is ₹4,88,910 crore. If the debt had doubled, it would have reached at least ₹5,93,802 crore. It is evident by any standard criteria that the debt of the state is within the bearable limits. Now, Kerala' s debt to GSDP ratio is 33.44%. The Debt to GSDP ratio of 38.47% in 2021 has reduced by around 5% in four years.

## **Neglect towards Kerala**

38. Having worked in Delhi for a long time, I have come to understand that the co-ordinated efforts of other states in bagging benefits from Central Government is an open secret. Unlike in Kerala, ruling & opposition fronts along with officials & media come forward in unison. Quite opposite is the story of Kerala.
39. Some of us celebrate when the news of central neglect surfaces. It happened even during natural calamities. However, there has been a slight change recently. In every available platform, we have been repeatedly raising voices about the truth behind this Central neglect, illustrating the data of Central Agencies. It is widely accepted by experts and media that there is a grave neglect.
40. The first way to counter central neglect is to loudly proclaim that injustice is being done. If Kerala stands united, sidelining narrow mindedness, we can resolve this issue. As it is imperative to depict the picture of central neglect, let me briefly mention a few things.

41. One, the Centre is relentlessly trying to reduce the size of the ‘ Government’ comprising both the Union and the State Governments. This is an ailment that has grappled the central government since the neo-liberal reforms of Manmohan Singh’ s regime. “ Less Government, better Government” is that concept. While developed countries are expending more by taxing up to 50% of their GDP’ s, India is trying for reduce the size of our government. But the onus of this minimization is on the shoulders of State Governments. The tax devolution and borrowing limits of State Governments are curtailed. In addition to this, more commitments in expenditure are imposed.
42. Two, the proportional share from the central tax revenue (divisible pool) to the states is being curtailed. Cess, Surcharges etc., which are not to be shared are being enhanced. On the other hand, huge concessions are given to corporate taxes etc. which are to be shared with the states. What else can I say? The Central Government is unilaterally reducing the GST rates - the main source of State’ s own tax revenue. The compensation demanded by the state governments is not given as well.
43. Three, along with reduction of the amount to be shared among State Governments, Kerala’ s share has been curtailed

drastically. Kerala's share which was 3.88% during the 10<sup>th</sup> Finance Commission has come down to 1.92% during the 15<sup>th</sup> Commission. The share of Kerala has significantly come down with reference to the grant given to local bodies on the recommendations of the Central Finance Commission. This share of Kerala which was 4.54% during the 12<sup>th</sup> Finance Commission has come down to 2.68% during the 15<sup>th</sup> Finance Commission.

44. Four, Revenue Deficit grant was provided to compensate reduction of share of taxes from the divisible pool. GST compensation grant was provided to address the dip in GST revenue. Both these grants were discontinued after this government came to power.
45. Five, in addition to the above, a huge cut was made on the borrowing limit of the State. Additional borrowing space allowed during covid times has been dispensed with. KIIFB is a bold experiment launched to address the backwardness of State's infrastructure sector. The approach of central government was to torpedo the activities of KIIFB which was formed modelling entities like NHAI. The previous borrowings of KIIFB was also reduced from the State's borrowing limit.

The loans of pension company which was constituted to reduce the overdue of welfare pensions were also deducted from the borrowing limit without considering the loan repayments. Even the treasury deposits were deducted from the borrowing limit, considering it as the loan taken by the government.

46. Sir, with the abolition of planning commission, the plan grant that the state used to receive is no longer available. Central share in centrally sponsored schemes has been curtailed. Most recently, the Central Government has withdrawn from the Employment Guarantee Scheme. The end of Employment Guarantee Scheme which sheltered rural lives during periods of crisis, has commenced. The new policy of the Central Government compels the state to mobilize an additional amount of more than ₹2000 crore to continue the scheme. It should also be reiterated that the arrears due to Kerala from the Central share are denied citing petty excuses.
47. To summarize, in India, there is not only 'Vote Chori' but 'Note Chori' also. Central agencies themselves have produced evidence for Note Chori. Recently, the Comptroller and Auditor General has extensively praised Kerala in the report on States Finances.

48. The Central share is just 25% of the total revenue receipts of Kerala. 75% is raised by the State on its own. This neglect happens when the states in the country, on an average, receive more than 50% of their total revenue receipts as Central Share.
49. Sir, we have witnessed what the Central Government has done towards the end of the current financial year. An amount of ₹5,944 crore was curtailed from the borrowing limit which was approved by the Centre at the beginning of the financial year. The Central Government knows very well that the expenditure of the state will peak during the final months of the financial year. This is the sole reason why such a blow was given to us during the last months. This should be seen as an unexpected blow towards Kerala. After receiving a letter in this regard, I went to Delhi the very next day and conveyed the State's protest to the Union Finance Minister and requested to freeze the decision. But the Central Government has turned down our request. The Central Government has unexpectedly curtailed an amount of ₹17,000 crore from the eligible receipts of the State this year alone. The revision of GST rates implemented by the Centre in 2025-26 is in addition to these challenges. The estimated annual loss would be ₹8,000 crore. But the laymen do not get the benefit of this tax reduction.

## **Federalism, the soul of India**

50. Sir, financially progressing States are the pivotal units of a strong Union. But today, economic powers of the state governments are usurped in an unprecedented manner. States are forced to remain as satellites of the Centre. Also, States are forced to accept the share allotted by the Central Government and survive as silent subordinates.
51. Sir, one of the major issues to be faced by India in the ensuing years would be the encroachment of the Central Government in the State's fiscal autonomy.
52. Sir, through this speech, on behalf of the people of Kerala, I express my strong protest against the severe financial neglect towards Kerala.

## **7<sup>th</sup> Finance Commission & Local Governments**

53. Sir, the federal principles adopted by Kerala within the State are not only different from those of the Centre but they serve as a model for the country. The newly elected administrative bodies have assumed power in the local government institutions across the state after the recent elections. Sir, the state government welcomes the newly elected administrative bodies by enhancing

various funds considerably. Kerala is the only state that promptly implements recommendations of the State Finance Commission.

54. Kerala has never mixed politics while disbursing funds to the local bodies. This precedence which commenced during the People' s Plan was not violated even when the UDF was in power. The distribution of fund on the basis of an objective criteria. This Kerala model can be adopted in the Centre-State fiscal relations as well.
55. Kerala has a precedence of appointing State Finance Commissions at regular intervals and accepting its recommendations generally. Recommendations of the 7<sup>th</sup> Finance Commission for 2026-27 have been received. Almost all the recommendations on devolution of fund have been accepted by the Government. The recommendations on the administrative procedures have been approved in principle. The modus operandi will be determined and implemented in consultation with the departments concerned. The recommendations of the State Finance Commission and Action Taken Reports have been placed on the table.

56. An Urban Commission was appointed to study the issues consequent to rapid urbanization and suggest remedial measures. Considering the Report of the Commission and the detailed deliberations in this regard, the Government is moving forward by formulating a new urban policy.
57. **The General-purpose fund and the Maintenance fund proposed to be disbursed to Local Self-Government Institutions in 2026-27 are enhanced to ₹3236.76 crore and ₹4315.69 crore respectively. This allocation is ₹786.96 crore more than that of previous year.**
58. In 2026-27, an amount of ₹10,189 crore which is 28.5% of the State Plan is earmarked as development fund of local governments. Consequently, development fund will increase from ₹9,100 crore to ₹10,189 crore. That is, an increase of ₹1,089 crore (11.96%) has been effected. Besides in connection with Kerala Solid Waste Management Programme (KSWMP) an amount of ₹160 crore has been set apart as grant to Urban Local Bodies (ULB). This is ₹45 crore more than the allocation of the previous year.
59. The autonomy of the state Government in taxation and generation of own revenue has been restricted consequent to the

implementation of GST. However, Local Governments have ample opportunities for augmenting tax and non-tax revenue and availing loans. In principle approval has been given to the proposal for constituting Local Government Board of Finance to empower Local Governments.

60. Without hiking the rates, tax and non-tax revenue will be augmented by making statistical data more scientific and utilizing advanced technologies. The local governments that augment more own revenue will receive a higher share of State fund as incentive.
61. Permission will be granted to Municipalities and Corporations to issue municipal bonds for implementing major projects which are profitable as well as beneficial to the public. Necessary technical support will be provided for this purpose. Gram Panchayats will also be permitted to avail loans with the same objective subject to fixed criteria.
62. Local Self Government Institutions in Kerala are lagging behind in utilizing Corporate Responsibility Fund. The Board of Finance will also take initiatives to strengthen the LSGIs for effective utilization of CSR fund.

63. Taking into account the ongoing transformation of Kerala society, changes will be made in the financial devolution to local institutions. Urbanization and the proportion of senior citizens will be included as criteria. Urbanization in rural areas beyond municipalities and corporations will also be considered for resource allocation.
64. The association between higher education research institutions and local governments will be strengthened in order to improve the contents and the technical expertise of developmental projects of Local Governments. ₹10 crore each is earmarked per annum to District Planning Committees for this.
65. Special development fund will be allocated at the district panchayath level for the relatively backward sections of the SCs and STs in proportion to their population.
66. The recommendation of the Finance Commission to increase the honorarium of representatives in Local Governments has been approved in principle. Steps will be taken to disburse honorarium at revised rate to members, councillors, Chairpersons of Standing Committees and major office bearers w.e.f. April 2026.

67. It is decided to constitute a welfare fund for former representatives of local governments. An amount of ₹250 crore will be raised for this welfare fund in 2026-27. Special sanction will be accorded to local governments to contribute to this welfare fund. The governing body of the Welfare Fund will take appropriate decision with regard to management of the fund and the benefits to be given.
68. Sir, as per the figures of 2026, the percentage of Senior citizens in Kerala is 18.7% of the population. Kerala is the first state to constitute an Elderly Commission in the country. The Government considers geriatric care and their issues very seriously. This year, a new document named “Elderly Budget” is also presented along with the budget documents. With this, Kerala will become the first state to present Elderly Budget.

### **Proud Five Years**

69. Despite all obstacles, the Government has not been ready to compromise on development-welfare matters and other activities concerning the future of the land. The first and second Pinarayi Governments have been instrumental in changing the outlook of Kerala in ten years. The Government has been able to accelerate

the pace of activities that bring about significant growth in the economy of the state and create the physical conditions enabling our people to find employment opportunities here.

70. Sir, the second Pinarayi Government is completing the five-year term with proud achievements. Government has been able to bring about positive changes in the lives of the people of Kerala. Our achievements in the areas of development and welfare have attracted global attention. It is not a small thing that even the international media pays attention to the developmental model presented by a small state in the southern tip of India.
71. In India, Kerala records the highest expenditure in welfare activities. Our State has very extensive social security schemes.
72. Sir, an amount of **Rs. 48,383.83 crore** has been disbursed by the Second Pinarayi Government as welfare pension till date. 62 lakh beneficiaries are given a pension of Rs. 2,000 per month on time.
73. Sir, by the end of this Government' s tenure, a total amount of **Rs. 54,000 crore** will be disbursed as welfare pension. This government has disbursed half-a-trillion

rupees as welfare pension to the laymen. Sir, no other state in India has a more stable and reliable welfare pension scheme.

74. An amount of just ₹10,700 crore was disbursed as welfare pension during the tenure of Oommen Chandy Government. But during the tenure of the first Pinarayi Government, an amount of ₹35,089 crore including the dues of 18 months accumulated during the tenure of the previous Government was disbursed as welfare pension. The first and second Pinarayi Governments have disbursed a total amount of ₹90,000 crore as welfare pension in ten years. Every beneficiary receives pension on time without arrears of even a single month.
75. Sir, one crore people get benefits through projects such as Welfare Pension, Women' s Security Scheme, Connect to Work etc.! This means that the Government provides direct social security assistance to 30% of the population every month.
76. Sir, the LDF Government has provided safe and secure houses to 4,81,935 families through LIFE scheme. When the tenure of the second Pinarayi Government ends, the number of houses allotted through LIFE scheme will cross 5,25,000.

77. Sir, a total number of 3408 houses have been constructed through Punargeham scheme to rehabilitate the families residing in areas exposed to coastal erosion. Construction of around 2000 houses is at the stage of completion.
78. Sir, Government is not just constructing houses; but implementing ' Kerala Single Dwelling Place Protection Act (Eka Kidappada Samrakshana Niyamam) for those forcefully evicted from their houses due to debt trap.
79. Sir, the decision taken in the first cabinet meeting after this Government took office was to improve the conditions of those living in extreme poverty, far beyond the reach of our administrative systems. The ' Extreme Poverty Eradication Programme' has been implemented in this regard.
80. Sir, a total of 1,03,099 persons from 64,006 families have been lifted out of extreme poverty. Sir, this was for the first time after China, that a government has executed such a large scheme successfully.
81. Sir, an amount of ₹4,236.22 crore has been expended through ' Karunya Arogya Suraksha Padhathi (KASP)' for providing free of cost treatment upto ₹5 lakh per annum to around ₹1.50 crore people belonging to 42.1 lakh families.

82. Sir, an amount of ₹606.50 crore has been expended for Karunya Benevolent Scheme that provides treatment benefits upto ₹3 lakh to 77,608 families outside the criteria of Karunya Arogya Suraksha Padhathi.
83. Sir, in Kerala the infant mortality rate is 5. This is the lowest in India. We should remember that the national average is 25. Let me proudly declare that our infant mortality rate is lower than that of America. In our country, Kerala is far ahead in lower maternal mortality rate and other higher health indicators. The first robotic surgery and the first pediatric surgery have been conducted in Kerala. Kerala has made possible liver transplantation surgery at government hospitals. Sir, all of us can be proud of this.
84. Sir, our priority is the common man in the state and the security of his life. We strive hard to alleviate their miseries.
85. Sir, we stand not for caste, religion or narrow mindedness, but firmly for humanity. We have come forward amid attacks of communal forces and their false propaganda.
86. The slogan that guides us is not “ religion, religion and religion alone matters.” On the other hand, we follow the slogan “ it is not the religion that matters; but the blaze in empty stomachs.”

87. We have undertaken policies extending social security financial assistance to nearly one crore human beings; providing safe and secure houses to 5 lakh; providing free treatment to more than 1 crore; relieving people from extreme poverty; protecting those evicted from their houses due to debt traps; and improving the standards of Government schools and hospitals. Sir, that is our politics. Sir, we uphold that politics with every breath we take.
88. Sir, we have undertaken the best possible rehabilitation initiatives, following the Mundakai Chooralmala disaster that shook Kerala. While providing monthly financial assistance, medical assistance and rent to the dependents of the deceased and the disaster victims, a model township project is nearing completion.
89. The construction of 410 houses is progressing at Elston estate, Kalpetta. A planned township consisting of roads, drainage, public health centre, market, community centre, open air theatre, anganwadi, sewage treatment plant and play grounds is in the making.
90. The entire state is with the Government in this reconstruction project. It was announced in the last budget that the rehabilitation of the disaster victims in Wayanad would be

completed in a time bound manner. We are keeping that promise. The first batch of houses will be handed over to those eligible by the 3<sup>rd</sup> week of February.

91. Sir, the second Pinarayi Government is completing the tenure by implementing not only welfare and rehabilitation, but also development projects changing the outlook of the state.
92. Sir, the construction of National Highway (NH66) between the north and the south of Kerala is progressing rapidly. Sir, ours is the first government in India to pay Rs. 5,580 crore as 25% of the land acquisition cost of a National Highway. The National Highway Project was deemed impossible and abandoned during the UDF period. Therefore, the National Highway Authority Officials had closed the office and returned. This National Highway is a proud symbol of the willpower, the development vision and the administrative excellence of the Pinarayi Vijayan Government. We are confident that the future generations will proudly remember Pinarayi Vijayan and the Left Government.
93. The Vizhinjam project has become a reality, opening the development horizon of the future of the state. Kerala will see miraculous development through Vizhinjam. 611 container ships

have anchored at Vizhinjam port till date. The cargo movement in Vizhinjam involved 13.14 lakh TEU containers.

94. The honourable Chief Minister inaugurated the 2<sup>nd</sup> phase of Vizhinjam Project on 24<sup>th</sup> January 2026. Even though the estimated completion of the project is in 2045, the Government has decided to complete the same 17 years in advance.
95. This Government has embraced the KSRTC employees and the pensioners. Ours is not the right-wing policy of disinvesting out the public sector undertakings at scrap value.
96. Now KSRTC employees receive salary on the very 1<sup>st</sup> day of every month. The Government provides around ₹125 crore to KSRTC every month, for disbursing salary and pension.
97. The amount provided to KSRTC till date during the tenure of 2<sup>nd</sup> Pinarayi Government is ₹8525.43 crore. The allocation to KSRTC during the tenure of first Pinarayi Government was ₹5,002 crore, whereas the same during the tenure of Oommen Chandy Government was ₹1,466.79 crore.
98. Sir, the last 5 years also witnessed industrial growth in Kerala. 3.92 lakh new enterprises were established in the State. Kerala

received a total investment of ₹22,000 crore. 7.5 lakh employment opportunities were generated through this.

99. Sir, Kerala stands 1<sup>st</sup> in the ‘Ease of Doing Business’ which is the ranking system to assess the business friendliness in the country.
100. During the tenure of First and Second Pinarayi Governments, the IT exports from the State have grown from ₹8500 crore to ₹26,252 crore. We have created 100 lakh sq.ft of new IT work space.
101. The number of IT companies functioning in the State has grown from 650 to 1160 in the last 5 years.
102. Sir, our core sectors are also developing along with the development in industries, investments and infrastructure.
103. Sir, the procurement price of paddy was raised to ₹30 after this Government assumed power.
104. Sir, the support price of rubber was raised to ₹200.
105. The amount expended by this government for paddy procurement is ₹2720.15 crore.

106. Sir, during the tenure of this Government, Supplyco was provided an amount of ₹3435.28 crore for market intervention.
107. Sir, 5,82,908 new ration cards have been issued across the state during the tenure of this Government.
108. Sir, the number of ‘ Pattayams’ distributed during the tenure of this Government is 2,33,947.
109. Sir, the digital survey of 10 lakh hectores of land in the state has been completed.
110. Sir, this Government has provided 15,51,609 new electricity connections in the State.
111. Sir, 39,392.84 megaunits of electricity has been generated during the tenure of this Government.
112. Sir, Kerala has not witnessed any power cut or load shedding during the last 10 years. There is a generation in our State that has never experienced power cut or load shedding. Sir, is this the proudest achievement of the Left Government ?
113. Sir, 39.79 lakh drinking water connections have been provided by this Government.

114. Sir, the projects worth ₹96,531.14 crore have been sanctioned through KIIFB, the driving force of development during the 1<sup>st</sup> and 2<sup>nd</sup> Pinarayi Governments.
115. Out of the total disbursement of ₹38,535.02 crore for KIIFB projects, an amount of ₹27,712.36 crore has been provided by this Government.
116. Sir, a total of 17749.11 km roads has been upgraded to BM & BC standards during the tenure of this Government.
117. Sir, during the tenure of this Government, 212.20 km of hill highway has been constructed at a cost of ₹1,657 crore.
118. Sir, construction of coastal highway at an estimate of ₹2730 crore is in progress. Sir, the Munambam and Korappuzha bridges which are part of this highway have been completed.
119. Sir, the construction of Wayanad tunnel road, which is a long-cherished dream of North Kerala has commenced. Transformative changes will be witnessed in Wayanad upon the completion of the 8.73 km long Anakkampoyil-Kalladi-Meppadi tunnel road. The estimated cost of tunnel road is ₹2134.50 crore.

120. Sir, 100 railway overbridges have been constructed during the tenure of this Government.
121. Sir, 607 school buildings have been completed during this period.
122. Sir, an amount of ₹68.69 crore has been disbursed as compensation to the victims of wildlife attacks during the tenure of this Government.
123. Sir, this Government established the first ever Designer Zoo in India at a cost of ₹512 crore at Puthoor, Thrissur. Puthoor Zoological Park will definitely become one of the main attractions of our state in future.
124. Sir, 1104 students from scheduled category went abroad for pursuing studies by availing Government assistance of upto ₹ 25 lakhs under the ‘ Unnathi overseas scholarship’ scheme.
125. Sir, 8573.52 acres of land has been distributed to landless beneficiaries in scheduled tribe across the state.
126. Sir, during the tenure of this Government, an amount of ₹5000 crore has been expended for the infrastructure development in sports sector.

127. Sir, 961 sports persons have been given appointment in Government sector during the tenure of this Government.
128. 1,45,586 candidates have been appointed through Public Service Commission during the first four years of the 2<sup>nd</sup> Pinarayi Government. Taken together 9 years of the 1<sup>st</sup> and the 2<sup>nd</sup> Pinarayi Governments, more than 3 lakh candidates have been given advice memo.
129. Sir, 60% of the total PSC recruitments in India is through Kerala PSC. Sir, 32,000 new posts have been created in Kerala by the 1<sup>st</sup> and the 2<sup>nd</sup> Pinarayi Governments.
130. Sir, around 13 lakh claims amounting to ₹2374 crore have been settled through the Medisep scheme implemented for the state government employees and pensioners.
131. Sir, after reviewing the functioning of Medisep 1.0 and redressing the grievances to the maximum possible extent, the Government is implementing Medisep 2.0 from 1<sup>st</sup> February 2026.
132. Sir, there are two reasons behind the above-mentioned achievements. One is the more suitable developmental vision of the Left Democratic Front.

133. LDF publishes its election manifesto by incorporating the suggestions received from the public as well. For this, study congresses are conducted across the state, and public opinion is gathered beyond political concerns. The progress report of the manifesto thus finalised and presented will be submitted to the public. Consequently, there are no deviations from the objectives and priorities of the Government.
134. Two, the development and welfare activities accomplished due to the continuity of the Government.
135. By leading the government continuously for 10 years, the First and Second Pinarayi Governments have been able to lay strong foundation for the future development of Kerala.
136. Major development projects have been formulated and comprehensive development perspectives have presented for a new Kerala. The ten-year LDF rule has been able to lay foundation for the development of Kerala for the next two decades. This is not a minor achievement. We have proved that Kerala can keep the pace with the world. We have presented developmental perspectives envisioning modernisation of industry-labour sectors utilising the achievements in science and technology and thereby strengthening the economy.

## Part II

### V.S. Centre

137. Sir, Comrade V.S Achuthanandan has now become a memory. V.S' s life of struggle stands as a luminous chapter in Kerala' s social life. V.S center, a centre that will document the life and contribution of V.S and impart the spirit of his legendary life and struggles to new generations, will be set up in Thiruvananthapuram. An amount of **₹20 crore** is earmarked for this.
138. Sir, In the last five budgets that I have presented before this august house, I have consistently included new schemes and announcements, with paramount importance, aligned with the requirements of the modern age. I have also emphasised that Kerala must evolve in step with the rapidly changing world and, that the Government shall undertake projects that are in tandem with the transformation occurring in social, culture and employment sectors in the state.
139. The Graphene innovation centre announced in the previous budget has become a reality. Many innovative projects such as Digital Science Park, Center of Excellence in the universities,

Work Near Home initiative, Center For Translations, Skill Parks, Agri Parks, have either been completed or are in the final stages of completion.

140. Our state is facing a significant demographic change with increase of elderly population alongside a decline in the young population. Several projects aimed at providing care and income support to elderly people have been announced in the previous budgets. In this context ' Care Economy' and the ' Silver Economy' are imperative so far as Kerala is concerned.
141. It is in the above scenarios that we are discussing about the new projects which are to be taken up in the new financial year. The approach taken in this budget is to keep the momentum of the innovative ideas and discussions in the previous budgets and to supplement them with new ideas.

### **World Economic Forum**

142. Sir, it is for an amount of ₹1.18 lakh crore rupees, that Kerala has signed expression of interest for investment in the World Economic Forum concluded in Davos the other day. Companies from various countries in the world have come forward to make investment in Kerala. 27 companies operating in various sectors

such as medical technology, industries, renewable energy, data centre and emerging technology have signed expressions of interest.

## **Hydrogen Valley**

143. The Government was instrumental in taking crucial steps in respect of the Hydrogen Valley project declared in the previous budget and the hydrogen fuel-based economy. CIAL, jointly with BPCL has already setup a Green Hydrogen Disposing Unit. The central government has accorded sanction for the Hydrogen Valley innovation clusters in Kerala. We were successful in attracting an investment of **₹10,000 crore** in the renewable energy sector from the Greenko company during World Economic Forum meeting. Necessary amount will be allocated for further activities.

## **Rare Earth Corridor**

144. Sir, the Kerala coastal line is abundant with the rare earth elements like thorium, Scandium, etc., which are required in the fields of space research and defence. These are necessary in the areas of energy generation, defence and aviation sector, and production of electric vehicles, drones and CT scan equipments.

A new ‘ Rare Earth Corridor’ connecting Vizhinjam port to Chavara, which in turn connects to Kochi is being planned. A centre related to this will be established adjacent to KMML Chavara. By this Kerala is becoming the permanent magnet hub of the nation. Besides this, an investment of **₹42,000 crore** and 50,000 job opportunities are expected.

145. ₹100 crore is earmarked for establishing a Rare Earth Critical Minerals Mission in partnership with KMML, KELTRON and NFTDC.

### **Defence Corridor**

146. A number of institutions including research institutions in the defence sector are functioning in the state. The government is planning to establish a Defence Technology Innovation Hub interlinking various institutions in the defence field, including Naval Command, Southern Air Command, Naval Academy, DRDO-NPOL, Brahmos Aerospace, VSSC, IIST, IISER. This will be developed as a Defence Research Development corridor. As an amount of **₹50 crore** is earmarked for this project .
147. It is proposed to launch a time-bound Malayalam Language Model Challenge, with an incentive for developers and

innovators to build and train a high-quality Large Language Model in Malayalam. While global AI tools can support Malayalam to an extent, the quality and consistency required for Malayalam-first use-learning, communication, content creation, and digital services-remain uneven, as these systems are largely designed and optimized for larger, English-first contexts. A Malayalam-first model will therefore help ensure that the benefits of Artificial Intelligence reach ordinary citizens in their own language, advancing digital equity and widening access to new opportunities for students, teachers, entrepreneurs, creators and senior citizens. Building on the State' s ongoing efforts to strengthen AI infrastructure and innovation, this initiative will also encourage serious research and product development in Malayalam, enabling developers to build scalable applications and services on top pf a strong language foundation. An amount of **₹1 crore** is set apart for this initiative.

### **Regional Rapid Transit System (RRTS)**

148. Sir, all of us are aware that a high speed travel facility from Thiruvananthapuram to Kasaragod is inevitable. In Kerala, this system is envisioned to be implemented in four phases in the model of Delhi-Meerut RRTS Corridor. The Central Housing

and Urban Affairs Ministry has offered support for this scheme. Accordingly the scheme is intended to be implemented as first phase from Thiruvananthapuram to Thrissur, second phase from Thrissur to Kozhikode, third phase from Kozhikode to Kannur and fourth phase from Kannur to Kasaragod. The distinctive feature of this mode of transport, which generally runs on elevated pillars, is that it can be integrated with Urban-Metro Projects.

### **M.C Road Development**

149. Sir, A project for reconstructing M.C road in four lanes at a breadth of 24 meters from Thiruvananthapuram to Angamali, is being undertaken through KIIFB. The first step is to construct bye-passes and develop junctions, with an objective of simplifying the traffic blocks in major junctions. Kottarakkara bypass, which is a part of this has been accorded financial sanction of **₹110.36 crore**, and the land acquisition activities are progressing rapidly. In the first phase, there will be construction of by-passes in Kilimanoor, Nilamel, Chadayamangalam, Ayoor, Pandalam and Chengannur and construction of various junctions. Sir, an amount of **₹5,217**

**crore** is set apart through KIIFB for the first phase of M.C road development project.

### **Cyber Valley**

150. Sir, the Government is planning to develop a Cyber Valley in the 300 acres of Kochi InfoPark phase III. Cyber Valley will function as a hub of IT, IT based services, Artificial Intelligence and other new technologies. Cyber Valley will be a hub of creating digital entrepreneurship and jobs along with all digital facilities sufficient for the modern urban life. **₹30 Crore** is earmarked for this project being planned in PPP model.

### **Global School**

151. It is estimated that there is an outflow of **₹8,000 crore** from the students from Kerala every year for their higher education and skill training outside the state. A ‘ Global School’ imparting the most modern technologies, capable of providing skill acquisition and vocational training, will be established in Kerala. Here, the importance will be given for Techno-Economics and Future Technology. An amount of **₹10 crore** is earmarked as state share for the primary activities of this project.

### **Work Near Home**

152. Kerala's first 'Work Near Home' was inaugurated in Kottarakkara by the honorable Chief Minister. 'Work Near Home' Kottarakkara has a capacity for accommodating 150 persons employed in the IT and IT based jobs at a time. The projects in Kollam, Varkala and Ramanattukara are in the construction stage. Work Near Home project will be extended to at least 200 centers in the next year. Priority will be given to Colleges, Polytechnics, ITIs and Local Government Institutions which are willing to hand over buildings. **₹150 crore** is earmarked for this project.

### **Special Enrichment Scheme**

153. Sir, building on the successful implementation, Special Enrichment Scheme, which was formulated to ensure the quality of education in 40 schools situated in the tribal areas, will be expanded to more schools. This project will be extended to 340 schools which are having minimum 50 Tribal students and other 300 schools which are having minimum 100 SC students. **₹60 crore** is earmarked for this project.

### **Panchayat level skill centres**

154. Women, who are unable to go to distant places for work and have to remain at homes for several reasons, will be provided facilities to get training for better income generating jobs. Women can acquire various skills through these skill centres which are established through government initiative. Consequently, women will be able to take forward the venture, which suits them the most, while sitting at homes. For this, **₹20 crore** is provided for extending the skill centres and establishing ‘ She Work Spaces’ .

### **Community based solar energy generation**

155. In order to achieve the objective of making grama panchayaths self- sufficient in energy generation, community level solar energy production and storage will be promoted. Facilities for storage and distribution of solar energy will be created. For this, a new project for giving ₹1 crore to each panchayath is announced. Pilot project will be implemented in Perinjanam, in Thrissur. **₹2 crore** is earmarked for this project.

### **Blue economy**

156. Sir, Kerala has rich marine resources. With the growth of many ports including Vizhinjam, Kerala has a potential of being a

major centre in the sector of marine resource. We can leap forward in this field by attracting private investments and commencing new industries. PPP model developments have great possibilities in this field. **₹10 Crore** is earmarked for the preliminary activities of the empowerment of Blue Economy by setting up a strong marine ecosystem.

### **Kerala Art centre**

157. Sir, Kerala is a land rich in artforms. We have a lot of demonstrating arts including drama, dance, martial arts etc. having aficionados including foreigners. The Government is planning to establish Kerala Kala Kendras in major cities in the state as permanent venues for demonstrating these art forms. Kerala Kala Kendras will be established in Thiruvananthapuram at first, which will be followed by the cities of Kochi and Kozhikode. **₹10 crore** is earmarked for this project.

### **GIG Workers**

158. Sir, today gig works have become very much ubiquitous. The problems of gig workers who perform works of delivering things through online delivery apps have not yet been addressed seriously. The Government will initiate steps to provide better

working conditions for them who often work in difficult conditions. Besides, Government will create the opportunities to enroll gig workers as members in welfare fund boards. The Government will arrange gig hubs with modern facilities for gig workers to take rest. An amount of **₹20 crore** is earmarked for this project.

### **Auto Workers**

159. Sir, auto rickshaw workers are the backbone of our transport system. In order to protect the auto rickshaw employment sector, which has been facing crisis on account of central government policies and hike in fuel price, government intends to take certain steps.
- a. Environment Friendly Change (Green Transition)- One Time Scrappage Bonus upto ₹40,000 will be sanctioned for those who buy new electric autos scrapping old petrol-diesel auto rickshaws.
  - b. Interest Subvention- Interest subsidy of 2 % will be given for loans availed from selected public sector banks for purchasing electric auto rickshaws.

An amount of **₹20 crore** is set apart for executing these schemes.

160. Government is preparing a plan to convert more than five thousand informal auto stands in Kerala to smart micro hubs. Worker friendly auto stands, suitable for each area, will be constructed. Facilities including solar based charging units will be equipped there. An amount of **₹20 crore** will be set apart for this scheme.

### **Employment Guarantee scheme**

161. Mahatma Gandhi National Rural Employment Guarantee Scheme was a scheme which was very helpful for the ordinary people in India. But the Central Government has made significant changes in the scheme which are in fact nullifying the scheme itself. Centre has now undertaken only 60 percent of the total commitment of the scheme, and reduced the scheme to a limited number of work days. This is in addition to the already imposed financial crunch, effected by the central policies and resultant action of curtailing the eligible financial aid which is due to the state legitimately. This is a heavy blow to the states like Kerala which are moving forward in implementing this

scheme in an admirable manner. In addition to the efforts already undertaken to correct the central stand in this regard, the State Government is earmarking an additional amount for implementing the employment guarantee scheme in an improved manner. Sir, an amount of **₹1000 crore** which is larger than last year's provision, is set apart for the same.

## **Retirement Homes**

162. The elderly have become almost twenty percentage of the state's population. This is a factor that needs to be considered crucially during the activities in the socio-economic-development sectors of the land. Retirement homes capable of accommodating senior citizens, who are isolated in homes, together are to be setup. There should be community kitchen, playground, entertainment options and health care systems in such homes. Besides, service of health volunteers need to be ensured in such centres. Government will provide subsidy to organisations, groups and individuals to set up such retirement homes. **₹30 crore** is set apart for this.

163. Volunteer forces will be formed in local level for giving help to elderly people who are alone in the houses. Local Self Government Institutions will formulate schemes for this. Telephone number will be published for the elderly people to call for help including treatment. On call volunteer' s service will be provided under the control of Local Self- Government Institutions. An amount of **₹10 crore** is allocated for the scheme.
164. Sir, monthly pension for the patients affected by cancer, leprosy, tuberculosis and AIDS, is enhanced by ₹1000 to **₹2000**.

### **Advocate welfare fund**

165. Advocate Welfare Fund is at present ₹10 lakhs. This has to be revised timely. The Advocate Welfare Fund amount will be enhanced to **₹20 lakh**.

### **Insurance coverage**

166. The government is considering the proposal for providing group accident/life insurance coverage, for the persons working in unorganised labour sector, jointly with the state insurance department. This will have aid from the Government' s part also.

167. Group insurance scheme will be implemented for the members of Haritha Karma Sena in the state.
168. Group insurance scheme will be implemented for the Autorikshaw/taxi workers in the state.
169. Group insurance scheme will be implemented for lottery workers having welfare fund board membership.

### **Insurance Scheme For School Students**

170. Sir, in addition to this, an accident/life insurance scheme is being implemented for the students of Kerala studying from class 1 to class 12<sup>th</sup> standard. Necessary arrangements for this have been made. ₹15 crore is expected for the scheme per annum. An amount of **₹15 crore** is earmarked for this.

### **Free Education Upto Graduate level**

171. Sir, A new scheme is announced in the higher Education sector of Kerala. Graduate degree Education is made free for the students studying in Arts and science colleges. At present education is free upto plus two level in the state.

### **Medisep 2.0**

172. Sir Medisep is the health insurance scheme for about 11 lakh Government employers and pensioners in Kerala. It provides cashless insurance services without any age and medical checkup barrier. Even a person at the age of 104 has received insurance coverage under Medisep. On completion of the first phase, Medisep 2.0, having more packages and hospitals, is being announced. The scheme will come into force from 01-02-2026 onwards.
173. Sir, an insurance scheme in the model of Medisep will be formulated for the employees and pensioners of public sector undertakings of the state.
174. Sir, an insurance scheme on the model of Medisep will be evolved for the employees working in the co-operative institutions of the state and co-operative pensioners.

### **Health insurance for Auto, Taxi Workers.**

175. A health insurance scheme will be implemented at a very affordable premium for Autorikshaw and Taxi workers, who are members of welfare board.

### **Life Saver Scheme for Road accident victims**

176. Sir, an average number of 48,000 road accidents are occurring in the state annually. There is often such situations where the victims of such accidents are not getting timely treatment. The Government is announcing a scheme to provide cashless treatment for first five days for the persons seeking treatment after accidents. The facility will be available in Government hospitals registered under this scheme and selected private hospitals. A scheme will be formulated and implemented for this. An amount of **₹15 crore** is earmarked for this by the Government.

### **New Insurance Scheme**

177. The Government considers to implement a new health insurance scheme for the families who are outside the purview of Karunya Arogya Suraksha Scheme, which is providing free treatment to 42 lakh families of the state. This insurance scheme, which can be joined by paying a relatively small amount, will be implemented in the budget year itself. An amount of **₹50 crore** is earmarked in the budget for the scheme.

### **Artisans sector**

178. Sir, there are a lot of people employed in the artisans sector in Kerala. Jobs under this sector, in which a large number of traditional workers such as goldsmith, masons, carpenters, artisans and metal workers are working, should be protected and modernised. The Government will provide assistance for purchasing modern tools to those in the artisans sector. **₹5 crore** is earmarked for the scheme that provides financial assistance to purchase tools with 50% Government subsidy.

### **Pottery Making**

179. Pottery making is one of the important traditional industry sectors of Kerala. **₹1 crore** is earmarked for promoting the eco-friendly pottery making sector.

### **Nativity Card**

180. Sir, Kerala Government and the Left Democratic Front have strongly opposed the attempts of the Central Government to implement the Citizenship Act in the country. Now, the moves to revise the voters list on the basis of SIR have raised concern among the people. Kerala Government has informed its strong stand regarding SIR to the Central Government and Hon. Supreme Court of India. Introduction of SIR has created large

apprehensions among the people, including minorities. Kerala has decided to allot a document namely nativity card, to solve the concerns of the people living in Kerala for generations. This Government has decided to enact a law so as to give nativity card to all citizens in Kerala. **₹20 crore** is earmarked for this.

181. Sir, Kerala is a land famous for religious tolerance and cultural harmony from the prehistoric time. Many religions and cultures came here. All of them had roots here. An atmosphere of mutual co- operation and co-existence has always been here. The religions such as Hinduism, Buddhism, Christianity, Islam and Judaism have existed here very strongly. Tharisappally inscription, Karumadikuttan, Cheraman Masjid in Kodungalloor and Coonan Kurishu Sathyam all are not only the reminiscences of history but also the symbols of the cultural diversity of the land.

182. It was by recognizing and respecting various religions and cultures that we have reached today' s Kerala. Even in the legend of Ayyappa and Vavar, there are yarns of religious harmony laced intricately together. This unity and fraternity may be astonishing to the people of many other lands. We have to take forward this historic fraternity of Kerala with more strength

and spirit. History of the religious and cultural fraternity of Kerala have to be recorded analytically. The Government intends to introduce a project for this, an amount of **₹10 crore** is earmarked by the Government.

### **Kavarikulam Kandan Kumaran Study & Research Centre**

183. An amount of **₹1.5 crore** is earmarked for establishing a befitting memorial, library and research centre at Nemon village of Thiruvananthapuram district, in memory of Kavarikulam Kandan Kumaran, who was one of the renaissance leaders and member of Sreemoolam Prajasabha.

### **Ayya Vaikunda Swami Memorial**

184. A memorial for Ayya Vaikundam swami will be set up at Neyyattinkara. An amount of **₹2 crore** is earmarked for this.
185. Sir, Mahatma Gandhi participated in his last public function at Thrikkannamangal, Kottarakkara in his fifth and last Kerala visit on January 21, 1937. The function was to open the Thrikkannamangal temple to all castes. Gandhiji rested at the Musavari Bungalow, Kottarakkara where the office of Public Works Department and Rest House are functioning now. Sir, an amount of **₹2 crore** is earmarked for setting up Mahatma

Gandhi Public Library and Gandhi Memorial at Musavari Bungalow, having memories of Gandhiji.

### **Working Grant for Youth clubs**

186. Sir, there were so many arts and sports clubs under the leadership of youth in our villages and cities. But the activities of many of them are slowing down nowadays. With the aim of empowering and encouraging clubs that bring about awakening across the land, the Government declares a project to provide ₹10,000 as working grant to registered clubs. An amount of ₹5 crore is earmarked for this.

### **Kudumbashree**

187. Sir, Kudumbashree which is the pride of Kerala has made a revolutionary step. Kudumbashree has acquired 180 technologies from prominent research institutions and universities, through the technology conclave convened as part of Kudumbashree Advancement Programme. The global launch of 30 high quality food products produced by using these technologies in a first step, has been conducted. The agricultural products cultivated by Kudumbashree Joint Farming groups are being converted to value added products by using this technology.

Interest for marketing these products has been forwarded from Australia, Newzland, U.K and Middle-East. All Kerala Distributors Association has come forward for signing MOU for the marketing of these products. Kudmbashree has taken initiatives for a big leap for opening the doors to the global market for Kudumbashree, and to provide better income and job opportunities for women entrepreneurs.

188. Kudumbashree is aiming for a marketing-distribution chain for propagating and distributing Kudumbashree products widely. Activities will be based on the warehouses all over the state, product branding and the relationship with distributors. Block level fulfilment centres will be established and they will act as a link connecting producers and distributors. For this an amount of **₹22.27 crore** is earmarked.

### **Rural Women' s Work Stations and Community Kitchen Factories**

189. Let me introduce a start up company the ' Toco Chips' led by Smt.Reshma, a young entrepreneur, in Ezhukone Grama Panchayath in Kottarakkara. This chips producing unit is taking forward successfully by Smt.Subha and team who are Kudumbasree members. Government will provide support for

extending such units producing value added products led by women, across the state. Along with this, the Government will give support for extending community kitchens on a local basis.

190. This scheme gives priority for transforming local agricultural products into premium brands through scientific processing and giving technological training suitable for making Kudumbasree members capable for competing in the global market. I am setting apart an amount of **₹10 crore** for this scheme to be implemented with private partnership and with the help of startups. By this, thousands of women can be provided with improved income and decent working atmosphere in their native land.

### **Centre for Development Studies (CDS)**

191. Centre for Development Studies in Thiruvananthapuram will be developed as an institution with highest global standards for higher education training and research in economics and public policy. CDS will be transformed into a pioneer centre of excellence for teaching and research in the model of prominent institutions in the country like the IITs and IIMs. For this objective an amount of **₹10 crore** is set apart for equipping a modern campus step by step.

192. Sir, the 2026-27 plan is the last annual plan in the 14<sup>th</sup> five-year plan of the State. The 15<sup>th</sup> five-year plan will commence from the next year onwards. We were able to start the discussions on the overview of the 15<sup>th</sup> plan of the state much earlier. Before getting into its details, it is necessary to mention about the continuity of planning.
193. It has been a long time since the Centre and States dispensed with Planning. The states being ruled by the Congress Party, which claims the legacy of Nehru, have also abandoned planning. There is reason for Kerala to hold on to Planning tightly.
194. The role played in the creation of modern Kerala by the EMS Government that came to power in 1957 is widely acknowledged. The development debate that preceded the formation of the Government in 1957 and the development perspective that emerged from it enabled that government to initiate reforms in a short span of time that would provide direction for future development. The developmental achievements during the last 10 years are also based on this clear developmental vision.

195. This Government is moving forward with an accurate developmental vision in the matters of the Annual plan for 2026-27 and the Fifteenth five-year plan also.
196. The total plan outlay of the ensuing financial year is enhanced to ₹35,750 crore. It is 10% higher than that of the previous year. I am very proud and happy to increase the annual plan outlay to such an extent despite the severe financial constraints imposed by the Central Government. Total plan outlay is ₹44,574.66 crore, including the anticipated Central assistance.

### **PART-III**

#### **Agriculture**

197. Sir, Kerala's Agriculture sector had been on the decline since 2011- 12. But we overcame this decline in the last five years. Today, the growth of our Agriculture Sector shows upward trend.

198. The Government places special emphasis on the Agriculture Sector. The total project outlay for Agri-allied sectors is increased to ₹2,071.95 crore. Of this, ₹234.73 crore is anticipated as Central Share.
199. The Government could bring significant increase in the plan expenditure in the agriculture sector during the last five years. Moreover, a major project ‘ **Kerala Climate Resilient Agri Value Chain Modernisation**’ (KERA) is being implemented today in Kerala with the loan assistance of the World Bank for the growth of the agriculture sector. **₹100 crore is set apart for the KERA project.**
200. This government increased the paddy procurement price to ₹30 per kilogram. In India, Kerala provides the highest input subsidies for paddy cultivation. In all seasons, input assistance of ₹5000, production bonus of ₹1000, and a Royalty of ₹3000 to land owners per hectare are being provided. Assistance of up to ₹40,000 per hectare is provided for cultivating paddy in barren land.
201. 95% of the paddy produced in Kerala is procured by the Government. Doing away with the current PRS loan system, a two-tier procurement model will be implemented, where farmers

shall receive direct payment during the time of procurement through primary co- operative societies. **This new system will be in place from the upcoming season itself with the financial assistance of Kerala Bank and under the supervision of a digital portal. ₹150 crore is allocated for the integration of paddy development projects.**

202. Sir, An amount of ₹78.45 crore is earmarked for the Comprehensive Vegetable Development Scheme. This includes **₹18 crore** to VFPCCK for undertaking various projects for the promotion of vegetable cultivation and **₹60.45 crore** for various vegetables development activities of the Agriculture Department.
203. An amount of **₹73 crore** is earmarked for the Coconut Development.
204. The plan outlay for the spices development scheme is enhanced from ₹7.6 crore to **₹15 crore**.
205. An amount of **₹20.92 crore** is earmarked for the project intended to expand the cultivation of fruits, flowers and medicinal plants and increasing the production, productivity and area of cultivation of fruits.

206. An amount of **₹78 crore** is earmarked for the Kerala Agriculture University. This is ₹2 crore more than the previous year' s allocation.
207. An amount of **₹5 crore** is earmarked to the scheme for development and technical support of producer organisations.
208. An amount of **₹31.15 crore** is earmarked for Soil Health Conservation and Productivity Improvement Scheme. An amount of **₹13 crore** is allocated for Crop Health Management Scheme.
209. An amount of **₹5.25 crore** is earmarked for the project promoting Organic Farming & Good Agricultural Practices (GAP).
210. An amount of **₹13.44 crore** is earmarked for production and distribution of higher quality planting materials and improvement of departmental farms.
211. An amount of **₹15.40 crore** is earmarked for strengthening scientific and technological knowledge expansion in Agricultural sector.
212. **An amount of ₹10 crore is earmarked for the scheme aiming to overcome the shortage of labour and**

**strengthening and integrating the functions of Custom hiring centers, Karshika Karma Senas, Agro Service Centres provide services through a single centre.**

213. An amount of **₹33.14 crore** is earmarked for the State Crop Insurance Scheme.
214. An amount of **₹78.14 crore** is earmarked as 40% State share for Rashtriya Krishi Vikas Yojana, Krishi Unnathi Yojana and other Centrally Sponsored Schemes.
215. Necessary projects will be planned and implemented to attract the young generation to the Agriculture Sector by introducing modern agricultural practises. An amount of **₹10 crore** is provided for the project to provide loans with 3% interest subsidy for starting High- tech/ Precision Farming ventures.

### **Soil and Water Conservation**

216. An amount of **₹81.24 crore** is earmarked for various scheme activities in Water & Soil Conservation Sector.

### **Animal Husbandry**

217. We achieved an increase of 10 lakh litres per day in milk production compared to previous years. We were able to bring new investments in meat production sector and poultry sector.
218. In addition to the increase of general private investment in the animal husbandry sector, large scale dairy farms & slaughter houses are to be introduced. The growth from small production units to large dairy farms having a capacity of 50 to 100 cows, poultry farms having capacities of 10,000 to 20,000 birds or more and hygienic and world class slaughter houses are urgently required. As part of this, the Government has introduced major amendments in Panchayath, Municipal rules in 2024.
219. An allocation of ₹318.46 crore is provided for the Animal Husbandry sector. An expected Central share of ₹12.76 crore is earmarked for Centrally Sponsored schemes.
220. An amount of ₹9.20 crore is earmarked for the project aiming to increase cross fertilization facilities.
221. An amount of ₹18.50 crore is allocated for the project to provide Animal care services at door steps.
222. An amount of ₹18 crore is allocated for protecting and strengthening farms under Animal Husbandry Department.

223. Total outlay for improving veterinary services is enhanced to ₹38 crore with an increase of ₹2.80 crore.
224. With a view to extend the scope of special calf care programme, the plan outlay is enhanced to ₹56 crore from ₹48.50 crore with an additional provision of ₹7.50 crore.
225. An amount of ₹44.50 crore is earmarked for strengthening veterinary services.
226. An amount of ₹30.46 crore is earmarked for various activities of Kerala Livestock Development Board. ₹10 crore is allocated for Kerala State Poultry Development Corporation.
227. An amount of ₹6.14 crore is allocated to Meat Products of India Limited.
228. An amount of ₹22.20 crore is allocated for various activities of Kerala feeds Limited.
229. An amount of ₹69 crore is earmarked for the various functions of Kerala Veterinary & Animal Science Laboratory.
230. An amount of ₹8.70 crore is earmarked for Kerala Co-operative Milk Marketing Federation (KCMMF)

## **Dairy Development**

231. An amount of **₹128.05 crore** is earmarked as total provision for Dairy development sector in 2026-27.
232. An amount of ₹10 crore is earmarked for continuing the activities of the ‘ Dharmadom-Vengad Global Dairy village’ project.
233. With an increase of ₹5.20 crore for strengthening commercial Dairy and milk shed development activities, the plan provision is enhanced to ₹45 crore.
234. Provision for Rural Dairy extension and farm advisory services of the State is enhanced to ₹12 crore.
235. An amount of ₹22.55 crore is earmarked for improving the facilities of primary dairy co-operative societies and their modernisation.
236. An amount of ₹8 crore is earmarked for strengthening laboratories with the objective of ensuring quality of milk & milk products.
237. An amount of ₹8 crore is earmarked for providing cattle feed subsidies to milk farmers.

238. For ensuring insurance coverage to dairy farmers, an amount of ₹4 crore is earmarked to the dairy farmers welfare fund.
239. An amount of **₹10 crore** is earmarked for establishing a model dairy unit and state fodder farm at Nettukaltheri in Thiruvananthapuram District.

## **Fisheries**

240. This Government gives much priority to three major activities under the Fisheries Sector. Firstly, ensuring the safety of the lives of fisher folk and implementation of better social security schemes. Secondly, the rehabilitation of villages facing sea erosion and the flagship project ‘ PUNARGEHAM’ is being implemented as a part of this. Thirdly, the large-scale development of inland fisheries sector. In addition to all of these, the Government has also prepared a **Blue Economy Policy** for the development of fisheries sector in general.
241. A total outlay of ₹239.12 crore is provided including ₹166.31 crore for the Fisheries Department, ₹35.31 crore for the Harbour

Engineering Department and ₹37.50 crore for the Kerala University of Fisheries & Ocean Studies (KUFOS).

242. An amount of ₹2.50 crore is earmarked for marine ambulances used for the safety of fishermen.
243. An amount of ₹8 crore is allocated for integrated development and management of fisheries and ₹22 crore for savings cum relief scheme under the Pradhan Mantri Matsya Sampada Yojana.
244. With a view to increase the production in aqua culture, the provision for Aquaculture development scheme is enhanced to ₹70 crore. In addition to this, ₹7.11 crore is earmarked for aquaculture extension services.
245. Plan Outlay for the scheme sea safety and sea rescue operations is enhanced to **₹3 crore.**

### **Coastal Development**

246. With an increase of ₹7 crore over the previous year's allocation, ₹183.98 crore is earmarked for coastal development. This includes ₹143.20 crore for basic infrastructure development

of coastal areas and human resource development of fishermen and ₹1 crore as NCDC share.

247. With an additional provision of ₹4.20 crore, the allocation for Punargeham project is enhanced from ₹60 crore to ₹64.20 crore. This is an increase of ₹4.20 crore over the previous allocation.
248. An amount of ₹15 crore is earmarked for Integrated Coastal Development Project.
249. An amount of ₹10 crore is earmarked for the group insurance scheme for all fishermen in the State.
250. An amount of **₹69 crore** is allocated for the project ‘ Infrastructure and Human Resource Development of the coastal region’ .
251. Provision for the project of maintenance and desilting of fishing ports is enhanced from ₹9.50 crore to ₹12.30 crore.
252. An amount of ₹18 crore is earmarked for the activities of fish feed farms, nurseries and hatcheries.

253. An amount of ₹13.31 crore is allocated for fishing ports. This includes the state share of ₹10 crore for the centrally sponsored scheme Pradhan Mantri Matsya Sampada Yojana.
254. An amount of ₹20 crore is earmarked for the modernisation of existing fishing ports and the construction of sea bridges & roads.
255. An amount of ₹12 crore is earmarked for the Integrated Fish Development Project.

### **Forest And Wild Life Conservation**

256. An amount of ₹288.60 crore is earmarked for implementing the activities under the Forest & Wild Life Conservation Sector.
257. We have launched a massive mission to reduce human- wildlife conflict by ensuring co-ordination among various departments. Priority is given to smart physical barriers, warning systems, improvement of wildlife habitat, public awareness and strengthening of Rapid Response Teams and First Response

Teams. 793 kms of new solar fences have been installed and 1954 kms of non-functional solar fences have been restored. Forest Emergency Operation Centres were established at State and Division levels.

258. Kerala is the first state to declare wildlife attack as a special disaster of the State. Compensation given for wildlife conflict in Kerala is one of the highest in the country. Human -wildlife conflicts, that result in the loss of life to humans and domestic animals, should be further mitigated and urgent effective solutions should be implemented. With an increase of ₹29.60 crore than the previous year, an amount of ₹100 crore is earmarked for various schemes for this.
259. An amount of ₹50 crore is allocated for implementing the works of the project ‘ Forest Conservation (Survey of Forest Boundary & Forest Protection)’ .
260. An amount of ₹ 5 crore is earmarked for the ‘ Big tree plantations’ project envisaging to collect more revenue to the exchequer by increasing plantation stock.
261. An amount of ₹50.30 crore is earmarked for infrastructure development related to forest conservation.

262. An amount of ₹6 crore is earmarked for the continuing activities of Puthoor Zoological Park in Thrissur.
263. An amount of ₹5 crore is earmarked for various activities of the Kozhikode Biological Park.

## **MARKETING, STORAGE AND WAREHOUSING**

264. An amount of ₹164.31 crore is earmarked for agriculture marketing, storage, warehousing and other allied activities. Of this, ₹43.9 crore is set apart for the project for assistance to the marketing of agricultural products, ₹10 crore for implementing agriculture infrastructure development project under RIDF, ₹8 crore for post-harvest management and value addition activities and ₹2 crore is provided for the Agriculture Welfare Fund Board.

## **RURAL DEVELOPMENT**

265. Sir, this government has given substantial importance to the Rural Development Sector for catalysing the economic growth of the state. An aggregate allocation **₹1997.91 crore** is set apart for the Rural Development Sector. It is ₹69.58 crore more than the previous year's allocation. This includes ₹598.10 crore for

various activities of Rural Development and ₹1399.81 crore for Community Development and Panchayaths.

## **KUDUMBASREE**

266. An amount of ₹275 crore is provided as the budget allocation of Kudumbasree for empowering micro-enterprises, local economic development, micro-finance and livelihood activities. The ‘ Kerala Chicken’ project, started with an aim to make available quality chicken at reasonable rates, will be extended.

## **Extreme Poverty Eradication**

267. The second phase of Extreme Poverty Eradication Project will continue in the financial year 2026-27 by the name EPEP 2.0. This scheme aims to provide continuing support to families which have come out of extreme poverty and to prevent them from returning to extreme poverty again. ₹2 crore is provided as Gap fund to Local Self Government Institutions for implementing this project.

## **KILA**

268. An amount of ₹32.5 crore is earmarked for KILA. Special emphasis will be given for imparting training to newly elected representatives of LSGIs and for improving services in the rural and urban areas. The allocation is ₹3.18 crore higher than the previous year. An amount of ₹50 lakh is earmarked for sanctioning the Ambedkar Chair at KILA campus Kottarakkara.

### **Information Kerala Mission**

269. The budget allocation for the Information Kerala Mission is increased to ₹10 crore.
270. An amount of ₹20.20 crore is earmarked for various activities of the Kerala State Literacy Mission (LEAP Kerala Mission).

### **Livelihood Missions (NRLM & NULM)**

271. An amount of ₹99.90 crore is earmarked as the state share of the General, Scheduled Caste, and Scheduled Tribe components of National Rural Livelihood Mission (DAY-NRLM). There is an increase of ₹36.8 crore in the allocation compared to the previous year. In addition to this, **₹39 crore** is earmarked as the state share for the urban scheme under the National Urban Livelihood Mission (NULM) and the newly introduced Deen Dayal Jan Ajeevika Yojana-Shehari (DJAY-S) scheme.

## **Pradhan Mantri Awas Yojana**

272. PMAY scheme is implemented in the state by integrating it with the LIFE Mission since the central share under PMAY is very mere. An amount of ₹4 lakh is ensured for each house through this scheme. The unit rate of PMAY Grameen is only ₹1.20 lakh. The unit cost of PMAY Urban scheme is ₹2 lakh. The Local Self-Governments are bearing the balance amount under these two schemes for raising the unit rate to ₹4 lakhs. A total of **₹110.01 crore** is earmarked for bearing 40% state share under PMAY Rural and Urban schemes.

## **PMGSY**

273. An amount of ₹95 crore is earmarked as State share of the Pradhan Mantri Gram Sadak Yojana (PMGSY) for improving rural road facilities. In addition, ₹30 crore is earmarked for maintenance of rural roads. This is ₹21.4 crore more than the allocation of the previous year.

## **Kasaragod, Idukki, Wayanad & Kuttanad Development Package**

274. The current allocation for the Kasaragod and Idukki packages, started for the comprehensive development of these districts,

with an additional provision of ₹5 crore each, the allocation is enhanced to ₹80 crore each.

275. An amount of ₹75 crore is earmarked for the 2<sup>nd</sup> Kuttanad Package which is being implemented with special emphasis on the comprehensive development of the Kuttanad region.
276. An amount of ₹80 crore is earmarked for the Wayanad Development Package.

### **Sabarimala Master Plan**

277. The provision for Sabarimala Master plan is enhanced to ₹30 crore for ensuring sustainable basic facilities to pilgrims, environmental conservation and for the development of Sannidhanam, Pampa and Nilackal.
278. Pampa is one of the most important rivers in Kerala. The world-famous Sabarimala temple and Maramon convention are on the banks of Pampa. An amount of **₹30 crore** is earmarked for the Clean Pampa project to make Pampa River pollution free.

### **Co-operation**

279. An amount of ₹142.52 crore is earmarked for the co-operative sector.
280. An amount of **₹21.40 crore** is earmarked for the project ‘ Co-Op Care Geriatric and Palliative Centres’ , being implemented for imparting comprehensive care to old parents living alone and whose children are abroad.
281. An amount of ₹35 crore is earmarked for the Project ‘ Co-operative Initiative in Technology Driven Agriculture(CITA) which is a novel agricultural Project of the co-operative department. As a part of this, a new project ‘ Plus One’ will be implemented in this financial year for rejuvenating and increasing the productivity of coconut sector.
282. An amount of **₹15.95 crore** is earmarked for various schemes of primary agriculture credit co-operative societies. Within this, **₹7 crore** is earmarked as state share of the Risk Fund Scheme of the Kerala Co-operative Development Welfare Board adhering to the various laws in force.
283. An amount of **₹6 crore** is earmarked for infrastructure development of institutions under CAPE, Centre for Skill and

Knowledge, renovation of Sagara Hospital and activities of incubation centres.

284. An amount of **₹6 crore** is earmarked for various developmental activities such as revival of SC-ST Federations and share capital assistance to co-operative institutions for implementing new schemes.
285. An amount of **₹3.54 crore** is earmarked as assistance to Vanitha Fed and Women Co-operative Societies.
286. An amount of **₹10 crore** is earmarked for the construction of a Rice mill at Ettumanoor, Kottayam under Kerala Paddy Procurement processing and marketing co-operative society (KAPCOS)

### **Irrigation and Flood Control**

287. An amount of ₹623.85 crore is allocated for irrigation, flood control and coastal zone management. This amount includes ₹233.82 crore for major and medium irrigation, ₹206.96 crore for minor irrigation, ₹1.50 crore for command area development and **₹181.57 crore** for flood control & coastal zone protection.

288. Considering the importance of the Kuttanand Flood Control Project, the budget allocation of the project is enhanced to ₹60.50 crore with an increase of ₹3.5 crore. An amount of **₹50 crore** is earmarked for the first phase process of preparing a comprehensive project for flood control in the Kuttanad region.
289. The budget allocation for Meenachil valley irrigation project is enhanced to **₹5.5 crore** with an increase of ₹2.5 crore.
290. An amount of **₹32 crore** is earmarked for the Idamalayar irrigation project, including an RIDF share of ₹30 crore.
291. An amount of **₹11.56 crore** is earmarked for the Muvattupuzha valley irrigation project, including an RIDF share of ₹10 crore.
292. An amount of **₹28.75 crore** is earmarked for the continuing activities of the Cauvery River basin projects, including an RIDF share of ₹ 27 crore.
293. An amount of ₹21.75 crore is earmarked for the Banasura Sagar project, including an RIDF share of **₹20 crore**.
294. An amount of ₹2.60 crore is allocated for minor irrigation projects in the Cauvery River basin.

295. An amount of ₹17 crore is earmarked for the reconstruction of the Pattisery dam and canal system.
296. An amount of ₹2.50 crore is earmarked for the works of the Chamravattom regulator cum bridge project.
297. An amount of ₹14.10 crore is earmarked for the activities of the project “ modernization of field channels and drains of CADA canals” .
298. An amount of ₹16 crore is earmarked for the second phase activities of the Dam Rehabilitation and Improvement Project (DRIP).
299. An amount of ₹5 crore is earmarked for the renovation of the Kuttiyadi irrigation project.
300. An amount of ₹13 crore is allocated for the Pazhassi irrigation project.
301. An amount of ₹2.5 crore is earmarked for the Cheramanglam project.
302. An amount of ₹10 crore is allocated for the Kanjirapuzha irrigation project.

303. An amount of ₹12 crore is earmarked for the renovation and modernization of canals under the Chitturpuzha project.
304. An amount of ₹5 crore is earmarked for various works of the Thottappally project.
305. An amount of ₹10 crore is earmarked for protection and renovation activities of the Kallada Irrigation Project.

### **Minor Irrigation**

306. An amount of **₹23 crore** is allocated for the project ‘ Investigation and Development of Ground Water Resources’ .

### **Surface Water Development**

307. An amount of **₹17 crore** is earmarked for the lift irrigation scheme.
308. An amount of ₹71.10 crore is allocated for the minor irrigation class-I scheme and ₹22.50 crore for the ongoing works and for taking up new works under the minor irrigation class-II schemes.

309. An amount of ₹7.50 crore is allocated for the project ‘ Renovation and Conservation of Ponds and Tanks’ , implemented through Haritha Keralam.
310. An amount of ₹46.68 crore is earmarked for micro irrigation projects implemented using NABARD fund with an enhancement of ₹16 crore over the previous year.

### **Flood Control**

311. An amount of ₹100 crore is earmarked for the project under NABARD-RIDF scheme for infrastructure development of Kuttanad region.
312. An amount of ₹15 crore is earmarked for the RIDF scheme for coastal protection.

### **Energy**

313. Considering the various achievements in the state’ s energy sector, the main areas of emphasis in the 2026-27 budget are

renewable energy systems, energy efficiency projects, electricity security programs, development of small hydropower projects and projects promoting green energy.

314. The allocation for the power sector is increased to ₹1309.84 crore. Out of this, ₹1238.80 crore is earmarked to KSEB for power sector development through various sources of funds and ₹71.04 crore is earmarked for non-conventional and renewable energy sources.
315. An amount of ₹1238.80 crore is allocated for the implementation of various projects under KSEB. Among the projects with state share, 3 new projects namely, Battery Energy Storage Systems (BESS), Installation of smart meters and Pumped storage projects have been allocated ₹5 crore, ₹31.22 crore and ₹5 crore respectively. An amount of ₹150 crore is earmarked for the implementation of externally aided projects, namely, Energy Efficiency Indian Grid and Green Energy Corridor 2.
316. Allocation for ANERT is increased to ₹53.18 crore for implementing the programs for promotion of non-conventional and renewable sources of energy.

317. An amount of ₹7 crore is earmarked for installation of solar power systems with the aim of improving the quality of life of the people of remote tribal Unnathis which are yet to be electrified.
318. An amount of ₹7.18 crore is allocated for implementing green hydrogen projects.
319. An amount of ₹9.36 crore is earmarked for the Electrical inspectorate for implementing of electrical safety activities.
320. An amount of ₹7.71 crore is earmarked for Meter Testing and Standards Laboratory to ensure safety of electrical installations and to increase testing facilities in the laboratories.

### **Industries and Minerals**

321. The total allocation of the Industries sector is ₹1417.26 crore. This amount is ₹122.54 crore more than the allocation of the previous year. A total amount of ₹1973.51 crore is earmarked for the Industries and Minerals sector with a provision of ₹8.20 crore for Minerals and ₹548.05 crore for Information Technology. This is ₹154.15 crore more than the previous year' s allocation.

### **MSME**

322. MSMEs play a significant role in the industrial sector of the state. Since the commencement of the ‘ Entrepreneurship year’ in 2022-23, the growth of MSME’ s has been remarkable.
323. The allocation for the MSME & Commerce sector is enhanced to ₹310.84 crore.
324. As part of the Entrepreneurial Year campaign implemented to further boost the Industrial Sector in the State, more than 3.82 lakh enterprises have already been started in the State. Through this, it has been made possible to attract investments to the tune of ₹25,227.53 crore and provide employment to more than 8.16 lakh people. The growth and survival of the enterprises that have already started is essential for the industrial growth of the State. As part of this, the State Government is implementing the ‘ Mission 1000’ scheme to upgrade Micro Enterprises to Small Enterprises and Small to Medium Enterprises. Currently, 434 entrepreneurs have been selected and 105 DPRs have been approved. An amount of ₹35 crore is earmarked for expanding and improving this scheme which gives importance to upliftment of the Small-Scale Industrial Sector.

325. It is envisaged to set up Rural Apparel Parks and Rural Area Based Electronic Assembling Parks/Units in collaboration with local self- government institutions for creating more employment opportunities and enhancing value addition in the rural areas of the State. An amount of ₹10 crore each is provided for these two parks in the current financial year.
326. An amount of ₹4 crore is provided for the new scheme ‘ Mission 1,00,000’ which aims to upgrade 1,00,000 Nano and Micro enterprises by providing financial and technical support so that each enterprise reaches a minimum annual turnover of ₹1.00 crore.
327. Entrepreneur Support Scheme (ESS) is a core scheme that provides encouragement for starting better MSME enterprises in the State. An amount of ₹203.56 crore has been disbursed as capital assistance to 3431 entrepreneurs in the last four years. An amount of ₹110 crore is earmarked considering the increased demand for this scheme.
328. The State Government is currently implementing schemes to encourage Private Industrial Estates, Campus Industrial Parks and Cooperative Industrial Parks to address the issue of scarcity

of industrial land in the State. At present, the government has approved 38 Private Industrial Parks out of which eight parks are functional. The government aims to include new components such as Pravasi Industrial Park, Women Industrial Park and Traditional Industrial Park to this scheme in 2026-27. The allocation is enhanced to ₹ 20 crore for the same.

329. For the welfare of labourers in the plantation sector, a budget provision of ₹5 crore and additional allocation of ₹10 crore is earmarked under the scheme ‘ Construction of new accommodation, and renovation of existing houses of labours’ .
330. The State Government aims to establish a new institution; Kerala University for Skill Development & Entrepreneurship through PPP model. It will help in moulding graduates who are equipped to meet the industrial demands of the State. An amount of ₹ 25.00 lakh is earmarked towards the initial expenditure of the scheme including feasibility study and DPR preparation.
331. An amount of ₹39.45 crore is earmarked for infrastructure development of Small-Scale Industries Sector.

### **Margin money grant to Nano Units**

332. An amount of ₹17.06 crore is earmarked to the promotional activities for establishing nano enterprises within the state by providing margin money grant to loan linked projects of the entrepreneurs.
333. An amount of ₹6.17 crore is provided as additional State share for Central MSME sector schemes.
334. An amount of ₹63 crore is provided for Special Package Scheme for Micro, Small and Medium Enterprises.

### **Medium & Large Industries**

335. The state is adopting an Industrial Park-based development approach for the growth of the industrial sector. The focus is on creating new parks by acquiring land and improving the facilities in the existing parks. In the Medium and Large-scale industrial sector, priority has been given to the completion of the Life Science Park (Phase II), Medical Devices Park and Petrochemical Park. Emphasis is also being given to the completion of Integrated Rice Technology Parks. Additional funds are being allocated for these projects which are nearing completion.

336. Out of the total 1710-acre, 1350-acre land has been acquired for the development of the Kochi- Palakkad High-Tech Industrial Corridor, which is part of the Kochi- Bangalore Industrial Corridor.
337. An amount of ₹853.74 crore is allocated for Medium & Large Industries. The previous year' s allocation was ₹795.09 crore. This includes ₹146.18 crore for KSIDC, ₹331.10 crore for Board of Public Sector Transformation and ₹363.81 crore for KINFRA.
338. As part of the development of the Vizhinjam International Multipurpose Deep-Sea Port, ₹17 crore is earmarked for the industrial and logistics infrastructure requirements. In addition, ₹4 crore has been allocated for the acquisition of 50 acres of land at kuttichal and infrastructure development for the same purpose. **A plan will be prepared for investing ₹1000 crore into this project by taking loan through KINFRA with guarantee. An amount of ₹100 crore is earmarked for this.**
339. Two New Mini Food Parks- ₹4 crore and ₹8 crore is earmarked for setting up of Mini Food Parks at Cheruthony in Idukki and Kunnukara in Ernakulam respectively under the aegis of KINFRA.

340. An amount of ₹10 crore each is allocated for setting up a new integrated IT-cum Industrial Park in Kottarakara and for the expansion of Kollam Industrial Park. These will be implemented through KINFRA.
341. An amount of ₹2.5 crore is allocated for setting up a new Multi- sectoral Logistics Facility in Kannur.
342. An amount of ₹9.5 crore (Kannur-₹5 crore, Kasaragod- ₹2.50 crore, Ernakulam-₹2 crore) is earmarked for the infrastructural development activities of the three new industrial parks in the districts of Kannur, Kasaragod and Ernakulam.
343. An amount of ₹6 crore is allocated for completing the construction of Unity Mall in Thiruvananthapuram as part of the ‘ One District - One Product’ Project.
344. An amount of ₹35 crore is allocated for the completion of the ongoing construction works of the Life Science Park and ₹30 crore for Medical Devices Park.
345. It is envisaged to commission the Petrochemical Park at Kochi setting up through KINFRA in 2026-27. With the completion of the park, an investment to the tune of ₹10,000 crore can be

mobilized and employment opportunities can be created for about 10,000 people. An amount of ₹17 crore is allocated for Petrochemical Park.

346. The steps taken by the government to improve the functioning of Public Sector Undertakings have enabled many PSUs to achieve operational profit. The number of PSUs that have achieved operational profit was 12 in 2021-22, it has increased to 22 in 2024-25. Some of them are Kerala Minerals and Metals Limited, Travancore Titanium Products Limited, Keltron and Kerala State Industrial Enterprises.
347. An amount of **₹294.60 crore** is allocated for the Comprehensive Economic Restructuring Plan which includes unavoidable and low- interest rate viability gap funding for Rejuvenation and Revamping of Public Sector Undertakings Scheme. In this,

### **Chemical Sector**

348. An amount of ₹4.88 crore is allocated for Travancore Cements Limited, ₹6 crore for Malabar Cements Limited, ₹19.69 crore for Travancore Titanium Products Limited, ₹5 crore for Kerala

State Drugs and Pharmaceuticals Limited and ₹10 crore for establishing Oncology Pharma Park.

### **Electronics Sector**

349. An amount of ₹20.15 crore is allocated for Kerala State Electronics Corporation and ₹6 crore for Keltron Component Complex Limited.

### **Development Sector**

350. Hindustan Newsprint Limited, India's largest newsprint manufacturer has been shut down for more than three and a half years. But today, it is one of the fast-growing companies in the country after revival with the help of the Government of Kerala. This is unparalleled in the history of India's public sector industries. An amount of ₹15 crore is allocated for Kerala Paper Products Limited.
351. Sir, A major project of ₹741 crore has been prepared to increase the productivity and for modernization of Kerala Paper Products Limited. An amount of ₹175 crore is additionally provided as state share.

352. An amount of ₹20 crore is allocated for setting up an electronic package testing facility as part of the establishment of an Electronic Hub within the scope of KELTRON.

### **Traditional Industries**

353. Developmental activities based on the modernization of traditional industries, product diversification, effective marketing and distribution strategies have been implemented in the last four years. Through this, the government ensured decent wages and employment to the workers engaged in this sector. The allocation for Traditional industries is enhanced to ₹242.34 crore.

### **Handicrafts Sector**

354. An amount of ₹4.34 crore is allocated for Handicrafts sector that produces major commercial items among 32 different types of handicrafts available in Kerala.
355. An amount of ₹1.50 crore is allocated for developmental activities of Bamboo industry.

## **Handloom Sector**

356. In the budget 2026-27, an amount of ₹59 crore is earmarked for the Handloom and Powerloom sector for marketing, export promotion, modernisation, quality assurance of products, development of premium products, ensuring supply of quality raw materials at reasonable prices, welfare of weavers and providing incentives to handloom weavers.
357. A new scheme named ‘ Textile Industry Modernisation’ is being launched to improve the financial condition of textile mill units. An amount of ₹1 crore is initially earmarked for this new scheme.
358. Hantex plays an important role in the activities of the Handloom sector of Kerala. An amount of ₹20 crore is earmarked for Hantex revitalization package.
359. An amount of ₹5.30 crore is earmarked as share capital for improving the credit worthiness of Handloom Cooperative societies, Hanveev and Hantex.

## **Weavers/Allied Workers Incentive Scheme**

360. An amount of ₹4 crore is earmarked for activities such as pre-loom activities of handloom societies, infrastructure development of spinning, weaving, dyeing and printing.
361. An amount of ₹7 crore is earmarked for revitalisation of cooperative spinning mills under TEXTFED.

### **Cashew Sector**

362. An amount of ₹56 crore is earmarked to cashew sector for mechanisation and modernisation of the factories, improving marketing facilities, development of new value-added products, extension of farming and ensuring the availability of low-cost raw cashew to the processing units.
363. An amount of ₹41 crore is earmarked as revolving fund to Kerala Cashew Board (KCB) for ensuring the seamless distribution of raw materials to the public sector cashew processing units of the State. An amount of ₹4.50 crore is earmarked for Kerala State Cashew Development Corporation, ₹3.50 crore for CAPEX and ₹7 crore for Kerala State Agency for the Expansion of Cashew Cultivation.

364. An amount of **₹30 crore** is earmarked for the rejuvenation programmes of cashew industry.
365. The share for Coir Sector is enhanced from ₹107.64 crore to ₹110.64 crore.
366. An amount of ₹20 crore is earmarked for the schemes to enhance the productivity and modernisation of coir industry.
367. An amount of ₹3 crore is earmarked for the new scheme ‘ Industrial Scale Processing and Marketing of Coir Pith’ .
368. An amount of ₹11 crore is earmarked for the scheme ‘ Production and Marketing Incentive’ (PMI) for the coir and coir products’ , ₹7 crore for adopting the research and development activities, ₹10 crore as market development assistance for the sale of coir and coir products.
369. An amount of ₹36 crore is earmarked as price fluctuation stabilisation fund for coir products.
370. An amount of ₹13.50 crore is earmarked for the scheme ‘ Restructuring of coir production societies and managerial subsidies.

371. In the last four financial years, infrastructure of khadi village industries sector and the sale of products have been improved through government support. In addition, more than 12,500 khadi village industries workers have been provided with financial assistance as annual incentive.
372. The allocation for khadi village industries is ₹16.70 crore.

### **Mining and Geology**

373. An amount of ₹8.20 crore is allocated for Mining and Geology Department.

### **Information Technology**

374. The State's policies focus is on using IT innovations. Advancement in this sector ensures benefits to all sectors. In 2026-27 Budget, priority will be given to these activities. Plan allocation for this sector is enhanced to ₹548.05 crore from previous year's ₹517.27 crore.

375. The three IT parks in Kerala (Technopark, Info Park and Cyberpark) have achieved substantial growth in recent years. The number of companies in these IT parks has increased from 676 as of 2016-17 to 1162 in 2024-25. Employment opportunities, which were 85,974 in 2016-17, have increased to 1,55,800 by 2024-25. An amount of ₹25 crore, ₹21.60 crore and ₹12.10 crore respectively is earmarked for the activities of Technopark, Infopark and Cyberpark.
376. Startup ecosystem of Kerala has recorded substantial growth in recent years. The number of startups, which was 800 in 2017-18, increased to 6477 in 2024-25. Employment increased to 64,870 from 28,000 during this period. At the same time, investment increased to ₹6,983 crore from ₹280 crore.
377. Around 2023 public Wi-Fi hotspots have been setup across the State. The total number of users increased to more than 60 lakhs in 2024-25 from 38 lakhs as of 2018-19. Usage has increased from 553 TB to nearly 2354 TB during this period.
378. K-FON has been bringing out revolution in internet connectivity in Kerala. As per the statistics of August 31<sup>st</sup> 2025, Kerala Fibre Optic Network (K-FON) has 1,13,525 line-connections. It

includes 14,194 BPL connections, 73,134 commercial connections (paid home), 3,034 SME connections and 23,163 Government office connections.

379. An amount of ₹15 crore is allocated for public Wi-Fi project.
380. An amount of **₹112.44 crore** is earmarked to K-FON for various activities. It includes the new scheme to ensure ‘ Tribal Connectivity’ . ₹10 crore is allocated for this scheme.
381. An amount of ₹143.28 crore is allocated for the activities of Kerala State IT Mission.
382. An amount of ₹47 crore is allocated for various activities of State Data Centres.
383. An amount of ₹14.50 crore is allocated for various activities of Kerala State Wide Area Network (KSWAN).
384. An amount of ₹22 crore is allocated for various activities of the project for implementing new policies, strategies and missions in Digital Service Sector.

### **Akshaya Project**

385. An amount of ₹3.95 crore is allocated for the activities of 2991 Akshaya Centres in the State.

### **India Innovation Centre for Graphene**

386. The Union Government has accorded Administrative Sanction of ₹86.40 crore for the activities of India Innovation Centre for Graphene. An amount of ₹6.50 crore is allocated as State share.
387. An amount of ₹2 crore is provided for the fund for ‘ International Academic Co-operation with University of Oxford’ Scholarship.
388. An amount of ₹27.81 crore is set apart for the activities of Kerala Digital University.

### **Graphene Aurora**

389. Graphene Aurora is a scheme supposed to be implemented jointly by Digital University and Indian Graphene Engineering and Innovation Centre (IGEIC), a Section 8 company with an estimated investment of ₹94.85 crore. An amount of ₹3.80 crore is allocated as the State Share for the Scheme.

390. An amount of ₹16.95 crore is allocated for the various functions of Indian Institute of Information Technology and Management Kerala (IIITMK).
391. An amount of ₹8.45 crore is allocated for the activities of International Centre for Free and Open-Source Software (ICFOSS).
392. An amount of ₹15.27 crore is earmarked for the activities of Kerala State Information Technology Infrastructure Limited (KSITL).

### **Technology Innovation Zone - Cochin**

393. An amount of ₹20 crore is set apart for the activities of Cochin Technology Innovation Zone.
394. An amount of ₹70.52 crore is allocated for the activities of Youth Entrepreneurship development programme including Corporate Acceleration and Scale-up Support.
395. An amount of ₹8.13 crore is allocated for the activities of C-DIT.

396. Kerala State has recently launched new AVGC-XR policy. New IT policy will also be launched soon. New 4 mission mode projects will be started, viz-a-viz Kerala AI mission, SEMICON Kerala, Emerging Technologies mission and future corporation for utilising the achievements of the recent developments in IT sector. A new scheme, namely, ‘ Safe Tech’ will be started for promoting the safe and ethical use of Information Technology. All these activities will be implemented within the frameworks of new IT-Policy. An amount of ₹22 crore is set apart for this.
397. Kerala stands at the forefront of Start-up sector in India. An amount of ₹99.52 crore is allocated for the activities of Kerala Start-up mission (KSUM). This also includes 3 new schemes.
398. An amount of ₹3 crore is allocated as budget share and **₹10 crore** as additional share for “ **Fund of Fund**” , a flagship scheme of Government of Kerala for making venture capital more accessible to the Start-ups in the State.
399. An amount of ₹4 crore is allocated for the novel scheme “ **New Innings**” , aiming to make senior citizens capable of being

active entrepreneurs in Start-up sector of Kerala through various roles such as entrepreneurship, mentorship and consulting.

400. An amount of ₹2 crore is set apart for establishing a “ Culture and Creativity Incubator” in Cochin. This incubator will support entrepreneurs and Start-ups in culture, creativity sectors including museums, festivals, visual arts, crafts, design AR/VR/XR and creative technologies.
401. An amount ₹57.50 crore is provided to K-SPACE functioning in the sectors of Space, Aerospace and Defence.
402. A Drone research and development park will be established in Kottarakkara. This will be implemented by K-SPACE in co-operation with Kerala Academy for Skill Excellence (KASE). The project aims to create an ecosystem for the research, development and production activities in drone technology. An amount of ₹5 crore is allocated for this.
403. Skill Delivery Platform Kerala (SDPK) is a venture to provide technology-based facilities for the students of engineering colleges and ITI’ s in Kerala. An amount of ₹10 crore is allocated for completing the construction activities to make the project functional.

## **Transport and Communication**

404. An amount of ₹1,871.53 crore in total is earmarked for transport sector which includes ₹98.08 crore for the development of ports, light houses and shipping; ₹1,182.43 crore for roads and bridges; ₹228.10 crore for improving road transport facilities; ₹138.14 crore for improving inland water-transport and ₹224.78 crore for other transport services.
405. An amount of ₹5.50 crore is allocated for the various construction works at the Neendakara and Kodungalloor campus of the Kerala Maritime Institute.
406. An amount of ₹6.96 crore is earmarked for the development activities of a greenfield port (outer harbour) - Malabar International Port at Azhikkal.
407. Non major ports in Kerala are to be developed in order to utilise the opportunities opened through Vizhinjam International Port and to use them effectively. Therefore, an amount of ₹65 crore is allocated for the development of non-major ports.

## **Public Works Department (Roads & Bridges)**

408. As part of the modernization of State highways, 898 kms roads have been developed to four lane and 3,193 kms roads to two lane. In case of major district roads are concerned, Government was able to develop 52 kms into four lane and 10,593 kms in two lane.
409. An amount of ₹1,182.43 crore is allocated for the sector of Public Works department roads and bridges. Out of this, the share for roads and bridges is ₹1,091.15 crore and that for National Highways is ₹91.28 crore.
410. As part of upgrading main district roads (MDR) to higher standard, an amount of ₹300.50 crore is set apart for designing and overlaying roads.
411. Share of various activities for effectively implementing road safety measures has been enhanced from ₹15 crore to ₹23.37 crore with a view to reduce road accidents.
412. For the construction works of railway overbridges and under passes aiming for the rail safety in Kerala, the allocation has been enhanced from ₹16 crore to ₹25 crore. An amount of ₹5 crore is allocated for the construction of underpass in the Dharmadom Railway station of Kannur District.

413. Amount earmarked for the protection and reconstruction of age-old bridges is enhanced to ₹46.46 crore.
414. An amount of ₹25 crore is allocated for the protection and reconstruction of the bridges connecting tribal ' Unnathis' .
415. An amount of ₹87 crore is allocated for designing and overlaying works in State Highways.
416. An amount of ₹165 crore is allocated for the construction and maintenance works of roads using NABARD fund.
417. An amount of ₹15 crore is allocated for developing the pilgrim roads in Pathanamthitta and Kottayam districts.
418. An amount of ₹58.80 crore is provided for the annuity payments for road construction aimed to be implemented in other cities which is in tune with the PPP model project (Annuity model) under capital city road development project.
419. As part of second phase activities of KSTP, an amount of ₹100 crore is allocated for the development of the Kottiyam-Kundara road, Vypin- Munambam road, Ponkunnam-Thodupuzha road, Vattavada-top station-Munnar road, Kollam-Ayoor road, Kayamkulam-Tiruvalla road, K.P road-Adoor, Trikunnapuzha-

Tattarambalam road, Pandalam- Kaipattur road, Punalur-Konni road, Konni- Placheri road, Placheri- Ponkunnam road, safe corridor demonstration project (SCDP)- Kazhakoottam- Adoor, Chemmannar gap road, Painavu - Thannikkandom-Asokakavala road and Adoor-Chengannur road.

420. An amount of ₹21.50 crore is allocated for upgrading Kerala Highway Research Institute (KHRI) into a Centre of Excellence.
421. An amount of ₹41 crore is allocated for the completion of ongoing works in State highways including protective measures, erecting traffic safety boards, etc..
422. An amount of ₹95 crore is set apart for completing the ongoing construction works of bridges using NABARD loan and undertaking new works.
423. An amount of ₹62 crore is allocated towards Central Road fund share for the modernization of State highways as per Central Road fund Act 2000.

### **Kattappana-Theni Tunnel Road**

424. Sir, Government is planning to conduct a feasibility study for a tunnel road from Kattappana to Theni with a view to resolving

the difficulties being faced in transportation along the hill highway. It is estimated that there would be a saving of minimum 20 kilometres with the advent of this tunnel road. ₹10 crore is earmarked for the feasibility study.

## **Road Transport**

425. Allocation to Road Transport sector for 2026-27 is enhanced from ₹198.84 crore of the previous year to ₹228.10 crore. This includes ₹185.72 crore for KSRTC, ₹38.38 crore for motor vehicles Department and ₹4 crore for Sree Chitra Thirunal College of Engineering, Thiruvananthapuram.

## **Kerala State Road Transport Corporation (KSRTC)**

426. The Government was able to make the services more efficient by including 662 new buses (KSRTC-134, SWIFT-528) to the fleet from 2021 to January 2026.
427. As part of fleet modernisation by condemning the age-old buses, the provision for buying modern diesel BS-VI buses is enhanced to ₹127 crore.
428. For attracting more commuters and to reduce monthly operating loss, steps have to be taken to make all the vehicles under

KSRTC road worthy. For achieving this objective, an amount of ₹45.72 crore is allocated for the scheme ‘ Modernization of Workshops & Depots’ .

429. An amount of ₹12 crore is allocated for the necessary software and hardware upgradation for bringing KSRTC in the e-governance platform.
430. Salary and pension is disbursed in KSRTC on the first day of every month without any delay.
431. The works of renovating bus stand of Attingal, Kottarakkara, Kayamkulam, Chengannur, Changanassery, Ernakulam, Idukki, Thrissur, Malappuram in modern standards with pre-fab technology is in progress.

### **Motor Vehicles Department**

432. An amount of ₹18.62 crore is allocated for the scheme ‘ Road Transport Safety Programmes’ of Motor Vehicles Department.

### **Inland Water Transport**

433. Development of a multi model transport network is a main vision of the State. Kerala has given priority for developing and

improving navigation of water canals with the development of allied basic infrastructure. Thrust will be given to the completion of west coast canal (WCC) for attracting more commuters and logistics. The share for this sector is enhanced to ₹138.14 crore. This includes ₹33.11 crore to State Water Transport Department (SWTD) for the development of Inland Water Transport, ₹9.76 crore to Kerala Shipping and Inland Navigation Corporation Limited (KSINC) and ₹95.27 crore to Coastal Shipping and Inland Navigation Department.

434. An amount of ₹28.11 crore is set apart for purchasing new fuel-efficient vessels conforming to revised safety standards of water transport.
435. An amount of ₹70.80 crore is allocated for various activities of Inland Canal Scheme in the state sector.
436. An amount of ₹23 crore is allocated for developing the feeder canals connecting to national water ways using NABARD Fund. An amount of ₹95.27 crore is earmarked for Coastal Shipping and Inland Navigation Department for various activities including the above.

### **Other Transport Services**

437. An amount of ₹79.03 crore is allotted as EAP component of Cochi Metro phase-II.
438. It is proposed to develop the integration of public transport, by reviving the existing transport system in Cochin, Cochi Metro and bus transport by including various components. ₹136.60 crore is set apart as EAP share. State share will be provided from the share of Major Infrastructure Development Project (MIDP).
439. An amount of ₹3.05 crore is allocated for the activities of Cochin Metropolitan Transport Authority being a responsible coordinating authority for development activities, management, monitoring and supervision of transport in urban mobility areas.
440. An amount of ₹4.96 crore is allocated for the expenses related to Sabarimala Greenfield Airport project, EPC contract payment etc.

## **Tourism**

441. The number of foreign tourist footfall in Kerala has grown from 6.50 lakh in 2023 to 7.40 lakh in 2024.

442. The priority sectors in the budget for 2026-2027 are Heritage/Cultural tourism campaign, tourism infrastructure development, destination challenge projects, implementation of design policies, development of tourism hub, marketing and Responsible tourism. Allocation for tourism sector is enhanced from the previous year's ₹385.02 crore to ₹413.52 crore.
443. Tourism circuits have infinite possibilities for the development of tourism sector. Government is implementing a new scheme for developing tourism circuits. As part of the initial stage of this project, an integrated 'Blue green integrated tourism circuit' will be established in Dharmadom Kannur. An amount of ₹2 crore is set apart for the preliminary activities of this scheme including Dharmadom river cruise circuit, Dharmadom island bio reserve, walking museum and mangrove information centre. The construction of Kollam bio-diversity circuit and Malabar limited circuit are underway.
444. The allocation for marketing activities is enhanced to ₹85 crore.
445. An amount of ₹20 crore is allocated for the activities of Responsible Tourism Mission Society.

446. As part of making the traditional festivals and cultural programmes more attractive, an amount of ₹29 crore is earmarked for the scheme, “ Conservation and Promotion Of Heritage, Environment And Culture” .
447. An amount of ₹159 crore is allocated for developing and modernising the basic infrastructure amenities in tourism centres.
448. An amount of ₹5 crore each is set apart for the new projects namely ‘ Beypore Uru Tourism Project and Kochi Heritage Project’ .
449. An amount of ₹14.10 crore is allocated for the various activities of Kerala Tourism Development Corporation (KTDC).
450. An amount of ₹13.50 crore is earmarked for continuing the scheme giving subsidies and incentives for promoting investments and private entrepreneurs, and for equipping with tourism products and infrastructure facilities.
451. An amount of ₹5 crore is earmarked for construction of Heliport as part of Kumarakom tourism development and ₹1 crore

initial amount is earmarked for studying PPP model development of Peechi tourism project.

452. An amount of ₹14 crore is set apart for Muziris heritage project & spices route project which preserves our rich heritage and river cruise heritage project. ₹1 crore is earmarked for the study of Oceanarium project in Cochin-Vypin Area.
453. An amount of ₹10.46 crore is set apart for conducting ‘ Champions Boat League (CBL)’ in 14 places across the state which was started by the tourism department in line with the Indian Premier League.
454. An amount of ₹6 crore is allocated for the continuous activities of the scheme started for constructing a marina in Kollam for the development of tourism and integration with global tourism network through Arabian sea. ₹10 crore is earmarked for developing a cycle track circumspect Ashtamudi lake, ₹5 crore is earmarked for tourism development at Munroe Island and ₹10 crore for Kollam oceanarium.

### **Pilgrimage tourism at Kottayam Cheriya palli**

455. The 447 year old Kottayam cheriya palli is a Marian pilgrimage centre. ₹2 crore allocated for improving the facilities in Kottayam cheriya palli by including it in pilgrimage tourism project.

### **Kattappana Kalyanathandu, Anchuruli tourism development**

456. Sir, ₹20 crore is earmarked for developing Kalyanathandu, Anchuruli tourism development by making Kattappana as a tourism hub.

### **Mangattupara Soft Adventure Tourism**

457. ₹1 crore is allocated for starting soft adventure tourism activities at Mangattupara in Uzhamalaykkal grama panchayath in Thiruvananthapuram district by including it in Destination Challenge Project as part of local tourism development.

### **Scientific Services and Research**

458. The State Government has been implementing schemes to develop a strong science and technology sector for the last 5 years. The total allocation for this sector is enhanced to ₹260.78 crore from ₹225.83 crore.

459. The Government aims to establish an institute namely 'Institute for Sustainable Development' to focus on sustainable development by taking advantage of Kerala's strong educational base, diverse biodiversity and commitment to environmental protection. ₹2.5 crore is earmarked for the initial activities of the proposed institute at Kannur district.
460. An amount of ₹102.78 crore is earmarked for KSCSTE and allied institutions for promoting the practical applications in the field of science and technology and to support the development of technology, research and innovation.
461. An amount of ₹58.4 crore is earmarked for the activities of 6 research institutions under Kerala State Council for Science Technology and Environment. This includes allocation of ₹13 crore for various activities of Centre for Water Resources Development and Management (CWRDM)- the important research and development institution in the water resource sector, ₹13.20 crore for the activities of Kerala Forest Research Institute, ₹7.2 crore for the activities of NATPAC, ₹14 crore for the activities of Jawaharlal Nehru Tropical Botanical Garden and Research Institute (JNTBGRI), ₹7 crore for the functions of Sreenivas Ramanujan Institute for basic sciences and ₹4 crore

for the activities of Malabar Botanical Garden and Institute of plant Sciences (MBGIPS).

462. Allocation for institute of Advanced Virology (IAV) is enhanced to ₹60 crore from ₹50 crore.
463. An amount of ₹90 crore is earmarked for improving the treatment, training and research facilities of RCC, preliminary activities of the new campus at Pulayanarkotta and for completing the construction of a 14 storied building.
464. An amount of ₹8 crore is earmarked for various activities of Kerala School of Mathematics.
465. A project will be formulated to develop and manufacture health care products on a commercial basis in co-operation with the world famous Sree-Chitra Institute.

### **Habitat and Environment**

466. An amount of ₹27.82 crore is earmarked for various projects in the environment and habitat sector. This includes the allocation of ₹10.82 crore for Department of Environment and Climate Change, ₹13 crore for Kerala State Biodiversity Board, ₹3 crore

for Kerala State Pollution Control Board and ₹1 crore for Kerala State Climate Change Adaptation Mission.

467. The allocation for further strengthening of biodiversity conservation activities in the state is enhanced to ₹ 13 crore.

### **General Education**

468. There has been a significant increase in the budget allocation and expenditure for the School Education sector after the period of 2016-17. Expenditure over the budget provision during the recent years indicates the priority given by the government to the Education Sector and efficiency in implementing the schemes. Kerala came first in all indicators including the School Education Quality Index at all India level. Out of ₹8,719.14 crore allocated for School Education Sector during the last decade, ₹8,020.64 crore (92%) had been spent. An amount of ₹1,128.71 crore is earmarked for continuing the supporting activities for maintaining these achievements and bettering the standards.

### **Infrastructure Development**

469. As a result of the objective based investment schemes implemented by the government over the past decade, remarkable progress has been attained in the General Education Sector of Kerala. A total of ₹2,565 crore was spent in the education sector through KIIFB.
470. An amount of ₹167 crore is allocated for primary, secondary and vocational higher secondary categories.
471. An amount of ₹11 crore is allocated for Barrier Free Schools scheme.
472. The continuous interventions made by the government to improve academic standards have uplifted the educational performance of the state to the Global standards. As per the report of NITI Aayog, Kerala has continuously maintained first position in the Education Sector in the country. As per Parakh Rashtriya Survekshan 2024 Report, it was Kerala which stood first among the Indian States in quality. “ Comprehensive Quality Education Scheme” is an important scheme implemented by the government for improving the quality of general education. ₹56.25 crore is earmarked for various

activities to improve the academic standards and quality in school education.

473. Government has been providing special funds and action plans for creating an atmosphere for inclusion of all into Education Sector. A total amount of ₹102.64 crore is allocated for continuing these programmes.
474. Special priority is given for strengthening teachers in the 2026-27 Budget. An amount of ₹10 crore is earmarked for this.
475. An amount of ₹42 crore is earmarked for various activities under the modernization project including ₹10 crore as assistance for maintaining school facilities and ₹1 crore for effective waste management in schools.
476. An amount of ₹150.34 crore is allocated for the scheme ' Free School Uniform Distribution' . This includes ₹70 crore for Handloom Directorate' s scheme to provide two pairs of free handloom uniforms to all students in Aided LP, Government LP and Government UP schools.

477. An amount of ₹62 crore is earmarked for giving financial assistance to the institutions providing care to the children facing intellectual challenges.
478. An amount of ₹7.9 crore is allocated for the scheme which provides scholarships to students belonging to BPL category with the aim of promoting quality education at Higher Secondary and Vocational Higher Secondary School level.
479. An amount of ₹7.40 crore is earmarked for constructing multi storied buildings for Government Higher Secondary Schools, and ₹10.15 crore is set apart for C.H Muhammed Koya Memorial State Institute for the mentally challenged.
480. An amount of ₹55 crore is allocated as 40% state share for the Samagra Shiksha Abhiyan. In addition to this, an amount of ₹23 crore is earmarked for various activities implemented through Samagra Siksha Abhiyan Project Directorate.
481. Special emphasis is given in the Budget 2026-27 to ensure continuity in studies, quality of education and progress in the grades of children belonging to Scheduled Tribes and other Backward classes. An amount of ₹14.50 crore is allocated to

resolve various challenges faced by the students from these categories.

482. Over the past decade, 45,000 classrooms from VIII to XII standards have been converted into techno-friendly. Computer labs have also been set up in primary schools. Artificial Intelligence has been included in the State school curriculum for the first time in the country and 20,000 additional robotic kits have been distributed to schools in addition to the 9,000 units deployed last year. An amount of ₹38.5 crore is allocated to KITE for further strengthening the IT based activities.
483. As the central share is insufficient for meeting various expenses of Mid-Day meal scheme, an additional amount of ₹260.66 crore has been set apart besides the State Share of ₹150 crore. A total amount of ₹410.66 crore is allocated to Mid-Day Meal program and Supplementary nutrition schemes, especially giving priority to the needs of ST students.
484. Steps have been initiated for preparing digital textbooks. SCERT has initiated the process of formulating a special curriculum for sports schools. An amount of ₹21.25 crore is earmarked for the activities of SCERT.

## Higher Education

485. Major policy changes and institutional expansion have been implemented in the Higher Education Sector of Kerala. Special attention and increased project allocation have been given to the higher education sector especially after the period of 2016-17. It's outcomes are discernible in the performance of our universities in national rankings and accreditation. We are able to protect the higher education sector despite the attempts to make university administration chaotic. An amount of ₹851.46 crore is allocated for implementing the recommendations of Higher Education Commission and for the realization of Four Year Under Graduate Programmes (FYUGP). This is ₹67.95 crore (8.67%) more than the previous year's allocation.
486. Kerala's Higher Education Institutions continue their excellent performance in the national level NIRF 2025 rankings. Out of the top 100 colleges in the country, 18 of them are from Kerala. In the university category- Kerala University, Mahatma Gandhi University and CUSAT have found a place among the top 50. Kerala University has become the university in Kerala secured highest scoring with NAAC A++ Grade (CGPA 3.67). The

university secured 5<sup>th</sup> position among State Public Universities and 21<sup>st</sup> position in the NIRF 2025.

487. A total amount of ₹259.09 crore is provided for strengthening the activities of universities under Higher Education Department.

### **Monthly allowance to Librarians**

488. Enhancement of ₹1,000 is made in the monthly allowance librarians under Kerala State Library Council.

### **Journalist Pension**

489. Sir, an enhancement of ₹1,500 is brought in the monthly pension of journalists.

### **Public Hostel facilities and Scholarships**

490. Public Hostel Scheme for students of government colleges will be launched with an aim that no student is denied higher education for want of accommodation facility. It will be implemented in the districts of Ernakulam, Thrissur and Kozhikode in the first phase. ₹10 crore is earmarked for preliminary activities.

491. Various scholarships like Chief Minister's Student Excellence Award, State Means cum Merit Scholarship, Kerala Research Fellowship etc have become a major support for the students in the state at present. Fellowship at the rate of ₹15,000 per month will be provided to full time PhD. Scholars registered in the universities and higher education institutions of the state who do not get any other fellowship to encourage the research sector. A total amount of ₹38.76 crore is earmarked for various scholarship/fellowship schemes.

### **Technical Education and Research**

492. A total amount of ₹295 crore is set apart for Technical Education sector. Out of this, ₹40 crore for IHRD, ₹4 crore for TREST Park, ₹9.58 crore for LBS Centre, ₹49 crore for Government Polytechnics and ₹11.50 crore for Technical High Schools are earmarked.
493. 10 Centres of excellence have been envisaged as part of implementing the reports of higher education reforms. Five of them have already started functioning and ₹12 crore is earmarked for these activities. ₹2 crore is earmarked for K-REAP scheme to extend the digital management system to all

universities for betterment of the academic activities in the universities.

494. Propagating science among people and fostering scientific aptitude in young minds is one of the main agendas of the Government. The functions of Science & Technical Museum such as Science city Kottayam, Regional Science centres at Chalakkudy and Parappanangadi and Science Museum-Kottarakkara will be strengthened to implement this agenda. ₹30.70 crore is earmarked for the overall activities.
495. An amount of ₹16.70 crore is earmarked for various activities of Government Law Colleges.
496. An amount of ₹22 crore is earmarked for Kerala State Higher Education Council.
497. An amount of ₹35.30 crore is earmarked for ASAP, a sub plan of Kerala State Skill Development Project.
498. An amount of ₹11.50 crore is earmarked for the various activities of K.R. Narayanan National Institute of Visual Science and Arts.
499. Sir, ₹2 crore is earmarked for P.G Samskrithi Kendram.

500. An amount of ₹104 crore is earmarked for improving the basic infrastructure of Government colleges under Collegiate Education Department and for other physical human development programmes.

### **Art and Culture**

501. The budget allocation for art and cultural sector is increased by 30%.
502. An amount of ₹13 crore is earmarked for the successful continuation of Diamond Jubilee Fellowship scheme.

### **Samskarika Keralam Smrithi Mandiram**

503. A Samskarika Smrithi Mandiram will be established in memory of the departed renowned artists who have made unparalleled contributions to the diverse cultural areas of Kerala. More than just a memorial, this museum will function as the vibrant cultural institution that will actively preserve, interpret, and propagate Kerala's artistic legacy for the future generations. ₹5 crore is earmarked for the initial activities of this institution.

### **Peralassery Cultural Corridor**

504. A permanent nightlife-cultural corridor will be setup at Peralassery in the Manaveeyam model of Thiruvananthapuram. There will be an open air stage for folklore artforms such as Theyyam, market for Kudumbashree and a literary corner. ₹2.5 crore is earmarked for its initial activities.

### **M.T. Memorial Cultural Centre**

505. It has been announced in the previous budget that a memorial would be set up near Thunchanparambu, Thirur for keeping alive the memories of M.T. Vasudevan Nair, who contributed greatly to Malayalam language and literature. This centre will concentrate on the history and culture of Malayalam language and will shed light on the literary contributions and activities of M.T. Vasudevan Nair. An amount of ₹1.50 crore is earmarked for the implementation of the first phase.

### **South Zone Cultural Centre at Pinarayi**

506. South Zone Cultural Centre at Pinarayi is envisioned as a multi-faceted cultural centre. It aims to encourage local arts and handicrafts and facilitate cultural exchange by providing

dedicated spaces for workshops, art performances and trainings.  
₹1 crore is earmarked for this project.

507. An amount of ₹5 crore is earmarked for the district level archaeological heritage museum project.
508. An amount of ₹10 crore is earmarked for the activities of Kerala State Archives Department.
509. An amount of ₹4.50 crore is earmarked for arranging exhibitions, landscaping and annual maintenance of AKG museum.
510. An amount of ₹4 crore is earmarked for establishing Zoo Safari Park at Taliparamba, Kannur in the financial year 2026-27.
511. An amount of ₹3 crore is earmarked for the History and Maritime museum in Kollam.
512. An amount of ₹1.50 crore is earmarked for Ayyankaali Study Centre.
513. An amount of ₹24 crore is earmarked for the activities of Kerala State Film Development Corporation. The outlay for the scheme

that provides assistance to women directors for the production of feature films is increased to ₹7 crore.

514. An amount of ₹13 crore is earmarked for the various activities of Kerala Sangeetha Nataka Academy.
515. Sir, An amount of ₹3 crore is earmarked to establish a Historical Research Centre at Ponnani in the name of famous Islamic Scholar and Social reformer, Sheikh Zainuddin Makhdoom II.
516. An amount of ₹7.5 crore is earmarked for Kerala Lalithakala Academy.
517. An amount of ₹5 crore is earmarked for Kerala Folklore Academy.
518. An amount of ₹16 crore is earmarked for the various activities of Kerala State Film Academy.
519. An amount of ₹27.50 crore is earmarked for the various activities of Kerala Kalamandalam.
520. An amount of ₹5 crore is earmarked as assistance to the memorials of distinguished art/literary figures.

521. An amount of ₹5 crore for Rural Art Hub/Livelihood of artists, ₹1 crore for the construction of Cultural Directorate Complex and ₹2 crore for ‘ Mazhamizhi’ New Media Art Programme is provided.
522. An amount of ₹2.5 crore is allocated for a new project namely ‘ Nadakagriham’ for establishing permanent drama theaters at Kayamkulam, Thrissur and Kozhikode to honour drama legends Thoppil Bhasi, P.J. Antony and K.T Muhammed respectively.
523. Museum Department has crossed a major milestone by completing the construction of Handloom museum and Theyyam museum in Kannur and the Heritage museum in Wayand and officially opening the same to the public. An amount of ₹36.20 crore is allocated for further strengthening the activities of Museum and Zoo Department.
524. An amount of ₹1.50 crore is earmarked for Mar Ivanios Museum.

525. The Kerala State Archives Department in association with the University of Kerala is setting up an International Archives and Heritage Centre and International Research Institute at the Kariavattom University campus, Thiruvananthapuram. This modern institution offering international level research facilities will promote exchange of ideas in the field of archive studies. ₹5 crore is earmarked for the completion of the construction works of this research centre.

### **Sports and Youth Affairs**

526. Sports and Youth affairs is one of the high priority sectors of this government. The plan allocation for the Sports and Youth Affairs Department is increased to ₹220.86 crore with an enhancement of 51.90%.

### **Sports Infrastructure Development**

527. An amount of **₹30.50 crore** is earmarked for the construction of new sports facilities and upkeeping the standards of the existing ones.
528. An enhanced share of **₹28 crore** is earmarked for continuing the scheme ‘ One Panchayat, One Playground’ .

529. ‘ College Sports League’ is a new initiative designed to identify and nurture young talents in sports at the college level with a long-term vision to equip athletes to participate in the 2036 Olympics Games which is expected to be hosted by India. The objective of this programme is to provide meaningful life experiences to students through active participation in competitive sports events. An amount of **₹2 crore** is earmarked for this.
530. An amount of **₹6.90 crore** is earmarked for the project ‘ Leveraging Sports Science and Technology’ aimed to provide scientific support and modern medical assistance to athletes.
531. A new scheme will be launched to promote sports programmes of differently abled and organize Paralympics. An amount of **₹1 crore** is earmarked for this.
532. An amount of **₹17 crore** is earmarked for the G.V. Raja Sports School, Thiruvananthapuram and the Kannur Sports Division. **₹7.50 crore** is earmarked for various activities to transform the Thrissur Sports Division of Government Boys HSS,

Kunnamkulam into a fully residential sports school and a centre of excellence.

533. An amount of **₹17 crore** is earmarked for the establishment and operational expenses of sports academies at district, college and school levels.
534. An amount of **₹12 crore** is earmarked for project under Kerala State Sports Council for promoting a Sports Culture in the ground level in cooperation with Local Self Government Institutions.

### **Brennen Sports Science Academy**

535. It is intended to upgrade the sports facilities of Brennen college, Thalassery into a residential sports academy. An amount of **₹2 crore** is earmarked for the preliminary activities.

### **Integrated International Sports Hub, Kannur**

536. This is an infrastructure project designed to operate in a self-sustaining environment integrating the high-quality sports facilities with high-income commercial real estate activities. It will include a FIFA-standard football stadium, an FIH standard hockey arena, a shopping mall and a 4-star hotel. Possibility of

public private partnership model will also be explored for the project. An amount of **₹10 crore** is earmarked for the preliminary activities of the project.

537. Kerala Sports Commission has recommended for the formation of a Sports Development Fund. It aims to gather contributions to the fund from the private sector and from various other sources. It is intended to undertake various sports development activities in the project mode using the Sports Development Fund through the PPP model. **₹15 crore** is earmarked for the Sports Development Fund.
538. It is intended to formulate a new scheme called ‘ Healthy Kids-Play for Health’ from the primary school level. An amount of **₹7.50 crore** is allocated for it.
539. An amount of **₹45.60 crore** is earmarked for the various activities of Kerala State Sports Council.
540. An amount of **₹12 crore** is earmarked to the Directorate of General Education for developing a sports culture to mould healthy school students in the state. This amount is **₹7.40 crore** more than the previous year’ s allocation.

541. ‘ Keralotsavam’ is an important programme organized every year by the Kerala State Youth Welfare Board to provide a platform for the youth to find, demonstrate and develop their artistic and sports talents. An amount of **₹6.50 crore** is earmarked for this programme.
542. An amount of **₹8 crore** is earmarked for the construction activities of the Devikulam National Adventure Academy.

### **Medical Care and Public Health**

543. Kerala’ s health sector is a globally acclaimed model capable of competing with developed countries with its remarkable health indicators. From the limited objective of human physical health, Kerala moved towards the greater objective of Planetary Health through 13<sup>th</sup> & 14<sup>th</sup> five-year plans with due consideration for the existence of nature and environment has given priority to reduce medical expenses and strengthen the traditional treatment methods of Ayurveda, Homeopathy etc. along with modern medicine.
544. The plan allocation for the medical care and public health sector is significantly increased to **₹2,500.31 crore**, which is **₹350.12 crore** (16.28%) more than the allocation of the previous year.

545. Pneumonia is one of the four main causes of fatality worldwide. The elderly, especially those with persistent ailments, are vulnerable to Pneumococcal disease. Therefore, it is intended to conduct a ‘Pneumococcal Vaccination Drive’ among the elderly in Kerala. The programme will target elderly persons aged 60 years and above from BPL families. An amount of **₹50 crore** is earmarked for this programme.
546. Dialysis units will be setup in all taluk level hospitals where there are no such facilities. Thus, Kerala will become the first state in India to have dialysis facility in all hospitals up to the taluk level. An amount of **₹14.20 crore** is earmarked for this project.
547. A total amount of **₹203 crore** has been set apart for cancer diagnosis and treatment, including ₹50 crore for Malabar Cancer Centre, **₹30 crore** for Cochin Cancer Centre, **₹90 crore** for RCC, **₹30 crore** for cancer treatment through medical colleges and **₹3 crore** for district/taluk hospitals. An additional allocation of **₹15 crore** each for MCC and RCC, **₹12 crore** for CCRC and **₹10 crore** for medical colleges has been additionally earmarked than the previous year.

548. An amount of **₹6.50 crore** is set apart in the state plan for pain and palliative activities. This is in addition to the allocation made by local Self-governments, AYUSH departments and NHM.
549. Karunya Arogya Suraksha Padhathi (KASP) provides free health coverage to 42.09 lakh poor families through government and empaneled private hospitals. The beneficiary group includes all differently abled and transgender persons irrespective of income limit. **₹900 crore** is earmarked for this scheme. This is **₹200 crore** more than the previous year' s allocation.
550. The installation of surgical robot at the Thiruvananthapuram Medical College will help in medical education and precision in surgical procedures. An amount of **₹12 crore** is earmarked for this project.
551. An amount of **₹27.60 crore** for ' Kerala Digital Health Mission' , **₹2.25 crore** for Insurance Medical Service Department, **₹2.30 crore** for Oushadhi and **₹1 crore** for HOMCO is earmarked.
552. An amount of **₹70.92 crore** is earmarked for making second phase of ' Aardram Mission' sustainable through

institutionalisation of comprehensive primary health services provided through Family Health Centers(FHCs) and Janakeeya health centres.

553. An amount of **₹22 crore** is earmarked for hospital waste management in Medical College hospitals. In addition to this, **₹3.10 crore** is allocated for the Health Service Department.
554. An amount of **₹10 crore** is earmarked for the construction and renovation of medical and paramedical college hostels for under graduate and post graduate students.
555. An amount of **₹7 crore** is earmarked for setting up Cath Lab and ICU in hospitals under DHS.
556. An amount of **₹13 crore** is earmarked for developing the facilities in hospitals and healthcare institutions in tribal, coastal and isolated areas.
557. The allocation for medical colleges under DME is **₹259.93 crore**. This is **₹37.13 crore** more than the previous year. New medical colleges in Idukki, Konni, Wayanad and Kasaragod will be further strengthened. An amount of **₹57.09 crore** is allocated for this scheme.

558. Research and development in AYUSH department will be strengthened, including the setting up of International Research Institute of Ayurveda (IRIA). An amount of **₹2.50 crore** is earmarked for this project.
559. An amount of **₹1.5 crore** is earmarked for the new Government Ayurveda College at Udumbanchola in Idukki.
560. An amount of **₹5 crore** is earmarked for Pain-Palliative-Elderly- Health Care Centres.
561. An amount of **₹12 crore** is earmarked for the containment of communicable diseases and **₹13 crore** is earmarked for the prevention of non-communicable diseases.
562. An amount of **₹9 crore** is earmarked for the various activities of Women and Children hospitals.
563. An amount of **₹38 crore** is earmarked for ‘ Kanivu’ scheme under Kerala Emergency Medical Services Project (108 Ambulance)
564. An amount of **₹6 crore** is earmarked for the various activities of Public Health Laboratories.

565. An amount of **₹3 crore** is earmarked for setting up Menopause clinic in district hospitals.

### **National Health Mission**

566. An amount of **₹465.20 crore** is earmarked as 40% state share for various components of National Health Mission.
567. An amount of **₹25 crore** is earmarked for the various activities of PM-ABHIM.

### **Mritasanjeevani**

568. An amount of **₹2.50 crore** is earmarked for the scheme Deceased Donor Multi Organ Transplantation (Mritasanjeevani).

### **Rural Drinking Water Supply**

569. Special importance is given for providing safe piped drinking water to the rural population through Jal Jeevan Mission and various other state schemes. At present 65.22% of the rural population of the state has received benefit from the scheme. **₹659.57 crore** is earmarked in the 2026-27 plan for further expanding the scheme. The total project cost will be ₹2,240 crore including the shares of State, Central and Local Self-

Government Institutions. The state has spent a total amount of **₹9,783.28 crore** for the Jal Jeevan Mission scheme including **₹3,750 crore** as loan from NABARD.

570. An amount of **₹11.56 crore** is earmarked for the activities of grey water management and water quality monitoring and testing.
571. An amount of **₹58 crore** is earmarked for the various state schemes for increasing the operational efficiency of water supply sector integrating innovation techniques and modern management methods.
572. Special emphasis has been given for ensuring the incremental improvement of underground water level and sustainability of water resources. **₹21 crore** is set apart for these activities.
573. An amount of **₹31 crore** is earmarked for the waste water management programmes of Kerala Water Authority.
574. An amount of **₹32.35 crore** is earmarked for the completion of the 2<sup>nd</sup> phase of Jalanidhi project and for sustainable support to the community controlled water supply schemes.

575. An amount of **₹70 crore** is earmarked for implementing the rural water supply projects and establishment of rural sewage treatment using NABARD' s Rural Infrastructure Development Fund.
576. An amount of **₹24 crore** is earmarked for taking up new projects in areas having no or insufficient water supply services and completion of the existing ones. This allocation is **₹9 crore** more than that of the previous year.
577. An amount of **₹48 crore** is earmarked for various production and distribution activities including replacement of old pipelines and revival of obsolete pumps and motors.
578. An amount of **₹12 crore** is earmarked for ground water recharging and rain water harvesting.

## **HOUSING**

579. An amount of **₹33.19 crore** is earmarked for giving subsidy for house construction to EWS/LIG sections who are not covered by the under LIFE Mission scheme.
580. An amount of **₹10 crore** is earmarked for ' M N Lakshamveedu Scheme' which is implemented with an

objective to renovate old houses in a phased manner by reconstructing dilapidated houses and ensuring adequate infrastructure.

581. An amount of **₹2 crore** is earmarked for the continuation of the project ‘Thanteyidam’ implemented by the Kerala State Housing Board in cooperation with the Women and Child Development Department.

### **Kerala Nirmiti Kenthra**

582. The Government aims to develop the Kerala Nirmiti Kendra as a state of the art Technology Hub in the construction sector by upgrading the existing activities for ensuring innovative construction technologies. **₹13.25 crore** is earmarked for strengthening the activities of Nirmiti Kendra.
583. An amount of **₹24 crore** is earmarked for ‘Grihasree’ housing scheme.

### **Labour and Labour Welfare**

584. The State Government is committed to ensure labour welfare and evaluate the negative impacts in the context of implementation of the four new labour codes by the Central

Government. A National Labour Conclave was organized for evaluating the repercussions of new labour codes. **₹950.89 crore** is earmarked for Labour and Labour Welfare sector. An increase of **₹436.45 crore** has been made in plan allocation compared to the previous year(84.83%).

585. A new scheme is announced for providing safe and quality lodging facility to women who are working at Techno Park in Thiruvananthapuram and Info Park in Kochi. Hostels for IT professionals will be constructed on lands given by IT parks. **₹5 crore** is earmarked for this scheme.
586. **₹107 crore** is earmarked for the continuance of the project for ensuring financial assistance of ₹1,250 per month to the labourers working in the traditional sectors of beedi, khadi, bamboo, cane, fishing and processing, cashew, coir, screw pine mat and handicrafts. This is **₹7 crore** more than the amount set apart in the last year' s budget.
587. Kerala is the only state, that implement various schemes for the upliftment of labourers from other states seeking employment. **₹5.75 crore** is earmarked for continuing these activities.

588. KASE - the Skill Development Mission of the State, is entrusted with the responsibility of implementing various skill development activities. **₹36 crore** is earmarked to KASE for the skill development activities towards creating more employment opportunities.
589. Substantial amount has been earmarked in the 2026-27 Budget for ensuring quality training and academic excellence in ITIs. **₹44.60 crore** is earmarked for modernization, strengthening, and upgradation of ITIs and also for establishing new ITIs.
590. An amount of **₹17.50 crore** is earmarked for ‘ Sharanya’ scheme.
591. An amount of **₹7 crore** is earmarked for the various activities of ‘ Kaivalya’ scheme for the differently abled, who have registered for employment.
592. We are experiencing the situation of mass reverse migration of Keralites due to the changing political and economic scenario and indigenization policies at the global level. Through the various comprehensive projects implemented by NORKA ROOTS the self- employed venture of returnees are encouraged

and rehabilitating them ensuring sustainable livelihood. **₹65 crore** is earmarked for this project.

593. An amount of **₹35 crore** is earmarked for ‘ Santwana’ project for ensuring social security of expatriates.
594. The members of Kerala Non-Resident Keralites Welfare Board provides various assistance like Pensions to welfare board members, family pension, posthumous assistance, treatment expenses, marriage assistance, education assistance and maternal assistance. **₹18 crore** is earmarked for the smooth functioning of the Board.
595. An amount of **₹6.50 crore** is earmarked for the Pravasi Divident Scheme implemented through NORKA Welfare Board.
596. An amount of **₹7.30 crore** is earmarked for organizing ‘ Loka Kerala Sabha’ , and allied activities like ‘ Loka Keralam Online’ , ‘ Loka Kerala Kendram’ and ‘ Loka Malayala Kendram’ .

## **Global Kerala Cultural Festival**

597. An amount of **₹1 crore** is earmarked for conducting the Global Cultural Kerala Festival for handing over of Kerala' s own culture and tradition to the next generation.

### **Welfare of Differently-Abled**

598. An amount of **₹209.25 crore** is earmarked for welfare of differently- abled.
599. Care homes will be established at block level for ensuring care to intellectually challenged persons at the local level itself. The new scheme ' Anpu Veedu' will be implemented by integrating selected NGO' s and Local Government Institutions. Day care facility and Respite care facilities will be provided through the scheme. **₹3 crore** is earmarked for the commencement of this scheme.
600. The financial assistance being given to attendants of bed-ridden patients, severe physically and intellectually challenged, elderly people, cancer patients etc. is increased from ₹600 to ₹1000. Share to the ' Aswasakiranam' Project is increased to **₹100 crore** from ₹50 crore for facilitating the payment at higher rate.

601. The financial assistance for higher institutions dealing with the activities of early intervention rehabilitation, training and education of differently abled is increased to **₹64 crore**.
602. An amount of **₹22.50 crore** is earmarked for NIPMR for strengthening academic programmes, Vocational training/skill courses, other training-cum-livelihood programmes, rehabilitation services, out-reach activities and physical infrastructure.

### **National Institute for Speech and Hearing (NISH)**

603. An amount of **₹27.50 crore** is set apart for research in hearing, speech language disorders, early intervention programmes, Neuro Development Sciences, Occupational Therapy, modernization, treatment, academic programmes and outreach programmes.
604. An amount of **₹4 crore** for Child Development Centre, ₹10 crore for ICCONS and ₹5 crore for IMHANS is earmarked.
605. In order to provide day care facilities to senior citizens, ‘ Sayam Prapha Homes’ are being run in collaboration with

local bodies. ‘ Day Homes’ , earlier run by local bodies, are being upgraded to ‘ Sayam Prapha Homes’ incorporating entertainment, health care and nutrition availability. **₹14 crore** is provided for continuing this scheme.

### **Vayomithram- A helping hand of comfort to the elderly**

606. At present, this scheme is implemented in 6 corporations, 85 municipalities and 4 block panchayaths. This scheme is functioning as a lifeline through mobile clinics that provide free medical examination, palliative home care, ambulance services and necessary counselling. Besides, Vayomithram will function as a technical and economic bridge to resolve the drawbacks of ‘ Vathilpadi Sevanam’ scheme of Local Self Government Department. It will ensure the continuity of care. **₹27.50 crore** is provided for the Vayomithram scheme.

### **Vayojana Commission**

607. Vayojana Commission is officially constituted as an independent and legal body. Kerala is the first State in India to launch such a particular commission for senior citizens. The Commission’ s fundamental mandate is to ensure the welfare, protection and

rehabilitation of senior citizens. **₹50 lakhs** is provided for carrying out the activities of the Commission.

608. An amount of **₹5 lakh** is earmarked for Anuyathra, a charity group of retired all India Service Officers.
609. The provision for ‘ Mazhavillu’ scheme, for the Transgender community is enhanced to **₹6 crore**.
610. An amount of **₹2 crore** is earmarked for implementing the ‘ National Action plan for Drug Demand Reduction’ focusing on education, de- addiction and comprehensive rehabilitation rather than mere enforcement in order to address the hazard of drug abuse.

### **Development of Women and Children**

611. The allocation for the Development of Women and Children is enhanced to **₹484.81 crore** for fulfilling their developmental and nutritional needs.
612. An amount of **₹80.90 crore** is earmarked for continuing the scheme to provide egg or milk on all working days in all Anganwadis of the state.

613. An amount of **₹8 crore** is earmarked for the establishment of creches as per the Maternity Benefit Act.
614. Government adopts a ‘ zero-tolerance’ approach towards gender- based violence to ensure the safety and dignity of women and children. To make this commitment practical, the Nirbhaya policy has been implemented in the state.
615. For further strengthening this protection system, Government aims for a comprehensive expansion of care homes and support services. A Home for Children with Psychiatric Needs will be established for children with intellectual disabilities, in addition to the existing network of 14 Entry Homes, SOS Model Homes and Integrated Care Centres. The ‘ DHEERA’ project, aimed at providing martial arts training for adolescent girls to impart self-defense capability and confidence in them will be expanded along with the 14 district level One Stop Centres. An amount of **₹13 crore** is earmarked for continuing this significant protection centres, legal aid services and survivor-centric rehabilitation programmes.

## **Jails**

616. It is imperative to establish new jails to decongest the existing ones and provide infrastructural facilities including the most modern technology-based surveillance system for safety of the existing jails. The programmes for jail renovation and welfare of the prisoners will be continued to provide required infrastructural facilities and welfare activities. An enhanced outlay of **₹47 crore** is earmarked for the modernization of prisons.

### **Urban Development**

617. Kerala is a State which is undergoing rapid urbanization. The projected statistics indicate that more than 80% of the population will be living in urban areas by 2050. Considering the peculiarities of Kerala, we will give emphasis to a comprehensive urban development which is all inclusive, climate resilient, citizen centric and which boosts economic growth.
618. It was the Left Government which appointed in 2023, the country's first Urban Policy Commission (KUPC). The Commission has put forward many practical suggestions as a directive to the urbanization of Kerala. The Commission has

submitted suggestions for enhancing the own-revenue of our cities, improving the quality of citizen service delivery enhancing the facilities and aesthetics and ensuring the sanitation of our urban areas.

619. Considering the pace and developmental goals of urbanization, the government has significantly enhanced the outlay for urban development for supporting infrastructure facilities, waste management and social inclusion. With an enhancement of **₹74.56 crore** (7.31%) from the previous year an amount of **₹1,094.58 crore** is earmarked in the state plan for urban development.

### **Life Mission**

620. An amount of **₹1,497.26 crore** is earmarked for LIFE MISSION- Urban, Rural, SC and ST components.

### **Ayyankali Urban Employment Guarantee Scheme**

621. With an increase of ₹20 crore from the previous year, an amount of **₹200 crore** is earmarked for Ayyankali Urban Employment Guarantee Scheme. This outlay will create

approximately 50 lakh man days of labour at a wage rate of ₹369 per day.

## **Sanitation and Waste Management**

622. For the first time, 8 urban local government institutions earned a place in the list of 100 most clean cities of India. Highlighting its exemplary performance, Mattanur Municipality received the ministerial award in special category.
623. With an increase of **₹145.26 crore** from the previous year, **₹537.48 crore** is earmarked for various solid waste management projects in the urban and rural sector.
624. An amount of **₹326.48 crore** is provided in the Urban Development sector for waste management projects through various implementing agencies. An amount of ₹20 crore is earmarked for Suchitwa Keralam and ₹25.62 crore is earmarked as the state share for Swach Bharat Mission (Urban) scheme.
625. A new scheme ‘Cluster-Level’ Waste Management Infrastructure Support (URBAN) will be launched in PPP model across the state for strengthening the waste management system

in the State. An amount of **₹2 crore** is earmarked for the initial activities of this new scheme under Suchitwa Mission.

626. An amount of **₹240 crore** is earmarked for the Kerala Solid Waste Management Project (E.A.P). An increase of 29.73% is made in this. With an increase of **₹45 crore** from the previous year' s allocation, an amount of **₹160 crore** is earmarked as the share of urban local government institutions through this project.
627. The viability gap funding of the Waste to Energy (WtoE) plant in Palakkad under the project ' Development of Integrated Solid Waste Management Projects' is increased to **₹29.11 crore**.
628. A Comprehensive Solid Waste Management Project has been planned for Thiruvananthapuram as per the CITIIS 2.0 programme. An amount of **₹9.75 crore** is earmarked as state share for this project.
629. An amount of **₹51 crore** is earmarked for the schemes Suchitwa Keralam Mission, State share of Swachh Bharat Mission (Grameen), and the new scheme Cluster Level Waste Management Infrastructure (Rural) under the rural development

sector. This is an enhancement of **₹13.50 crore** above the previous year' s allocation.

## **AMRUT 2.0**

630. An amount of **₹299.62 crore** is earmarked as the state share of AMRUT 2.0, which aims at universalization of piped wastewater- septage management, reuse of water, rejuvenation of water bodies & creation of green zones and parks.

## **Spatial planning**

631. An amount of **₹6.17 crore** is earmarked for the spatial planning activities of the Local Self Government Department.

## **Development authorities**

632. A total amount of **₹12 crore** is earmarked for the development authorities TRIDA & GCDA for completion of the Vattiyoorkavu junction development project and the ' She-Hostel' Project.

## **Scheduled Castes Development**

633. An amount of **₹3,507 crore**, which is 9.81% of the total state plan outlay is earmarked for the Scheduled Castes sub-plan for

the development of Scheduled Castes. Out of this, **₹1,929 crore** is allocated for the Scheduled Castes Development Department and the remaining **₹1,578 crore** is earmarked for the local Self Governments. There is an increase of **₹318.75 crore** in the Scheduled castes sub- plan compared to the previous year.

634. In the 2026-27 annual plan, the Government aims to continue the development process of Scheduled Castes by giving priority to the areas of education, land development, housing/renovation of houses, employment/livelihood, infrastructure development, health and social security of them.
635. Government gives priority to the educational upliftment of the students belonging to Scheduled Castes. An amount of **₹677.11 crore** is earmarked for various schemes being implemented in the educational sector. This is **₹90.53 crore** more than the previous year' s allocation.
636. Despite the fact that the Central Government is in the process of curtailing financial support to the various Central Government scholarship schemes, Kerala is bearing additional financial burden and providing educational benefits at a higher rate.

637. An amount of **₹242 crore** is earmarked for the ‘ Educational Assistance’ scheme for Scheduled Caste students.
638. An amount of **₹20 crore** is earmarked for the completion of construction activities of Palakkad Medical College.
639. An amount of **₹22 crore** is earmarked for the management and operations of Model Residential Schools (MRS).
640. Government gives first priority to the higher education of Scheduled Castes students. A total of **₹370 crore** with an increase of **₹75.53 crore** is earmarked for the two schemes that provide post-matric scholarships to Scheduled Caste students in the higher education sector.
641. A new scheme for the running, modernization and rejuvenation of 44 ITIs under the Scheduled Castes Development Department will be implemented in 2026-27. An amount of **₹15 crore** is earmarked for this scheme.
642. Providing land and housing to the Scheduled Castes is a priority area of the Government. A total amount of **₹746 crore** is allocated for projects to ensure decent housing facilities and for providing land for house construction to Scheduled Caste

people. There is an increase of **₹28.80 crore** compared to the previous year for projects in this sector.

643. An amount of **₹300 crore** has been provided for implementing the housing scheme under LIFE Mission for Scheduled Castes sector. A total of 1,26,750 houses have been constructed for the Scheduled Caste families under LIFE Mission. In addition, more than 29,383 houses are already under construction.
644. An amount of **₹254 crore** is allocated for implementation projects, ‘SAFE’ and ‘Construction of Padanamuri’ for the renovation. This is an increase of **₹14 crore** over that of the previous year.
645. An amount of **₹177 crore** is earmarked for providing land for construction of houses to landless Scheduled Castes.
646. An amount of **₹109.41 crore** is allocated for skill training, entrepreneurship development and expanding the employment opportunities of Scheduled Caste. An increase of **₹33.21 crore** has been made in the allocation in this sector compared to the previous year.

647. An amount of **₹75 crore** is earmarked for the scheme ‘ Assistance for Employment, Skilling and Human Resource Development’ , by increasing **₹15 crore** compared to the previous year.
648. An amount of **₹10 crore** is earmarked for Entrepreneurship Development Programme for developing the existing business entrepreneurship of Scheduled Castes.
649. A new scheme ‘ K-BIZ- Scheduled Castes Entrepreneurship Mission’ will be implemented to promote entrepreneurship among the Scheduled Caste. An amount of **₹5 crore** is earmarked for this project.
650. Kerala State Development Corporation for Scheduled Castes and Scheduled Tribes, in collaboration with Kudumbasree Mission, will implement the new scheme ‘ Vanitha Samrudhi- Women Empowerment Programme’ with an objective of financial empowerment of women belonging to Scheduled Castes. **₹10 crore** is provided for this project.
651. An amount of **₹1 crore** is allocated for the new scheme for the revival of Scheduled Caste Co-operative Societies.

652. The critical gaps in infrastructure including roads, drinking water, electricity and sanitation in Scheduled Caste nagars will be filled. An amount of **₹138 crore** is allocated for projects intended for this purpose.
653. An amount of **₹65 crore** is allocated for Dr. Ambedkar Village Development Scheme which aims at the comprehensive development of Scheduled Caste nagars and an amount of **₹53 crore** is allocated for the corpus fund scheme for the Scheduled Caste sub plan.
654. An amount of **₹20 crore** is allocated for the scheme ‘ Special Package’ to fill critical gaps in infrastructure of Scheduled Caste nagars (Aishwarya Gramam) to improve the infrastructure in Scheduled Caste nagars where 5 to 15 families reside.
655. An amount of **₹52 crore** is earmarked for special interventions for the rehabilitation and financial upliftment of those belonging to economically and socially backward communities such as Vedar, Nayadi, Kalladi, Arundhathiar and Chakkiliar.
656. An amount of **₹70 crore** is allocated for the ‘ Health Care Scheme’ and an amount of **₹90 crore** is allocated towards the

scheme of financial assistance for the marriage of Scheduled Caste Girls.

657. In the aftermath of Central Government withdrawn budgetary support that was being provided to the State Scheduled Castes and Scheduled Tribes Development Corporation, an amount of **₹10 crore** is allocated as state budget assistance for continuing the various activities of State Scheduled Castes and schedule Tribes Development Corporation.

### **Scheduled Tribes Development**

658. 2.83% of the State Plan allocation has been earmarked for the Scheduled Tribes Sub-plan (TSP). The plan pro-rate allocation is higher than the proportion of the Scheduled Tribe population in Kerala. An amount of **₹1,012 crore** is allocated for Scheduled Tribes welfare. Out of this **₹775 crore** is allocated to Scheduled Tribe Development Department and the remaining **₹237 crore** to the local self- Governments.
659. During the tenure of this Government, significant changes have been made at the grass root level in housing for Scheduled Tribes under the LIFE Mission. 53,582 houses have been completed under various phases of the LIFE mission and

construction of 7,268 houses are in progress. An amount of **₹140 crore** is set apart for the LIFE Mission to construct safe and decent houses. In addition, **₹80 crore** is specially provided under the SAFE scheme for the maintenance and renovation of unfinished houses.

660. Out of the **₹80 crore** allocated for the SAFE scheme, **₹5 crore** has been set- apart for the construction of smart study rooms. The scheme is envisaged to equip individual study rooms having modern facilities. In the first year, 200 Scheduled Tribe students will be considered. A maximum of **₹2.50 lakh** will be provided as financial assistance to each student.
661. **₹42 crore** is earmarked for the expenses related to the rehabilitation of landless Scheduled Tribe people through the Tribal Resettlement and Development Mission, and **₹1 crore** is also provided for the new scheme to bear the preliminary expenses relating land registration and providing a legal and financial support.
662. A new scheme called ‘ Assistance for land Registration to Scheduled Tribe families’ is being launched. An amount of **₹1 crore** is allocated for this scheme.

663. An amount of **₹163.06 crore** is allocated through various schemes for the promotion of education of Scheduled Tribes.
664. Considering the importance of the Vidya Vahini scheme, an amount of **₹30 crore** is allocated. An amount of **₹13 crore** is also allocated for pre-matric and post-metric scholarships for Scheduled Tribe students.
665. An amount of **₹6 crore** is earmarked for the construction of buildings for Model Residential Schools/Ashram schools/Ekalavya Model Residential Schools/Pre-metric and post matric hostels in Scheduled Tribe areas. This includes **₹1 crore** for meeting the initial expenses of setting up a residential sports school.
666. **₹6 crore** is earmarked for providing scholarships to students studying in national/international institutions.
667. **₹91 crore** is provided for increasing the skilling, employment and entrepreneurship opportunities of tribal youths.
668. **₹12 crore** is earmarked for Agriculture Income Initiative for Scheduled Tribe Scheme towards the implementation of sustainable farming and related activities on the lands of tribal

families and the continued operation and extension to other districts of schemes such as Millet Village Programme, ‘ Namuth Vellame’ in Attappady and ‘ Haritha Reshmi’ in Idukki and Wayanad districts.

669. **₹49.82 crore** is provided for the ongoing Scheme Kerala Tribal Plus, which provides 100 additional days of employment to the tribal beneficiaries under the Employment Guarantee Scheme who complete 100 employment days.
670. An amount of **₹13 crore** is earmarked for the project ‘ Special Package for Addressing Critical Gaps in Basic Amenities of Scheduled Tribe Unnathis.
671. **₹11 crore** is provided for the ‘ Livelihood Mission’ for Tribal unnathis.
672. It is planned to start Multipurpose Women Hostel Scheme at a cost of **₹2 crore** for providing safe and affordable hostel facility to tribal women working in urban centres and those pursuing Master’ s Degree and other higher educational courses. In the first phase, three hostels will be constructed in Thiruvananthapuram, Ernakulam and Kozhikode.

673. **₹42 crore** is provided for the Ambedkar Settlement Development Scheme.
674. **₹52 crore** is provided to the Corpus Fund to fill the critical gaps in the sectors of education, health, human development, basic facilities, employment, livelihood, self-employment and cultural upliftment.
675. **₹60 crore** is earmarked for the running of residential/Ashram schools, four Ekalavya schools and two special CBSE model residential schools under Scheduled Tribe Development Department.
676. **₹6 crore** is earmarked for the scheme providing financial assistance to tribal girls for their marriage.
677. **₹4 crore** is earmarked for the scheme for providing monthly financial assistance to sickle-cell anemia patients among Scheduled Tribes.

### **Janani - Janma Raksha**

678. An amount of **₹20 crore** is allocated for the Janani-Janma Raksha scheme for addressing nutritional deficiencies of

mothers and children, which is one of the major apprehensions in the development of tribal health.

### **Food support / Food security Programme**

679. For eradicating poverty and malnutrition issues among Scheduled Tribe people, an amount of **₹22 crore** is earmarked for various programmes including food safety and providing adequate food grains in area with Scheduled Tribe population in all districts of the state.

### **Tribal Relief Fund**

680. An amount of **₹40 crore** is allocated to the Tribal Relief Fund maintained for the activities of comprehensive tribal health care. This is **₹8 crore** more than the previous year's allocation.
681. An amount of **₹30.68 crore** is earmarked for providing human resources for implementing various schemes, which includes **₹19.15 crore** for giving honorarium and travelling allowance for 1182 tribal promoters and **₹5.5 crore** for providing honorarium to tribal teachers in 'Gotrabandhu' primary schools.

## **Welfare of other Backward Classes**

682. Government gives priority for the sustainable development of backward classes, in the budget of 2026-27. An amount of **₹200.94 crore** is earmarked for providing support for education, employment and livelihood of backward classes. There is an increase of **₹21.94 crore** in the allocation compared with the previous year's provision.
683. The Government is committed to the educational progress of students of all categories. An amount of **₹130.78 crore** is allocated for educational scholarship for OBC categories. Out of this, **₹28 crore** is earmarked for PM YASASVI Pre metric, Post Matric scholarship, **₹15 crore** is earmarked for 'KEDAVILAKKU' pre matric scholarship and **₹2.50 crore** for foreign scholarship.
684. Outlay of the post matriculation support for OEC students is enhanced to **₹80 crore**.
685. An amount of **₹25 crore** is allocated for scheme namely skill, employability and entrepreneurship development of backward classes.

686. An amount of **₹3 crore** is allocated for the self-employment scheme for widows from backward classes. Besides this an amount of **₹28 lakh** is provided for special scholarship for girls belonging to other backward classes studying in medical/allied courses who have lost one or both parents.
687. In 2026-2027 a new scheme namely ‘ Livelihood Support Programme’ for Christian converts from SC’ s and recommended communities’ will be launched for ensuring adequate representation for Christian converts from SC’ s and recommended categories in sustainable livelihood opportunities. This scheme will be implemented jointly by Kerala State development corporation for Christian Converts from SC’ s and Recommended Communities and the Backward Classes Development department. An amount of **₹10 crore** is set apart for this scheme. In addition to this **₹10 crore** is provided as share capital participation for the Corporation.
688. Share capital participation for Kerala State backward classes Development Corporation is enhanced to **₹20 crore**. Share capital participation to Kerala State Pottery Manufacturing, marketing and Welfare development Corporation is enhanced to **₹2 crore**.

## **Welfare of Minorities**

689. An amount of **₹94.69 crore** is set apart for welfare of minorities which is in excess of 15.99% of the provision in the previous year.
690. As a result of the Central Government stopping the Maulana Azad National fellowship from 2023, the research prospects of the minority research students have been badly affected. In this context, the State Government, started a new state level scheme in 2025-2026. An amount of **₹11 crore** is provided for continuing the scheme namely ‘ Chief Minister’ s Research Fellowship for Minorities’ .
691. For providing world class education to the students of minority communities, a new scheme ‘ Overseas Scholarship for Minorities’ is announced. Financial assistance will be given for their study in accredited institutions abroad. An amount of **₹4 crore** is set apart for implementing this scheme.
692. Outlay for Prof. Joseph Mundassery Scholarship being given to talented minority students and civil service students is enhanced to **₹8 crore**.

693. The provision for establishing a Minority Research Institute under the Calicut University is enhanced to **₹27 lakh**.
694. An amount of **₹5 crore** is allocated for the ‘ Imbichi Bawa Housing Scheme for divorcee’ s/widows/deserving women from the minority communities and an amount of **₹5 crore** is allocated for the self- employment scheme for the widows from minority communities.
695. An amount of **₹16 crore** is earmarked as the State share of the scheme ‘ Pradhan Mantri Jan Vikas Karyakram’ . An amount of **₹24 crore** is expected as central share.
696. An amount of **₹12 crore** is provided as share capital for the Kerala State Minority Development Finance Corporation Limited.
697. An amount of **₹22 crore** is allocated for the scheme ‘ Margadeepam’ implemented by the State Government for providing pre matric scholarships to the students of minorities studying in class I to VIII.

### **Welfare of the forward communities**

698. Government is committed to the development of economically backward classes among forward communities. Schemes centralized on the education, livelihood and self-employment of these classes have been included in the budget. An amount of **₹39.77 crore** is earmarked for the Kerala State Welfare Corporation for Forward Communities Ltd for the welfare of forward communities.

### **Secretariat Economic Services**

699. **₹2.27 crore** is allocated for the modernization and strengthening of the State Planning Board.
700. An amount of **₹13.40 crore** is allocated for the completion of a building for District Planning Board Committee.
701. An amount of **₹9.15 crore** is set apart for the activities including surveys, studies and strengthening of the plan monitoring system (plan space)

### **POLICE**

702. Kerala State Police adorns the reputation of being one of the police forces in the country having the best management system. The police department has attained remarkable achievement in

Technological progress, community policing, cybercrime investigation and modernization of infrastructure. New schemes will be launched for automating the police functions and increasing efficiency of detecting crimes and for beefing up the security of vital institutions. An amount of **₹185.80 crore** is allocated for implementing various schemes.

### **Survey Department**

703. Government aims to bring about transformation in land administration by making all services related to land efficient by digitizing them. For attaining this objective, the Survey department has undertaken a digital land survey project namely ‘Ente Bhoomi’. Target is to complete the digital survey of all villages within a fixed time limit. An amount of **₹26.80 crore** is set apart for these activities of the survey department including ‘Ente Bhoomi’.

### **Registration Department**

704. Registration Department has undertaken various activities for simplifying the registration procedures through template-based registration, preservation of old registered documents and digitalization. The scanning process of the old documents

registered since 1968 has been completed and the preservation activities of old worn-out documents is underway e-stamping facility and android based e-pos machines were implemented by the department for making transactions cashless. It is essential to ensure basic infrastructure facilities in all subregistry offices in the State for setting up efficient document keeping system. An amount of **₹32 crore** is set apart for the Registration department for giving support to these activities.

## **Revenue**

705. Kerala revenue department being one of the oldest and important administrative wings of the State Government is playing a pivotal role in land administration, disaster management and citizen service delivery. A major goal of the department is to ensure land for everyone, legal documents for every land and ensure every service is smart. The Government's aim is to transform all the 1,666 village offices to smart village offices. A Revenue Information Bureau will be started for propagating the services and activities of the Revenue department and also monitoring the feedback from the

public. An amount of **₹95.85 crore** is allocated to the revenue department.

### **Food Security and Public Distribution System**

706. Kerala has one of the most effective public distribution systems in India. The state has attained pioneering achievements in implementing a universal rationing system. At present, ration supply is made available to 94.92 lakh families including priority card holders. The government was able to bring families hitherto not included under the NFSA, under the ambit of the ration supply scheme. Ration is distributed directly through mobile ration shops to remote Tribal Unnathis, coastal areas, remote areas and disaster ridden areas.
707. **Sir, a total amount of ₹2,333.64 crore is earmarked for the Food and Civil Supplies department, including the non-plan share for market intervention. This is ₹267.24 crore more than the previous year' s allocation. In addition to this an amount of ₹75 crore is earmarked for the market intervention through Consumerfed under the cooperative sector.**

708. Supplyco is intervening for regulating prices in the market by selling ' 13' essential commodities including pulses, grains, rice, atta and sugar at discounted prices upto 50%. It is aimed to modernize 100 supplyco outlets during 2026-2027. An amount of **₹17.80 crore** is allocated for modernization of Supplyco outlets and enterprise resource planning.
709. An amount of **₹95.55 crore** is earmarked to Civil Supplies Department for the above-mentioned activities.

### **Kerala Development and Innovation Strategic Council (K-DISC)**

710. The Kerala Knowledge Economy Mission Programme has attained considerable progress. ' Vignjana Keralam' is a common programme for resolving the problem of unemployment in educated youth in Kerala, strengthening the society, to develop skills and to lead Kerala' s journey into a knowledge economy. All support will be given to produce

Lithium-Titanium Oxide (LTO) batteries, developed with the help of K-DISC, in Kerala.

711. An amount of **₹60 crore** is earmarked for various activities of K- DISC including innovation programmes, Vignjana Keralam programme etc...

### **Parliamentary Affairs Institute**

712. Sir, Land has been allotted in Thiruvananthapuram for the construction of own building for the Institute of Parliamentary Affairs. An amount of **₹5 crore** is allocated for constructing own building for this institute which has been functioning in a rented building for many years.

### **Finance Department**

713. An amount of **₹5.40 crore** is set apart for activities such as G-Spark/Uni spark, establishing project management unit for supporting GAIN PF-2.0, strengthening of the IT software wing of finance department, strengthening of the budget wing of Finance Department, infrastructure facilities support for Centre

for Training in Financial Management for establishing data base for National Pension System.

## **KIIFB**

714. Amazing progress was made possible in the field of Infrastructure development of Kerala through KIIFB. A total of 1216 projects for **₹96,554.53 crore** have been approved by KIIFB till date. An amount of **₹20,000 crore** was utilized through KIIFB for land acquisition for activities including National highway development and industrial parks. At present, 814 projects worth **₹44,414.91 crore** were tendered. Agreement was executed for 744 projects worth **₹41,701.99 crore**. Projects for **₹24,734.58 crore** have already been completed. KIIFB has undertaken several projects such as hill highways, coastal highway, Wayanad tunnel road, IT parks, cultural complexes schools, colleges, cancer centres, hospital buildings zoological park etc.
715. Sir, KIIFB has expended **₹38,535 crore** till date. In this **₹28,036.04 crore** is expended during the tenure of this Government.

## **GST Department**

716. The recent milestone reforms in the State GST Department have contributed considerably in making tax related services more efficient and increasing tax revenue to the State exchequer. By massive data interpretation, increased tax revenue, the department is able to achieve effective tax administration, evidence-based policy decision and increasing the operational efficiency. An amount of **₹26.15 crore** is allocated for the activities of the GST Department.

### **Finance Tower**

717. Ernakulam district stands as the State' s highest contributor to tax revenue and a key driver of economic activity. In order to strengthen financial governance, the Government proposes to establish a Finance Tower at Kochi, bringing together major finance and taxation wings, including GST, under one integrated facility. The project will be implemented by developing modern infrastructure that meets long- term requirements, so as to enable finance and taxation departments, including GST, to function within a single integrated system.
718. With the transition to the GST regime, tax enforcement has evolved into a sophisticated, technology-driven process

anchored in data analytics and intelligence. The Government proposes to repurpose and strengthen existing check-post infrastructure for advanced surveillance and real-time data integration. This initiative will ensure the prudent utilisation of existing public assets while facilitating an evidence-based assessment of inter-State trade flows to safeguard State revenue.

## **GIFT**

719. An amount of **₹6.50 crore** is earmarked for Gulati Institute of Finance Taxation including a **₹5 crore** One time assistance for completing hostel construction.

## **Post Graduate Diploma in GST**

720. It is announced that post graduate diploma in GST course, conducted through Gulati Institute, is a government approved one.

## **Economics and Statistics Department**

721. Even though the National Statistical Office (NSO) is conducting Periodic Labour Forces Survey (PLFS), the lack of district level data is a big challenge in policy making. Considering the importance of State/District level PLFS data in policy making, an amount of **₹45 lakh** is set apart for conducting Kerala Specific Periodic Labour Force Survey (PLFS). **₹1 crore** is earmarked for the annual survey for assessing various economic and working features of unorganised non-agriculture enterprises which are engaged in production, distribution and other services. An amount of **₹8.02 crore** is allocated for the other important programmes of the department including modernisation of Economics and Statistics Department, in service training for statistical personnel and surveys and studies.

## **Excise Department**

722. The Excise Department conducts anti-drugs campaigns across the State as part of ‘ Vimukthi mission’ for making students, youth and the public aware of the negative impacts of drugs and alcoholism. In addition to the hospitals under the health

department, de-addiction centres in 14 districts and 3 regional counselling centres in Thiruvananthapuram, Ernakulam and Kozhikkode are functioning under the department. The programme mainly concentrates on anti- drug programme among school and college students, migrant labourers and people in coastal and tribal areas. An amount of **₹23.31 crore** is earmarked for the Excise Department for activities including those being implemented under the ‘ Vimukthi’ mission.

## **Judiciary**

723. An amount of **₹24.65 crore** is allocated for the modernisation of High court and subordinate courts, for delivering high quality services to citizens in legal matters, for digitization of old records and for making the communication/information sharing among various courts more effective.

## **Public Works Department - Buildings Division**

724. An amount of **₹76.41 crore** is set apart for various schemes such as the construction of various public office buildings, construction of flats for MLAs, gender budgeting etc...

### **Legislature Secretariat**

725. An amount of **₹1.93 crore** is allocated for continuing the schemes such as computer-based information system for MLAs, modernization of Kerala Legislature library and for setting up of EMS smruthi mandapam in the legislature museum.

### **Kerala Administrative Tribunal**

726. It is proposed to establish an additional bench of KAT in Thalassery, Kannur. An amount of **₹28.01 lakh** is allocated for various activities of KAT including this.
727. An amount of **₹210 crore** is set apart for implementing the infrastructure development projects proposals derived from ‘ Nava Kerala Sadass’ . Projects for a maximum amount of **₹7 crore** have been undertaken in each assembly constituency.

### **Kerala Public Service Commission**

728. An amount of **₹9.65 crore** is allocated to the Kerala Public Service Commission which includes **₹5.74 crore** for constructing own buildings for district offices and for improving basic infrastructure facilities of the Commission.

### **Rebuild Kerala Initiative (RKI)**

729. **₹1000 crore** is set apart for the Externally Aided Project (EAP) Rebuild Kerala Initiative (RKI)

### **Other General Economic Services**

730. **₹4.10 crore** is earmarked for the legal metrology department.

### **Treasury Department**

731. Through upgradation and modernization of treasuries of the state more hindrance free services could be given to the people. ‘Core banking’ facility has been introduced for Treasury Savings bank. E- Treasury payment system has been introduced for making payments digitally to the state exchequer through which services of 11 banks are possible directly and services of 53 banks through bank gate way. Door step services have been introduced to senior citizens for mustering. In addition to the online portal services introduced to savings bank holders and

pensioners, SMS alert has been introduced to customers. Cyber security is also ensured. Inauguration of 27 treasury buildings along with the Directorate and renovation 64 treasuries have been carried out as part of Treasury Infrastructure Development. **₹23.75 crore** is earmarked for the various activities like increasing the speed and quality of treasury services, installing additional facilities by making use of information technology and enhancing infrastructure facilities.

## **KSFE**

732. The government has increased the authorized share capital of KSFE from **₹100 crore** to **₹250 crore**. The total turnover of KSFE has crossed **₹1 lakh crore**. KSFE has become the first miscellaneous non-banking company in India which has achieved the business achievement of **₹1 lakh crore**. During the tenures of the first and second Pinarayi Government, KSFE has started 143 new branches and 9 regional offices and over 5000 candidates have joined KSFE through PSC during the above period.

## **KFC**

733. Sir, the loan amount given by Kerala Financial Corporation increased from **₹4621 crore** in 2021 to **₹8012 crore** in 2025.
734. Sir, with an increase of ₹73.50 crore in capital of KFC, paid up capital is enhanced to ₹1000 crore.
735. The duration of the loan scheme, provided to micro, small and medium enterprises and public sector enterprises upto **₹50 crore**, is extended to two more years (02/02/2025).
736. KFC announces a new scheme, provides loans upto **₹20 crore** with an interest subsidy of 3% for the first two years, for the construction of community living clusters and retirement hubs for senior citizens. **₹100 crore** is being set aside for this. **₹3 crore** is allocated to give subsidy for next year.

### **Loan for footwear industry**

737. Sir, the State has become a hub of footwear industry clusters. A scheme is announced to provide loans upto **₹20 crore** to such industrial enterprises. **₹100 crore** is allocated for this loan scheme that provides 2% interest subsidy for first year.

### **State Insurance Department**

738. State Insurance Department has been performing excellently periodically revising SLI, GIS and other different Insurance schemes and enhancing efficiency. The Group Benefit Scheme introduced in cooperation with Kudumbashree and Life Insurance Corporation aiming Social Justice, women empowerment and financial security has got 14 lakh members at present. Till date compensation of **₹14 crore** has been distributed to 5000 members. In addition to this Group Personal Accident Insurance Scheme is also introduced for the members of Agricultural Action Force in cooperation with Agricultural Department. Department is also running Cattle Insurance Scheme of Animal Husbandry Department namely 'Gosamrudhi' in partnership with United Insurance Company on Co insurance basis.

### **National Savings Department**

739. In the last financial year, National Savings Department was able to collect a total investment of **₹12,081.34 crore** and net investment of **₹3,893.96 crore** in the small investment sector.

740. The Students Saving Scheme was implemented with an objective to train saving habit and thrift among school children.

5.17 lakh students from 6,637 schools have since been joined in this scheme and have collected an amount of **₹24.37 crore**.

### **State Audit Department**

741. An amount of **₹2.42 crore** is earmarked for the project Audit Information and Management System proposed to be implemented in the year 2026-27 with an objective of modernizing important functional areas of State Audit Department.

### **Establishment matters**

#### **Pay revision**

742. Sir, it has always been the policy of the Left Governments to follow the five-year principle regarding pay revision of Government employees. As part of this, the 12<sup>th</sup> pay revision commission is being announced. The report will be demanded to be submitted within three months and will be implemented timely.

#### **DA/DR Arrears**

743. Sir, it is decided to pay the remaining DA/DR installments of Government employees and pensioners in full. One installment

of DA will be disbursed with the salary for the month of February. Remaining installments will be sanctioned completely with the salary for the month of March.

744. Sir, the arrears of DA and DR will be paid gradually. The amount is earmarked to disburse the first installment in the budget year.

### **House Building Advance**

745. Sir, the house building advance scheme for the employees will be restored.

### **Assured Pension**

746. It has been announced in the last budget that an assured pension scheme would be implemented instead of contributory pension scheme for government employees. Assured pension scheme is declared in the state as follows.
747. It will ensure that 50% of the last basic pay will be get as maximum pension and DR will be allowable.
748. There will be an option for changing from the existing NPS to Assured pension.

749. Arrangements will be made to manage the contribution of employees and government as separate fund.
750. An order with detailed guidelines will be issued to implement the assured pension scheme on April 1<sup>st</sup>.

## **PART IV**

### **Resource Mobilisation**

#### **Settlement scheme for tax arrears**

751. In the General Amnesty Scheme, namely “Amnesty Scheme 2024,” announced in the 2024 Budget for settling arrears pertaining to certain pre-GST laws, provision was made for granting complete waiver of arrears involving tax amounts up to ₹50,000, including the related penalty and interest. However, it has been observed that, even after the expiry of the scheme period, several assessment orders finalized subsequently continue to include tax arrears involving amounts up to ₹50,000.
752. However, the above benefit was not included in the Amnesty Scheme 2025. Moreover, the said scheme did not contain any separate provision for settling the arrears falling under this slab.

As a result, a large number of such small-value arrears remain unsettled at present.

753. In the above circumstances the arrears including interest and penalty, related to the pre-GST laws included in the 2024 Amnesty Scheme, pertaining to the Financial years upto 2017-18 with tax amount of ₹50,000/- or less will be completely waived.
754. This benefit will be applicable for the arrears pertaining to the assessment orders issued on or before 31<sup>st</sup> March 2027.
755. This scheme helps the traders to settle small dues and will provide some relief to the business community.

### **Flood Cess Amnesty Scheme**

756. In 2019, a one per cent flood cess was imposed on GST-applicable supplies to raise additional resources required by the state due to natural disasters.
757. In order to clear the dues of the above said flood cess for the period upto July 2021, an amnesty scheme was announced in the 2025 budget for a short period of 3 months from 1<sup>st</sup> April 2025 to 30<sup>th</sup> June 2025. Now, considering the request of the trade community, so as to provide a relief to them, ‘ Flood Cess

Amnesty 2026 “ is declared in continuation of the flood cess amnesty scheme declared in 2025.

### **Conclusion**

758. In the last budget, it was mentioned that ‘ Kerala is ready for a takeoff to the new era of rapid growth’ . It is happening literally. It was estimated that once the infrastructural backwardness is resolved, more capital investment will reach Kerala which in turn will catalyze growth. In fact, the response seen in this regard is beyond our expectation. It is clear that Adani group will invest ₹10,000 crore in the coming five years in connection with the second, third and fourth phases of development of the Vizhinjam port. It is also estimated that investment to the tune of at least ₹30,000 crore, will be done in the allied development sectors outside the port by the central and state governments and private agencies.
759. The reflection of the advancement that we made in the infrastructure sector, is what we saw in world economic forum held in Davos. The presence of Kerala in Davos drew the attention of the national and international media. But the media in Kerala paid little attention to this, it seems. Kerala has signed

Expressions of Interest for an amount of ₹1.18 lakh crore at the World Economic Forum. We are showing better performance in converting the Expressions of Interests and Memorandums of Understanding to actual capital investment. Consistency in keeping the top most position in ease of doing business is helpful in all these.

760. The thrust being given to the infrastructure sector will continued in the new plan also. Our aim is to make Kerala the first not only in physical infrastructure but also in human resources.
761. The South-North high speed rail corridor is a project which we are considering the backbone of the infrastructure sector of Kerala. The unique geographical position of Kerala is the reason we are giving utmost importance to this project. Kerala is a land lying along the North-South directions with narrow breadth. Kerala has as much length as two or three countries combined in Europe. Rapid transport facilities along the south-north axis are paramount to the resurrection of Kerala' s economy, market and culture. Our present stand is that the project will be realized despite the obstructions raised by UDF and BJP. The government is not obstinate regarding the name or technology of the project. We have reiterated this stand before all those

concerned. Our stand is to realize the dream project of Kerala by setting aside the above-mentioned objections. If the centre comes forward with a scheme, we will ensure all support of the State Government.

762. We should not have the perspective of a frog in the well while preparing a long-term development overview. We should understand the global and international scenario and prepare our developmental approach accordingly.
763. The world order is moving towards total disorder. The World order and its perspectives are being violated widely. Global work distribution, trade routes and supply chains are being reconstituted. Emergence of new technologies also triggers the uncertainty. But along with this uncertainty, new opportunities also emerging.
764. Sir, the new world belongs to those who have the capacity to face the uncertainties and are able to utilize these new opportunities. In this context, Kerala is in need of a leadership having long vision and determination.
765. The disorder and uncertainty in the world order are bellwether of the need of strengthening domestic production and domestic

markets to the maximum extent. Here, as far as we are concerned, the importance of Agriculture and allied sectors is imperative. In Kerala's new plan prime consideration will be for Agriculture and allied sectors.

766. The agriculture sector has to be relieved from the double whammy of the ASEAN Agreement and the disturbance pose by wildlife. The most severe impact of the ASEAN Agreement was experienced in the rubber plantation sector. Post ASEAN agreement, the rubber farmers have never received subsistence price. There is a situation of farmers and labourers deserting agriculture. Soon, it will affect the tyre industry in India. The Rubber Board, Ministry of Commerce of Government of India and tyre producers in the country who are exercising power in the rubber sector are duty bound to ensure fair price to rubber farmers. If it is not forthcoming, the state will be forced to implement strong and comprehensive alternate development programmes.

767. There is no other state in the country which protected forest and wildlife as Kerala did. But this has become a big threat to agriculture and farmers in Kerala. In spite of repeated requests, the Central Government is reluctant, to make necessary

amendments in concerned laws. Agriculture and rural life will be very difficult without having adequate measures for defending wildlife attacks. Comprehensive action plans will be prepared and implemented for protecting the agriculture and farmers in Kerala using modern technology and legal remedies.

768. Modern technologies are creating new opportunities in the agriculture sector also. During the 14<sup>th</sup> Plan period, Kerala utilizes the possibilities of hi-tech agriculture in large scales. The potential of new technologies will help attract young entrepreneurs and the new generation into the agriculture sector.
769. Knowledge, novel technologies and expertise will govern the new world. It is in this context that we have put forward the outlook that Kerala shall transform into a Knowledge Society. Kerala has all the basic amenities required to excel in the new world which places knowledge in a key position. Our places are not behind anyone in the fields of Universal literacy, education to all, health and digital literacy. The ability to imbibe and handle the latest knowledge, technologies and skills of the next phase, is what Kerala has to acquire as a society. We have to transform our Universities and Research Institutions to be capable of moving forward by acquiring expertise in the areas

such as Artificial Intelligence, Information Technology, robotics, block chain, big data and Quantum computing. Modern innovation systems conducive for transforming new knowledge and technology into skills, shall be developed. We should be able to attract G20 countries especially global south to Kerala.

770. Migration with in and out to the state has significant impact in the development of Kerala. Kerala cannot be considered as a limited culture which is confined only within its geographical boundaries. There is possibility of continuing migration even with varying characteristics. Therefore, Kerala has to be seen as a culture growing inside and beyond the state boundaries. A new developmental approach is the need of the hour which views migrants as windows that bring technologies, skills, tastes, passions and new knowledge to the state. For that to happen, the relation between those outside Kerala and inside Kerala has to be cemented.
771. Decentralization of power and democratization of administration are the inevitable components of Kerala's development strategy. Local Self Governments can play more decisive roles in the development of the state, in the future.

772. The state of Kerala is rapidly transforming into an integrated city. Local planning needs to be tweaked so as to be inclusive of the peculiarities of urbanization. Kerala is fast becoming a city with cleanliness, no traffic jams, and having high standards of quality of life. A policy which protects rural life along with cities is the need of the hour.
773. The basis of the Kerala development model is collective intervention aiming at social justice and social welfare. Kerala has not ever compromised in the matter of social justice even during the times when much impetus was given to infrastructure development. This approach, which has culminated in the eradication of extreme poverty, has to be expended to the objective of, eradication of poverty. Complete poverty eradication is a realistic goal for the state.
774. The policies of US president Donald Trump have created severe uncertainties in world trade and commerce. The tariffs imposed by Trump have increased uncertainties. There is no doubt that this has adversely affected India and Kerala as well. It has also severely affected export of our marine products. The Central Government' s yielding to Trump' s threat have adversely affected the state' s tax revenue. The details of the new free-

trade agreement signed by India and the European economic community have not been revealed completely. However, there is a strong concern that, this will have a negative impact on our dairy farmers and industries. In order to deal with the situation, we need to be prepared in advance.

775. Sir, the scene of the world rolling back from the democratic order is quite apprehensive. The incident that the head of a state is being arrested from President house by the America and incarcerated by violating all international laws was very rare even in the dark eras of colonial rule.
776. Sir, such incidents are warning to us as well. We, the Keralites should unite and move forward for the best interest of the state. We can overcome any crisis if we stand united for the interest of the state. Our history teaches us so. Let us uphold the interest of our state and move forward to the future, together.
777. Let me now present a summary of the Revised Estimates for 2025-2026 and the Budget Estimates for 2026-2027.

**Revised Budget Estimate for 2025-26**

*(Rs. In crore)*

Revenue Receipts	137082.61
Revenue Expenditure	173971.80
Revenue Deficit	(-)36889.19
Capital Expenditure (Net)	(-)15632.07
Loans & Advances (Net)	(-)1428.24
Public Debt (Net)	49908.80
Public Account (Net)	4000.00
Overall Deficit	(-)40.71
Opening balance at the beginning of the year	(-)341.74
Closing balance at the end of the year	(-)382.45

**Budget Estimate for 2026-27**

*(Rs. In crore)*

Revenue Receipts	182972.10
Revenue Expenditure	217558.76
Revenue Deficit	(-)34586.66
Capital Expenditure (Net)	(-)19384.86
Loans & Advances (Net)	(-)1447.99
Public Debt (Net)	51378.49
Public Account (Net)	4000.00

Overall Deficit	(-)41.01
Opening balance at the beginning of the year	(-)382.45
Closing balance at the end of the year	(-)423.46
Additional Expenditure announced	(-)1350.00
Cumulative Deficit at the end of the year	(-)1773.46

778. Sir, let me present this budget for the approval of the August House.

\*\*\*\*\*